

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการลงโทษทางอาญาที่เหมาะสม :
ศึกษารณีกาการฉ้อโกงประชาชน

ณิชนันท์ อิศรางกูร ณ อยุธยา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ.2562

The Appropriate Punishment for the Offender of Economic Crimes:

A Study of Fraud Offence to the Public Cases

Nichanan Isarankura Na Ayudhaya

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree of Master of Laws Department of Law

Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

2019

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

คณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

หัวข้อวิทยานิพนธ์ **อาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการลงโทษทางอาญาที่เหมาะสม :**

ศึกษากรณีการฉ้อโกงประชาชน

เสนอโดย

นางสาวณิชนันท์ อิศรางกูร ณ อยุธยา

สาขาวิชา

นิติศาสตร์

หมวดวิชา

กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ปิยะนุช โปตะวงษ์

ได้พิจารณาเห็นชอบ โดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

.....
ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ประธาน วัฒนวาณิชย์)

.....
กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ปิยะนุช โปตะวงษ์)

.....
กรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร.สุนทร มณีสวัสดิ์)

.....
กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ ประจนปัจจนึก)

คณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์ รับรองแล้ว

.....
คณบดีคณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย รัตนเชื้อสกุล)

วันที่ **๒๕** เดือน **กุมภาพันธ์** พ.ศ. **๒๕๖๐**

หัวข้อวิทยานิพนธ์	อาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการลงโทษทางอาญาที่เหมาะสม ศึกษากรณีการถือโกงประชาชน
ชื่อผู้เขียน	ณิชนันท์ อิศรางกูร ณ อยุธยา
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ปิยะนุช โปตะวณิช
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2561

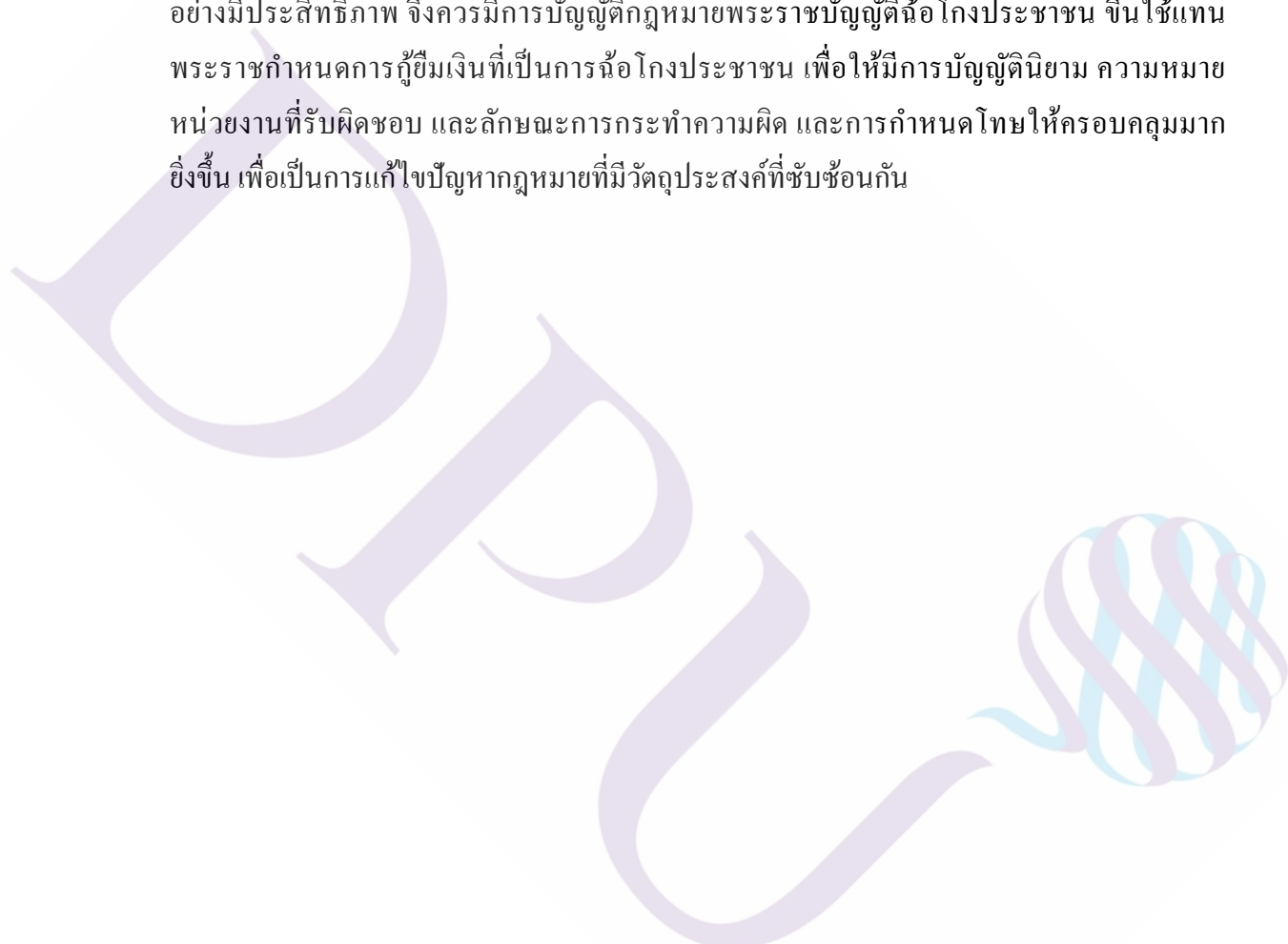
บทคัดย่อ

การถือโกงประชาชน หรือ แชร้ลูกโซ่ เป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทหนึ่ง ที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศ รวมถึงความมั่นคง ต่อสถาบันทางการเงินของประเทศ โดยส่วนใหญ่แล้วผู้กระทำความผิดจะอาศัยชื่อเสียง ฐานะ หน้าตาในสังคม และโอกาสในตำแหน่งหน้าที่การงานในการแสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบ อันจะนำมาซึ่งการหลอกลวงที่เข้าข่ายการถือโกงประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ อาจเกิดขึ้นได้หลาย รูปแบบ และประชาชนอาจตกเป็นผู้เสียหายได้ตลอดเวลา โดยทั่วไปแล้วประชาชนอาจตกเป็น ผู้เสียหายโดยไม่รู้ตัว อาชญากรรมประเภทนี้จึงเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า อาชญากรรมคอเช็ตขาว ซึ่งในแต่ละปีมีคนหลายพันคนตกเป็นเหยื่อของการกระทำที่เป็นการถือโกงประชาชน โดยที่มักจะ ไม่รู้ตัว การถือโกงเป็นคำที่มีความหมายกว้าง โดยทั่วไปแล้วการถือโกงเป็นการหลอกลวง โดยเจตนาของบุคคลหรือนิติบุคคลอื่นที่สร้างขึ้นเพื่อผลประโยชน์ทางการเงินหรือส่วนบุคคล ความผิดฐานถือโกงมักจะหมายความรวมถึงการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ การบิดเบือนความจริง หรือการประพาด การกระทำที่เป็นการหลอกลวง ไม่ซื่อสัตย์ โดยวัตถุประสงค์หลักของการถือโกง คือ การได้รับของมีค่าโดยปกติจะเป็นเงินหรือทรัพย์สิน โดยการกระทำที่เป็นการถือโกงประชาชนนี้ เป็นอาชญากรรมที่เป็นภัยร้ายแรงต่อสังคม ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย และ ทรัพย์สิน รวมถึงความปลอดภัย และสวัสดิภาพของประชาชน โดยเป็นระยะเวลากว่า 40 ปีแล้ว ที่สังคมไทยต้องประสบกับปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

จากปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่พบในรูปแบบของการถือโกงประชาชน และแชร์ลูกโซ่ นั้น แม้ว่าจะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการถือโกงประชาชนที่ใช้บังคับแล้ว แต่กฎหมายที่เกี่ยวข้องมีจำนวนหลายฉบับทำให้เกิดความซับซ้อนในการบังคับใช้กฎหมาย และในเรื่องบทลงโทษ และวิธีการลงโทษผู้ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการถือโกงประชาชนที่ สมควรต้องแก้ไขบทลงโทษให้เด็ดขาด และจากการศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ

ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหราชอาณาจักร และประเทศออสเตรเลีย ต่างก็มีกฎหมายหน่วยงานและวิธีป้องกันและปราบปรามการเกิดปัญหาการฉ้อโกงประชาชน โดยมีบทลงโทษที่เหมาะสม เพื่อเป็นการตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคม เพราะผู้กระทำความผิดในความผิดลักษณะนี้มักจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ และสังคม

ดังนั้นเพื่อให้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชนในประเทศไทยนั้นไม่เกิดความซับซ้อน มีความทันสมัย และสามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรมีการบัญญัติกฎหมายพระราชบัญญัติฉ้อโกงประชาชน ขึ้นใช้แทนพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน เพื่อให้มีการบัญญัตินิยาม ความหมายหน่วยงานที่รับผิดชอบ และลักษณะการกระทำความผิด และการกำหนดโทษให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหากฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ที่ซับซ้อนกัน

Thesis Title	The Appropriate Punishment for the Offender of Economic Crimes: A Study of Fraud Offence to the Public Cases
Author	Nichanan Isarankura Na Ayudhaya
Thesis Advisor	Associate Professor Piyanuch Potawanich
Department	Law
Academic Year	2018

ABSTRACT

Public fraud or Ponzi scheme is one type of Economic Crime that has an impact on the economic system and national security, including stability to the country's financial institutions. Most of the time, the offender will rely on the reputation, position, social face and opportunities in the position of duty in seeking unlawful benefits that will lead to the deception that is subject to various forms of public fraud. Public Fraud may occur in many forms and people may become victims at any time. In general, people may become victims without knowing it. This type of crime is also known as White Collar Crimes. Each year, Thousands of people are victims of fraudulent that are often unconsciously. Fraud is a broad term. In general, fraud is a deliberate deception of another person or entity created for financial or personal gain. Fraud usually means including false statements misrepresentation or dishonest. The main purpose of fraud is to receive valuables, it usually money or property. This fraudulent is a crime that is a serious threat to society. Causing damage to life, body, health, and property, including the safety and welfare of the people. For more than 40 years, Thai society has faced economic crime.

From the Economic Crimes found in the form of public fraud, even though there are relevant laws about public fraud that is already enforced. However, there are several causes of complexity and in enforcing laws and regarding to penalties and methods of punishment for those who commit crimes against people who deserve to be punished. From a comparative study with the law of United State, United Kingdom and Australia, organizations, and methods to prevent and suppress the occurrence of the problem of public fraud, with absolute penalties to cut off the offender from society because of the offenders in this kind of offense often affect economy systems and society systems.

Therefore, to make laws related to economic crimes and public fraud in Thailand do not occur, complexity is modern and can be effectively enforced. So, there should legislative the Public Fraud Act used instead the Emergency Decree on Loans of Money Amounting to Public Cheating and Fraud to provide more comprehensive definitions, the responsible organizations and the perpetration of the offense and the appropriate punishment for the offender of economic crimes and to resolve the legal problems with complex objectives.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สามารถสำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์ก็ด้วยความกรุณาเป็นอย่างสูง จาก รองศาสตราจารย์ปิยะนุช โปตะวณิช ที่กรุณาสละเวลาในการรับเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รวมทั้งการให้คำปรึกษา คำแนะนำ การติดตามความก้าวหน้า และการตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสมบูรณ์ ขอกราบขอบพระคุณ และขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ประธาน วัฒนาวณิชย์ ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่ารับเป็นประธานกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ รวมถึงการให้คำแนะนำ และข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และขอกราบขอบพระคุณกรรมการสอบวิทยานิพนธ์อีก 2 ท่าน คือ ศาสตราจารย์ ดร.สุนทร มณีสวัสดิ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ ประจนปัจจนึก ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ตลอดจนการให้คำแนะนำ ข้อบกพร่อง และแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขที่เป็นประโยชน์ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ และขอกราบขอบพระคุณอาจารย์รุจิ ธิปไตย ที่ได้กรุณาสละเวลาในการให้คำปรึกษา คำแนะนำในการค้นหาข้อมูล จนทำให้ผู้เขียนสามารถเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขึ้นมาได้อย่างสมบูรณ์

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และ คณาจารย์ คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ตลอดจนอาจารย์พิเศษทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้กฎหมายแก่ข้าพเจ้า ขอขอบคุณนายกฤษณพงศ์ ทองพุ่ม สำหรับการสืบค้นข้อมูล ในส่วนของกฎหมายต่างประเทศ ขอขอบคุณพี่ ๆ รั้วเรื่อง - สายด่วน สคบ. ทุกคน และคุณชฎิกาญจน์ นุชนารถ สำหรับการพิสูจน์อักษร ตลอดจนการจัดรูปแบบวิทยานิพนธ์ รวมถึงขอขอบคุณเจ้าหน้าที่คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือผู้เขียนเป็นอย่างดีตลอดระยะเวลาการศึกษา

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณนายอภิรักษ์ อิสรางกูร ณ อรุณยา บิดาผู้เป็นรากฐาน และแบบอย่าง ในการศึกษากฎหมายของข้าพเจ้า และขอกราบขอบพระคุณนางปนัดดา อิสรางกูร ณ อรุณยา มารดาที่เลี้ยงดู และสนับสนุนข้าพเจ้าด้านการศึกษาเป็นอย่างดีเสมอมา และคุณพรรณประภา อิสรางกูร ณ อรุณยา ที่อบรม สั่งสอน และเลี้ยงดูข้าพเจ้าเป็นอย่างดีเสมอมา ตลอดจนญาติ พี่ น้อง ลุง ป้า น้า อา ทุกท่านที่คอยให้กำลังใจ และถามไถ่ผู้เขียนตลอดระยะเวลาการศึกษา รวมถึงคุณรัตนพร โสมละคร ที่ให้กำลังใจ และความช่วยเหลือตลอดระยะเวลาการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีเป็นอย่างดีเสมอมา

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยไม่มากนักน้อย หากมีข้อบกพร่องประการใด ผู้เขียนกราบขออภัยมา ณ ที่นี้ และขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

ณิชนันท์ อิสรางกูร ณ อรุณยา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ฅ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	5
1.3 สมมติฐาน.....	5
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	5
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2. ความหมาย แนวคิด วิวัฒนาการ ลักษณะสำคัญ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และการฉ้อโกงประชาชน.....	7
2.1 ที่มา ความหมาย ลักษณะสำคัญ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทาง เศรษฐกิจ.....	7
2.2 ความหมาย แนวคิด ลักษณะสำคัญ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการฉ้อ โกง ประชาชน.....	27
2.3 หลักการกำหนดความผิดและการกำหนดโทษทางอาญา.....	47
2.4 กฎหมายและมาตรการการลงโทษทางอาญาของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับ การฉ้อโกงประชาชน.....	77
3. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและมาตรการการลงโทษทางอาญาเกี่ยวกับอาชญากรรม ทางเศรษฐกิจ และการฉ้อโกงประชาชนในต่างประเทศ.....	96
3.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	96
3.2 ประเทศสหราชอาณาจักร.....	107
3.3 ประเทศออสเตรเลีย.....	110

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4. วิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ โดยศึกษากรณีการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนของประเทศไทยกับต่างประเทศ.....	112
4.1 การวิเคราะห์ปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชน ประเทศไทย.....	113
4.2 การวิเคราะห์กฎหมาย และกระบวนการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชนของประเทศไทยกับต่างประเทศ....	117
4.3 การวิเคราะห์หน่วยงานที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชนของประเทศไทยกับต่างประเทศ.....	122
4.4 การวิเคราะห์บทลงโทษในการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชนของประเทศไทยกับต่างประเทศ.....	124
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	129
5.1 บทสรุป.....	129
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	132
บรรณานุกรม.....	135
ประวัติผู้เขียน.....	143

สารบัญ (ตาราง)

ตารางที่	หน้า
2.1 อาชญากรรมทางเศรษฐกิจและอาชญากรรมธรรมดาสามารถเปรียบเทียบ ความแตกต่าง และลักษณะการกระทำได้.....	19
4.1 อัตราโทษตามที่กฎหมายกำหนด.....	125

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันปัญหาอาชญากรรมนั้นเป็นภัยร้ายแรงต่อสังคม ที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย และทรัพย์สิน รวมถึงความปลอดภัย และสวัสดิภาพของประชาชน เป็นระยะเวลากว่า 40 ปีที่สังคมไทยต้องประสบกับปัญหาอาชญากรรมประเภทอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ หรืออาชญากรรมคอเชิ้ตขาว (White-Collar Crime) ซึ่งส่วนใหญ่จะพบในรูปแบบของการฉ้อโกงประชาชน หรือการเล่นแชร์ลูกโซ่ ด้วยความเจริญของระบบเศรษฐกิจ และความก้าวหน้าของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้วิธีการ และรูปแบบของการทำความผิดมีการพัฒนาไปตามยุคสมัย ไม่ว่าจะเป็นการเล่นแชร์ในรูปแบบต่าง ๆ หรือการกู้ยืมเงิน การขายตรง การจ้างแรงงาน การชักชวนให้เข้าร่วมลงทุน และการท่องเที่ยว โดยจะเริ่มต้นจากการชักชวน ชักจูง ด้วยการนำเอาผลประโยชน์จำนวนมากที่จะได้รับ และการชักชวนให้เข้าร่วมเป็นสมาชิกเพื่อที่จะได้รับผลประโยชน์ต่าง ๆ มาหลอกลวง จนทำให้ประชาชนหลงเชื่อ เกิดความโลภ ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และไม่ทันกลอุบายต่าง ๆ ของผู้ประกอบธุรกิจ จึงก่อให้เกิดซึ่งความเสียหายต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อทรัพย์สินของตนเอง รวมถึงความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ

ในแต่ละปีมีคนจำนวนมากตกเป็นเหยื่อของการกระทำที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน โดยไม่รู้ตัว การฉ้อโกงเป็นคำที่มีความหมายกว้าง โดยทั่วไปแล้วการฉ้อโกงเป็นการหลอกลวง โดยเจตนาของบุคคล หรือนิติบุคคลอื่นที่สร้างขึ้นเพื่อผลประโยชน์ทางการเงิน หรือส่วนบุคคล ความผิดฐานฉ้อโกงจึงหมายความรวมถึง การแสดงข้อความอันเป็นเท็จ การบิดเบือนความจริง หรือการประทุติ การกระทำที่เป็นการหลอกลวง ไม่ซื่อสัตย์ โดยวัตถุประสงค์หลักของการฉ้อโกงคือการหลอกลวงเพื่อให้ได้รับของมีค่าไม่ว่าจะเป็นเงิน หรือทรัพย์สิน

อย่างไรก็ตามประเทศไทยมีการใช้บังคับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการฉ้อโกงประชาชนหลายฉบับ ดังนี้

- 1) ประมวลกฎหมายอาญา เรื่องการฉ้อโกง และการฉ้อโกงประชาชน
- 2) พระราชบัญญัติการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 และที่แก้ไข

เพิ่มเติม

- 3) พระราชบัญญัติการเดินแชร์ พ.ศ. 2534 และ
- 4) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
- 5) พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

สำหรับประมวลกฎหมายอาญาได้มีการบัญญัติความผิดฐานฉ้อโกง และฉ้อโกงประชาชนไว้ในหมวดความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ โดยบัญญัติความผิดฐานฉ้อโกงไว้ในมาตรา 341 ซึ่งเป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดหลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริง ซึ่งควรบอกและแจ้ง โดยมุ่งหวังที่จะได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้หลอกลวง หรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ ส่วนความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนบัญญัติไว้ในมาตรา 343 เป็นการกระทำความผิดที่มีลักษณะของการกระทำความผิดตามมาตรา 341 แต่เป็นการกระทำที่มีเจตนาหลอกลวง โดยกระทำต่อประชาชน และมีเจตนาในการปกปิดความจริงซึ่งควรบอกแจ้งแก่ประชาชน ในกรณีการฉ้อโกงประชาชนจึงมีอัตราโทษที่หนักกว่าการฉ้อโกงปกติธรรมดา

และในพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกิดขึ้นจากการที่มีการเกิดขึ้นของธุรกิจประเภทระดมทุน แล้วสัญญาว่าจะให้ผลตอบแทนเป็นจำนวนมาก ทำให้รัฐต้องการอุดช่องว่างทางกฎหมายหลักที่ใช้ในการปราบปรามการกระทำความผิดที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนด้วยเช่นกัน และเป็นกฎหมายหลักที่ใช้ในการพิจารณาการกระทำความผิดที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน หรือแชร์ลูกโซ่ มีบทบัญญัติกำหนดการกระทำที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนไว้ใน มาตรา 4 และ มาตรา 5 อีกทั้งยังให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้ในมาตรา 7 และกำหนดบทลงโทษไว้ในมาตรา 12 นอกจากนี้ยังมีกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และจะได้กล่าวถึงรายละเอียดในบทถัดไป

โดยในปัจจุบันการฉ้อโกงประชาชนมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นจากเดิม เพราะเป็นการกระทำที่อาศัยรูปแบบ และวิธีการที่แตกต่างกัน ไม่ซ้ำกัน อีกทั้งอาศัยความแนบเนียน ซึ่งยากต่อการเป็นที่สงสัย และยากต่อการจับกุมมากกว่าสมัยก่อน โดยปกติแล้วการฉ้อโกงประชาชนมักจะมีการกระทำเป็นเครือข่าย หรือเป็นองค์กร มีลักษณะการพุดจาโน้มน้าว ชักชวนให้ร่วมลงทุน ซื้อสินค้า การเข้ารับบริการในลักษณะต่าง ๆ หรือการแอบแฝงมาในธุรกิจขายตรง โดยต่างก็นำเอาผลประโยชน์ที่จะได้รับมาชักชวนเพื่อให้ง่ายต่อการหลงเชื่อ ส่งผลให้ประชาชนไม่สามารถรู้เท่าทันผู้ประกอบการธุรกิจได้ ทำให้เกิดการหลงเชื่อ ประกอบกับความโลภ ความอยากได้รับผลประโยชน์ต่าง ๆ จึงทำให้ง่ายต่อการตกเป็นเหยื่อของการฉ้อโกงประชาชน ซึ่งหากพิจารณาจากลักษณะการกระทำความผิดแล้วนั้นจะเห็นได้ว่าอัตราของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการฉ้อโกงประชาชนนั้นมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น จึงทำให้รัฐจะต้องมีกฎหมายที่สามารถนำมาใช้บังคับ ทำให้จำเป็นต้องมีกฎหมายที่ใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมพฤติกรรมของประชาชน เพื่อให้มีการปฏิบัติตนให้

ถูกต้อง เหมาะสม และป้องกันไม่ให้เกิดการตกเป็นเหยื่อของการฉ้อโกงประชาชนและไม่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย

สำหรับรูปแบบการฉ้อโกงประชาชนที่เป็นที่รู้จักกันดีในสังคมไทยก็คือ แชร้ลูกโซ่ หรือ Ponzi Scheme หรือ Pyramid Scheme ซึ่งเป็นการชักชวนให้ประชาชนเข้ามาร่วมลงทุนในลักษณะของลูกโซ่โดยอ้างว่าเป็นการลงทุนที่ให้ผลตอบแทนสูงในระยะเวลานาน โดยแชร์ลูกโซ่นั้นเป็นรูปแบบของการฉ้อโกงประชาชนประเภทหนึ่งที่สร้างความเสียหาย ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศเป็นอย่างมาก รวมถึงเป็นการทำลายความน่าเชื่อถือของสถาบันการเงินในประเทศอีกด้วย สำหรับลักษณะของแชร์ลูกโซ่นั้นมีลักษณะเป็นการระดมทุนด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่อาศัยเงินทุนที่มีจำนวนไม่มากจากประชาชน หรืออาจเป็นการเชิญชวนประชาชนมาเป็นสมาชิกเพื่อเข้าร่วมร่วมการลงทุน ส่งผลให้มีขยายตัวของธุรกิจอย่างรวดเร็ว เนื่องจากธุรกิจแชร์ลูกโซ่เป็นธุรกิจที่ให้ผลตอบแทนหรือผลประโยชน์สูง รวดเร็ว ตรงต่อเวลา ในระยะแรกจึงทำให้มีผู้เข้าร่วมกิจการเป็นจำนวนมาก โดยผู้ประกอบการมักจะกล่าวอ้างกับผู้ร่วมลงทุนว่าจะนำเอาเงินที่ร่วมลงทุนที่ได้รับนั้นไปลงทุนอย่างใดอย่างหนึ่งที่ได้รับผลตอบแทนสูงในระยะเวลานาน แต่ที่จริงแล้วมาจากเงินหมุนเวียนของสมาชิกใหม่ที่นำมาจ่ายให้สมาชิกเก่าหรือผู้ลงทุนรายเก่า อย่างไรก็ตามการเล่นแชร์ได้เข้ามามีบทบาทในสังคมไทย และมีการพัฒนารูปแบบวิธีการฉ้อโกงประชาชนไปเรื่อย ๆ โดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 จนถึงปัจจุบัน รวมเป็นระยะเวลากว่า 40 ปี

สำหรับตัวอย่างแชร์ลูกโซ่ที่คนไทยรู้จักเป็นอย่างดี คือ แชร้แม่ขม้อย ที่ทำการฉ้อโกงประชาชนโดยใช้ธุรกิจการซื้อขายน้ำมันมาเป็นกลอุบายในการหลอกลวงประชาชน นอกจากนี้ยังมีธุรกิจรูปแบบอื่น ๆ เช่น ธุรกิจซื้อขายที่ดินราคาถูก (แชร์เสมาฟ้าคราม), ธุรกิจลงทุนสินค้าโภคภัณฑ์และอัตราแลกเปลี่ยน (แชร์ชาร์เตอร์), ธุรกิจลงทุนการท่องเที่ยวโดยการสมัครเป็นสมาชิก (แชร์บลิสเตอร์), ธุรกิจลงทุนในสกุลเงิน U-Token ที่ตั้งขึ้นใหม่ (แชร์ยูฟัน), ธุรกิจลงทุนจำหน่ายผลิตภัณฑ์เสริมอาหารบำรุงสมอง แล้วจะพาสมาชิกไปทัวร์ญี่ปุ่น (แชร์ชินแสโซกุน) เป็นต้น จากตัวอย่างแม้ว่าจะมีการเรียกว่าแชร์ก็ตาม แต่ธุรกิจเหล่านั้นล้วนแต่เป็นการหลอกลวงประชาชนให้หลงเชื่อกลอุบาย ซึ่งเป็นหลักการของแชร์ลูกโซ่ที่แทบจะไม่มีเปลี่ยนแปลงจากอดีตจนถึงปัจจุบันเลยก็ว่าได้ โดยผู้เขียนจะกล่าวถึงรายละเอียดในบทต่อไป

ทั้งนี้รูปแบบต่าง ๆ ของแชร์ลูกโซ่ที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น ล้วนแต่มีวิวัฒนาการและการพัฒนารูปแบบ วิธีการและช่องทางในการฉ้อโกงประชาชนที่แตกต่างกันออกไปตามยุคสมัยและความเจริญของระบบเศรษฐกิจซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อประชาชนทั้งที่เข้าร่วมลงทุน และไม่ได้เข้าร่วมลงทุน ระบบเศรษฐกิจ และสถาบันการเงินของประเทศ ดังนั้นการฉ้อโกงประชาชน

จึงมักจะพบในรูปแบบของการระดมทุนจากผู้คนเป็นจำนวนมาก โดยตกลงว่าจะให้ผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ที่ได้รับจากการนำเงินไปลงทุนในรูปแบบต่าง ๆ อย่างมหาศาล ซึ่งในระยะแรกผู้ประกอบการจะสามารถตอบแทนให้กับผู้ร่วมลงทุนได้ตามที่ตกลงกัน เพื่อเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือในการที่จะชักชวนให้ผู้อื่นมาร่วมลงทุนด้วย แต่ในความเป็นจริงกลับไม่มีการนำเงินดังกล่าวไปลงทุน แต่เป็นการนำเงินที่ได้จากผู้ที่มาลงทุนในภายหลังมาจ่ายเป็นผลประโยชน์ตอบแทนให้กับผู้ที่มาลงทุนก่อน จนถึงจุดที่ผู้ประกอบการหวังผลในการระดมทุนสำเร็จแล้ว หรือเมื่อถึงจุดที่ไม่สามารถนำเงินจากกลุ่มผู้ลงทุนในภายหลังมาจ่ายให้กับผู้ที่มาลงทุนก่อนได้เพียงพอ ก็จะปิดตัวลง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อผู้ที่เข้าร่วมการลงทุนได้รับความเสียหายจากการที่จะต้องได้รับผลประโยชน์ตามที่ถูกชักชวนมาเข้าร่วมการลงทุน

ดังนั้นการฉ้อโกงประชาชนจึงเป็นอาชญากรรมประเภทหนึ่ง คือ เป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ หรืออาชญากรรมคอเชื้ตขาว ที่มีลักษณะการทำความผิดที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ ความมั่นคงของประเทศ และก่อให้เกิดผลกระทบต่อสถาบันทางการเงินของประเทศ โดยผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่จะอาศัยชื่อเสียง ฐานะ หน้าตาในสังคม และโอกาสในตำแหน่งหน้าที่การงานรวมถึงผลประโยชน์ขององค์กร เพื่อแสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบอันจะนำมาซึ่งการหลอกลวงที่เข้าข่ายการฉ้อโกงประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ อาจเกิดขึ้นได้หลายรูปแบบ และประชาชนอาจตกเป็นผู้เสียหายได้ตลอดเวลา ซึ่งโดยทั่วไปแล้วประชาชนอาจตกเป็นผู้เสียหายโดยไม่รู้ตัว

จากปัญหาการฉ้อโกงประชาชนที่เกิดขึ้นในประเทศไทย แม้ว่าจะมีกฎหมายที่ใช้บังคับเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนจำนวนหลายฉบับ เนื่องจากมีการออกกฎหมายโดยมีวัตถุประสงค์ในการอุดช่องว่างของกฎหมายในขณะนั้น และเพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดอาญาเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนได้อย่างทันที จึงทำให้มีการออกกฎหมาย เช่น พระราชบัญญัติการเล่นแชร์ และพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน เป็นต้น ส่งผลให้มีกฎหมายที่นำมาใช้บังคับในเรื่องการฉ้อโกงประชาชนเกิดความซับซ้อนของการตรากฎหมาย รวมถึงการนำกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนจะได้ทำการศึกษาถึงหลักการ ทฤษฎีทางอาญา แนวคิดปัญหา ตลอดจนอุปสรรค และสาเหตุต่าง ๆ ที่เป็นอยู่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการฉ้อโกงประชาชน รวมถึงการใช้บังคับของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการฉ้อโกงประชาชน หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแล และมาตรการการลงโทษทางอาญาที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ เพื่อที่จะได้เสนอแนวทาง และมาตรการทางกฎหมายอาญาเพื่อนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาที่มา ความหมาย ลักษณะสำคัญ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชน
2. เพื่อศึกษาหลักการทางกฎหมายอาญา และมาตรการรับผิดทางอาญา เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และการฉ้อโกงประชาชนในประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาเกี่ยวกับการใช้กฎหมาย และมาตรการทางกฎหมายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และการฉ้อโกงประชาชนของประเทศไทยและต่างประเทศ
4. เพื่อหาแนวทางการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติ และบทกำหนดโทษเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และการฉ้อโกงประชาชนให้สามารถบังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 สมมติฐาน

ในประเทศไทยมีกฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และการฉ้อโกงประชาชนจำนวนมากฉบับ และมีการประกาศใช้มาเป็นระยะเวลานานทำให้เกิดความล้าสมัย ไม่ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน ทำให้กฎหมายดังกล่าวไม่เกิดประสิทธิภาพในการป้องกันการเกิดอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และการฉ้อโกงประชาชน นอกจากนี้บทบัญญัติในเรื่องอัตราโทษที่บัญญัติไว้นั้นไม่เหมาะสมและ ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการลงโทษ ประกอบกับความซับซ้อนของหน่วยงานที่มีหน้าที่ รับผิดชอบ จึงทำให้การบังคับใช้กฎหมายเหล่านั้นไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้ต้องมีการปรับปรุงแก้ไข บทบัญญัติทางกฎหมาย และมาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และการฉ้อโกงประชาชน โดยควรมีบทบัญญัติเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และการฉ้อโกงประชาชนโดยตรงเพื่อให้สามารถบังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับรูปแบบการกระทำความผิดในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชนในประเทศไทย

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชน โดยศึกษาถึงแนวคิด หลักการ และสาเหตุของการเกิดอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชน หลักการ แนวคิด กฎหมาย ทฤษฎี และมาตรการการลงโทษ ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน เพื่อก่อให้เกิดความเป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และมาตรการการลงโทษทางอาญาที่เกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน โดยทำการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่าง

ประเทศไทย ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศสหราชอาณาจักร และประเทศออสเตรเลีย เพื่อสนับสนุนให้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และการฉ้อโกงประชาชน ที่มีประสิทธิภาพสามารถนำมาใช้บังคับในประเทศไทยได้อย่างเหมาะสม

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาด้วยวิธีวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งทำการค้นคว้า รวบรวมข้อมูลและเปรียบเทียบข้อมูลจากเอกสารทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ได้แก่ ตำราวิชาการ ประมวลกฎหมาย พระราชกำหนด พระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบ คำสั่งทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คำพิพากษาศาลฎีกา บทความ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย และข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำการศึกษาปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชน และเพื่อทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างกฎหมายไทย และกฎหมายต่างประเทศ เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชน และเพื่อสนับสนุนให้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และการฉ้อโกงประชาชนที่สามารถใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงที่มา ความหมาย ลักษณะสำคัญ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชน
2. ทำให้ทราบถึงหลักการทางกฎหมายอาญาและมาตรการรับผิดทางอาญา เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และการฉ้อโกงประชาชนในประเทศไทย
3. ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาเกี่ยวกับการใช้กฎหมาย และมาตรการทางกฎหมายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และการฉ้อโกงประชาชนของประเทศไทยและต่างประเทศ
4. ทำให้เกิดแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติ และบทกำหนดโทษเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และการฉ้อโกงประชาชนให้สามารถบังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 2

ความหมาย ลักษณะสำคัญ วิวัฒนาการ แนวคิด และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และการฉ้อโกงประชาชน

ในบทนี้จะกล่าวถึงสถานการณ์ปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และการฉ้อโกงประชาชน โดยจะกล่าวถึงความหมาย ลักษณะสำคัญ วิวัฒนาการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และการฉ้อโกงประชาชน รวมถึงหลักการกำหนดความผิดและการกำหนดโทษทางอาญา ตลอดจนหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น ประมวลกฎหมายอาญา พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พระราชบัญญัติการเล่นแชร์ และพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ความหมาย ลักษณะสำคัญ และทฤษฎีที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

2.1.1 ความหมาย และประเภทของอาชญากรรม

2.1.1.1 ความหมายของอาชญากรรม

อาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีวิวัฒนาการควบคู่มากับสังคม ซึ่งในแต่ละสังคมจะมีกฎเกณฑ์ และธรรมเนียมปฏิบัติของสังคมซึ่งเป็นสิ่งที่คนในสังคมจะต้องยึดถือและปฏิบัติ เรียกว่า บรรทัดฐานของสังคม (Social Norms) สำหรับระดับของอาชญากรรมนั้นมีตั้งแต่ระดับเบาไปจนถึงระดับรุนแรง ทำให้ทุกสังคมมีความจำเป็นที่จะต้องแบ่งแยกผู้กระทำความผิดออกจากบุคคลธรรมดา¹ เนื่องจากในแต่ละสังคมจะมีการให้นิยาม ความหมายของอาชญากรรมที่แตกต่างกันไป กล่าวคืออาจมีพฤติกรรมที่ถือว่าเป็นอาชญากรรมในสังคมหนึ่ง แต่ไม่เป็นอาชญากรรมในอีกสังคมหนึ่ง เป็นต้น โดยในลำดับถัดไปจะกล่าวถึงนิยามของอาชญากรรม

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายคำว่า อาชญากรรม (อ่านว่า อาดชาคำ, อาดชะยาคำ) หมายถึง การกระทำความผิดอาญา มีคำว่า “อาชญา” (อ่านว่า อาดชา, อาดชะยา)

¹ ประธาน วัฒนวาณิชย์, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชญาวิทยา, (กรุงเทพมหานคร : ประกายพริก, 2546),

เป็นแม่คำที่หมายถึง อำนาจ หรือโทษ มักใช้สำหรับพระเจ้าแผ่นดิน หรือเจ้านาย เช่น พระราชาอาญา²

ส่วนในภาษาอังกฤษ อาชญากรรม หมายถึง Crime มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน (Latin) ว่า Crimen หรือ Crimnis มีความหมายว่า การตัดสิน คำพิพากษา และการจับกุม หรือการลงโทษ นอกจากนี้ยังหมายถึง ความผิด หรือ การร้องทุกข์จากผลของความผิด³

รองศาสตราจารย์ ดร.ประธาน วัฒนวานิชย์ ได้ให้นิยามคำว่า “อาชญากรรม” คือ การกระทำหรือการละเว้นการกระทำอันฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ซึ่งรัฐจะลงโทษผู้กระทำความผิดตามกระบวนการยุติธรรม⁴

ศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโญภาส ได้สรุปความเห็นของ “อาชญากรรม” ที่นักอาชญาวิทยาและนักสังคมวิทยาทั้งในประเทศและต่างประเทศไว้ว่า อาชญากรรม คือ พฤติกรรมที่ฝ่าฝืนข้อห้ามของรัฐในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายอาญา โดยผู้กระทำความผิดมีความชั่วร้าย และจากการฝ่าฝืนข้อห้ามดังกล่าวทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษ⁵

นอกจากนี้ จากภาคนิพนธ์ของวิชาญ บริรักษ์กุล ยังได้กล่าวถึงคำจำกัดความของอาชญากรรมไว้ 3 ประเภท ได้แก่⁶

1) อาชญากรรมในความหมายของนักกฎหมาย คือ การกระทำความผิดตามที่ได้มีการบัญญัติบทกำหนดโทษไว้ในกฎหมายซึ่งหมายถึงการกระทำ หรือการงดเว้นการกระทำใด ๆ ที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด และมีบทกำหนดโทษไว้ชัดเจน เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ วิวางทรัพย์ น้อโกง และน้อโกงประชาชน เป็นต้น จึงสามารถจำแนกความหมายของอาชญากรรมได้ 2 ประเภท คือ

(ก) อาชญากรรมที่มีความชั่วร้ายในตัวเอง หรือ Mala Inse เป็นอาชญากรรมที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อคนในสังคม และเป็นอันตรายต่อสังคมเป็นอย่างมาก โดยอาชญากรรมประเภทนี้

² สืบค้น จาก <http://www.royin.go.th>.

³ วิทยุติ หล่อตระกูล, “ปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ.” (งานวิจัยหลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง วิทยาลัยการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม, 2540). น.4.

⁴ ประธาน วัฒนวานิชย์, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 1, น. 14.

⁵ วีระพงษ์ บุญโญภาส, “ขอบเขตและความหมายของอาชญากรรมทางธุรกิจ”, เทคนิคและแนวทางการป้องกันการน้อ โกงน้อฉลปลอมแปลงในทางธุรกิจการค้าและการพาณิชย์, 2532, น. 6.

⁶ วิชาญ บริรักษ์กุล. “ผลกระทบของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ต่อการปฏิบัติงานด้านการตรวจค้น จับกุมของเจ้าพนักงานตำรวจ.” (ภาคนิพนธ์มหามบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543). น.8.

เป็นอาชญากรรมโดยแท้ และเป็นความผิดในตัวเอง เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ปล้นทรัพย์ ชิงทรัพย์ และวิ่งราวทรัพย์ เป็นต้น

(ข) อาชญากรรมที่เป็นการฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมาย (Mala Prohibita) เป็นอาชญากรรมที่กระทำความผิดที่ไม่รุนแรง หรือความผิดหลุโทษ เช่นความผิดเกี่ยวกับการพนัน และความผิดตามพระราชบัญญัติจราจร เป็นต้น

นอกจากนี้ Sir James Stephen ยังได้กล่าวว่า กฎหมายอาญามีความสัมพันธ์กับการกระทำต่าง ๆ แม้ว่ากฎหมายจะไม่ได้มีการบัญญัติเป็นความผิดไว้ แต่สาธารณชนย่อมรู้ได้ว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด เช่น การฆ่าคนตาย ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ข่มขืน เป็นต้น การนิยามความหมายของอาชญากรรมที่มาจากกฎหมาย และศีลธรรมจึงสามารถแบ่งอาชญากรรมออกเป็น 2 ประเภท⁷ ได้แก่ อาชญากรรมที่เป็นความผิดในตนเอง หรือ Mala in se และอาชญากรรมที่เป็นความผิดเพราะกฎหมายห้าม (Mala prohibita)

2) อาชญากรรมในความหมายของนักอาชญาวิทยา คือ การพิจารณาอาชญากรรมจากความร้ายแรงของการกระทำความผิด และความชั่วที่มีอยู่ในตัวผู้กระทำความผิด การที่สังคมมองว่าผู้กระทำความผิดกฎหมายเป็นอาชญากรนั้นจึงไม่ยุติธรรมกับผู้กระทำความผิด⁸

3) อาชญากรรมในความหมายของนักสังคมวิทยา คือ การพิจารณาอาชญากรรมจากการกระทำที่ไม่ถูกระเบียบ หรือละเมิดต่อกฎหมายตามที่สังคมได้กำหนดไว้ เว้นแต่เป็นการกระทำความผิดหลุโทษไม่ถือเป็นการก่ออาชญากรรม⁹

2.1.1.2 ประเภทของอาชญากรรม

อาชญากรรมยังสามารถจำแนกประเภทตามรูปแบบของการกระทำความผิด ได้ดังนี้¹⁰

1) อาชญากรรมเป็นครั้งคราว คือ อาชญากรรมที่เกิดขึ้นโดยไม่มีเจตนากระทำความผิด แต่อาจเกิดขึ้นจากความประมาท เช่น การขับรถชนคนตาย

2) อาชญากรรมติดนิสัย คือ อาชญากรรมที่เกิดขึ้นจากบุคคลที่ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ เมื่อถูกบีบบังคับ กดดัน ก็จะก่ออาชญากรรม แม้ว่าจะถูกลงโทษไปแล้วก็จะกลับมากระทำความผิดซ้ำแล้วอีก

⁷ ประธาน วัฒนาวณิชย์, *อ้างแล้ว เชนงอรรดที่ 3*, น. 17.

⁸ วิชญ บรรรักษ์กุล, *อ้างแล้ว เชนงอรรดที่ 5*, น. 8- 9.

⁹ วิชญ บรรรักษ์กุล, *เพ็งอ้าง*, น. 8- 9.

¹⁰ ผงจจรต์ อธรมนนทะเล, *สังคมวิทยาว่าด้วยอาชญากรรมและการลงโทษ*, พิมพ์ครั้งที่ 1

3) อาชญากรรมธรรมดา คือ อาชญากรรมพื้นฐานที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้กระทำความผิด เช่น การลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์ เป็นต้น

4) อาชญากรรมอุกฉกรรจ์ คือ การกระทำความผิดที่มุ่งใช้กำลังประทุษร้ายต่อบุคคลหรือทรัพย์สิน มักจะเป็นการกระทำความผิดโดยมีเจตนา

5) อาชญากรรมที่ทำโดยมืออาชีพ คือ อาชญากรรมที่แฝงตัวอยู่ในสังคมเมืองขนาดใหญ่ที่มีความสะดวกสบาย มีการประกอบอาชญากรรมเป็นอาชีพ ที่ต้องใช้เทคนิคและความชำนาญในการประกอบอาชญากรรม หรืออาจได้รับงานประกอบอาชญากรรมเพื่อหารายได้ในบางครั้ง สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

(1) การใช้กำลังรุนแรง เช่น มือปืนรับจ้าง และการรับจ้างคิดตามหนี้ในระบบ

(2) การไม่ใช้กำลังรุนแรง เช่น นักล้วงกระเป๋า นักเปิดตู้โทรศัพท์ เป็นต้น

6) อาชญากรรมทางการเมือง คือ บุคคลที่อยู่ในฐานะที่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนและในฐานะของโจรสลัด เป็นอาชญากรรมที่มีการกระทำความผิดโดยมีข้อตกลงและผลประโยชน์ทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น การจัดหาคนมาลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เพื่อให้ได้ผลประโยชน์ตอบแทนกัน หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอภิสิทธิ์บางประการ

7) อาชญากรรมคอเชื้ตขาว คือ อาชญากรรมที่อาศัยอิทธิพล และโอกาสในตำแหน่งหน้าที่การงานที่มีอยู่ในกิจการต่าง ๆ ในการแสวงหาประโยชน์อันมิชอบ เป็นการหลอกลวงที่เข้าลักษณะของการฉ้อโกงในรูปแบบต่าง ๆ มักจะกระทำโดยบุคคลที่มีชื่อเสียงมีฐานะ และมีหน้าตาทางสังคม การกระทำความผิดประเภทนี้ ได้แก่ การทุจริต การฉ้อราษฎร์บังหลวง การเลี้ยวภาษี และการค้าของหนีภาษี เป็นต้น

8) อาชญากรรมทำเป็นองค์กร คือ อาชญากรรมที่กระทำโดยบุคคลที่รวมตัวกันเป็นองค์กร มีการดำเนินการที่เป็นแบบแผน มีการแบ่งหน้าที่และขั้นตอนการทำงานอย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอนเพื่อประกอบกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย เช่น การค้าสิ่งเสพติด การลักลอบขนของหนีภาษี การฉ้อโกงระดับชาติ เป็นต้น อาชญากรรมประเภทนี้แม้ว่าจะมีกฎหมายใช้บังคับก็ไม่สามารถกวาดล้างอาชญากรรมประเภทนี้ให้หมดไปจากสังคมได้ เนื่องจากการมีอิทธิพลทางการเมืองให้การสนับสนุน และสามารถจ่ายเงินเพื่อติดสินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ อีกทั้งในปัจจุบันได้มีการพัฒนารูปแบบเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ

สำหรับอาชญากรรมที่ร้ายแรง สร้างความเสียหาย และผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสถาบันการเงินของประเทศ รวมถึงเป็นอาชญากรรมที่ยากต่อการจับกุม และบังคับใช้กฎหมายก็คืออาชญากรรมทางเศรษฐกิจ หรืออาชญากรรมคอเชื้ตขาว โดยเป็นอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้นได้

ทุกเวลา ทุกสถานที่ และกับทุกคน บางคนอาจจะถูกหลอกลวงโดยที่ยังไม่รู้ตัวว่าตกเป็นผู้เสียหาย ทั้ง ๆ ที่เสียเงิน เสียทรัพย์สินไปแล้ว¹¹

2.1.2 ความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

เป็นที่ทราบกันดีว่าอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนั้น เป็นอาชญากรรมที่มีต้นทุนสูงกว่าอาชญากรรมประเภทอื่น ๆ เพราะผู้กระทำความผิดมักจะเป็นผู้ที่มีการศึกษาดี มีฐานะดี มีชื่อเสียง และมีหน้าตาในสังคม ประกอบกับอาศัยอิทธิพล และโอกาสในตำแหน่งหน้าที่การงานในการแสวงหาประโยชน์อันมิชอบ จากการศึกษาพบว่า มีผู้ให้คำนิยาม และความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจไว้ดังนี้

Edwin H. Sutherland เป็นผู้ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับอาชญากรรมคอเชิ้ตขาว (White-Collar Crime) เป็นคนแรก ๆ ได้ให้คำนิยามของอาชญากรรมคอเชิ้ตขาวไว้ว่า “การกระทำความผิด โดยบุคคลที่มีผู้รับหน้าถือตามีสถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมได้อาศัยตำแหน่ง อำนาจหน้าที่ การงานเป็นช่องทางในการกระทำความผิด โดยความผิดดังกล่าวนั้นจะส่งผลกระทบต่อความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ”¹² โดยอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนั้นเป็นอาชญากรรมประเภทหนึ่งที่เกิดขึ้นในสังคมไทยมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานกว่า 40 ปี เกิดขึ้นได้หลากหลายรูปแบบ สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ กับทุกคน ทุกเพศ และทุกวัย ซึ่งอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนั้นจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมในวงกว้าง และยังส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของสถาบันการเงินในประเทศด้วย

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจนั้นมีชื่อเรียกที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับที่มา และลักษณะของการกระทำความผิด ทำให้อาชญากรรมทางเศรษฐกิจมีนิยามความหมายที่แตกต่างกันออกไป เช่น อาชญากรรมคอเชิ้ตขาว (White-Collar crime) อาชญากรรมทางธุรกิจ (Business Crime) อาชญากรรมทางการพาณิชย์ (Commercial Crime) อาชญากรรมที่เกิดจากหน่วยงานธุรกิจเอกชน (Corporate crime) องค์กรอาชญากรรม (Organized Crime) อาชญากรรมทางการเงิน (Financial Crime) และอาชญากรรมโดยอาศัยโอกาสจากการประกอบอาชีพ (Occupation Crime) ซึ่งประเภทของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่กล่าวมานี้มีความหมายที่เหมือนกัน คือ การกระทำความผิดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ อันเป็นการกระทำความผิดต่อกฎหมายที่

¹¹ เข็มชัย ชูติวงศ์. “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ:อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย.” ใน การอภิปรายเรื่องอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย. จัดโดยคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2530). น. 37-38.

¹² Edwin H. Sutherland, White Collar Crime, (New York : Holt, Rinehart and Winston, 1961), p.9-10.

เกี่ยวกับเศรษฐกิจและการพาณิชย์และมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ ความมั่นคงของประเทศ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (Economic Crime) จึงมีความหมายครอบคลุมและสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของการกระทำความผิดทางเศรษฐกิจทั้งหมด¹³

นอกจากนี้ยังมีนักอาชญาวิทยา และนักวิชาการที่มีความเห็นแตกต่างจาก Edwin H. Sutherland ได้ให้นิยามความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจไว้ เพราะเห็นว่าความหมายที่ Edwin H. Sutherland ได้ให้ไว้ยังไม่ครอบคลุมถึงการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทาง เศรษฐกิจ ดังนี้

Walter Reckless นักอาชญาวิทยา ได้ให้คำนิยามของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจไว้ว่า อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ จัดอยู่ในประเภทของอาชญากรรมอาชีพที่ใช้เทคนิคขั้นสูงในการกระทำ ความผิด ซึ่งนอกจากจะเป็นผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์ มีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพหรืออาชีพที่ตน ถนัดแล้ว ยังมีคุณสมบัติพิเศษแตกต่าง คือ มีภูมิหลังดีกว่าอาชญากรธรรมดา มีการดำเนินชีวิต รวมอยู่กับสังคมของพลเมืองดี มีความเฉลียวฉลาด ไหวพริบดี บุคลิกดีเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป มีการใช้เทคนิคขั้นสูงในการกระทำความผิดทำให้ยากแก่การสืบสวนสอบสวนจับกุม รวมถึงมี วิธีการทำลายหลักฐานให้เหลือหลักฐานมัดตัวน้อยที่สุด ประกอบกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนี้ ไม่เป็นการสะเทือนขวัญประชาชนไม่สร้างความโกรธแค้นแก่เจ้าทุกข์ นอกจากนี้อาชญากรรมทาง เศรษฐกิจยังเป็นอาชญากรรมที่ให้ค่าตอบแทนสูง¹⁴

Herbert Edelhertz นักอาชญาวิทยาชาวอเมริกัน ได้อธิบายขยายความหมายของ White - Collar crime ว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ผิดจรรยาบรรณ หรือจริยธรรมของการทำงาน ขาดความรับผิดชอบต่อความศรัทธาของคนในสังคม กระทำโดยคนหนึ่ง หรือกลุ่มองค์กรในขณะ ปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบของตน เป็นคนที่มีสถานภาพทางสังคมสูง หรือได้รับการยกย่อง นับถือจากสังคม¹⁵ โดยเป็นการกระทำผิดกฎหมายอย่างต่อเนื่อง หรือเกี่ยวข้องกันหลายกรรมหลาย วาระ กระทำลงโดยใช้วิธีการปกปิดซ่อนเร้นหรือหลอกลวง เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สิน หรือเพื่อที่จะ

¹³ วีระพงษ์ บุญโญภาส และสุพัตรา แผนวิจิต, อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2557), น. 47.

¹⁴ วีระพงษ์ บุญโญภาส, “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจในทศวรรษที่ 90”, วารสารกฎหมายจุฬา, ฉบับที่ 2, ปีที่ 14, น. 1-2 (มกราคม 2536)

¹⁵ สุดสงวน สุธีสร, อาชญาวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554), น.26

ได้มาซึ่งความได้เปรียบทางธุรกิจหรือทางส่วนตัว จากนิยามนี้ทำให้เรียกอาชญากรรมคอเซ็ตขาวว่า อาชญากรรมทางเศรษฐกิจได้อย่างเต็มปาก¹⁶

J.E. Conkin นักวิชาการชาวอเมริกันที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางเศรษฐกิจ โดยเรียกอาชญากรรมทางเศรษฐกิจว่า “อาชญากรรมทางธุรกิจ หรือ Business Crime” และให้ความหมายไว้ว่า เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายและต้องลงโทษทางอาญา เป็นการกระทำโดยปัจเจกบุคคลหรือหลายคนในการประกอบอาชีพที่ถูกกฎหมายโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งเงินหรือทรัพย์สิน หรือเพื่อหลีกเลี่ยงการจ่ายเงินหรือการสูญเสียทรัพย์สิน หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางธุรกิจหรือทางส่วนตัว โดยนักธุรกิจจะอาศัยช่องว่างของกฎหมายเพื่อแสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบโดยไม่คำนึงถึงผู้อื่นว่าจะได้รับความเสียหาย หรือกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศหรือไม่ แต่ถือเป็นการประกอบอาชญากรรมทางธุรกิจแล้ว¹⁷

L.E. Sanrager และ J.F. short ให้ความเห็นว่าอาชญากรรมทางเศรษฐกิจเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรอาชญากรรม (Organized Crime) โดยให้นิยามว่า การกระทำที่ผิดกฎหมาย เป็นการกระทำที่เป็นไปตามเป้าหมายขององค์กรที่เกิดผลกระทบในทางกายภาพหรือทางเศรษฐกิจอย่างร้ายแรงต่อลูกค้า พนักงาน ลูกค้า ผู้บริโภคหรือสาธารณชนทั่ว ๆ ไป¹⁸

คลินาร์ด (Clinard) และเยเกอร์ (Yeager) ได้ให้ความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจไว้ว่าเป็นความผิดทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการประกอบอาชีพ และการกระทำขององค์กรธุรกิจที่เป็นนิติบุคคล โดยการกระทำความผิดจากการประกอบอาชีพจะครอบคลุมการฝ่าฝืนกฎหมายของนักธุรกิจ นักการเมือง ผู้ประกอบวิชาชีพ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยมีรากฐานมาจากความผิด White - Collar Crime¹⁹

ทั้งนี้คณะกรรมการสมาคมทนายความของสหรัฐอเมริกาได้ให้ความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจไว้ว่า อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ คือ พฤติกรรมที่ผิดกฎหมายมีการแสดงออกที่ไม่รุนแรงส่วนมากเป็นการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการหลอกลวง การปลอมแปลง การปกปิดซ่อนเร้น การยักย้ายและการละเลยต่อหน้าที่²⁰

¹⁶ Herbert Edelhertz, *The Natural Impact and Persecution of white Collar Crime*, (Washington D.C. : U.S. Government Printing Office, 1970), p.5.

¹⁷ J.E. Conkin. (1979). *Illegal Corporate Behavior*.P.143.

¹⁸ L.E. Sanrager and J.F. Short. *Social Problems*. P.407.

¹⁹ ประชาน วัฒนาวณิชช์, “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจในสังคมที่เปลี่ยนแปลง : ความหมาย ขอบเขตและมาตรการแก้ไข”, *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, ฉบับที่ 3, ปีที่ 23, น.424 (วันที่ 1 กันยายน 2538).

²⁰ Committee on Economic offenses, Section of Criminal Justice. (1976,December 30). *Final Report of the American Bar Association*. P.31.

จากนิยามของการกระทำความผิดทางอาชญากรรมเศรษฐกิจจึงสามารถแบ่งความหมายออกได้เป็น 2 แนวทาง กล่าวคือ²¹

1) แนวทางที่ยึดถือเอากฎหมายเป็นกรอบพิจารณา โดยมองว่าอาชญากรรมทางเศรษฐกิจเป็นการกระทำผิดกฎหมายเช่นเดียวกับอาชญากรรมอื่น ๆ เพียงแต่มีรูปแบบลักษณะของบุคคลที่กระทำผิดหรือเกิดผลกระทบในวงกว้างแตกต่างกันไปเท่านั้น ซึ่งอาชญากรรมทางเศรษฐกิจไม่จำกัดเฉพาะแต่เป็นการกระทำผิดกฎหมายอาญาแต่อาจผิดกฎหมายลักษณะอื่นได้และต้องส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศด้วย

ศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส ได้ให้ความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจไว้ว่า “การกระทำผิดต่อกฎหมายซึ่งมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ โดยมีได้จำกัดเฉพาะความผิดกฎหมายอาญาเท่านั้น ผู้กระทำผิดดังกล่าวมักจะเป็นผู้ที่มีสถานภาพในทางสังคมมีตำแหน่งหน้าที่การงานมีฐานะทางสังคม²² นอกจากนี้อาชญากรรมทางเศรษฐกิจมักจะแฝงตัวอยู่ในกิจการที่ได้รับอนุญาต โดยเป็นการกระทำของบุคคลที่มีอำนาจในสังคม และเป็นอันตรายต่อประชาชนในมุมมองอย่างแคบ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจจะมีขอบเขตการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจและการพาณิชย์เท่านั้น เช่น กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการธนาคาร การเงินหลักทรัพย์และเครดิตฟองซิเอร์ เป็นต้น หากมองอาชญากรรมทางเศรษฐกิจในมุมมองอย่างกว้างแล้วจะมีขอบเขตการกระทำผิดต่อกฎหมายที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจและการพาณิชย์ทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นการคอร์รัปชัน การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า การฆ่าสัตว์ป่าสงวน การลักลอบผลิตและจำหน่ายยาเสพติด การเอาเปรียบและทุจริตเกษตรกร เป็นต้น²³

2) แนวทางที่ยึดเอาหลักการเอารัดเอาเปรียบทางเศรษฐกิจเป็นกรอบพิจารณา โดยเกิดขึ้นจากปัญหาความเหลื่อมล้ำ หรือความไม่เป็นธรรมทางเศรษฐกิจเป็นหลัก อาจถือได้ว่าผู้ที่ขูดรีดเอาส่วนเกินของการผลิตไปข่มถือเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งในส่วนนี้มีผู้ให้นิยามไว้ 2 ท่าน ดังนี้

²¹ จรัญ โฆษณานันท์. “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย” ใน เอกสารสรุปการอภิปรายเรื่องอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย. จัดโดยคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. น. 67-68.

²² วีระพงษ์ บุญโญภาส, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 5*, น.37.

²³ คณิน บุญสุวรรณ, “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ นักบ่อนทำลายชาติที่แท้จริง”, ใน *การสัมมนาทางวิชาการ เรื่องอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ*. จัดโดยคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (กรุงเทพมหานคร, 2529), น. 3.

(1) ดร.อภิชัย พันธเสน ให้ความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจไว้ว่า ผู้ที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจ หรือมีอิทธิพลทางกฎหมาย ทางทหาร ทางการเมืองพยายามแย่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจโดยไม่ชอบ ย่อมถือได้ว่าเป็นการประกอบอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ก็เป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ²⁴

(2) คณิน บุญสุวรรณ ให้ความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจไว้ว่า การกระทำใด ๆ ไม่ว่าผู้กระทำนั้นจะมีเจตนาหรือไม่เจตนา ผิดกฎหมายหรือไม่ผิดกฎหมาย มีกฎหมายหรือไม่มีกฎหมายห้ามก็ตามที่ก่อให้เกิดผลเสียหายอย่างร้ายแรง หรือทำลายระบบเศรษฐกิจของประเทศ การกระทำนั้นเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ²⁵

นอกจากนี้นักวิชาการท่านอื่น ๆ ได้ให้ความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ไว้ว่า อาชญากรรมทางเศรษฐกิจเป็นคดีที่อาชญากรหรือผู้กระทำความผิดที่มีฐานะความเป็นอยู่ที่ดี โดยส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่มีหน้าตา และมีฐานะทางสังคม ได้กระทำการแฝงตัวอยู่ในสังคม มีการประกอบการทางเศรษฐกิจและการเงินตั้งแต่ระดับบุคคล นิติบุคคล ซึ่งระบบเศรษฐกิจและสังคมนั้นได้รับความเสียหาย โดยมีการกระทำที่เป็นการเอารัดเอาเปรียบและใช้โอกาส รวมถึงช่องว่างในระบบเศรษฐกิจในทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์และผลตอบแทนที่สูงโดยทั่วไปแล้วคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจจะมีลักษณะพิเศษกว่าอาชญากรรมทั่ว ๆ ไป เนื่องจากอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนั้นมีวิธีการการอำพรางและปกปิดพยานหลักฐานในการกระทำความผิด ทำให้สังเกตเห็นได้ยาก อีกทั้งยังไม่สะท้อนขวัญเหมือนอาชญากรรมทั่ว ๆ ไป เช่น คดีทำร้ายร่างกายฆ่าคนตาย ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ หรือปล้นทรัพย์ เป็นต้น คดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจจึงเป็นคดีที่ไม่สร้างความโกรธแค้นให้กับผู้พบเห็น²⁶

2.1.3 ประเภท และลักษณะของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

ประเภทของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจสามารถแบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ²⁷

1) อาชญากรรมที่เกี่ยวกับการแสดงข้อความอันเป็นเท็จในเรื่องของมูลค่าทรัพย์สิน (Misrepresentation of Asset Values) หรือการฉ้อโกง เช่น และ

²⁴ อภิชัย พันธเสน, “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย”, ใน การอภิปราย เรื่อง อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย. จัดโดยคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2530), น. 20

²⁵ คณิน บุญสุวรรณ, *อ้างแล้ว เจริญธรรม* ที่ 23, น.3.

²⁶ วาทีน คำทรงศรี, “ปัญหาการสืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ”, *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, ฉบับที่ 4, ปีที่ 21 (ฉบับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เดือนธันวาคม 2534).

²⁷ วีระพงษ์ บุญโญภาส และสุพัตรา แผนวิจิต, *อ้างแล้ว เจริญธรรม* ที่ 13, น. 24.

2) อาชญากรรมที่เกี่ยวกับเจตนาฉ้อฉลในการใช้อำนาจหลอกลวง (Duplicity in Manipulation of Power) หรือการละเมิดข้อตกลง

สำหรับลักษณะของการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนั้นเป็นการกระทำความผิดทางอาญา ซึ่งเป็นการกระทำที่เป็นอันตรายต่อสังคมอย่างชัดเจนมิใช่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมายข้อบังคับหรือระเบียบของทางราชการ หรือเป็นการละเมิดในทางแพ่งเท่านั้น โดยผู้กระทำความผิดมีแรงจูงใจในด้านผลประโยชน์ส่วนตัวใหญ่แล้วผู้กระทำความผิดจะเป็นผู้ที่มีฐานะ ชื่อเสียง และได้รับความไว้วางใจจากสังคม ความผิดทางเศรษฐกิจจะทำลายความมั่นคงทางการเงินของบุคคล สาธารณชนและวิสาหกิจของเอกชน ความผิดซึ่งเกิดขึ้นอย่างแพร่หลายเป็นภัยคุกคามต่อสังคมและยังเกี่ยวพันกับการฟอกเงินอันจะนำไปสู่การสนับสนุนกิจกรรมที่ผิดกฎหมายอีกต่อไป²⁸ โดยลักษณะของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ แบ่งออกได้ 7 ประการดังนี้²⁹

1) เป็นการกระทำความผิดกฎหมายหรือแอบแฝงการกระทำความผิดกฎหมายไว้ในกิจการที่ถูกกฎหมาย ซึ่งได้รับอนุญาตแล้ว มีการจำแนกรูปแบบของการกระทำทั้งในด้านที่เป็นการกระทำแบบลักลอบประกอบและการประกอบโดยเปิดเผยแต่ผิดกฎหมาย เช่น การตัดไม้ทำลายป่า การค้าของหนีภาษี การประกอบการผิดกฎหมายในเรื่องการเงินการคลังการธนาคาร บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ การประกอบธุรกิจแชร์และแชร์ลูกโซ่ เป็นต้น

2) อาชญากรรมทางเศรษฐกิจนั้นมีความซับซ้อนและมีวิธีการปกปิดการกระทำความผิดและพยายามทำลาย ปกปิด และซ่อนเร้นพยานหลักฐาน ได้เป็นอย่างดี ซึ่งกว่าที่ผู้เสียหายจะรู้ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นต้องใช้เวลาานพอสมควร การค้นหาพยานหลักฐานจึงไม่ทันต่อเหตุการณ์ และด้วยอำนาจเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดทางเศรษฐกิจก่อให้เกิดอิทธิพลมืดในการปิดปากพยาน ดิดสินบนเจ้าพนักงานตำรวจและเจ้าพนักงานของรัฐ รวมทั้งการจ้างผู้อื่นให้รับสารภาพแทนได้ จึงยากที่จะทำลายถึงแหล่งต้นตอที่แท้จริงได้

3) พฤติกรรมของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจมีลักษณะที่แอบแฝง ซ่อนเร้น ทำให้พบเห็นความผิดได้ยาก โดยบางครั้งผู้ถูกกระทำจึงไม่รู้สึกรู้ว่าตัวเองกำลังถูกระทำ หรือตกเป็นเหยื่อ กว่าที่รู้ตัวก็เกิดความเสียหายขึ้นแล้ว ประกอบกับอาชญากรรมประเภทนี้ไม่มีลักษณะที่เป็นการเขย่าขวัญสร้างคามหวาดกลัว หรือก่อให้เกิดภัยคุกคามต่อผู้ถูกระทำและต่อประชาชนโดยตรง³⁰ ทำให้ผู้เสียหาย และประชาชนไม่รู้สึกรู้ว่าตนกำลังตกเป็นเหยื่อของ

²⁸ วีระพงษ์ บุญโญภาส และสุพัตรา แผนวิจิต, *เท็งฮ้าง*, น. 52.

²⁹ สิทธิ จิรโรจน์. (2530). *อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย*. หน้า 7

³⁰ โสทร วณิชเสถียร และ เสริน ปุณณะหิตานนท์. *อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ทฤษฎีและปฏิบัติ*. หน้า 7

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ แต่จะคิดว่าเป็นการเสียเปรียบในเรื่องของธุรกิจเสียมากกว่า ทำให้ประชาชนไม่มีความรู้สึกต่อต้านที่รุนแรง หรือโกรธแค้นเมื่อเปรียบเทียบกับอาชญากรรมธรรมดา³¹

4) มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยไม่ว่าจะเป็น คอมพิวเตอร์ ประกอบกับการวางแผนไว้เป็นอย่างดี ทำให้การกระทำความผิดนั้นสามารถดำเนินการอย่างเป็นระบบ เพื่อการหาข้อมูลวางแผนและจัดการเรื่องอื่นไว้พร้อม จึงทำให้ยากต่อการจับกุม สืบสวน สอบสวน และพิพากษา

5) เป็นการกระทำโดยบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่มีสถานภาพ หรือมีฐานะ มีหน้าตาในสังคม โดยเฉพาะผู้ทรงอิทธิพล หรือผู้มีอำนาจทางการเมือง ผู้ที่มีอำนาจกฎหมายอยู่ในมือ ซึ่งหากเป็นคนปกติธรรมดาจะไม่กล้าทำ ทั้งนี้ในทางการเมืองก็มีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจปะปนอยู่เช่นกัน โดยบุคคลเหล่านี้มักจะดำรงอยู่ 2 สถานะ คือ ฐานะที่ได้รับเลือกมาจากความไว้วางใจของประชาชน และฐานะของโจรสลัด³²

6) การกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนั้นจะดำเนินการเป็นกระบวนการโดยคนหลายกลุ่มโดยไม่สามารถที่จะดำเนินการได้ด้วยคนเพียงคนเดียว รวมทั้งประชาชนเข้าร่วมนั้นมีทั้งที่รู้ตัว และไม่รู้ตัวทำให้สามารถเชื่อมโยงเป็นขบวนการในระดับท้องถิ่น และระดับชาติ อีกทั้งยังมีแนวโน้มจะรวบรวมกันเป็นองค์กรอาชญากรรมและขยายตัวออกไปเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ

7) อาชญากรรมทางเศรษฐกิจมีลักษณะเป็นอันตรายต่อสวัสดิภาพของประชาชน เนื่องจากความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น มักจะมีมูลค่ามากกว่าอาชญากรรมธรรมดา มีจำนวนผู้เสียหายเป็นจำนวนมาก

นอกจากนี้ ตามแนวความคิดของปาสซาส และเนลเก็น (Passas and Nelken) ยังแบ่งลักษณะสำคัญของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจออกเป็น 4 ลักษณะ ได้แก่³³

1) อาชญากรรมหุ้นส่วนบริษัท (Corporate Crime) เป็นหุ้นส่วนที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่อาศัยการแข่งขันบีบบังคับให้ฝ่ายตรงข้ามทำผิดกฎ

2) อาชญากรรมของรัฐบาล (Government Crime) เป็นพฤติกรรมกระทำผิดกฎหมายที่ทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือโดยมีส่วนรู้เห็นของเจ้าหน้าที่รัฐ และพยายามปิดบังการ

³¹ วีระพงษ์ บุญโญภาส. กฎหมายขายตรงกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทแชร์ลูกโซ่ (พิมพ์ครั้งที่ 1). (กรุงเทพมหานคร, 2551), น. 23.

³² วีระพงษ์ บุญโญภาส. อาชญากรรมทางเศรษฐกิจกับการพัฒนาของอาชญากรรม. วารสารกฎหมายจุฬาฯ ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 (2537). หน้า 174.

³³ สุดสงวน สุธีสร, อั้งแล้ว เชิงอรรถที่ 15, น. 26.

กระทำคามผิดนั้น ๆ อาจมีผลประโยชน์กับพรรคการเมือง หรือรัฐบาล เช่น การส่งคนไปทำงานที่ต่างประเทศโดยมีการทุจริตเก็บค่าหัวของผู้ใช้แรงงาน เป็นต้น

3) อาชญากรรมครั้งคราว คือบุคคลที่ใช้โอกาสที่เหมาะสมในการกระทำผิดระเบียบของทางการ หรือองค์กร เพื่อหวังผลประโยชน์ทางการเงิน

4) อาชญากรรมองค์การ/อาชญากรรมอาชีพ เป็นการใช่วิธีการที่ผิดกฎหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ต่าง ๆ

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจจึงเป็นอาชญากรรมที่บ่อนทำลายระบบเศรษฐกิจ ทำลายการลงทุน ขัดขวางการพัฒนาเติบโตทางสังคมและความมั่นคง ซึ่งในบางครั้งอาจส่งผลกระทบไปถึงการทำลายศีลธรรม ประเพณี และวัฒนธรรมของสังคมชาติ ทั้งนี้จึงอาจกล่าวได้ว่ารัฐก็เป็นผู้เสียหายได้ด้วยเช่นกัน จึงอาจสรุปได้ว่าอาชญากรรมทางเศรษฐกิจเป็นการก่ออาชญากรรมโดยการใช้ปัญญา ใช้ความฉลาดเพื่อหลอกลวงหรือน้อฉลผู้อื่น โดยที่ผู้ก่ออาชญากรรมนั้นเป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญ มีการใช้เทคนิคที่แตกต่างจากอาชญากรรมธรรมดา และเป็นการกระทำคามผิดที่ไม่ก่อให้เกิดความหวาดกลัว สะเทือนขวัญ หรือโกรธเคืองต่อคนในสังคม โดยลักษณะของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนั้นจะสังเกตได้ยาก ใช้เทคนิคสูง ยากต่อการจับกุม ไม่มีภาพลักษณ์ในการเขย่าขวัญ ไม่สร้างความโกรธแค้นให้ผู้พบเห็น ได้รับผลตอบแทนสูง ตัวอาชญากรมีความเป็นอยู่ดีว่าบุคคลทั่วไป สามารถปกปิดอำพรางการกระทำคามผิด ในบางกรณีอาจมีการกระทำร่วมกัน และมีความรู้ทางกฎหมาย และมักจะมียุติพลหนุนหลัง

นอกจากนี้จากการศึกษาเกี่ยวกับอาชญากรรม และอาชญากรรมทางเศรษฐกิจในข้างต้น สามารถสรุปความแตกต่างของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและอาชญากรรมธรรมดา ได้ตามตารางที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1 อาชญากรรมทางเศรษฐกิจและอาชญากรรมธรรมดาสามารถเปรียบเทียบความแตกต่าง และลักษณะการกระทำได้ ดังนี้³⁴

อาชญากรรมธรรมดา	อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ
1. เกิดขึ้นโดยอาศัยช่องว่างและโอกาสในการกระทำความผิด	1. เกิดขึ้นโดยอาศัยช่องว่างของกฎหมาย และโอกาส และความรู้ในตำแหน่งหน้าที่ ฐานะ และหน้าตาทางสังคม
2. ผลการกระทำจะปรากฏในระยะเวลาสั้น ผู้เสียหายจะรู้ตัวเร็ว และผลเกิดขึ้น โดยตรงต่อตัวผู้เสียหาย	2. ผลของการกระทำปรากฏในระยะเวลาานานกว่าผลการกระทำจะปรากฏอาจมีผู้ได้รับความเสียหายเป็นจำนวนมาก
3. มีพยานยืนยันการกระทำความผิดที่ชัดเจน	3. มีการปกปิดพยานหลักฐาน ปิดปากพยาน ดิดสินบนเจ้าพนักงาน ทำให้ความชัดเจนของพยานหลักฐานหาได้ยาก
4. มีผลกระทบต่อความรู้สึกของผู้ถูกระทำ รวมถึงประชาชนผู้ได้รับทราบเหตุการณ์ ทำให้เกิดความโกรธแค้น และการต่อต้านที่รุนแรง	4. ไม่ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของบุคคลหรือประชาชนที่ไม่เกี่ยวข้องจากผลเสียหายที่เกิดขึ้น
5. ความเสียหายที่เกิดขึ้นจะมีวงเงินและมูลค่าของทรัพย์สินที่ไม่สูง โดยเป็นการประกอบอาชญากรรมโดยทั่วไปซึ่งเป็นการกระทำโดยเฉพาะบุคคลหรือเป็นกลุ่ม	5. ความเสียหายเกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อเป็นวงกว้าง โดยเกิดผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ มีการกระทำความผิดในรูปแบบขบวนการ องค์กร หรือกลุ่ม
6. มีผลกระทบต่อสวัสดิภาพของประชาชนในวงจำกัด	6. มีผลกระทบต่อประชาชนและเศรษฐกิจความมั่นคงของประเทศเป็นส่วนรวม

จะเห็นได้ว่าเมื่อเปรียบเทียบการกระทำความผิดระหว่างอาชญากรรมทางเศรษฐกิจกับอาชญากรรมธรรมดา สรุปได้ว่าอาชญากรรมทางเศรษฐกิจไม่สามารถทำได้ด้วยบุคคลเพียงคนเดียว โดยจะต้องทำเป็นขบวนการ หรือองค์กร เป็นกระทำความผิดโดยอาศัยช่องว่างของกฎหมาย และโอกาสประกอบกับความรู้ ตำแหน่งหน้าที่ ฐานะ และหน้าตาทางสังคม ประกอบกับผู้กระทำ

³⁴ วีระพงษ์ บุญโญภาส และสุพัตรา แผนวิจิต, *อั้งแล้ว เจริญรอกที่ 13*, น.56.

ความคิดมีแรงจูงใจที่จะได้รับผลตอบแทนเป็นทรัพย์สินจำนวนมาก การกระทำความคิดมักจะไม่รุนแรงโดยไม่ได้เป็นการกระทำต่อร่างกาย แต่เมื่อกระทำความคิดแล้วจะทำการปกปิดพยานหลักฐาน ปิดปากพยาน ตัดสินบนเจ้าพนักงาน ทำให้ความชัดเจนของพยานหลักฐานหายได้ยาก สำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นย่อมเกิดเป็นวงกว้าง ส่งผลกระทบต่อบุคคลเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศอีกด้วย ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าแม้ว่าอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนั้นจะมีลักษณะของการกระทำความคิดที่ไม่รุนแรง เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับอาชญากรรมธรรมดา เพราะไม่มีการกระทำความคิดต่อร่างกาย แต่ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนั้น ย่อมเกิดเป็นวงกว้างที่สามารถส่งผลกระทบไปถึงความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศชาติ ผู้เขียนจึงเห็นว่าอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนั้นเป็นอาชญากรรมที่ร้ายแรงกว่าอาชญากรรมธรรมดา

ดังนั้นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจเป็นอาชญากรรมที่มีต้นทุนสูงกว่าอาชญากรรมธรรมดา เมื่อพิจารณาจากนิยาม ความหมาย ประเภทและลักษณะของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจแล้วพบว่า อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ หรืออาชญากรรมคอเช็ตขาวนี้เป็นอาชญากรรมโดยแท้จริง เพราะปัจจัยที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมทางเศรษฐกิจการกระทำความคิดนั้นมีหลายประการประกอบกับผู้กระทำความคิดมีแรงจูงใจที่จะได้รับผลตอบแทนเป็นทรัพย์สินจำนวนมาก จึงทำให้เกิดการกระทำความคิดขึ้นโดยอาศัยโอกาสในการกระทำความคิด การตัดสินใจที่จะกระทำความคิด ความรู้ความเชี่ยวชาญในการกระทำความคิด และความรู้ในเรื่องของระบบเศรษฐกิจประกอบด้วย ในกรณีนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่าการกระทำความคิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนี้แม้ว่าจะเป็นการกระทำที่ผิดตามกฎหมายอาญาและมีการลงโทษตามกฎหมายแล้ว แต่สาเหตุที่ยังคงมีผู้กระทำความผิดอยู่นั้นเป็นผลมาจากผลตอบแทนจำนวนมากมหาศาลที่จะได้รับภายหลังจากการกระทำความคิด ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับแนวคิดของ Walter Bromberg ที่ว่าอาชญากรรมทางเศรษฐกิจมีแรงจูงใจอย่างมหาศาลในการกระทำความคิด เพราะหวังที่จะได้รับผลประโยชน์ตอบแทนทางด้านทรัพย์สินเป็นจำนวนมากมหาศาล³⁵

2.1.4 ลักษณะของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ³⁶

1) อาชญากรรมทางเศรษฐกิจจะมีภูมิหลังดีกว่าอาชญากรรมธรรมดา มีความเฉลียวฉลาด สุขภาพ พุดจาดี มีจิตวิทยาสูง สร้างความน่าเชื่อถือ เป็นที่น่าไว้วางใจแก่คนทั่วไป จึงแสวงหา

³⁵ Walter Bromberge, *Illegal but not Criminal : Business crime in America*, (New Jersey : Prentice Hall,1977), p.74.

³⁶ วีระพงษ์ บุญโญภาส และสุพัตรา แผนวิจิต, *อั้งแล้ว เชิงอรรถที่ 13*, น. 57-58.

ประโยชน์โดยมิชอบได้อย่างไม่มีใครสงสัย ประกอบกับผลตอบแทนในการกระทำความผิดสูง ทำให้อาชญากรทางเศรษฐกิจสามารถดำรงอยู่ได้ในสังคมชั้นสูง มีฐานะและมีหน้าตาในสังคม

2) มีความสามารถในการกระทำความผิดสูง มีความเชี่ยวชาญหรือประสบการณ์ มีการใช้เทคนิคที่มีประสิทธิภาพในการกระทำความผิด มีการวางแผนและดำเนินการเป็นขั้นตอน สามารถกลบเกลื่อนข้อมูลหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดได้เป็นอย่างดี ทำให้ยากแก่การจับกุม

3) ผู้กระทำความผิดมักจะมีแรงจูงใจในการกระทำความผิด และไม่รู้ดีว่าการกระทำความผิดของตนนั้นเป็นความผิด หรือขัดแย้งต่อศีลธรรม เพราะผู้กระทำความผิดจะคำนึงถึงผลตอบแทนจำนวนมากที่จะได้รับเมื่อกระทำความผิดสำเร็จ

4) อาชญากรทางเศรษฐกิจอาจมาในรูปแบบของการเป็นคนดี มีศีลธรรม โดยไม่จำเป็นต้องต้องมีจิตใจโหดเหี้ยม อารมณ์ ซึ่งบางครั้งผู้กระทำความผิดอาจไม่ได้คำนึงถึงผลร้ายที่จะเกิดขึ้นตามมา จึงเป็นผู้ที่ขาดความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม โดยสิ้นเชิงเท่านั้น

5) การกระทำความผิดมักไม่กระทำเพียงคนเดียว เพราะการประกอบอาชญากรรมทางเศรษฐกิจมักเกิดกับองค์กรที่เป็นนิติบุคคล มีการปฏิบัติงานที่ซับซ้อนหลายขั้นตอน จึงเป็นการกระทำความผิดที่ไม่สามารถทำให้สำเร็จได้เพียงลำพัง หรือเพียงคนเดียว โดยส่วนใหญ่มักจะมีผู้สนับสนุนหรือร่วมลงมือปฏิบัติด้วยกันเป็นทีม ยิ่งจำนวนทุนทรัพย์ในคดีสูงเพียงใดจำนวนผู้กระทำความผิดจะยิ่งมีมากขึ้นตามไปด้วย และหากเป็นการกระทำความผิดในองค์กรมักจะมีบุคคลในองค์กรนั้นรู้เห็นเป็นใจ หรือร่วมดำเนินการเองด้วยเป็นขบวนการ ทำให้ยากแก่การสืบหาต้นตอเพราะมีผู้กระทำความผิดหลายชั้น

2.1.5 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

ในเรื่องแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนี้มีนักวิชาการได้ให้แนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ไว้ ได้แก่ Edwin H. Sutherland ให้ทฤษฎีการคบค้าสมาคมที่แตกต่าง David Matza และ Gresham Skykes ให้ทฤษฎีกลวิธีเพื่อความเป็นกลาง ทฤษฎีการเลือกที่พัฒนาความคิดมาจากแนวคิดเจตจำนงอิสระของชิซาร์ เบคคาเรีย และทฤษฎีการเลียนแบบ โดย Jean Gabriel Tarde โดยสามารถนำมาอธิบายได้ ดังนี้

1) ทฤษฎีการคบค้าสมาคมที่แตกต่าง (Differential Association Theory)³⁷

Edwin H. Sutherland เป็นบุคคลแรกที่คิดทฤษฎีการคบค้าสมาคมที่แตกต่าง (Differential Association Theory) ขึ้นมาโดยได้ตั้งคำถามหลักไว้ว่า “ทำไมอาชญากรคอเช็ดขาวจึงมองพฤติกรรมในทางธุรกิจที่ผิดกฎหมายของตนว่าเป็นเป็นสิ่งที่ยอมรับได้” ผลการวิจัยของ

³⁷ วีระพงษ์ บุญโญภาส และสุพัตรา แผนวิจิต, *เพิ่งอ้าง*, น. 71-73.

Edwin H. Sutherland นั้นสรุปได้ว่า คนจะกลายเป็นอาชญากรได้ จะต้องผ่านการเรียนรู้จากการดำเนินชีวิตประจำวันหรือการประกอบอาชีพ จนมีทัศนคติ ค่านิยมและแรงจูงใจที่ทำให้มองว่า กฎหมายเป็นสิ่งที่ไม่น่าเคารพและไม่ควรปฏิบัติตาม หรือมองว่าการละเมิดกฎหมายเป็นสิ่งที่พึงกระทำ และจากการเรียนรู้และการรับเอาอุดมการณ์ที่ได้ถูกถ่ายทอดออกมาด้วยถ้อยคำที่ตอกย้ำจาก ผู้คนในวงธุรกิจว่า “ธุรกิจก็คือธุรกิจ” จนกลายเป็นหลักประจำใจ ทำให้พวกเขาสามารถอ้างเหตุผล แล้วนำมาแก้ตัวได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตาม Edwin H. Sutherland มองว่าพฤติกรรมกระทำผิดเป็นสิ่งที่มีไม่ได้ มีมาแต่กำเนิด หรือสืบทอดทางพันธุกรรม (DNA) ผู้กระทำความผิดมิได้เริ่มต้นด้วยความคิดที่จะก่อ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ หากแต่เริ่มต้นชีวิตเช่นปัญญาชนทั่ว ๆ ไป ที่ต้องการงานที่มั่นคง มีรายได้สูงและมีโอกาสก้าวหน้ารวมถึงการมีครอบครัวที่อบอุ่น อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี แต่เมื่อ ต้องเข้าสู่วงการธุรกิจที่ต้องมีการแข่งขันสูง ทำให้ทุกคนล้วนแต่มุ่งแสวงหาผลประโยชน์จากการ ประกอบอาชีพให้ได้รับผลตอบแทนมากที่สุด ทำให้อาจมีการติดต่อคบหาสมาคมทั้งทางตรงและ ทางอ้อมกับบรรดาผู้ที่มีพฤติกรรมเป็นอาชญากรบ้าง โดยเริ่มจากการเรียนรู้พฤติกรรมและรับเอา วิธีการในการประกอบอาชญากรรม และถูกดูดกลืนเข้าไปสู่ระบบแห่งพฤติกรรมนั้นในที่สุด

ทฤษฎีการคบค้าสมาคมจึงเป็นการถ่ายทอดพฤติกรรมในการกระทำความผิดที่เป็น การติดต่อในลักษณะที่ใกล้ชิด และใช้ระยะเวลาในการคบค้าสมาคมนานพอสมควร และการคบค้า สมาคมที่ผิวเผินในระยะเวลาที่สั้นย่อมไม่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการกระทำความผิดเมื่อนาทฤษฎี การคบค้าสมาคมที่แตกต่างมาอธิบายถึงสาเหตุของการเกิดอาชญากรรมทางเศรษฐกิจแล้วพบว่า อาชญากรรมทางเศรษฐกิจเป็นอาชญากรรมที่ให้ผลตอบแทนสูง ประกอบกับการบังคับใช้กฎหมาย กับอาชญากรรมประเภทนี้ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้สึก ที่เป็นปฏิปักษ์กับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้บุคคลที่อยู่ในสังคม แวดวงเดียวกับอาชญากร ทางเศรษฐกิจมองว่าพฤติกรรมดังกล่าวเป็นการกระทำที่ถูกต้อง ประกอบกับโอกาสในการที่ได้รับ ผลตอบแทนเป็นจำนวนมาก ทำให้ผู้ที่คบค้าสมาคมกับอาชญากรทางเศรษฐกิจเกิดการเรียนรู้ และนำพฤติกรรมในลักษณะเดียวกันมาก่อนอาชญากรรม³⁸

นอกจากนี้ Edwin H. Sutherland ยังได้นำเอาทฤษฎีความกดดันทางสังคม และทฤษฎี วัฒนธรรมมาช่วยสนับสนุนแนวความคิดของเขาด้วย โดยทฤษฎีความกดดันทางสังคมนั้นนำมา สนับสนุนกรณีที่ถูกระเบียบทางเศรษฐกิจจะไม่สามารถควบคุมระบบเศรษฐกิจได้ เนื่องจากมีการ เจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วเกินไป เป็นเหตุให้เกิดช่องว่างทางกฎหมายขึ้น ผู้ที่มีความรู้ จึงอาศัยช่องว่างนี้ในการเอารัดเอาเปรียบบุคคลอื่น และทฤษฎีวัฒนธรรมรอนั้นมาสนับสนุนใน

³⁸ วีระพงษ์ บุญโญภาส และสุพัตรา แผนวิจิต, *เพิ่งอ้าง*, น. 455.

กรณีของบริษัทต่าง ๆ ต่างก็มีวัฒนธรรมที่แตกต่างจากส่วนอื่นของสังคม ซึ่งบางครั้งก็ยอมรับการปฏิบัติที่ขัดต่อกฎหมาย ตัวอย่างเช่น การกักตุนสินค้า การผูกขาดสินค้า หรือข้าราชการบางกลุ่มก็ยอมรับวัฒนธรรมการคอร์ปชั่น ตัวอย่างเช่น การซื้อประมูลงานทางราชการ การเรียกค่าตอบแทนจากการปฏิบัติหน้าที่การงาน พฤติกรรมเหล่านี้บางอย่างได้รับการยอมรับจากหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ทำให้เป็นสาเหตุสำคัญของการเกิด Economic Crime ขึ้น อนึ่ง ถึงแม้ว่าทฤษฎีการคบหาสมาคม (Differential Association) จะถูกยอมรับให้เป็นทฤษฎีที่ใช้ในการอธิบายพฤติกรรมของอาชญากรทางเศรษฐกิจก็ตาม แต่ทฤษฎีนี้ยังไม่สามารถนำมาอธิบายได้ในบางเรื่อง เช่น มีคนเป็นจำนวนมากอีกเช่นกันที่คบหาสมาคมแต่คนที่ไม่ดี แต่เขากลับไม่เป็นผู้กระทำความผิด ดังนั้นการรู้จักยับยั้งชั่งใจต่อผลประโยชน์ การสำนึกในอาชีพ-วิชาชีพ และการมีจรรยาบรรณในการประกอบอาชีพ จึงกลายเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง ที่นำมาใช้ประกอบกับทฤษฎีการคบหาสมาคม เพื่ออธิบายถึงสาเหตุของการเกิดอาชญากรรมประเภทนี้³⁹

2) ทฤษฎีกลวิธีเพื่อความเป็นกลาง (Techniques of Neutralization)⁴⁰

David Matza และ Gresham Skykes ได้อธิบายลักษณะของการเกิดอาชญากรรมตามทฤษฎีนี้ว่า การกระทำความผิดมิได้เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ แต่เกิดจากการกำหนดพฤติกรรมเบี่ยงเบนของผู้กระทำความผิด โดยที่ผู้กระทำความผิดมักจะหาเหตุผลในการกระทำความผิดของตน เพื่อใช้เหตุผลในการปกป้องตนเองจากพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนให้พ้นจากการถูกตำหนิของสังคมและช่วยลดความละอายใจในการกระทำความผิด ผู้กระทำความผิดจะรู้สึกสบายใจขึ้น ฉะนั้นจากทฤษฎีนี้ผู้กระทำความผิดจึงกระทำความผิดไปโดยไม่รู้สึกรู้ว่าตนกระทำความผิด แต่เป็นการประกอบธุรกิจที่ฝ่ายหนึ่งได้ประโยชน์ และอีกฝ่ายต้องเสียประโยชน์ จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่ฝ่ายที่มีความฉลาดมากกว่าจะได้รับผลประโยชน์ นอกจากนี้ผู้กระทำความผิดยังจะปฏิเสธว่าตนไม่ได้ทำผิดหรือปฏิเสธความรับผิดชอบ โดยอ้างว่ากระทำโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือปฏิเสธผู้เสียหาย โดยเฉพาะกรณีที่ผู้เสียหายเป็นรัฐบาลในประเทศโลกที่ 3 โดยเชื่อว่าไม่มีผู้เสียหายที่แท้จริง ในบางกรณีผู้กระทำความผิดจะประณามตนเพื่อเป็นข้ออ้างในการประกอบอาชญากรรม เช่น ในกรณีที่รัฐบาลในระบบการค้าเสรี ออกกฎหมายควบคุมการดำเนินงานของบริษัทอย่างเข้มงวด ผู้บริหารจะหาข้อแก้ตัวในการหลีกเลี่ยงกฎหมายโดยมองว่า กฎหมายควบคุมดังกล่าวไม่จำเป็น และพวกเขาออกกฎหมายเป็นพวกมือถือสาปปากถือศีลหรือปากว่าตาขยิบ ซึ่งข้อแก้ตัวเหล่านี้ช่วยลดล้างความรู้สึกหลังจากที่ได้กระทำความผิดมาแล้ว ทำให้อาชญากรทำผิดกฎหมายได้อย่างสนิทใจ

³⁹ เพิ่งอ้าง, น. 71-73.

⁴⁰ Gresham Sykes and David Matza. "Techniques of Neutralization : A Theory of Delinquency, American Sociological Review, (December), P.664-670.

3) ทฤษฎีการเลือก (Choice Theory)⁴¹

ทฤษฎีการเลือกเป็นทฤษฎีที่เชื่อในทฤษฎีเจตจำนงอิสระ หรือ Free will กล่าวคือ ทฤษฎีนี้อธิบายว่า การที่มนุษย์ตัดสินใจที่จะกระทำความผิดในแต่ละครั้งจะมีการนำผลประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำความผิด เปรียบเทียบกับผลเสียที่จะเกิดขึ้นจากการถูกดำเนินคดี ซึ่งในการเปรียบเทียบนั้นหากพบว่าประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำความผิดมีมากกว่าผลเสียที่จะเกิดขึ้นจากการถูกดำเนินคดี การตัดสินใจลงมือกระทำความผิดก็จะเกิดขึ้น แต่ในทางกลับกันหากพบว่าความเสี่ยงในการถูกดำเนินคดีและถูกลงโทษมีมากกว่าการกระทำความผิดก็จะไม่เกิดขึ้น อาศัยเหตุผลที่ผู้กระทำความผิดมีโอกาสในการตัดสินใจที่จะกระทำความผิดหรือยับยั้งกระทำความผิด ทำให้การกำหนดโทษที่อาศัยทฤษฎีนี้มักจะกำหนดโทษไว้สูงเพื่อเป็นการตัดแรงจูงใจในการกระทำความผิดและเพื่อเป็นการลงโทษให้สาสมกับการกระทำความผิด

4) ทฤษฎีการเลียนแบบ (Theory of Imitation)⁴²

Jean Gabriel Tarde เป็นผู้คิดค้นทฤษฎีนี้ ได้อธิบายสาเหตุของการเกิดอาชญากรรมว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการเฝ้าสังเกตพฤติกรรมของอาชญากร จะทำให้เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมในการกระทำความผิด เพราะความสัมพันธ์ที่จะก่อให้เกิดการเลียนแบบจะต้องเป็นการเลียนแบบพฤติกรรมในการกระทำความผิด ทั้งนี้ความสัมพันธ์ที่จะก่อให้เกิดการเลียนแบบ จะต้องเป็นการเลียนแบบพฤติกรรมของคนที่มีความใกล้ชิดกัน และการเลียนแบบพฤติกรรมมักจะเป็นกรณีของบุคคลที่อยู่ในสถานะที่ต่ำกว่าเลียนแบบพฤติกรรมผู้ที่อยู่ในสถานะที่สูงกว่า เช่น วัยรุ่นเลียนแบบพฤติกรรมของดารา เป็นต้น

โดย Tarde ได้เสนอ “กฎของการแทรกแทน” (Law of insertion) ที่มีสาระสำคัญว่า พฤติกรรมใหม่จะเข้ามาแทรกพฤติกรรมเก่าเสมอ โดยรูปแบบของพฤติกรรมใหม่นั้นมักจะมี ความเข้มข้นมากกว่าพฤติกรรมแบบเก่า เช่น จากเดิมที่เคี้ยวหมากกันเพื่อแข่งรถ เมื่อถูกดำเนินคดีอาญา และพ้นโทษมานั้นก็จะมากระทำความผิดจำพวกปล้น จี้ เป็นต้น ซึ่งเมื่อนำทฤษฎีการเลียนแบบมาอธิบายการเกิดอาชญากรรมทางเศรษฐกิจแล้วจะพบว่าบุคคลที่ร่วมงานกับอาชญากร เมื่อทำงานร่วมกันมากขึ้นก็จะเห็นพฤติกรรมในการประกอบอาชญากรรมตลอดจนผลประโยชน์ที่อาชญากรได้รับจนรู้สึกว่าเป็นเรื่องที่ต้อง และถูกกลืนเข้าไปในกระบวนการกระทำความผิดในที่สุด

⁴¹ วีระพงษ์ บุญโญภาส และสุพัตรา แผนวิจิต, *อ่วงแล้ว เชิงอรรถที่ 12*, น. 456.

⁴² สุดสงวน สุธีสร, *อ่วงแล้ว เชิงอรรถที่ 15*, น. 72.

นอกจากนี้ยังมีทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมายอาญา ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการวางนโยบายการบังคับใช้กฎหมายอาญาของแต่ละประเทศ ทั้งนี้เพราะแต่ละประเทศมีความจำเป็น ตลอดจนสิ่งแวดล้อม และสถานการณ์ที่แตกต่างกันไป บางประเทศมีการฝ่าฝืนกฎหมายน้อย ความเข้มข้นของทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมายที่นำมาใช้ในการกำหนดนโยบายทางอาญาก็จะเป็นไปในทางผ่อนคลายนอกเหนือจากการบังคับ ในขณะที่ประเทศที่มีการฝ่าฝืนกฎหมายกันอย่างกว้างขวาง การกำหนดนโยบายทางอาญาย่อมมีความจำเป็นที่จะต้องมีความเข้มงวดมากกว่าปกติ อย่างไรก็ตามแม้ว่าความต้องการและความจำเป็นในการวางนโยบายทางอาญาของแต่ละประเทศจะไม่เหมือนกัน แต่ทฤษฎีที่อยู่เบื้องหลังการกำหนดนโยบายทางอาญาประกอบไปด้วย 2 ทฤษฎีหลักได้แก่

(ก) ทฤษฎีการควบคุมทางอาชญากรรม (Crime Control)⁴³ เป็นทฤษฎีที่เน้นประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมโดยมุ่งควบคุม ป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรมเป็นสิ่งสำคัญ กล่าวคือ การบังคับใช้กฎหมายกับอาชญากรรมตามทฤษฎีนี้จะต้องกระทำได้อย่างรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเด็ดขาด ยังสามารถระงับการกระทำผิดได้เร็วเท่าไร ก็ยิ่งถือว่าการบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้นเท่านั้น และในทฤษฎีนี้จะมองว่าผู้ต้องหา หรือจำเลยจะอยู่ในฐานะของกรรมในกระบวนการยุติธรรม เพราะเมื่อกระทำความผิดแล้วถูกรวบได้จะถูกสันนิษฐานว่าเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งทำให้สิทธิ และเสรีภาพของผู้ต้องหาตามทฤษฎีนี้จะถูกจำกัดเป็นอย่างมาก ประเทศที่ใช้ทฤษฎีนี้ในการกำหนดนโยบายทางอาญา มักจะเป็นประเทศที่มีอาชญากรรมเกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

(ข) ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (Due Process)⁴⁴ เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับหลักกฎหมายตลอดจนสิทธิ เสรีภาพของประชาชน การดำเนินคดีใด ๆ ในทางอาญาจะต้องเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย ถูกต้องตามรูปแบบและกระบวนการ ผู้ต้องหาและจำเลยจะอยู่ในฐานะประธานแห่งคดี การกระทำใด ๆ ของเจ้าพนักงานจะต้องมีกฎหมายให้อำนาจเสมอ ตราบใดที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษาว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงจะต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์เสมอ ทำให้ผู้ต้องหา หรือจำเลยตามทฤษฎีนี้ได้รับการคุ้มครองเป็นอย่างมาก ลักษณะเด่นอีกประการของทฤษฎีนี้ คือ การปฏิเสธการค้นหาความจริงที่กระทำโดยองค์กรอื่นที่ไม่ใช่ศาล เพราะมองว่าในศาลนั้นมีแต่คณะผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่อย่างเป็นทางการเท่านั้นที่จะให้การคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของ

⁴³ ประชาน วัฒนาวาณิชย์, “ระบบความยุติธรรมทางอาญา : แนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม.”, วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ฉบับที่ 9, น.151-152. (กันยายน 2524).

⁴⁴ เพ็งอ้าง, น.151-152.

ประชาชน ตลอดจนการตัดสินชี้ขาดว่าผู้ใดกระทำความผิดจริง และสมควรที่จะถูกลงโทษ ตัวอย่างประเทศที่ใช้ทฤษฎีในการกำหนดนโยบายทางอาญาในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม เช่น กลุ่มประเทศแถบสแกนดิเนเวีย

อย่างไรก็ดี แม้ว่าโดยหลักการแล้วการกำหนดนโยบายทางอาญาในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมจะแบ่งออกเป็น 2 ทฤษฎีหลักก็ตาม แต่ในความเป็นทั้งสองทฤษฎีต่างก็มีข้อดีข้อเสีย จุดเด่น จุดด้อยที่ต่างกัน การกำหนดนโยบายในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของสากลในปัจจุบันจึงเป็นไปในลักษณะของการนำเอาจุดเด่นของแต่ละทฤษฎีมาผสมผสานกัน โดยยึดเอาทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งเป็นหลักในการกำหนดนโยบายทางอาญาเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมตลอดจนสภาพสังคมในประเทศนั้น ๆ เป็นสำคัญ จนอาจกล่าวได้ว่าการกำหนดนโยบายทางอาญาในปัจจุบันไม่มีประเทศไหนที่จะยึดเอาทฤษฎีเพียงทฤษฎีเดียวมาใช้ในการกำหนดนโยบายทางอาญาเพื่อป้องกันและปราบปรามการเกิดอาชญากรรม⁴⁵

2.1.6 ผลกระทบของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ⁴⁶

จากการศึกษาพบว่าอาชญากรรมทางเศรษฐกิจเป็นการกระทำเกี่ยวกับเศรษฐกิจ จึงสร้างความเสียหายมากกว่าอาชญากรรมธรรมดา และก่อให้เกิดผลกระทบที่กว้างและลึกกว่า ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การลงทุน ชื่อเสียงของประเทศ และการประกอบธุรกิจ โดยผลกระทบที่เกิดขึ้นจากอาชญากรรมทางเศรษฐกิจมีดังนี้

1) ผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ⁴⁷

อาจกล่าวได้ว่า ไม่มีอาชญากรรมประเภทไหนอีกแล้ว ที่จะสามารถสร้างความเสียหายได้มากเท่าอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ทั้งความเสียหายที่เป็นตัวเงิน สามารถวัดผลความเสียหายได้ (Tangible Damage) และความสูญเสียที่นอกเหนือจากตัวเงินวัดผลเสียหายมิได้ (Intangible Damage) ซึ่งมูลค่าความเสียหายมากมายมหาศาล และผู้เสียหายจำนวนมาก ทำให้ระบบเศรษฐกิจทั้งระบบต้องสั่นคลอน เช่น คดีแชร์แม่หม้อย คดีบีบีซี คดีปันหุ้น เป็นต้น ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดของคดีตัวอย่างในส่วนต่อไป

2) ผลกระทบต่อการลงทุน

การเกิดอาชญากรรมทางเศรษฐกิจอาจทำให้กิจการเงินทุนใหญ่ ๆ หรือการดำเนินงานของธนาคารเกิดการชะงัก ทำให้เกิดความไม่มั่นใจแก่ลูกค้า หรือผู้ที่ต้องติดต่อกับสถาบันหรือ

⁴⁵ วีระพงษ์ บุญโญภาส และสุพัตรา แผนวิจิต, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 13*, น.459.

⁴⁶ *เพ็งอ้าว*, น.73 – 74.

⁴⁷ ศิลปพร ศรีจันเพชร. อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : ปัญหาที่รัฐต้องเร่งแก้ไข, *Chulalongkorn Review*.

องค์กรนั้น ๆ เช่น ธุรกิจธนาคารต้องการความเชื่อถือจากลูกค้ามาก หากมีการทุจริตเกิดขึ้นในธนาคารนั้น แม้ว่าผลการทุจริตที่เป็นตัวเงิน อาจจะไม่กระทบกระเทือนเสถียรภาพทางการเงิน แต่ถ้าลูกค้าเกิดความรู้สึกไม่มั่นใจในสถาบันการเงิน หรือผู้บริหารแล้ว ผลสุดท้ายที่อาจเกิดขึ้นแก่ธนาคารนั้นก็คือความไม่มั่นคงของสถาบันการเงินและย่อมส่งผลเป็นลูกโซ่ไปถึงเสถียรภาพความมั่นคงทางการเงินหรือการลงทุนของประเทศอย่างแน่นอน

3) ผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือและชื่อเสียงของประเทศ

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ จะทำลายความไว้วางใจในทางธุรกิจ ศีลธรรมของสังคม ผลิตผลขององค์กรต่าง ๆ ตกต่ำ ภาพพจน์ในทางเศรษฐกิจของประเทศถูกมองในแง่ลบ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของผู้ประกอบธุรกิจและการตลาดในสายตาของชาวต่างชาติเพราะไม่มีผู้ใดต้องการทำธุรกิจการค้าขายกับประเทศที่มีชื่อเสียงในด้านการทุจริต อีกทั้งยังส่งผลไปถึงสินค้าทุกชนิด และเงินตราที่จะไหลเข้าประเทศ การที่ได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีการทุจริตมากแสดงถึงความด้อยพัฒนาของคนในประเทศ ซึ่งนับว่าเป็นการเสื่อมเกียรติยศ และศักดิ์ศรีของประเทศอย่างยิ่ง

4) ผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจ

ผลกระทบที่ทางเศรษฐกิจ เรียกว่า ค่าโอกาส ซึ่งหมายถึงสิ่งที่ประเทศชาติควรได้อีกมากมาย แต่ไม่ได้เพราะภาพพจน์และความเชื่อถือที่เสียไปจากการประกอบอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เช่น ในกรณีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภท อาชญากรรมบัตรเครดิต และการกระทำ ความผิดต่อเช็คเดินทาง ถ้านักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบาย และความปลอดภัยจากการถือบัตรเครดิตและเช็คเดินทางมากขึ้น ย่อมมีผลทำให้นักท่องเที่ยวมีเงินติดตัวมาใช้ในประเทศไทยมากขึ้น แต่ถ้าหากประเทศไทยมีภาพพจน์ที่ไม่ดีเกี่ยวกับบัตรเครดิตมากยิ่งขึ้น เงินจำนวนมหาศาลที่ประเทศไทยได้จากการท่องเที่ยวก็พลอยสูญเสียไปด้วย อันส่งผลกระทบต่อธุรกิจของประเทศทั้งระบบ

ในส่วนนี้ผู้เขียนได้กล่าวถึงอาชญากรรมทางเศรษฐกิจโดยกล่าวถึงความหมาย ลักษณะสำคัญ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ รวมถึงผลกระทบของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และในส่วนถัดไปผู้เขียนจะกล่าวถึงที่มา ความหมาย แนวคิด ลักษณะสำคัญ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการฉ้อโกงประชาชน ดังนี้

2.2 ที่มา ความหมาย แนวคิด ลักษณะสำคัญ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการฉ้อโกงประชาชน

2.2.1 ที่มาและวิวัฒนาการของการฉ้อ โกงประชาชน

การฉ้อ โกงประชาชนนั้นมีฐานความผิดมาจากความผิดฐานฉ้อ โกงซึ่งเป็นความผิดเกี่ยวกับการหลอกลวงผู้อื่นแล้วได้ทรัพย์สินไปจากผู้ถูกหลอกลวง ซึ่งเป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน โดยความผิดลักษณะนี้มีปรากฏตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาซึ่งบัญญัติไว้ในเรื่อง “ฉ้อ” ในพระอัยการ

อาญาหลวง และพระอัยการลักษณะโจร โดยความผิดฐานนี้จะฟ้องอาญาได้เฉพาะข้อหลวงเท่านั้น หากเป็นราษฎรข้อกันเองจะเป็นเรื่องทางแพ่ง⁴⁸

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นยุคสมัยที่ได้รับอิทธิพลด้านต่าง ๆ มาจากกรุงศรีอยุธยา รวมถึงด้านกฎหมาย โดยในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ 1) ได้ทรงแต่งตั้งกรมการชุดหนึ่งมีหน้าที่ในการชำระสะสาง และรวบรวมกฎหมายในสมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งกระจัดกระจายภายหลังจากการเสียกรุงศรีอยุธยา เมื่อปี พ.ศ. 2310 โดยดำเนินการชำระสะสาง และรวบรวมกฎหมายแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2437 เรียกว่ากฎหมายตราสามดวง⁴⁹ วัตถุประสงค์ของกฎหมายข้อโก่งในประเทศไทยจึงเริ่มตั้งแต่ที่ประเทศไทยได้มีการบังคับใช้กฎหมายตราสามดวง โดยมีลักษณะการกระทำความคิดที่เป็นการข้อโก่งทรัพย์สินระหว่างราษฎร เป็นเรื่องที่เรียกร้องได้เฉพาะทางกฎหมายแพ่งเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากกฎหมายตราสามดวงไม่ได้มีการแบ่งแยกลักษณะของกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญาออกจากกัน⁵⁰

จนกระทั่งในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) มีการแยกลักษณะกฎหมายอาญาออกจากกฎหมายแพ่งอย่างชัดเจน และมีการประกาศใช้ประกาศลักษณะข้อ ร.ศ. 119 โดยมีลักษณะเป็นกฎหมายอาญา ซึ่งตามประกาศนี้ได้วางแนวความคิดฐานข้อโก่งให้เป็นรูปเป็นร่างมากขึ้น และได้้นำแนวทางการบัญญัติกฎหมายมาจากประเทศอังกฤษมาใช้ประกอบโดยการแยกความผิดทางแพ่ง และความผิดทางอาญาออกจากกัน กล่าวคือ การลงโทษผู้ข้อในทางอาญาตามประกาศลักษณะข้อ และผู้เสียหายอาจเรียกค่าชดเชยในส่วนที่ตนเสียไปในทางแพ่งได้อีก⁵¹ ซึ่งตามประกาศลักษณะข้อนั้นได้วางหลักไว้ว่า “ผู้ใดหลอกลวงผู้อื่น หรือเอาของจากผู้อื่นโดยจงใจที่จะข้อ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกินสี่เท่า หรือทั้งจำทั้งปรับ”

นอกจากนี้ยังได้อธิบายความหมายคำว่า “หลอกลวง” คือ การกระทำโดยวางใจดี หนังสือก็ดี หรือโดยกิริยาที่ดี ให้เขาเข้าใจว่าการอย่างหนึ่งอย่างใด ได้เป็นไปหรือเกิดขึ้นหรือมีอยู่ผิดจากความเป็นจริง แต่การหลอกลวงในการที่ตั้งใจว่าจะทำอะไรในเบื้องหน้านั้นไม่เรียกว่า

⁴⁸ เกษม สุกิจบริหาร, “การให้คำมั่นเป็นเท็จกับความผิดฐานข้อโก่ง.” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536), น.17-18.

⁴⁹ สันติ นรัจขิยงกูร, “อุปสรรคในการบังคับใช้พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการข้อโก่งประชาชน พ.ศ.2527.”, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545), น. 8-10.

⁵⁰ พชรินทร์ ในพรมราช, “ความผิดอาญาเกี่ยวกับทรัพย์สิน: ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะของฐานความผิดตั้งแต่สมัยกฎหมายตราสามดวงจนถึงสมัยกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127.” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536).

⁵¹ เกษม สุกิจบริหาร, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 48*, น.19.

หลอกลวง นอกจากนี้คำว่า “เอามาได้จากผู้อื่น” คือ การเอาไปเอง หรือหลอกลวงให้เขาไปให้ผู้อื่น และมีเจตนาที่จะไม่ให้เจ้าของได้คืนไปเลย⁵² ตามหลักกฎหมายดังกล่าว สามารถแยกองค์ประกอบความผิดฐานนี้ออกได้ 3 ประการ⁵³ ได้แก่

- (1) ต้องใช้วาจา หรือหนังสือ หรือกิริยาหลอกลวง
- (2) ต้องได้เงิน หรือของมาจากผู้อื่นโดยการหลอกลวง
- (3) ต้องมีเจตนาที่จะฉ้อ

และต่อมาได้มีการบัญญัติกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ซึ่งถือได้ว่าเป็นประมวลกฎหมายอาญาฉบับแรกของประเทศไทย ได้มีการรวบรวมกฎหมายประเภทเดียวกันมาไว้รวมกัน และได้มีการบัญญัติความผิดฐานฉ้อโกงไว้เป็นหมวดหมู่ โดยบัญญัติไว้ในภาค 2 ส่วนที่ 9 ว่าด้วยความผิดที่ประทุษร้ายแก่ทรัพย์ หมวดที่ 4 โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 304 – 313 ซึ่งตามบทบัญญัติมาตรา 304 บัญญัติว่า “ผู้ใดหลอกลวงด้วยประการใด ๆ อันต้องประกอบด้วยการเอาความเท็จมากล่าวปกปิดเหตุการณ์อย่างใด ๆ ที่มันควรต้องบอกให้แจ้งนั้น โดยมันมีเจตนาทุจริต คิดหลอกลวงให้ผู้อื่นผู้ใด ส่งทรัพย์อย่างหนึ่งอย่างใดให้แก่ตัวมันเอง หรือแก่ผู้อื่นก็ดี หรือให้เขาทำหนังสือสำคัญ หรือให้เขาถอน หรือทำลายหนังสือสำคัญอย่างใดใดก็ดี ท่านว่ามันผู้หลอกลวงเช่นว่ามานี้กระทำการฉ้อโกง มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าสามปี และให้ปรับไม่เกินกว่าสองพันบาทด้วยอีกโสดหนึ่ง” ในมาตรานี้ถือได้ว่าเป็นแม่บทของความผิดฐานฉ้อโกง โดยมีองค์ประกอบความผิด⁵⁴ ดังนี้

- (1) ใช้อุบายหลอกลวง โดยกล่าวยืนยันคำเท็จอันสำคัญ หรือปกปิดเหตุการณ์ที่ควรบอกให้แจ้ง หรือปกปิดเหตุการณ์ที่ควรบอกให้แจ้ง
- (2) ผู้กล่าว หรือ รู้ปกปิดอยู่ในขณะนั้นแล้วว่าวาจาและกิริยาของตนเป็นเท็จ
- (3) ตั้งใจหลอกลวงให้เขาเข้าใจผิด
- (4) โดยเจตนาทุจริต
- (5) ผู้เสียหายได้ถูกหลอกลวงโดยหลงเชื่อถ้อยคำ หรือกิริยาที่เจตนา
- (6) ได้ส่งทรัพย์ หรือทำ ถอน ทำลาย หนังสือสำคัญอย่างใด ๆ

สำหรับการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 นี้ มี 2 ประการ คือ การกล่าวความเท็จอย่างหนึ่ง และการปกปิดเหตุการณ์ และเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็น

⁵² วิรสิทธิ์ สิงห์กวางชัย, “การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนเปรียบเทียบกับกรณีฉ้อโกงของลาว.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550, น. 10.

⁵³ สันติ นรัจณริยางกูร, *อ้างแล้ว เจริญธรรม* ที่ 49, น. 12.

⁵⁴ *เพิ่งอ้าง*, น. 13.

ได้ว่ามีหลักเกณฑ์ที่คล้ายกันกับประกาศลักษณะข้อเดิม แต่มีการขยายความไปถึงการหลอกลวงให้ผู้ถูกหลอกลวงทำ ถอน ทำลาย หนังสือสำคัญ

นอกจากนี้ภายหลังจากที่ได้มีการประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 มาเป็นระยะเวลา 50 ปี ประกอบกับมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย และยังมีข้อมูลที่กระจกระบายกันอยู่อีกทั้งควรมีการปรับปรุงแก้ไขวิธีการลงโทษให้เหมาะสมกับปัจจุบัน จึงได้มีการบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา ในปีพ.ศ.2499 โดยมีผลให้ยกเลิกกฎหมายลักษณะอาญา และให้ใช้บังคับประมวลกฎหมายอาญานี้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2500 และมีการบัญญัติความผิดฐานฉ้อโกงไว้ในมาตรา 341 โดยได้มีการปรับแก้ไขลักษณะของการกระทำความผิดให้มีความรัดกุมมากยิ่งขึ้น และมีการใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมชัดเจนยิ่งขึ้น⁵⁵

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันแนวโน้มในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงนั้นมีเพิ่มมากขึ้น โดยมีสาเหตุจากระบบเศรษฐกิจที่เจริญขึ้น ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ก้าวหน้า และเข้าถึงได้ง่ายขึ้น ประกอบกับความโลภ ออยากรวยเร็วทำให้ผู้กระทำความผิดคิดค้นวิธีการในการกระทำความผิดฉ้อโกงในรูปแบบต่าง ๆ ขึ้นมา เช่น การฉ้อโกงแรงงาน การฉ้อโกงประชาชน เป็นต้น

สำหรับการฉ้อโกงประชาชนเป็นความผิดฐานหนึ่งในกฎหมายลักษณะอาญา ซึ่งมีการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว เมื่อปี พ.ศ. 2451 และใช้บังคับจนถึงปี พ.ศ. 2499 เมื่อมีการออกประมวลกฎหมายอาญาโดยให้ใช้บังคับประมวลกฎหมายอาญานี้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2500 จึงทำให้กฎหมายลักษณะอาญาที่บังคับใช้อยู่ในขณะนั้นมีอันต้องยกเลิกไป⁵⁶ และในประมวลกฎหมายอาญาได้มีการบัญญัติความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนเอาไว้ในมาตรา 343 โดยความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนนี้เป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ไม่อาจยอมความกันได้

ในประเทศไทยมีแนวโน้มการฉ้อโกงประชาชนที่เพิ่มมากขึ้น โดยเริ่มต้นจากแชร์แม่หม้อยที่เกิดขึ้นในช่วงปีพ.ศ. 2517 -2527 เป็นการประกอบธุรกิจในลักษณะการระดมเงินทุนจากประชาชน โดยอ้างว่าจะนำไปลงทุนในธุรกิจการซื้อขายน้ำมัน มาเป็นกลอุบายในการหลอกลวงประชาชนให้เข้าร่วมลงทุน โดยชักชวนให้มีประชาชนมาลงทุนกันเป็นจำนวนมาก และมีการโฆษณาเชิญชวนว่าเป็นธุรกิจที่ให้ผลตอบแทนดี ทำให้มีคนหลงเชื่อและนำเงินมาลงทุนในธุรกิจดังกล่าวเป็นจำนวนมาก โดยในระยะแรกนางชม้อย สามารถจ่ายเงินปันผลให้ผู้ร่วมลงทุนได้ตามที่ตกลงกันไว้ ทำให้ผู้ลงทุนมั่นใจในการลงทุนดังกล่าวจึงนำเงินมาลงทุนเพิ่ม พร้อมทั้งชักชวนญาติพี่น้องให้มาร่วมลงทุนดังกล่าวด้วย ส่งผลให้ธุรกิจของนางชม้อยเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว และ

⁵⁵ ชนันทชัย กัทรสกล, “ความผิดฐานฉ้อโกง: ศึกษากรณีการก่อให้เกิดความเสียหายในทางทรัพย์สิน.” สารนิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.

⁵⁶ สันติ นรัจรรย์ขจร, *อ้างแล้ว เจริญรทที่ 49*, น.15.

เกิดแชร์ในลักษณะเดียวกันขึ้นมาเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตามเมื่อนางหม้อยไม่สามารถหาผู้ร่วมลงทุนรายใหม่เข้ามาได้ ทำให้วงจรการเงินนั้นย่อมสะดุดลง และต้องปิดกิจการ พร้อมทั้งโอนย้ายทรัพย์สินไปจากบัญชีของตนเอง จากกรณีแม่หม้อยนี้มีประชาชนได้รับความเสียหายมากกว่า 15,000 คน ทำให้เกิดผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจในวงกว้างทำให้ต้องมีการออกกฎหมายเพื่อปราบปรามการกระทำที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน จากกรณีแชร์แม่หม้อยนี้ทำให้มีรูปแบบ และลักษณะ รวมถึงวิธีการของการฉ้อโกงประชาชนต่าง ๆ เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเล่นแชร์ หรือการหลอกลวงเพื่อขายสินค้าให้กับประชาชน ทำให้ในปี พ.ศ. 2527 ได้มีการตราพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 ขึ้น เพื่อควบคุมสถานการณ์ดังกล่าวและมีการแก้ไขเพิ่มเติมในปี พ.ศ. 2545 แสดงให้เห็นว่านอกจากความผิดที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญานั้น ยังมีกฎหมายที่เพิ่มเติมที่แสดงให้เห็นว่าการกู้ยืมเงินตามพระราชกำหนดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนนั้น ก็เป็นความผิดฐานฉ้อโกงเช่นเดียวกัน

สำหรับรูปแบบของการฉ้อโกงประชาชนรูปแบบหนึ่งที่เป็นที่รู้จักกันดีในประเทศไทย คือ การเล่นแชร์ โดยได้รับอิทธิพลมาจากประเทศจีน แชร์เกิดขึ้นมาเป็นระยะเวลาหลายร้อยปีก่อนที่จะมีการจัดตั้งสถาบันการเงินใด ๆ เสียอีก โดยการเล่นแชร์นั้นได้แพร่หลายเข้ามาในประเทศไทย ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) จนกระทั่งในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) การเล่นแชร์เปียหวยได้รับความนิยมในหมู่นักธุรกิจ และผู้ลงทุนค้าขายเป็นจำนวนมาก โดยสาเหตุที่ทำให้มีการเล่นแชร์เกิดขึ้นนั้นเป็นเพราะสภาพความจำเป็นในระบบธุรกิจที่ขาดสื่อกลางในการระดมเงินทุนระบบธนาคาร ทำให้แหล่งเงินทุนที่สำคัญอยู่ที่ขุนนางหรือพ่อค้าคนจีนที่ปล่อยกู้เงินและมักจะเรียกเก็บดอกเบี้ยในอัตราที่สูง วิธีการระดมเงินมาลงทุนที่ดีที่สุดในยุคสมัยนั้นก็คือ การเล่นแชร์เปียหวย⁵⁷

เนื่องจากการเล่นแชร์จะส่งผลให้ผู้เล่นได้รับผลตอบแทนในอัตราที่สูง ทำให้มีผู้นิยมลงทุนเล่นแชร์เป็นจำนวนมาก และผู้เล่นจะได้รับผลประโยชน์ในรูปแบบของดอกเบี้ยที่สูง จึงทำให้เกิดการประมูลแข่งขันดอกเบี้ยเกิดขึ้นและทำให้เกิดสภาพคล่องทางการเงินในระบบแชร์ ซึ่งในปัจจุบันรูปแบบการเล่นแชร์นั้นมีหลายรูปแบบและมีการเปลี่ยนแปลงไปตามแนวคิดที่แบบลของนักธุรกิจ ทำให้รูปแบบการเล่นแชร์มีหลายรูปแบบและหลายลักษณะแตกต่างกันออกไป การเล่นแชร์ในปัจจุบันจึงมีหลายประเภท เช่น แชร์ดอกหัก แชร์ดอกตาม และแชร์ลูกโซ่ เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งแชร์ลูกโซ่ ที่เป็นการเล่นแชร์ที่มีลักษณะเหมือนงูกินหาง เมื่อมีเหยื่อรายใหม่เข้ามาก็จะแบ่งจ่ายเงินปันผลให้กับรายเก่าไล่กันไป โดยไม่มีจุดสิ้นสุด หรือจนกว่าแชร์จะล้ม หรือหาเหยื่อรายใหม่

⁵⁷ วีระพงษ์ บุญโยภาส. อาชญากรรมทางเศรษฐกิจกับเงินนอกระบบ. เอกสารประกอบคำบรรยาย ปริญญาโท พ.ศ. 2539.

ไม่ได้ นำมาซึ่งการส่งผลกระทบต่อประชาชน และระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างเห็นได้ชัด โดยเห็นได้จากวิวัฒนาการการเกิดขึ้นของแชร์ลูกโซ่จากอดีตจนถึงปัจจุบันที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไม่ว่าจะเป็นแชร์แม่หม้อย ที่ถือได้ว่าเป็นต้นฉบับของการเล่นแชร์ลูกโซ่ในประเทศไทย แชร์เสม้าฟาคาราม แชร์ยูฟัน แชร์บลิสเตอร์ แชร์อัญมณี แชร์อาศัยรูปแบบธุรกิจจัดสรร วันพักผ่อน และแชร์ชินแสโซกุน เป็นต้น⁵⁸

การเล่นแชร์ที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันสามารถแบ่งออกได้ 3 ประเภท⁵⁹ ดังนี้

- 1) แชร์ตามลักษณะการเล่น
- 2) แชร์ตามหลักประกัน และ
- 3) แชร์นอกระบบ

1) การเล่นแชร์ตามลักษณะการเล่น คือ การนำเอาลักษณะการชำระเงินค่าดอกแชร์ หรือผลประโยชน์ตอบแทนที่มีความหมายต่างกันมาจัดประเภท สามารถแบ่งได้ 4 รูปแบบ ดังนี้

(1) แชร์ดอกหัก คือ การเล่นแชร์ด้วยวิธีการที่ให้ผู้เล่น หรือผู้ลงทุน โดยผู้เล่นทุกคนมีสิทธิที่จะนำเสนอ หรือประมูลดอกแชร์ ซึ่งอาจกระทำโดยวิธีลับ เช่นการทำเป็นหนังสือ หรือทำด้วยปากเปล่า ผู้เล่นคนใดจะเสนอหรือไม่เสนอดอกแชร์ก็ได้ ขึ้นอยู่กับความจำเป็นในการใช้เงิน โดยมีนายวงทำหน้าที่รวบรวมดอกแชร์ แล้วจัดลำดับว่าผู้ใดเป็นผู้เสนอผลตอบแทนหรือดอกแชร์สูงสุด ผู้นั้นก็จะมีสิทธิที่จะได้รับเงินในงวดนั้น ๆ ไป ส่วนผู้ที่ร่วมเล่นที่ยังไม่ได้ประมูล หรือประมูลดอกแชร์ไม่ได้ก็ต้องทำการประมูลในรอบต่อ ๆ ไป แต่แชร์ดอกหักนี้เมื่อนายวงทำการรวบรวมเงินค่าแชร์ได้จากผู้เล่นทั้งหมดแล้ว ก่อนที่จะทำการส่งมอบให้ผู้ที่เหมาะสมได้ นายวงจะทำการหักดอกตามจำนวนที่ผู้ประมูลแชร์ได้เสนอไว้ในการประมูลนั้นจ่ายให้กับผู้เล่นคนอื่นที่ยังไม่ได้ประมูล หรือประมูลแล้วไม่ได้

(2) แชร์ดอกตาม คือ การเล่นแชร์โดยใช้วิธีการที่ทำให้ผู้เล่นได้รับเงินกองทุนแชร์รวมเท่ากับจำนวนหุ้นแชร์ทั้งหมด หรือเรียกได้ว่ารับเงินแชร์ไปเต็มจำนวนรวมกับดอกเบี้ยของผู้ร่วมเล่นคนอื่นที่ประมูลไปแล้ว ส่วนผู้ที่ประมูลไปแล้วในการส่งเงินค่าแชร์งวดถัดไปก็ต้องส่งเงินเต็มจำนวน พร้อมกับดอกแชร์ที่ตนได้ประมูลได้ตลอดจนครบรอบ ส่วนวิธีการประมูลดอกแชร์นั้นจะใช้วิธีการเดียวกับแชร์ดอกหัก คือ การกระทำโดยวิธีลับ เช่นการทำเป็นหนังสือ หรือทำด้วยปากเปล่า ตัวอย่างเช่น แชร์มือละ 1,000 บาท ต่อเดือน มีผู้เล่น 15 คน เงินต้นของการเล่นแชร์ครั้งนี้คือ 15,000 บาท มีท้าวแชร์ คือ นาง ม. และมีกฎในการเสนอดอกแชร์ขั้นต่ำ คือ 100 บาท ในงวดแรกมีผู้ประมูลดอกแชร์ จำนวน 2 คน คือ นาย ก. และ นาง ส. โดยที่นาย ก. เสนอดอกแชร์เป็นเงิน

⁵⁸ วีระพงษ์ บุญโญภาส และสุพัตรา แผนวิชิต, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 13*, น. 243.

⁵⁹ *เพ็งอ้าว*, น. 235-242.

120 บาท และ นาง ส. เสนอดอกแชร์เป็นเงิน 200 บาท นั้นจะเห็นได้ว่านาง ส. เป็นผู้ที่เสนอผลตอบแทนหรือดอกแชร์สูงสุด ทำให้นาง ส. เป็นผู้ที่มีสิทธิที่จะได้รับเงินในงวดนี้ไป ส่วนนาย ก. และผู้ที่ร่วมเล่นที่ยังไม่ได้เสนอดอกแชร์ก็จะต้องทำการเสนอดอกแชร์ หรือประมูลในรอบต่อ ๆ ไป ซึ่งในกรณีเช่นนี้ทำให้ นาง ส. จะต้องจ่ายเงินในรอบถัด ๆ ไป คือ เดือนละ 1,200 บาท จนกว่าแชร์วงนี้จะสิ้นสุด หรือครบรอบการเล่นคือ 15 เดือน

(3) แชร์รูปแบบพิเศษ คือ แชร์ที่นายวงจะได้รับประโยชน์จากเงินกองทุนรวมของแชร์มากกว่าลูกวางแชร์ โดยวิธีการกำหนดสัดส่วนเงินที่ลงทุนที่ไม่เท่ากัน โดยจะกำหนดให้การลงหุ้นในแต่ละหุ้น (แต่ละมือ) ต้องจ่ายเงินลงทุนในครั้งแรกที่นายวงมีสิทธิได้รับมากกว่าการลงหุ้นในครั้งต่อ ๆ ไป เช่น แชร์วงหนึ่งมี 10 หุ้น (มือ) โดยกำหนดว่าครั้งแรกลงหุ้น 10,000 บาท ส่วนในครั้งต่อ ๆ ไปให้ลงทุนหุ้นละ 7,000 บาท ซึ่งเงินกองทุนทั้งหมดในครั้งแรกที่นายวงหรือเจ้ามือมีสิทธิจะได้รับคือ จำนวน 100,000 บาท ส่วนในงวดต่อ ๆ ไปจำนวนเงินกองทุนไม่รวมหรือไม่หักดอกแชร์จึงคงเป็นเพียง 70,000 บาท แชร์รูปแบบพิเศษนี้จึงเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อนายวงแชร์มาก แต่เหตุที่มีผู้นิยมเล่นแชร์ประเภทนี้ก็เพราะมองเห็นว่านายวงแชร์นั้นมีภาวความรับผิดชอบต่อลูกวางมาก จึงควรเอื้อประโยชน์ให้กับนายวงมากกว่าลูกวางอื่น ๆ

(4) แชร์รูปแบบอื่น คือ การเล่นแชร์ที่มีลักษณะอย่างอื่น แต่คงอยู่ในหลักการและพื้นฐานมาจากการเล่นแชร์ดอกหัก หรือแชร์ดอกตามทั้งสิ้น แต่ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขเพิ่มเติมเข้าไปอีก เช่น การเล่นแชร์จับฉลาก ได้แก่ การเล่นแชร์โดยไม่มีประมูลกัน แต่ใช้วิธีจับฉลากว่าในแต่ละงวดใครจะเป็นผู้รับไป ส่วนจะกำหนดดอกแชร์หรือไม่แล้วแต่จะตกลงกัน หากมีการกำหนดดอกแชร์ก็จะเป็นดอกตามตัว

2) แชร์ตามลักษณะหลักประกัน

(1) แชร์เงินสด คือ เป็นแชร์ที่ไม่มีสัญญาเป็นหนังสือโดยถือหลักความไว้นือเชื่อใจเป็นหลักสุจริตเป็นสำคัญ เนื่องจากการเล่นแชร์ที่ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือจะมืออย่างมากก็เพียงรายชื่อผู้ร่วมเล่นแชร์ที่นายวงจัดทำขึ้นและแจกจ่ายแก่ลูกวางทุกคนให้รู้ว่ามีผู้ใดร่วมเล่นแชร์บ้างและจำนวนมือที่เล่นมีจำนวนเท่าใด ส่วนรายละเอียดอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นอาชีพ ที่อยู่ หรือสถานะทางการเงินของผู้ร่วมเล่นทุกคนต่างคนต่างไม่รู้จักมากนักจะมีก็แต่นายวงเท่านั้นที่จะรู้รายละเอียดและข้อมูลของทุกคน ดังนั้น ความไว้วางใจสำหรับแชร์ประเภทนี้จึงมอบแก่นายวงแชร์เป็นสำคัญ เมื่อนายวงแชร์มีความสำคัญ จึงตอบแทนนายวงแชร์ด้วยการให้ได้รับประโยชน์ในเงินกองทุนแชร์โดยไม่ต้องเสียดอกเบี้ยแชร์ โดยแชร์เงินสดนี้ ยึดถือการเล่นแชร์เป็นกติกาสืบต่อกัน ประเพณีการเล่นเป็นที่รู้จักกันอยู่ในหมู่ผู้ร่วมเล่นแชร์ด้วยกัน โดยอาจจะใช้ประเพณีแชร์ดอกหัก ประเพณีแชร์ดอกตาม หรือประเพณีปลีกย่อย ๆ เสริมประกอบ สุดแล้วแต่นายวงแชร์เป็นผู้มีหน้าที่รวบรวมเงินค่าหุ้น

แชร์จากลูกแชร์ตามงวดระยะเวลานำมาจัดให้มีการประมูลหรือจับสลากเพื่อหาผู้มีสิทธิได้รับเงินกองทุนแชร์งวดนั้น ๆ ไปใช้ประโยชน์พร้อมทั้งมีหน้าที่แจ้งข่าวสารข้อมูลอื่น ๆ แก่ลูกแชร์ทุกคนตามสมควร

(2) แชร์เซ็ค คือ เป็นแชร์ที่มีพื้นฐานประเพณีและลักษณะการเล่นทั่วไปเหมือนกับแชร์ประเภทดอกหักหรือประเภทแชร์ดอกตาม แต่แตกต่างที่หลักฐานว่าเมื่อมีการประมูลแชร์ไปแล้ว จะมีการจ่ายเซ็คเป็นหลักฐานแห่งหนี้ สำหรับลักษณะการเล่นโดยทั่วไปมีองค์ประกอบที่สำคัญคือมีการกำหนดจำนวนผู้เล่น (จำนวนมือ) มีการกำหนดจำนวนเงินลงทุนแชร์แต่ละงวดไว้จำนวนที่แน่นอน กำหนดเวลา และสถานที่ประมูลหรือจับสลากแชร์แต่ละงวดไว้ มีข้อตกลงกำหนดจำนวนดอกแชร์ขั้นต่ำหรือไม่ก็ได้สุดแล้วแต่ความตกลงของวงแชร์ ประการสุดท้ายคือการกำหนดให้ผู้ประมูลแชร์ได้และรับเงินกองทุนกลางแชร์ไปแล้วออกเช็คหรือส่งจ่ายเช็คชำระหนี้ค่าแชร์งวดต่อ ๆ ไป จนถึงงวดสุดท้าย มอบแก่นายวงแชร์เพื่อเป็นทั้งหลักประกันการชำระหนี้ค่าหุ้นแชร์งวดต่อ ๆ ไป จนถึงงวดสุดท้าย มอบแก่นายวงแชร์ไว้เพื่อเป็นทั้งหลักประกันการชำระหนี้ค่าหุ้นแชร์งวดต่อ ๆ ไปล่วงหน้า ทั้งเป็นหลักฐานว่าได้ประมูลแชร์ และรับเงินกองทุนกลางไปแล้ว สำหรับการส่งจ่ายเช็คล่วงหน้ามีวิธีการที่ให้ล่วงหน้าในเช็คพร้อมรายละเอียดชื่อผู้รับเงิน จำนวนเงิน ลายมือชื่อผู้ส่งจ่ายหรืออาจจะจ่ายเงินเป็นเช็คเงินสดลอย ๆ โดยไม่ระบุวันที่และผู้รับเงินก็ได้ ทั้งสองรูปแบบ ส่วนเช็คที่จะถูกเก็บรวบรวมไว้ที่นายวงแชร์

(3) แชร์หลักฐานอื่น ๆ นอกจากการเล่นแชร์เงินสด และแชร์เซ็คดังที่กล่าวมาแล้ว ยังมีแชร์บางวงได้ปฏิบัติกันเป็นประเพณีหรือเพื่อความสะดวกในการเล่น โดยอาจตกลงกันให้ออกตราสารทางการเงินประเภทอื่นเพื่อเป็นหลักประกัน เช่น การออกตั๋วสัญญาใช้เงิน การมอบทรัพย์สินบางประเภทให้ยึดถือไว้เป็นประกัน ส่วนประเพณีหรือวิธีการเล่นก็ถือปฏิบัติเช่นเดียวกับการเล่นแชร์เงินสด หรือแชร์เซ็คตามที่กล่าวมาแล้ว

3) แชร์นอกระบบ

(1) แชร์พีระมิด คือ แชร์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับแชร์ทั่ว ๆ ไป แต่วัตถุประสงค์ของผู้เล่นมิได้ประสงค์จะเป็นการรวบรวมเงินกองทุนแชร์ไปใช้ในการประกอบธุรกิจหรือการค้าที่ชอบด้วยกฎหมาย แต่มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมเงินกองทุนโดยไม่สุจริต หรือโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย สาเหตุที่เรียกว่าแชร์พีระมิดก็เพราะมาจากโครงสร้างของพีระมิดที่เป็นสามเหลี่ยมมีพื้นฐานล่างแข็งแรง ทำให้ตอนต้นที่มีการจัดเล่นแชร์ดูเหมือนว่าจะมีความแข็งแกร่งทางการเงินและเมื่อมีการเล่นไปแล้ว หากมองโดยผู้เล่นจะเห็นว่าดอกเบี้ยที่ได้รับจะค่อย ๆ เพิ่มมากขึ้น เหมือนการนำเอาพีระมิดกลับหัว ส่วนนายวงจะมองภาพได้เหมือนรูปตั้งตรงพีระมิด โดยผู้เล่นจำนวนมากที่ฐานของพีระมิดจะเป็นผู้จ่ายเงินให้คนไม่กี่คนในระดับยอดของพีระมิดเท่านั้น

สำหรับวิธีการเล่นแชร์พีระมิดนั้น เจ้ามือหรือนายวง จะเสนอผลประโยชน์ให้แก่ผู้ร่วมเล่นในอัตราดอกเบี้ยหรือผลประโยชน์ตอบแทนเป็นจำนวนแน่นอน เช่น จำนวนต้นเงินที่ผู้ร่วมเล่นนำไปลงทุน 100,000 บาท นายวงจะจ่ายผลประโยชน์ให้ 10,000 บาทเท่ากับร้อยละ 10 เป็นต้น โดยการเล่นแชร์ประเภทนี้ ปกติจะจ่ายดอกเบี้ยหรือผลประโยชน์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 5 ต่อเดือน และในบางครั้งมีการจ่ายดอกเบี้ยให้ทันทีที่นำเงินเข้าไปร่วมเล่น เพื่อจะจูงใจผู้ร่วมเล่นให้เห็นว่าได้รับประโยชน์รวดเร็วทันใจ นอกจากนี้ นายวงอาจใช้วิธีการระดมทุนเข้าหมุนเวียน โดยการนำเงินที่ได้จากการลงทุนไปทำการค้าขายหรือให้กู้ยืมต่อไป ซึ่งถ้าเป็นการค้าขายปกติแล้ว ไม่มีธุรกิจที่ถูกลงกฎหมายประเภทใดสามารถทำประโยชน์มหาศาลให้คุ้มกับดอกเบี้ยที่ต้องจ่ายทุก ๆ เดือนเป็นประจำได้ ธุรกิจการค้าของผู้เป็นนายวงจำเป็นต้องเป็นธุรกิจผิดกฎหมายจึงจะคุ้มกับดอกเบี้ย และถ้า นายวงนำเงินไปให้ผู้อื่นกู้ยืมทอดหนึ่ง ผู้กู้ก็ต้องประกอบธุรกิจผิดกฎหมายอีกเช่นเดียวกัน

(2) แชร์ลูกโซ่ คือ การร่วมกิจการอาศัยเงินลงทุนจำนวนไม่มากนัก แต่อัตราตอบแทนหรือผลประโยชน์ที่ผู้ดำเนินการชี้ชวนว่าจะได้รับนั้นเป็นจำนวนสูงมาก จึงมีผู้เข้าร่วมกิจการเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะผู้มีรายได้น้อยที่พอมีความสามารถหาเงินมาร่วมลงทุนได้และสามารถหาสมาชิกได้เป็นจำนวนมาก เพื่อให้เพิ่มขยายขอบเขตกิจการให้กว้างขวาง ซึ่งเป็นความประสงค์ของผู้ดำเนินการ โดยมีกำเนิดเกิดขึ้นในช่วงที่สภาวะเศรษฐกิจของประเทศตกต่ำประมาณปี พ.ศ. 2528 ซึ่งในขณะนั้นธุรกิจการเงินนอกระบบโดยเฉพาะการเล่นแชร์เป็ยหวยเกิดขึ้นมาก เนื่องจากตลาดการเงินขาดสภาพคล่อง ประชาชนต่างต้องหาที่พึ่งพาจากทุกสิ่งทุกอย่าง ทำให้มีกระบวนการทางธุรกิจที่ผิดกฎหมายการเงินเกิดขึ้นมากมาย และกฎหมายในขณะนั้นก็มีช่องว่างมากมาย ประกอบกับพระราชบัญญัติการเล่นแชร์ยังมีได้ถูกตราขึ้นบังคับใช้ ทำให้การเล่นแชร์ลูกโซ่แผ่ระบาดไปทั่ว วิธีการเล่นแชร์ลูกโซ่เดิมนั้นจะมีวิธีการเล่นที่ไม่ยาก

ตัวอย่างเช่น คำชักชวนของผู้ดำเนินการรายหนึ่งอ้างว่า ผู้เล่นลงทุนเพียง 400 บาท จะได้รับผลตอบแทนสูงถึง 2,000 % หรือ 8,000 บาท ในเวลาประมาณ 50 วัน หรือคิดเป็นอัตราดอกเบี้ยประมาณ 14,400 % ต่อปี โดยมีวิธีการเล่น ดังนี้

1. นาย ก. ซื้อแบบฟอร์มแผ่นรายชื่อ 1 ชุด ราคาชุดละ 100 บาท จากผู้เล่นคนก่อนหรือจากบริษัทผู้ดำเนินการ ซึ่งในแบบฟอร์มจะมีรายชื่อผู้เล่นลำดับที่ 1 รายชื่อผู้เล่นลำดับที่ 2 และลำดับที่ 3 โดยเว้นช่องลำดับที่ 4 ไว้ให้นาย ก. กรอกชื่อและที่อยู่ส่งให้บริษัทผู้ดำเนินการ

2. นาย ก. ซื้อตั๋วแลกเงินไปรษณีย์ ไปรษณีย์ธนาณัติ หรือเช็คของขบวนการฉบับละ 100 บาท รวม 3 ฉบับ ฉบับที่ 1 ส่งจ่ายให้ผู้เล่นลำดับที่ 1 ฉบับที่ 2 ส่งจ่ายให้ผู้เล่นลำดับที่ 2 และฉบับที่ 3 ส่งจ่ายให้บริษัทดำเนินการ รวมจ่ายเป็นเงิน 300 บาท นาย ก. ต้องถ่ายเอกสารการส่งจ่ายให้ผู้เล่นลำดับที่ 1 และลำดับที่ 2 ให้บริษัทดำเนินการ

3. เมื่อบริษัทผู้ดำเนินการตรวจหลักฐานการจ่ายเงินแล้วจะส่งแบบฟอร์มให้นาย ก. 4 ชุด ซึ่งมีนาย ก. เป็นผู้เล่นลำดับที่ 3 นาย ก. จะต้องจำหน่ายแบบฟอร์มทั้ง 4 ชุดให้ผู้เล่นคนอื่น ซึ่งนาย ก. จะมีสิทธิได้รับเงินจากการจำหน่าย 400 บาท เท่ากับ นาย ก. ได้รับทุนคืน

4. ผู้เล่นสั่งซื้อแบบฟอร์มจากนาย ก. ทั้ง 4 คน จะต้องดำเนินการเช่นเดียวกับนาย ก. ตาม 1, 2 และ 3 ในแบบฟอร์มที่บริษัทผู้ดำเนินการออกให้แก่ผู้เล่นที่ซื้อแบบฟอร์มต่อจากนาย ก. จำนวน 16 คน จะมีชื่อนาย ก. อยู่ในลำดับที่ 2 ซึ่งทำให้นาย ก. มีสิทธิได้รับเงินจากผู้เล่น 16 คนนั้น คนละ 100 บาท รวมเป็นเงิน 1,600 บาท

5. จากผู้เล่น 16 คนในสายของนาย ก. จะต้องหาผู้เล่นต่ออีก 4 คน รวมเป็น 64 คน นาย ก. จึงจะมีชื่อในลำดับที่ 1 และมีสิทธิได้รับเงินจากผู้เล่น 64 คนนั้น คนละ 100 บาท รวมเป็นเงิน 6,400 บาท

6. ถ้าผู้เล่นรายใดเลิกเล่น หรือไม่ส่งเงินครบวงจร นาย ก. ก็อาจได้รับเงินไม่ถึง 8,000 บาท ในขณะที่บริษัทผู้ดำเนินการได้รับจากผู้เล่นทุกราย รายละ 100 บาท กล่าวคือ $1 \text{ (นาย ก.)} + 4 + 16 + 64$ เท่ากับ 85 คน เป็นเงิน 8,500 บาท

ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการประกอบกิจการนี้คือ บริษัทผู้ดำเนินการ เนื่องจากผู้เล่นทุกคนจะต้องส่งเงินให้แก่บริษัทผู้ดำเนินการรายละ 100 บาท

นอกจากนี้จากเอกสารวิชาการ ของสำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เรื่อง แชรส์ลูทโซ่ : รูปแบบหนึ่งของธุรกิจการเงินนอกระบบกับความผิดฐานกั๊ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน ได้อธิบายความหมายของแชร์ลูทโซ่ ไว้ว่า แชร์ลูทโซ่เป็นลักษณะหนึ่งของการระดมเงินทุนจากประชาชนรูปแบบหนึ่ง ซึ่งในอดีตจะมีการกล่าวอ้างการดำเนินธุรกิจโดยนำเงินที่กั๊ยมันั้น ไปลงทุนต่อยอดเพื่อให้ได้ผลตอบแทนที่สูงในระยะเวลาอันสั้น โดยผู้ประกอบการมีลักษณะเป็นบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคลที่มีการประกอบธุรกิจให้มีความน่าเชื่อถือ มีการโฆษณาประกาศชักชวนให้นำเงินมาเข้าร่วมลงทุน เพื่อที่จะได้รับผลตอบแทนที่สูงเมื่อมีการแนะนำบุคคลอื่นให้มาเข้าร่วมลงทุนด้วย⁶⁰

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการเล่นแชร์เป็นรูปแบบหนึ่งของการฉ้อโกงประชาชน ไม่ว่าจะเป็นการเล่นแชร์ในประเภทไหนก็ตาม ต่างก็ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ และความ เป็นอยู่ของประชาชน จึงมีการกำหนดมาตรการควบคุมเงินตราเพื่อรักษาเสถียรภาพทางการเงิน ตลอดจนการสร้างความน่าเชื่อถือว่าค่าเงินจะไม่เปลี่ยนแปลงขึ้นลงโดยปราศจากเสถียรภาพ

⁶⁰ จาก Academic Focus เอกสารวิชาการ ของสำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เรื่อง แชร์ลูทโซ่ : รูปแบบหนึ่งของธุรกิจการเงินนอกระบบกับความผิดฐานกั๊ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน สืบค้น จาก <http://www.parliament.go.th/library>.

การปล่อยให้มีการดำเนินธุรกรรมเล่นแชร์เปี้ยวโดยขาดทิศทางนั้นก่อให้เกิดปัญหาต่อการเงิน การถือ โกง และการถือ โกงประชาชน รวมถึงการเกิดอาชญากรรมทางธุรกิจอื่น ๆ ทำให้ภาครัฐ ได้มีการตรากฎหมาย และมาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันและควบคุมการถือ โกงประชาชน และ การเล่นแชร์ที่จัดขึ้น โดยบุคคลธรรมดา และห้ามนิติบุคคลเป็นนายวงแชร์ เนื่องจากการกระทำของ นิติบุคคลที่เป็นนายวงเป็นกิจการที่คล้ายและใกล้เคียงกับการดำเนินธุรกรรมของธนาคารพาณิชย์ หรือบริษัทเงินทุน หากปราศจากการควบคุมแล้วอาจส่งผลร้ายต่อระบบเศรษฐกิจ และเสถียรภาพ ทางการเงินของประเทศ และทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน จึงทำให้ต้องมีการตรา พระราชบัญญัติการเล่นแชร์พุทธศักราช 2534⁶¹ เกิดขึ้น

อย่างไรก็ดีวัตถุประสงค์หลักของผู้ที่ดำเนินธุรกิจแชร์ก็คือ เพื่อหลอกลวงประชาชน โดยได้มีการพัฒนารูปแบบของการเล่นแชร์ออกไปเรื่อย ๆ เพื่อหลีกเลี่ยงมิให้เป็นการเล่นแชร์เป็น การกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. 2534 เช่น การพัฒนาเป็นธุรกิจขายตรง แชร์เสม้าฟาร์ม แชร์นาถหญ้า แชร์ยูฟีน แชร์ซินแส โซกุน และอื่น ๆ ซึ่งการกระทำเช่นนี้ส่งผลให้ ภาครัฐต้องมีการป้องกันและควบคุมการเกิดอาชญากรรม จึงมีความจำเป็นต้องตรากฎหมายที่มี ความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น และเพื่อเป็นการอุดช่องว่างของกฎหมาย จึงทำให้มีการตราพระราช กำหนดการกู้ยืมเงินอันเป็นการถือ โกงประชาชน พ.ศ. 2527 เพื่อนำมาใช้ดำเนินการในการป้องกัน และปราบปรามการเล่นแชร์ที่มีลักษณะเป็นการถือ โกงในรูปแบบต่าง ๆ ขึ้น โดยเหตุผลในการตรา กฎหมายดังกล่าว คือ การรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างจำเป็นเร่งด่วน เพราะการ กู้ยืมเงิน หรือการรับฝากเงินที่เป็นการเล่นถือ โกงประชาชนนี้มีการจ่ายดอกเบี้ยหรือผลประโยชน์อย่าง อื่นตอบแทนให้สูงกว่าประโยชน์ที่ผู้กู้ยืมเงิน หรือผู้รับฝากจะพึงหามาได้เองจากการประกอบธุรกิจ ตามปกติ และกิจการประเภทดังกล่าวนี้มีแนวโน้มที่จะขยายตัว แพร่หลายออกไปอย่างรวดเร็ว หาก ปล่อยให้มีการประกอบธุรกิจในลักษณะนี้ต่อไปอาจก่อให้เกิดผลร้ายต่อประชาชน และผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ จึงควรมีกฎหมายเพื่อปราบปรามการกระทำความผิดดังกล่าวเพื่อคุ้มครองประชาชนที่ อาจได้รับความเสียหายจากการถูกหลอกลวง⁶²

2.2.2 ความหมายของการถือ โกง และการถือ โกงประชาชน

ในส่วนนี้จะกล่าวถึงความหมายของการถือ โกง และการถือ โกงประชาชน โดย การศึกษาจากกฎหมาย และบทความที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

⁶¹ เหตุผลในการตราพระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. 2534.

⁶² พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการถือ โกงประชาชน พ.ศ. 2527, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 101 ตอนที่ 164 ฉบับพิเศษ (12 พฤศจิกายน 2527).

2.2.2.1 ความหมายของการฉ้อโกง

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ได้นิยามคำว่า “ฉ้อโกง” ไว้ว่า ฉ้อโกง เป็น คำนาม หมายถึง เป็นฐานความผิดอาญา ที่ผู้กระทำ กระทำโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดง ข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง โดยการหลอกลวงดังว่านั้น ได้ไปซึ่ง ทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่สามทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ⁶³

ตามประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติความผิดฐานฉ้อโกงเป็นความผิดไว้ในมาตรา 341 ความว่า “ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริง ซึ่งควรบอกแจ้ง และโดยการหลอกลวงดังว่านั้น ได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่ สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ ผู้นั้นกระทำความ ผิดฐานฉ้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ⁶⁴

ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงเป็นความผิดที่กระทำโดยการใช่วิธีการหลอกลวง เช่น การ ฉ้อโกง การฉ้อโกงประชาชน การฉ้อโกงแรงงาน การบริโภครายโดยไม่ชำระเงิน การชักจูงเพื่อเอา เปรียบ และการฉ้อโกงประกันภัย โดยการโกง การหลอกลวงนั้น จะเป็นการแสดงข้อความอันเป็น เท็จ หรือการปกปิดข้อความจริงอันควรบอกแจ้ง ซึ่งมีมูลเหตุจูงใจสำคัญ คือ การหลอกลวงให้ บุคคลอื่นเกิดหลงเชื่อ⁶⁵ และได้ไปซึ่งทรัพย์สิน⁶⁶ การกระทำความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงนั้นจึงแบ่ง การกระทำเป็น 2 ส่วน ดังนี้

- 1) การแสดงข้อความอันเป็นเท็จ และ
- 2) การปกปิดข้อความจริงอันควรบอกแจ้ง

การแสดงข้อความอันเป็นเท็จ คือ การที่เข้าใจอยู่ว่าข้อความในขณะนั้นจะต้องมีความ จริงอยู่ว่าเป็นเช่นไร แล้วได้มีการกล่าวข้อเท็จจริง หรือยืนยันข้อเท็จจริงบิดเบือนจากข้อเท็จจริงที่ เป็นอยู่จึงเกิดเป็นความเท็จ ดังนั้นข้อความเท็จจะต้องเป็นข้อเท็จจริงในอดีต หรือในปัจจุบันเพราะ

⁶³ สืบค้น จาก<http://www.royin.go.th>.

⁶⁴ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341.

⁶⁵ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, กฎหมายอาญา ภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ 12 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ วิญญูชน, 2561) น. 281.

⁶⁶ ไกรฤกษ์ เกษมสันต์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาภาคความผิดมาตรา 288-366, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบัณฑิตยสถาน) น. 344.

หากเป็นเหตุการณ์ในอนาคตแล้วนั้นจะยังไม่สามารถทราบความจริงได้ว่าเป็นอย่างไร⁶⁷ นอกจากนี้ศาสตราจารย์ ดร.ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ ได้ให้นิยามว่า ข้อความที่แสดงอยู่นั้นไม่ตรงกับความจริง ขณะที่แสดงจึงต้องเป็นการแสดงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น หรือมีอยู่แล้วก่อนหรือแสดง ดังนั้นข้อความอันเป็นเท็จอาจเป็นการคาดคะเน หรือการทำนายเหตุการณ์ในอนาคต⁶⁸

การปกปิดข้อความจริงอันควรบอกแจ้ง คือ การไม่บอกข้อความจริงเมื่อตนมีหน้าที่ต้องเปิดเผย มิฉะนั้นบุคคลอื่นจะหลงผิดได้ โดยหน้าที่ที่ต้องเปิดเผยเกิดจากกฎหมาย สัญญา ความไว้วางใจ หรือการกระทำครั้งก่อน ๆ ของตนก็ได้⁶⁹

อย่างไรก็ดีศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ให้นิยามของการฉ้อโกง ไว้ว่าเป็นความผิดที่ก่อให้เกิดความเสียหายในทางทรัพย์สินของผู้อื่นที่เกิดขึ้นจากการหลอกลวง โดยเป็นการหลอกลวง หรือทำให้เข้าใจผิด หรือหลงผิดทำให้หลงเชื่อ เพื่อหลอกเอาทรัพย์สิน โดยปราศจากการขู่เข็ญ ประทุษร้าย หรือทำให้กลัว ความผิดฐานฉ้อโกงนี้จึงมุ่งที่จะคุ้มครองทรัพย์สินและเสรีภาพในการจ่ายโอนทรัพย์สิน โดยการหลอกลวงนั้นอาจกระทำโดยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือการปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกแจ้ง⁷⁰

2.2.2.2 ความหมายของการฉ้อโกงประชาชน

ในส่วนนี้จะอธิบายถึงความหมายของการฉ้อโกงประชาชน ตามที่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้นิยามคำว่า “ฉ้อโกง” ว่าเป็นฐานความผิดอาญา ที่ผู้กระทำ กระทำโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง โดยการหลอกลวงดังว่านั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่สามทำ ถอนหรือทำลายเอกสารสิทธิ ตามที่ได้กล่าวถึงมาแล้วนั้น ในการฉ้อโกงประชาชนนี้ จึงต้องพิจารณาความหมายคำว่า “ประชาชน” ด้วย กล่าวคือ ประชาชนตามความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง พลเมือง, สามัญชนทั่ว ๆ ไปที่ไม่ใช่ข้าราชการ พ่อค้า หรือนักบวช⁷¹

ความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนนั้น เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 343 บัญญัติว่า “ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 341 ได้กระทำความผิดด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จต่อ

⁶⁷ เพิ่งอ้าง, น. 345.

⁶⁸ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 65, น. 281.

⁶⁹ เพิ่งอ้าง, น.281.

⁷⁰ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, คำอธิบายความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน) น.124-125.

⁷¹ สืบค้น จาก <http://www.royin.go.th>.

ประชาชน หรือด้วยการปกปิดความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งแก่ประชาชน ผู้กระทำได้ระวางโทษ จำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวในวรรคแรก ต้องด้วยลักษณะดังกล่าวในมาตรา 342 อนุมาตราหนึ่งอนุมาตราใดด้วย ผู้กระทำได้ระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท⁷²

โดยสาระสำคัญของความผิดฐานนอโก่งประชาชนนี้จะอยู่ที่ประชาชน เนื่องจากเป็นการเพิ่มโทษจากการกระทำความผิดฐานนอโก่ง โดยมีประชาชนเป็นผู้เสียหายในการกระทำความผิดดังกล่าว และตามคำพิพากษาฎีกาที่ 2645/2527⁷³ ได้ให้นิยามว่า ประชาชนหมายถึงบุคคล ไม่จำกัดตัว⁷⁴

ศาสตราจารย์ ดร.ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ ได้ให้นิยามความหมายว่า การมีเจตนาแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หมายถึง ข้อความที่แสดงไม่ตรงกับความจริงขณะที่แสดง จึงต้องเป็นการแสดงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น หรือมีอยู่แล้วก่อนหรือขณะที่แสดง ดังนั้นข้อเท็จจริงอันเป็นการคาดคะเน หรือการทำนายเหตุการณ์ล่วงหน้าอาจเป็นข้อความเท็จหรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอก และแจ้งแก่ประชาชน เช่น การโฆษณาชักชวนด้วยข้อความที่เป็นเท็จ และมีการบอกต่อกันเป็นทอด ๆ ทำให้มี

⁷² ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 343

⁷³ คำพิพากษาฎีกาที่ 2645/2527 จำเลยเป็นเจ้าของพนักงานพัฒนาชุมชนมีหน้าที่ด้านพัฒนาชุมชน โดยเป็นผู้วางแผนหรือวางโครงการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับราษฎรและติดต่อประสานงานระหว่างราษฎรกับทางราชการ จำเลยเป็นผู้วางโครงการจัดสร้างทำนบฝายน้ำล้นตามความต้องการของราษฎร เพื่อเสนอให้ พ. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนำไปชี้แจงขอรับ เงินจัดสรร จากรัฐบาล การที่จำเลยหลอกลวงเอาเงินราษฎรที่เข้าร่วมประชุมด้วยการเสนอข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง โดยอ้างว่าเพื่อนำไปมอบให้ พ. เป็นค่าใช้จ่ายในการวิ่งเต้นขอจัดสรรเงินจากทางราชการ และเอาเงินนั้นไว้เป็นของตนจึงเป็นการ ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 แต่การกระทำของจำเลยดังกล่าว มิได้ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบแม้จะเป็นการจงใจ ให้ราษฎรที่ประชุมมอบเงินหรือทรัพย์สินให้แก่จำเลยก็ ไม่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 148 การกระทำอันจะเป็นความผิดฐานนอโก่งประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 343 นั้น ถือเอาเจตนาแสดง ข้อความอันเป็นเท็จต่อประชาชนหรือปกปิดความจริงซึ่งควรบอก ให้แจ้งแก่ประชาชนเป็นข้อสำคัญ มิได้ถือเอาจำนวน ผู้เสียหายที่ถูกหลอกลวงมากหรือน้อยเป็นเกณฑ์ การที่ จำเลยหลอกลวงเอาเงินจากราษฎรที่มาประชุมจัดสร้างทำนบ ฝายน้ำล้นแม้บุคคลที่ถูกจำเลยหลอกลวงจะมีหลายคน ก็ถือ ไม่ได้ว่าเป็นการหลอกลวงประชาชน ตามมาตรา 343 คดีที่โจทก์ฎีกาได้เฉพาะ ปัญหาข้อกฎหมาย ศาลฎีกาต้องฟัง ข้อเท็จจริงตามที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยมาแล้วจากพยานหลักฐานในสำนวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 222 แต่ข้อเท็จจริง ที่ศาลอุทธรณ์ฟังมานั้น ไม่พอกแก่การวินิจฉัย ปัญหาข้อกฎหมายศาลฎีกาฟังข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานใน สำนวนเพิ่มเติมได้.

⁷⁴ ไกรฤกษ์ เกษมสันต์, *อ้างแล้ว เจริญธรรม* ที่ 66, น. 370.

ผู้เสียหายเกิดขึ้น หรือเป็นการหลอกลวงว่าขอกู้ยืมเงินโดยจะให้ผลประโยชน์ตอบแทนร้อยละ 10 ต่อเดือนจนทำให้มีประชาชนหลงเชื่อเป็นจำนวนมาก จึงเป็นความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนตาม มาตรา 343 ประมวลกฎหมายอาญา ทั้งนี้หากแต่เป็นการหลอกลวงเจ้าหน้าที่ 30 คนเพื่อหลีกหนี การชำระหนี้ กรณีดังกล่าวไม่เป็นการหลอกลวงประชาชน⁷⁵

อย่างไรก็ดีศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ได้ให้นิยามความหมายคำว่า “ประชาชน” ไว้ว่า ประชาชน คือ บรรดาพลเมือง บุคคลทั่วไปไม่จำกัดว่าจะมีจำนวนมากน้อย เท่าใด⁷⁶

และเมื่อก้าวถึงการฉ้อโกงประชาชนแล้วนั้นก็ต้องกล่าวถึงแชร์ลูกโซ่ เพราะเป็นธุรกิจ ประเภทหนึ่งที่เป็นการระดมเงินนอกระบบ และเป็นการฉ้อโกงประชาชนรูปแบบหนึ่ง โดยที่เป็นที่ รู้จักกันเป็นอย่างดีในสังคมไทย หมายถึง การดำเนินธุรกรรมที่มุ่งประสงค์เพื่อหารายได้จากการ ระดมทุนเป็นหลัก โดยมีสัญญาในการเข้าร่วมธุรกิจว่าจะได้รับผลตอบแทนในรูปแบบต่าง ๆ ที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยของสถาบันการเงิน และผู้ประกอบการก็จะอ้างถึงการนำเงินไปลงทุนใน รูปแบบอื่น ๆ ต่อไป แต่ที่จริงแล้วนั้นผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการจ่ายให้แก่สมาชิกนั้นกลับเป็น เงินลงทุนจากสมาชิกรายใหม่มาจ่ายให้สมาชิกเก่า เพราะผู้ประกอบการไม่ได้นำเงินที่ได้รับมานั้น ไปลงทุนจริง ๆ โดยเป็นการกระทำเพียงแต่การโยกย้ายเงินไม่ได้นำไปลงทุน หรือปล่อยกู้แต่ ประการใด ดังนั้นการจัดคิวเงินก็ถือเป็นวิธีการโกงรูปแบบหนึ่ง⁷⁷

นอกจากนี้ตามพระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. 2534 ได้บัญญัตินิยามของแชร์ ไว้ในมาตรา 4 “การที่บุคคลตั้งแต่ 3 คนขึ้นไปตกลงกันเป็นสมาชิกแชร์ โดยแต่ละคนมีภาระที่ จะต้องส่งเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดรวมเข้าเป็นทุนกองกลางเป็นงวด ๆ เพื่อให้สมาชิกวงแชร์ หมุนเวียนกันรับทุนกองกลางแต่ละงวดนั้นไปโดยการประมูลหรือโดยวิธีอื่นใดและให้หมายความ รวมถึงการรวมทุนในลักษณะอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงด้วย”⁷⁸

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพุทธศักราช 2525 ให้ความหมายคำว่า “ลูกโซ่” หมายถึง ห่วงของโซ่ หรืออีกความหมายหนึ่งหมายถึงที่ต่อเนื่องกัน⁷⁹

⁷⁵ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 65*, น. 281.

⁷⁶ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 70*, น. 131.

⁷⁷ วีระพงษ์ บุญโญภาส, *กฎหมายขายตรงฉบับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทแชร์ลูกโซ่*, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม), น. 36-37.

⁷⁸ พระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. 2534 มาตรา 4.

⁷⁹ สืบค้น จาก <http://www.royin.go.th>.

นายธีรวัฒน์ จันทรสุมบุรณ์ อธิบดีรองเลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ให้ ความหมายของแชร์ลูกโซ่ หมายความว่า การดำเนินการที่มุ่งหารายได้จากการระดมทุน โดยมี ข้อตกลงให้ชักชวนผู้อื่นเข้าร่วมทำธุรกิจที่จะตอบแทนผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่สูงกว่าเงิน ลงทุนซึ่งมีการแอบอ้างว่าจะนำเงินไปลงทุนในรูปแบบอื่น ๆ เพื่อนำเอารายได้มาตอบแทนให้กับ ผู้เข้าร่วมทำธุรกิจในการให้ผลประโยชน์ตอบแทน ซึ่งในช่วงต้น ๆ จะมีผลตอบแทนให้อย่าง สม่าเสมอเพื่อให้มีการร่วมธุรกิจต่อไป และเมื่อผู้ประกอบการได้ผลจากการระดมทุนแล้วก็จะ หลีกเลี่ยงการจ่ายผลประโยชน์ที่ไม่สามารถหมุนเวียนเงินตอบแทนได้โดยปิดกิจการและหลบหนี ไป⁸⁰

แชร์ลูกโซ่ จึงหมายถึง การรวมกิจการอาศัยเงินลงทุนจำนวนไม่มากนักแต่อัตรา ตอบแทนและผลประโยชน์ที่ผู้ดำเนินการชี้ชวนว่าจะได้รับนั้นมีจำนวนสูงมาก ซึ่งมีผู้เข้าร่วม กิจกรรมเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะผู้ที่มียาได้น้อยที่พอจะมีความสามารถหาเงินมาร่วมลงทุนได้ และสามารถหาสมาชิกได้เป็นจำนวนมาก เพื่อให้เพื่อขยายขอบเขตกิจการให้กว้างขวาง ซึ่งเป็น ความประสงค์ของผู้ดำเนินการ เกิดขึ้นในช่วงที่สภาวะเศรษฐกิจของประเทศตกต่ำมากประมาณ ปี พ.ศ. 2528 โดยธุรกิจการเงินนอกระบบโดยเฉพาะการเล่นแชร์เปียวยุคเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก เนื่องจากตลาดการเงินขาดสภาพคล่อง ประชาชนต้องหาที่พึ่งพาจากทุกสิ่งทุกอย่างทำให้มี กระบวนการธุรกิจผิดกฎหมายการเงินเกิดขึ้นมากมายประกอบกับกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะนั้นก็มี ช่องว่างและยังมีได้มีพระราชบัญญัติการเล่นแชร์ ทำให้การเล่นแชร์ลูกโซ่แพร่ระบาดไปทั่วและ ส่งผลกระทบต่อสถาบันการเงิน การธนาคาร รวมถึงระบบเศรษฐกิจของประเทศ⁸¹ สำหรับลักษณะ สำคัญของแชร์ลูกโซ่นั้นสามารถแบ่งออกได้ 6 ระบบ ได้แก่⁸²

1) ระบบพีระมิด (Pyramid System) ระบบพีระมิดเป็นการหาสมาชิกรายหัว ซึ่งรายได้ของสมาชิกที่มาก่อนมักจะมาจากการหาสมาชิกใหม่ที่เกิดขึ้นในชั้นฐาน หากการหา สมาชิกขาดช่วงจะส่งผลให้สมาชิกที่มาก่อนไม่ได้รับผลตอบแทนทันที ซึ่งระบบดังกล่าวนี้แตกต่าง กับระบบขายตรงหลายชั้น (MLM) ที่ถึงแม้สมาชิกจะเข้ามาไม่มากก็จ่ายผลประโยชน์ตามระบบได้ ไม่ขึ้นอยู่กับจำนวนฐานแต่อย่างใด เพราะรายได้ของระบบขายตรงนั้นมากจากการขายสินค้าทำให้ สามารถปันผลตอบแทนให้สมาชิกได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งแตกต่างจากระบบพีระมิดโดยสิ้นเชิง

⁸⁰ ธีรวัฒน์ จันทรสุมบุรณ์, คำอธิบายและสาระสำคัญของพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม) น.44-45.

⁸¹ วีระพงษ์ บุญโญภาส และสุพัตรา แผนวิจิต, *อ้าวแล้ว เจริญรลที่ 13*, น. 240.

⁸² เอกสารประกอบการสัมมนาสัญจร “แชร์ลูกโซ่...เนื้อร้ายในธุรกิจขายตรง”. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2542.

เพราะระบบพีระมิดเป็นการหาสมาชิกลง อาศัยการพูดหวานล่อมเพื่อให้หลงเชื่อและเข้าร่วมลงทุน ดังนั้นในระบบพีระมิดนี้ผู้ที่เข้าร่วมธุรกิจก่อนก็จะได้เปรียบมากที่สุด เนื่องจากในระยะแรกผู้ประกอบการจะจ่ายผลประโยชน์ให้กับสมาชิกในระดับต้น ๆ ทำให้คนที่เข้ามาทีหลังไม่มีโอกาสได้รับผลประโยชน์ดังกล่าว

2) ระบบลูกโซ่ไม่รู้จบ (Enless Chain System) ระบบนี้เป็นระบบแชร์ลูกโซ่ที่มีการจบของระบบโดยการที่สมาชิกที่เข้ามาก่อนจะได้รับผลประโยชน์จากสมาชิกที่เข้ามาใหม่ แต่มีการจำกัดลำดับชั้นหากสิ้นสุดแล้วก็จะไม่มีการได้รับผลประโยชน์อีก สมาชิกในลำดับถัดมาก็จะได้รับผลประโยชน์เป็นรายต่อไป รายได้ส่วนใหญ่ของระบบแชร์ดังกล่าวนี้จึงมาจากสมาชิกที่เข้ามาใหม่ แต่มีการกำหนดลำดับการได้รับผลประโยชน์อย่างชัดเจน โดยสมาชิกที่เข้ามาภายหลังจะเริ่มไล่ลำดับไปเรื่อย ๆ เพราะเมื่อฐานคนกว้างขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้การหาสมาชิกอาจขาดช่วงลงได้และผลประโยชน์ที่สมาชิกพึงจะได้รับก็จะสะดุดหยุดลง

3) ระบบลูกบอลหิมะ (Snow Ball System) ระบบนี้คล้ายกับการ Trading ระบบเงินคือ มีการลงทุนในด้านเงินแล้วแต่สัดส่วนที่จะนำมาลงทุนนั้นหากลงทุนน้อยก็จะได้รับผลตอบแทนน้อย หากลงทุนมากก็จะได้รับผลตอบแทนมากซึ่งเป็นไปตามสัดส่วนของการลงทุน สำหรับการจ่ายผลประโยชน์นั้นจะจ่ายเป็นงวดๆ ซึ่งเงินที่เป็นผลประโยชน์นั้นมาจากเงินของผู้ที่นำมาลงทุนก่อน และจะหมุนเวียนไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะหมดรอบไป คล้ายกับลักษณะของลูกบอลหิมะที่ตกจากภูเขาสูงจะหมุนตัวจากลูกเล็ก ๆ จนเป็นก้อนหิมะยักษ์กลิ้งลงมาถมหมู่บ้าน

4) ระบบลูกโซ่ (Chain System) ระบบลูกโซ่ดังกล่าวนี้เป็นระบบที่ไม่จำกัดระยะเวลาในการให้ผลประโยชน์ตอบแทน และผลประโยชน์ตอบแทนที่สมาชิกจะได้รับนั้นมักจะเกิดขึ้นจากการลงทุนเป็นจำนวนมากกว่าระบบอื่น ๆ 2 – 5 เท่าขึ้นไป

5) ระบบเกมการเงิน (Money Game System) เป็นระบบที่ใช้เงินต่อเงิน แต่มีเงื่อนไขในการแลกเปลี่ยน เช่น การสมัครเข้ามาเป็นสมาชิกจะต้องจ่ายเงินให้ผู้แนะนำและต้องหาสมาชิกต่อให้ครบจำนวนตามที่กำหนดในเป้าหมายจึงจะได้ค่าตอบแทน และในการแตกตัวของสมาชิกในเครือข่ายก็จะส่งผลประโยชน์ให้สมาชิกในระดับสูงต่อไป ระบบดังกล่าวนี้จะมีลักษณะแผนและการจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนที่ใกล้เคียงกันกับระบบ MLM ในการขายตรงมาก เพียงแต่ไม่มีสินค้าแต่จะใช้เงินต่อเงิน หรือในบางครั้งอาจใช้สินค้าหรือบริการอื่น ๆ มาบังหน้า

6) ระบบแชร์ลูกโซ่แบบไบนารีกลายพันธุ์ ซึ่งเดิมทีระบบไบนารีนั้นเป็นระบบในตลาดขายตรง MLM ระบบหนึ่ง การนำเอาระบบไบนารีไปปรับปรุงเป็นแชร์ลูกโซ่นั้นสามารถทำได้ง่ายกว่าระบบอื่น ๆ เนื่องจากเป็นระบบที่มีลักษณะการดำเนินธุรกิจโดยการหาสมาชิก แต่จะมี

การแข่งขันด้านค่าใช้จ่ายและขวาทให้เท่ากัน เมื่อแปลงระบบการจ่ายโดยมีสินค้ามาบังหน้าเล็กน้อย ก็จะสามารถใช้เป็นระบบแชร์ลูกโซ่ได้

ดังนั้น ลักษณะของแชร์ลูกโซ่จึงมีลักษณะเหมือนงูกินหาง เมื่อมีเหยื่อรายใหม่เข้ามา ก็จะจ่ายเงินปันผลให้กับรายเก่าไล่กันเป็นทอด ไม่มีที่สิ้นสุด จนกว่าแชร์จะล้มหรือหาเหยื่อรายใหม่ต่อไปไม่ได้ สำหรับตัวสินค้าที่นำมาใช้ในการหลอกลวงให้หลงเชื่อ นั้นไม่ต้องกล่าวถึงเพราะเป็นสินค้าที่ไม่เคยเห็น หรือไม่เคยมี ซึ่งธุรกิจแชร์ลูกโซ่ที่เริ่มมีหรือไม่เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง ได้แก่ แชร์แม่ขม้อยเจ้าของธุรกิจแชร์น้ำมัน ซึ่งถือเป็นต้นตำรับของการเล่นแชร์ลูกโซ่ในประเทศไทย และเป็นต้นกำเนิดของแชร์ลูกโซ่ในรูปแบบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยด้วยเช่นกัน

สำหรับการเล่นแชร์โดยทั่วไปแล้วประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 ประการ⁸³ คือ

1) ท้าวแชร์หรือนายวงแชร์หรือเจ้ามือแชร์ จะทำหน้าที่เป็นคนกลางคอยรวบรวมเงินจากลูกแชร์ในวงของตนเมื่อถึงกำหนดตามที่ตกลงกันพร้อมด้วยดอกเบี้ยแล้วจึงส่งมอบให้แก่ลูกแชร์ที่ประมูลแชร์นั้นได้

2) ลูกแชร์หรือลูกวงแชร์ มีหน้าที่ต้องส่งเงินแชร์ให้แก่เจ้ามือหรือท้าวแชร์ตามกำหนดนัด และมีสิทธิ์ประมูลเงินแชร์ได้คนละครั้ง สุดแล้วแต่ว่าใครจะประมูลดอกเบี้ยได้สูงกว่าคนอื่นก็จะได้เงินแชร์กองนั้น ไปก่อนผู้ที่ประมูลดอกเบี้ยให้ต่ำกว่า ลูกชายคนใดประมูลกองแชร์ได้เงินไปแล้วยังมีหน้าที่ต้องชำระดอกเบี้ยให้แก่ลูกแชร์คนอื่น ๆ สำหรับกองแชร์ที่ตนประมูลได้ไปด้วยโดยชำระเงินต้นและดอกเบี้ยผ่านท้าวแชร์หรือเจ้ามือแชร์

3) เงินแชร์หรือต้นเงินและดอกเบี้ย คือ เงินที่ลูกแชร์แต่ละคนมอบให้แก่เจ้ามือไปเพื่อรวบรวมและส่งมอบแจกลูกแชร์คนอื่น ส่วนดอกเบี้ยนั้นจะต่ำจะสูงเท่าใดก็ได้แต่การประมูลในแต่ละนัด ซึ่งอาจสูงถึงร้อยเปอร์เซ็นต์จนกว่านั้นก็ได้

กรณีตัวอย่างการฉ้อโกงประชาชน หรือแชร์ลูกโซ่ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยที่เป็นที่รู้จักกันดีนั้น ได้แก่

กรณีตัวอย่างที่ 1 แชร์ขม้อย หรือแชร์แม่ขม้อย คดีของนางขม้อย ทิพย์โส หรือรู้จักกันในชื่อของ “แชร์แม่ขม้อย” เป็นกรณีที่นางขม้อยชักนำให้ผู้คนร่วมลงทุนกับบริษัท ปีโตเลียม แอนด์ มารีน เซอร์วิส จำกัด ที่นางขม้อยจัดตั้งขึ้นบังหน้าเพื่อหลอกลวงว่าทำกิจการซื้อขายน้ำมันทั้งในและต่างประเทศ แต่แท้ที่จริงแล้วบริษัทไม่ได้ประกอบธุรกิจจริง โดยในการชักชวนคนมาร่วมลงทุนจะมีการทำสัญญากู้ยืมเงินว่าจะให้เงินตอบแทนในอัตราที่สูงเป็นรายเดือน กำหนดวิธีการรับกู้ยืมเงินเป็นคัรบรถบรรทุกน้ำมันคัรบรถละ 160,500 บาท ให้ผลตอบแทนเดือนละ 12,000 บาท หรือร้อยละ 6.5 ต่อเดือน หรือร้อยละ 78 ต่อปี และในเดือนธันวาคมของทุกปีจะหักเงินไว้ร้อยละ 4 ของ

⁸³ วีระพงษ์ บุญโยภาส และสุพัตรา แผนวิจิต, *อ้าวแล้ว เริงรรถที่ 13*, น. 230 – 231.

ผลประโยชน์ที่ได้รับ โดยอ้างว่าเป็นค่าภาษีการค้าและหักค่าเด็กปั๊มไว้อีกเดือนละ 100 บาท ตามจำนวนเดือนที่นำเงินมาให้กู้ยืม ทุกครั้งที่มิเหี้ยมหลงเชื่อนำเงินมาร่วมลงทุน นางชม้อยจะออกหลักฐานเป็นสัญญากู้ยืมเงินตามแบบที่มีขายอยู่ทั่วไปในท้องตลาด หรือบางรายจะออกหลักฐานให้เป็นเช็ค โดยผู้ให้กู้ยืมสามารถเรียกคืนเงินต้นเมื่อใดก็ได้ และจะกลับมาให้กู้ยืมอีกก็ได้ในเดือนไขเดิม ธุรกิจน้ำมันดิบโตอย่างรวดเร็ว เพราะระยะแรกทุกคนที่นำเงินมาร่วมลงทุน จะได้รับเงินตอบแทนตรงตามเวลาที่นัดหมายทุกเดือน รายใดที่ต้องการถอนเงินก็สามารถทำได้ทุกราย ประกอบกับนางชม้อยทำงานอยู่ในองค์กรเชื่อเพลิง ซึ่งกำกับดูแลเรื่องน้ำมันของประเทศอยู่แล้ว ทำให้เป็นที่น่าเชื่อถือ จึงทำให้มีประชาชนนับหมื่นคนนำเงินมาร่วมลงทุน จนมียอดเงินหมุนเวียนในบัญชีนับหมื่นล้านบาทในเวลาอันรวดเร็ว คดีของนางชม้อยใช้เวลาสืบพยานในชั้นศาลนานกว่า 4 ปี โดยศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2532 ให้นางชม้อยและพวกมีความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 343 ให้จำคุกเป็นเวลา 117,595 ปี ฐานฉ้อโกงประชาชนตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 อีก 36,410 ปี รวมจำคุก 154,005 ปี แต่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 (2) กำหนดให้ลงโทษรวมกันทุกกระทงแล้วไม่เกิน 20 ปี ศาลจึงพิพากษาให้จำคุกนางชม้อยและพวกเป็นเวลา 20 ปี และให้คืนเงินที่ฉ้อโกงประชาชนไปรวม 510,584,645 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 15 ต่อปี ทรัพย์สินของนางชม้อยและพวกที่ถูกยึด ถูกนำไปเฉลี่ยคืนให้ผู้เสียหาย ขณะที่ตัวนางชม้อยถูกจำคุกจริงเพียง 7 ปี 11 เดือน 5 วัน เพราะได้รับการลดโทษ 2 ครั้ง และพ้นโทษไปเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2536

กรณีตัวอย่างที่ 2 แซร์เสมาฟ้าคราม ผู้จัดให้มีการเล่นแชร์ลูกโซ่ช่วงนี้ คือ นายพรชัย สิงห์เสนานนท์ เจ้าของหมู่บ้านเสมาฟ้าคราม ซึ่งเป็นบ้านจัดสรรราคาถูกจำนวน 700 ยูนิต บนเนื้อที่ 320 ไร่ ที่ตำบลคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี เนื่องจากโครงการนี้ได้นำเงินทุนของโครงการทั่วไปกับการโฆษณาผ่านสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก รวมทั้งการจัดทำสโมสรภายในโครงการ ซึ่งเป็นการใช้เงินผิดประเภทตามข้อตกลงกับธนาคารผู้ให้กู้ ถ้าธนาคารผู้ให้กู้จึงระงับการให้สินเชื่อแก่นายพรชัย ทำให้นายพรชัยออกหุ้นแชร์เสมาฟ้าครามขึ้น โดยตกลงจะจ่ายดอกเบี้ยอย่างสูงให้กับผู้ลงทุนและยืนยันว่าสามารถจะใช้เงินทุนคืนได้ภายใน 5 ถึง 6 เดือน ปรากฏว่ามีประชาชนแห่มาลงทุนหลายพันคนโดยไม่คิดว่าจะมีความเสี่ยงเกิดขึ้น เพราะถึงอย่างไรก็ตามก็มีทรัพย์สินของโครงการอยู่แต่ต่อมาเพียง 2 ปี แชร์ดังกล่าวก็ล้มเพราะไม่มีเงินจ่ายดอกเบี้ย ธนาคารก็เข้ามายึดทรัพย์สินที่จำนองไว้และตัวนายพรชัยเองก็ถูกจับและดำเนินคดีตามกฎหมาย

กรณีตัวอย่างที่ 3 แชร์บลิสเซอร์ บริษัทบลิสเซอร์ อินเตอร์กรุ๊ป จำกัด ที่เกิดขึ้นในช่วงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2534 ถึง กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2537 บริษัท บลิสเซอร์ได้ประกอบธุรกิจจัดสรรวันพักผ่อน หรือโทรม์ แชริง โฆษณาชักชวนประชาชนให้สมัครสมาชิกใช้บริการที่พักฟรีตามสถานที่

พักตากอากาศ หรือโรงแรมที่บริษัทฯ จำเลยจัดไว้เป็นเวลา 4 วัน 4 คืนต่อปี หรือ ฟรีโฟร์ นาน 20 ปี มีรูปแบบการสมัครสมาชิกเป็นรูปแบบบัตรทองและบัตรเงิน โดยบัตรเงินจ่ายค่าสมาชิกปีละ 30,000 บาท พร้อมค่าบำรุงปีละ 2,500 บาท และบัตรทองจ่ายค่าสมาชิก 60,000 บาท พร้อมค่าบำรุงปีละ 4,500 บาท หากสมาชิกรายใดจะสมัครเป็นฝ่ายขายด้วยจะต้องเสียค่าสมัครเพิ่ม 1,500 บาทต่อปี และหากหาสมาชิกได้จะได้ค่านายหน้าเพิ่มรายละ 5,000 บาท มีผู้เสียหายหลงเชื่อสมัครเป็นสมาชิกจำนวน 24,189 ราย มูลค่าความเสียหาย 826,266,000 บาท ซึ่งกระทรวงการคลังตรวจพบว่า บริษัททบลิสเซอร์ ไม่อาจดำเนินการซื้อขายสินค้าตามที่ประกาศได้ เพราะไม่มีสินค้าให้ไปขายจริง และค่าตอบแทนที่ให้ในวิธีฟรีโฟร์ คิดแล้วสูงกว่าดอกเบี้ยที่กฎหมายกำหนด ไม่มีการประกอบกิจการจริง อันเป็นการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน คดีนี้ศาลอุทธรณ์อ่านคำพิพากษาเมื่อวันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2556 พิพากษายืนในความผิดฐานร่วมกันฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 343 ประกอบ มาตรา 83 และความผิดตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 มาตรา 4, 5, 12 และ 15 ศาลพิพากษาจำคุกเป็นเวลา 120,945 ปี ซึ่งเหตุผลในคำพิพากษาในคดีนี้ ความว่า “ความผิดในกรณีนี้เกี่ยวข้องกับกฎหมายพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 แม้จะไม่มีภาระบุเรื่องธุรกิจ ไทม์ แชรริ่ง ก็ตาม แต่การหลอกลวงประชาชนด้วยความไม่สุจริต ด้วยวิธีดังกล่าวจึงเป็นการฉ้อโกงข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า จำเลยที่ 2 ที่ 4 และที่ 5 ร่วมกันประกอบกิจการอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน หลอกให้สมัครสมาชิก โดยหวังจะให้สมาชิกเป็นฝ่ายขาย โดยให้ค่าตอบแทนแก่พนักงานขายเกินกว่าบริษัทจะจ่ายให้แก่สมาชิกได้ กระทั่งรัฐต้องเข้าไปแทรกแซงให้ปิดบริษัทก่อนจะทำให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจและประชาชนมากกว่านี้

เนื่องจากยุคสมัยมีการเปลี่ยนแปลงไป และมีความเจริญก้าวหน้าของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้มีการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือในการหลอกลวงประชาชน เช่น การส่งอีเมลแอบอ้างเป็นสถาบันการเงินเพื่อที่จะหลอกลวงเอาข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อนำไปประกอบธุรกรรมทางการเงิน เป็นต้น ส่งผลให้รูปแบบของการเงินนอกระบบมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย แต่ยังคงไว้ซึ่งเป้าหมาย หรือจุดประสงค์หลักของการประกอบธุรกิจ กล่าวคือ การหลอกลวงประชาชนเพื่อระดมเงิน และหลอกล่อด้วยการจ่ายผลตอบแทนที่สูงและรวดเร็ว ประกอบกับการหาสมาชิกเพื่อขยายเครือข่ายและนำเงินของเครือข่ายคนใหม่มาจ่ายเป็นเงินปันผลให้สมาชิกคนเก่า ในลักษณะเป็นลูกโซ่ ดังเช่นในกรณีตัวอย่างต่อไปนี้

กรณีตัวอย่างที่ 4 แชรยูพิน เป็นกรณีที่มีการนำเอาธุรกิจขายตรงมาบังหน้าโดยบริษัท ยูพิน สโตร์ จำกัด ที่มีการประกอบธุรกิจที่เข้าข่ายธุรกิจแชร์ลูกโซ่ โดยใช้วิธีการเปิดเว็บไซต์เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและแอบอ้างว่าเป็นรูปแบบของธุรกิจ“อี คอมเมิร์ซ” (e-commerce) โดยใช้

“ยูโทเคน” (U-TOKEN) เป็นสกุลเงินที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนหรือเป็นตัวกลางในการซื้อขายแลกเปลี่ยน ที่สามารถเพิ่มมูลค่าได้จากจำนวนสมาชิกที่ถูกดึงเข้ามาเป็นลูกค้าอย่างต่อเนื่อง คนที่สามารถหาสมาชิกได้จะได้ส่วนแบ่งจากลูกค้า รวมทั้งยังมีระบบการซื้อขายสินค้าทางอินเทอร์เน็ต เช่น เครื่องสำอาง อาหารเสริม เพื่อดึงดูดคนที่สนใจทำธุรกิจให้เข้าไปอยู่ในเครือข่ายเพิ่มขึ้น ซึ่งรูปแบบการชักชวนสมาชิกให้มาลงทุนมีหลายระดับ ดังนี้

ระดับ 1 ดาว ที่ต้องใช้เงิน 17,500 บาท ไปจนถึงสูงสุด 5 ดาว ต้องใช้เงิน 1.75 ล้านบาท คนที่เข้ามาเป็น สมาชิกครั้งแรกต้องจ่ายค่าธรรมเนียม 7,000 บาท ให้แม่ข่ายแบ่งกับบริษัท เงินที่เหลือเอาไปแลกเปลี่ยนยูโทเคนเพื่อเอามาใช้ซื้อสินค้าภายในกลุ่มเดียวกันแบบมีส่วนลด ซึ่งค่าเงินยูโทเคนจะประกาศที่ หน้าเว็บไซต์เหมือนรูปแบบเงินดิจิทัล ทำให้ไม่มีใครรู้ว่าการขึ้นลงของเงินนี้เกิดจากอะไร แต่แนวโน้มของราคามีแต่ขาขึ้น นอกจากนี้ยังประกาศแตกราคาพาร์ (Par) ส่งผลให้คนที่ไม่มีเงินอยู่ มีเงินเพิ่มขึ้นอีกเป็นเท่าตัว อันเป็นวิธีการเพื่อทำให้คนหลงเข้ามาอยู่ในเครือข่ายนี้มากขึ้น ดังนั้นสมาชิกสามารถเลือกวิธีทำกำไรได้ 3 ทาง คือ ทำกำไรจากการถือครองเงินยูโทเคน ทำกำไรจากการขายสินค้าในเว็บไซต์ และทำกำไรจากค่าคอมมิชชั่นและค่าบริหารงานในการแนะนำธุรกิจ หรือหาสมาชิกทั่วไปเข้ามาในระบบ อีกทั้งธุรกิจนี้ยังหลอกลูกค้าว่าจะเตรียมยื่นขอธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อขอให้สกุลเงินยูโทเคนเป็นเงินที่ใช้ถูกต้องตามกฎหมาย โดยมีสำนักงานใหญ่ในประเทศไทย ตั้งอยู่ที่ 974/174 บางนาคอมเพล็กซ์ เขตบางนา กรุงเทพมหานคร และยังมีสำนักงานอยู่ในประเทศต่าง ๆ เช่น มาเลเซีย ฮองกง สิงคโปร์ เวียดนาม อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ใต้หวัน กัมพูชา นอกจากนี้ วางแผนจะเปิดสำนักงานทั่วภูมิภาคเอเชียภายในปี 2558-2559 และเดินทางขยายการลงทุนต่อไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศในแถบยุโรปต่อไป

2.3 หลักการกำหนดความผิดและการกำหนดโทษทางอาญา

ในส่วนนี้จะกล่าวถึงหลักการกำหนดความผิดและการกำหนดโทษทางอาญา โดยทำการศึกษาถึงความหมาย ลักษณะสำคัญ และวัตถุประสงค์ของกฎหมายอาญา รวมถึงหลักเกณฑ์ในการลงโทษทางอาญา ประเภทของความผิดอาญา ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดีอาญา ความหมายของการลงโทษทางอาญา วัตถุประสงค์ของการลงโทษ ประเภทของโทษและวิธีการลงโทษ รวมถึงแนวคิดทฤษฎีการลงโทษทางอาญา

2.3.1 ความหมาย และลักษณะสำคัญของกฎหมายอาญา

กฎหมายอาญา คือ กฎหมายที่บัญญัติให้การกระทำใด ๆ ของบุคคลเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้ กฎหมายอาญาจึงประกอบไปด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ⁸⁴ คือ

- 1) องค์ประกอบความผิดของกฎหมายอาญา และ
- 2) บทลงโทษทางอาญา

นอกจากนี้ความรับผิดทางกฎหมาย ก็แบ่งออกเป็น 2 ประเภท⁸⁵ ได้แก่

- 1) ความรับผิดทางแพ่ง และ
- 2) ความรับผิดทางอาญา

โดยความรับผิดทางแพ่งนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อชดใช้ความเสียหายให้แก่ผู้ได้รับความเสียหาย เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยา ไม่ใช่เพื่อการลงโทษผู้กระทำความผิด เช่น ค่าสินไหมทดแทนในกรณีละเมิด และความรับผิดทางอาญา มีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดให้ได้รับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ กล่าวคือเมื่อมีการกระทำที่เป็นการกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนผู้กระทำความผิดย่อมต้องถูกลงโทษ

ตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยนั้น ไม่ได้มีการให้นิยามความผิดอาญาไว้ หากแต่พิจารณาตามกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันนั้น พบว่าในมาตรา 2 และมาตรา 59 ประมวลกฎหมายอาญา ได้มีการบัญญัติข้อความที่เกี่ยวข้องไว้ ดังนี้

มาตรา 2⁸⁶ “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้” ซึ่งตามมาตรา 2 นี้มีที่มาจากสุภาษิตละตินที่ว่า “ไม่มีกฎหมาย ไม่มีความผิดและไม่มีโทษ หรือ Nullum Crimen, Nulla Poena Sine Lege” โดยศาลจะตั้งความผิด กำหนดโทษตามอำเภอใจโดยไม่มีกฎหมายกำหนดเอาไว้ได้⁸⁷

⁸⁴ ศุภกิจ เข้มประชา, มองกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทยผ่านการศึกษาเปรียบเทียบ, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : เจริญรัฐการพิมพ์, 2558) น.45.

⁸⁵ ฌักทรี สรอสต์, “ความเหมาะสมในการกำหนดความผิดและโทษทางอาญา : ศิษยาภิธานกฎหมายการแข่งขันทางการค้า.” (สารนิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548).

⁸⁶ มาตรา 2 บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และ โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ถ้าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง การกระทำเช่นนั้นไม่เป็นความผิดต่อไป ให้ผู้ที่ได้กระทำการนั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด และถ้าได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษแล้ว ก็ให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดนั้น ถ้ารับโทษอยู่ก็ให้การลงโทษนั้นสิ้นสุดลง

⁸⁷ จิตติ ดิงศักดิ์, กฎหมายอาญา ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 8 (นนทบุรี , ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง, 2529).น. 971.

มาตรา 59⁸⁸ บุคคลจะต้องรับผิดชอบทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา เว้นแต่จะได้กระทำโดยประมาท ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบเมื่อได้กระทำโดยประมาท หรือเว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดให้ต้องรับผิดชอบแม้ไม่ได้กระทำโดยไม่มีเจตนา

จากบทบัญญัติทั้ง 2 มาตรา จะเห็นได้ว่าการที่กฎหมายไทยไม่ได้มีการกำหนดนิยามของ ความผิดทางอาญาไว้ การกระทำความผิดทางอาญาจึงอาศัยการตีความจากบทบัญญัติของกฎหมาย ที่กำหนดว่าจะอะไรคือ การกระทำความผิด และหากมีผู้ฝ่าฝืนการกระทำความผิด ก็ย่อมต้องได้รับ โทษตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้

อย่างไรก็ดี ดร.เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ ได้ให้ความหมายของกฎหมายอาญา ไว้ว่า “กฎหมายอาญา คือ กฎหมายที่บัญญัติว่าการกระทำ หรือ ไม่กระทำการอย่างใดเป็นความผิด และ กำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดไว้ด้วย” และอาจกล่าวได้อีกว่า “กฎหมายอาญา เป็นกฎหมายที่บัญญัติข้อห้ามมิให้มีการกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด หรือบังคับให้มีการกระทำ อย่างหนึ่งอย่างใดโดยที่ผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามต้องได้รับโทษ”⁸⁹

และศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร ได้ให้นิยามของกฎหมายอาญาไว้ดังนี้ กฎหมาย อาญา คือ บรรดากฎหมายทั้งหลายที่ระบุถึงความผิดอาญา โทษ วิธีการเพื่อความปลอดภัย และ มาตรการบังคับทางอาญาอื่น และเป็นกฎหมายที่กำหนดให้ความผิดอาญาเป็นเงื่อนไขของการใช้ โทษ วิธีการเพื่อความปลอดภัย และมาตรการบังคับทางอาญาอื่นนั้น⁹⁰

⁸⁸ มาตรา 59 บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา เว้นแต่จะได้กระทำโดย ประมาท ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบเมื่อได้กระทำโดยประมาท หรือเว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติ ไว้โดยแจ้งชัดให้ต้องรับผิดชอบแม้ได้กระทำโดยไม่มีเจตนา

กระทำโดยเจตนาได้แก่กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะที่เดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมเสี่ยงเห็นผลของการกระทำนั้น

ถ้าผู้กระทำมิได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดจะถือว่าผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอม เสี่ยงเห็นผลของการกระทำนั้นมิได้

กระทำโดยประมาทได้แก่กระทำความผิดมิใช่โดยเจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้ แต่หา ได้ใช้ให้เพียงพอไม่

การกระทำให้หมายความรวมถึงการให้เกิดผลอันหนึ่งอันใดขึ้น โดยงดเว้นการที่จักต้องกระทำเพื่อ ป้องกันผลนั้นด้วย

⁸⁹ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 10 แก้ไขเพิ่มเติม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พลสยาม พรินติ้ง ประเทศไทย, 2551) น.1.

⁹⁰ คณิต ณ นคร, กฎหมายอาญา ภาคทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2554)

นอกจากนี้กฎหมายอาญามีภารกิจในการคุ้มครองการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคม เนื่องจากมนุษย์ไม่อาจอยู่ได้โดยลำพังตนเองคนเดียวตลอดไป และโดยธรรมชาติแล้วมนุษย์มีความจำเป็นต้องอยู่ร่วมกัน และอาจเกิดการกระทบกระทั่งกันไม่ทางใดก็ทางหนึ่งจะต้องเกิดขึ้นเป็นธรรมดา กฎหมายอาญาในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการรักษาความสงบและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองจึงมีความสำคัญมาก ในการจัดระเบียบสังคม และยังเป็นเครื่องมือควบคุมความประพฤติของมนุษย์ การใช้กฎหมายอาญาเพื่อเป็นเครื่องมือคุ้มครองการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคมต้องกระทำเฉพาะเท่าที่จำเป็นที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้เท่านั้น เพราะหากมีการบัญญัติกฎหมายอาญาขึ้นใช้อย่างพร่ำเพรื่อแล้ว สิทธิและเสรีภาพของบุคคลจะถูกกระทบกระทั่งจนเกินความจำเป็นอันไม่สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย กฎหมายอาญาจึงไม่เพียงแต่มุ่งจะจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเท่านั้น แต่กฎหมายอาญาจะต้องเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของบุคคลด้วย การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลแม้จะกระทำได้ แต่ “จะกระทบกระทั่งอนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ กฎหมายอาญาใดที่บัญญัติโดยไม่คำนึงถึงเหตุผลของความจำเป็นอย่างแท้จริง กฎหมายอาญานั้นย่อมไม่อาจอ้างความชอบธรรมใด ๆ ได้ เช่น หากกฎหมายอาญาจะบัญญัติว่า “ผู้ใดทำให้เสียหายซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่น ต้องระวางโทษ.....”⁹¹

โดยศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร ได้อธิบายภารกิจในการคุ้มครองสังคมของกฎหมายอาญา ซึ่งมี 2 ประการ ได้แก่⁹²

- 1) การปราบปราม
- 2) การป้องกัน

โดยปกติเมื่อมีการกระทำความผิดใดเกิดขึ้นก็จะต้องใช้กฎหมายอาญาในการปราบปรามการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นนั้น และการใช้กฎหมายอาญาในการปราบปรามการกระทำความผิดยังเป็นการกระทำเพื่อป้องกันมิให้การกระทำความผิดนั้นเกิดขึ้นอีกในอนาคตด้วย ภารกิจในการคุ้มครองสังคมของกฎหมายอาญาทั้งสองประการ กล่าวคือทั้ง “ภารกิจในการปราบปราม” การกระทำความผิด และ “ภารกิจในการป้องกัน” การกระทำความผิดดังกล่าวมาแล้วนั้นหากพิจารณาอย่างผิวเผินจะเห็นว่าเป็นภารกิจที่แยกกัน แต่แท้จริงแล้วภารกิจทั้งสองประการมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

การลงโทษหรือการใช้กฎหมายอาญาในการปราบปรามการกระทำความผิดจะต้องกระทำเพื่อให้เกิดความรู้สึกทั้งต่อผู้กระทำความผิดและบุคคลทั่วไป กล่าวคือต้องกระทำเพื่อให้ผู้กระทำความผิดเองเห็นว่าสังคมไม่ยอมรับการกระทำของเขา และในขณะที่เดียวกันก็ต้องกระทำ

⁹¹ เพิ่งอ้าง, น. 58-59.

⁹² เพิ่งอ้าง, น. 59-61.

เพื่อเตือนบุคคลทั่วไปด้วยว่าถ้ามีการกระทำเช่นนั้นเกิดขึ้นอีกก็จะต้องมีการลงโทษเช่นเดียวกันอีก ฉะนั้นถ้าการใช้กฎหมายอาญาในการปราบปรามการกระทำความผิดเป็นไปโดยถูกต้องแล้ว การใช้กฎหมายอาญาที่จะบรรลุนิติประสงคฺ์ของกฎหมายอาญา

ในความเห็นของรองศาสตราจารย์ ดร.เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ ได้กล่าวถึงการใช้บังคับกฎหมายอาญาไว้ว่า เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น และความผิดนั้นไม่อาจยอมความได้ หรือเป็นความผิดที่ยอมความได้ และผู้เสียหายตั้งใจที่จะให้มีการดำเนินคดี ก็เป็นหน้าที่ของรัฐในการที่จะต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับโดยการนำตัวผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดไปลงโทษ ซึ่งในการใช้กฎหมายอาญานั้น จะต้องคำนึงถึงกฎหมายที่นำมาใช้ในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ กล่าวคือ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง การที่วัตถุประสงค์ของการลงโทษจะบรรลุผลได้ก็ต่อเมื่อมีการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งในการลงโทษอย่างรวดเร็วนั้นอาจส่งผลดีว่าการลงโทษอย่างรุนแรงเสียอีก เพราะนอกจากจะเป็นการตัดเอาผู้กระทำความผิดออกจากสังคมไปได้อย่างรวดเร็วแล้วนั้น ยังเป็นการแก้แค้น ช่มชู้ และตัดนิสัยผู้กระทำความผิดได้อีกด้วย อย่างไรก็ตามในการบังคับใช้กฎหมายอาญานั้นจะต้องหลีกเลี่ยงการนำตัวผู้บริสุทธิ์มาลงโทษ⁹³”

ในเรื่องลักษณะของกฎหมายอาญานั้น ดร.เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ เรียกว่าเอกลักษณ์ของกฎหมายอาญา⁹⁴ และศาสตราจารย์ ดร. คณิต ฒ นคร เรียกว่าหลักประกันในกฎหมายอาญา⁹⁵ โดยทั้ง 2 ท่านได้แยกพิจารณาออกเป็น 3 ประการ ประกอบด้วย

- 1) การลงโทษต้องมีกฎหมาย (Nulla Poena Sine Lege)
- 2) การลงโทษต้องขึ้นอยู่กับการมีอยู่ของการกระทำ (Nulla Poena Sine Crimine) และ
- 3) โทษที่จะลงต้องเป็นโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมาย (Nullum Crimen Sine Poena Legali)

โดยลักษณะของกฎหมายอาญาประการแรก คือ การลงโทษต้องมีกฎหมาย (Nulla Poena Sine Lege) ในปัจจุบันหลักกฎหมายอาญา Nullum Crimen, Nulla Poena Sine Lege นั้น เป็นหลักกฎหมายสากล โดยในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย ปรากฏอยู่ในมาตรา 2 วรรคหนึ่งบัญญัติว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย” จากบทบัญญัติดังกล่าวนี้หมายความว่าถึง กฎหมายที่เกิดจากการบัญญัติ

⁹³ ดร.เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, *อ้างแล้ว เจริญธรรม*ที่ 8, น.15.

⁹⁴ *เพ็งอ้าง*, น.16.

⁹⁵ คณิต ฒ นคร, *อ้างแล้ว เจริญธรรม*ที่ 90, น. 79.

เท่านั้นที่สามารถกำหนดว่าการกระทำใดการกระทำหนึ่งเป็นการกระทำที่เป็นความผิดอาญาได้ (Nullum Crimen Sine Lege) และเฉพาะกฎหมายที่เกิดขึ้นจากการบัญญัติเท่านั้นที่สามารถกำหนดโทษสำหรับการกระทำใดการกระทำหนึ่งได้ (Nulla Poena Sine Lege) และทั้งสองประการที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นจะต้องมีอยู่แล้วก่อนการกระทำนั้น และโดยที่การลงโทษทางอาญาเป็นมาตรการที่รุนแรงที่สุดของรัฐที่ใช้กับประชาชนในรัฐ ทำให้รัฐต้องบัญญัติกฎหมายอาญาให้ชัดเจนแน่นอนที่สุดเท่าที่จะทำได้ กล่าวคือ กฎหมายอาญาจะต้องอาศัยหลักความชัดเจนแน่นอน เพื่อให้กฎหมายอาญาและการลงโทษทางอาญานั้นสามารถใช้ในการอำนวยความยุติธรรมได้อย่างเป็นธรรมที่สุด หลักประกันกฎหมายอาญาจึงครอบคลุมเนื้อหา 4 ประการ⁹⁶ ได้แก่ 1) การห้ามใช้กฎหมายจารีตประเพณีลงโทษทางอาญาแก่บุคคล 2) การห้ามใช้กฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งลงโทษทางอาญาแก่บุคคล 3) กฎหมายอาญาต้องบัญญัติให้ชัดเจนแน่นอน และ 4) กฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลัง ดังคำอธิบายต่อไปนี้

1) การห้ามใช้กฎหมายจารีตประเพณีลงโทษทางอาญาแก่บุคคล⁹⁷

การห้ามใช้กฎหมายจารีตประเพณีในกฎหมายอาญาเนื้อหาของหลักประกันในกฎหมายอาญาประการแรก คือ การห้ามใช้กฎหมายจารีตประเพณีในกฎหมายอาญามาตรา 2 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลจะต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย” จากบทบัญญัติดังกล่าวนี้กฎหมายใช้คำว่าบัญญัติซึ่งแสดงว่ากฎหมายอาญาต้องเป็นกฎหมายที่เกิดขึ้นจากการบัญญัติ โดยกฎหมายที่เกิดขึ้นจากการบัญญัตินี้ต้องเป็นกฎหมายที่ออกโดยฝ่ายบริหาร กฎหมายที่ตรงกันข้ามกับกฎหมายที่เกิดขึ้นจากการบัญญัติกฎหมายจารีตประเพณีซึ่งเป็นกฎหมายที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติที่ต่อเนื่องกันมาอย่างสม่ำเสมอเป็นเวลานานจนเป็นที่ยอมรับของประชาชน กฎหมายจารีตประเพณีจึงมิได้มีการบัญญัติขึ้นมา แต่เกิดจากการปฏิบัติ ด้วยเหตุนี้จึงห้ามมิให้นำกฎหมายจารีตประเพณีมาใช้ในกฎหมายอาญา การห้ามใช้กฎหมายจารีตประเพณีหมายความว่า จะกำหนดการกระทำที่เป็นความผิดในทางอาญาหรือกำหนดการเพิ่มโทษโดยกฎหมายจารีตประเพณีไม่ได้ กฎหมายที่ให้กฎหมายอาญาต้องเป็นกฎหมายที่เกิดจากการบัญญัตินั้นเป็นข้อเรียกร้องที่หนักแน่นกว่ากฎหมายอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนักแน่นกว่ากฎหมายแพ่งในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 4 วรรคสองบัญญัติว่าเมื่อไม่มีบทกฎหมายที่ได้ยกออกจากคดีได้ให้วินิจฉัยคดีนั้นตามจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่นถ้าไม่มีจารีตประเพณีเช่นนั้นให้วินิจฉัยคดีอาศัยเทียบบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งและถ้าบทกฎหมายเช่นนั้นก็ไม่มีด้วยให้วินิจฉัย

⁹⁶ เห่งอ้าง, น. 81.

⁹⁷ เห่งอ้าง, น. 81-82.

ตามหลักกฎหมายทั่วไป ดังนั้นกฎหมายจารีตประเพณีหรือที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรียกว่าจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่นเป็นที่มาของกฎหมายของกฎหมายแพ่งอย่างหนึ่งเหตุผลของการห้ามใช้กฎหมายจารีตประเพณีในกฎหมายอาญานั้นปรากฏอยู่ในข้อเรียกร้องบทบัญญัติของกฎหมายอาญาชอบที่จะต้องผ่านรัฐสภาเป็นสถาบันที่แสดงออกถึง จำนวนของประชาชนซึ่งเหตุผลดังกล่าวนี้แท้จริงแล้วก็คือเหตุผลตามหลักประชาธิปไตย

2) การห้ามใช้กฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งในกฎหมายอาญา⁹⁸

การห้ามใช้กฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งในกฎหมายอาญาเนื้อหาของหลักประกันในข้อนี้เกี่ยวข้องกับกับการตีความกฎหมายอาญาอย่างใกล้ชิด กล่าวคือ ตามมาตรา 2 นั้นห้ามใช้บทกฎหมายที่ใกล้เคียงกันอย่างยิ่งกำหนดหรือขยายบทกฎหมายอาญาที่มีอยู่แล้วรวมตลอดถึงการห้ามใช้บทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งในทางเพิ่มโทษด้วย ซึ่งหมายความว่าต่อไปว่า หากในกรณีใดที่มีกฎหมายในส่วนที่เป็นคุณแล้วในกรณีนั้นก็ควรใช้กฎหมายในส่วนที่ยังเป็นคุณเสมอ

การห้ามใช้กฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งในกฎหมายอาญาเป็นข้อเรียกร้องให้ต้องมีการบัญญัติที่หนักแน่นที่สุดเช่นเดียวกันกับข้อเรียกร้องการห้ามใช้กฎหมายจารีตประเพณีในกฎหมายอาญา การห้ามใช้กฎหมายที่ใกล้เคียงกันอย่างยิ่งในกฎหมายอาญามีเหตุผลอย่างเดียวกันกับเหตุผลของการห้ามใช้กฎหมายจารีตประเพณีในกฎหมายอาญาดังกล่าวมาแล้วข้างต้นกล่าวคือ การที่จะลงโทษทางอาญาสำหรับการกระทำใดการกระทำหนึ่งนั้นชอบที่จะเป็นเรื่องของฝ่ายนิติบัญญัติที่จะตัดสินใจนอกจากนี้ยังมีเหตุผลที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ หากยอมให้มีการใช้กฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งได้แล้วผลก็จะกลายเป็นว่าการลงโทษการกระทำใดการกระทำหนึ่งนั้นจะขึ้นอยู่กับความรู้สึกในเรื่องถูกผิดของบุคคลจนเกินขอบเขต ซึ่งในเรื่องความรู้สึกอันเป็นเรื่องในทางอัตตะวิสัยนั้น ในทางกฎหมายแล้วเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาและเป็นสิ่งที่จะต้องหลีกเลี่ยง เหตุผลประการหลังนี้จึงเป็นเหตุผลในทางนโยบายทางอาญา การห้ามใช้กฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งในกฎหมายอาญาหมายความว่า การห้ามใช้กฎหมายอาญาที่เกินเลยขอบเขตของบทบัญญัติที่พึงหาได้จากการศึกษาความหมาย ดังนั้นกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งเป็นที่มาของกฎหมายอย่างหนึ่งกรณีจึงตรงข้ามกับกฎหมายอาญาที่ตามปกติกฎหมายใกล้เคียงอย่างยิ่งไม่อาจนำมาใช้ในกฎหมายอาญาได้

3) กฎหมายอาญาต้องบัญญัติให้ชัดเจนแน่นอน⁹⁹

การที่ต้องบัญญัติกฎหมายอาญาให้ชัดเจนนั้นเป็นข้อเรียกร้องของกฎหมายอาญา คือเป็นการเรียกร้องว่าการบัญญัติความผิดทางอาญาต้องบัญญัติให้ชัดเจนแน่นอนการจำต้องเรียกร้อง

⁹⁸ เพิ่งอ้าง, น. 83-87.

⁹⁹ เพิ่งอ้าง, น. 87-90.

ให้บัญญัติกฎหมายอาญาให้ชัดเจนแน่นอนหรือเรียกร้องให้ยึดหลักความชัดเจนแน่นอนนั้น เพราะว่าการลงโทษทางอาญาเป็นมาตรการที่รุนแรงที่สุดของรัฐที่ใช้กับประชาชนฉะนั้นรัฐจึงต้องบัญญัติกฎหมายอาญาให้ชัดเจนแน่นอนที่สุดเท่าที่สามารถจะกระทำได้กล่าวคือในการบัญญัติกฎหมายอาญานั้นจะต้องหลีกเลี่ยงการใช้ถ้อยคำที่กำกวมไม่แน่นอน ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันว่ากฎหมายอาญาที่บัญญัติขึ้นตรงกับเจตจำนงของฝ่ายนิติบัญญัติอย่างแท้จริงมิให้ศาลใช้กฎหมายตามใจชอบตามอำเภอใจหรือตามความรู้สึกของตน

4) กฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลัง¹⁰⁰

จากถ้อยคำในมาตรา 2 วรรคหนึ่งที่ว่ากฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำผิดแสดงให้เห็นชัดถึงข้อห้ามย้อนหลังของกฎหมายอาญาการห้ามใช้กฎหมายอาญาย้อนหลังนั้นเป็นเนื้อหาประการที่สี่ของหลักประกันในกฎหมายอาญา ในกฎหมายอาญาที่ก้าวไกลกว่าหลักนิติรัฐในกฎหมายลักษณะอื่น ๆ ทั้งหมด ทั้งนี้เพราะประมวลกฎหมายอาญามาตรา 2 วรรคหนึ่งและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 39 วรรคหนึ่งจำกัดตัวเองอยู่เฉพาะในส่วนกฎหมายอาญาเท่านั้น การห้ามใช้กฎหมายอาญาย้อนหลังหมายความว่าถ้าบุคคลได้กระทำการอย่างใดลง และในขณะกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ไม่มีโทษทางอาญาแล้วย่อมไม่อาจจะบัญญัติให้ย้อนหลังว่าการกระทำนั้นเป็นโทษในทางอาญาได้โดยเด็ดขาด

2.3.2 หลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดอาญา

กฎหมายเกิดขึ้นจากจารีตประเพณี ศาสนา และศีลธรรมนั้นเป็นส่วนสำคัญ การที่กฎหมายสอดคล้องกับจารีตประเพณี ศาสนา และศีลธรรม การบังคับใช้กฎหมายก็คงไม่ยากลำบาก เพราะผู้ที่คิดจะกระทำการฝ่าฝืนกฎหมายก็ต้องคำนึงถึงว่าตนไม่ได้แค่ฝ่าฝืนกฎหมายเท่านั้น หากแต่เป็นการกระทำผิดศีลธรรม หรือมาตรการอื่น ๆ ของสังคมด้วย¹⁰¹

กฎหมายกับศีลธรรมนั้นเป็นสิ่งที่สัมพันธ์กันแต่ไม่ได้สอดคล้องกันในทุกกรณี เมื่อพิจารณาตามกฎหมายอาญาตามการกระทำผิดแล้วนั้นสามารถแยกพิจารณาได้ 2 กรณี คือ¹⁰²

1) กรณีที่เป็นการกระทำความผิดอาญาและเป็นการกระทำผิดศีลธรรม โดยส่วนใหญ่จะเป็นการกระทำความผิดอาญาที่ร้ายแรง เช่น การฆ่าผู้อื่น การลักทรัพย์ การข่มขืน เป็นต้น

¹⁰⁰ เพิ่งอ้าง, น. 90-92.

¹⁰¹ หยุด แสงอุทัย, *ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายอาญาทั่วไป*, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523), น. 38-45.

¹⁰² ดร.เกียรติจักร วังนะสวัสดิ์, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 89*, น. 2.

2) กรณีที่เป็นการกระทำที่ผิดศีลธรรมแต่ไม่ผิดกฎหมายอาญา เช่น การพูดโกหก และการดื่มสุรา ทั้งนี้ยกเว้นในกรณีที่เป็นการแจ้งความเท็จ และการดื่มสุราจนขาดสติแล้วส่งเสียงโวยวายในที่สาธารณะ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีการกระทำที่ไม่ผิดศีลธรรมแต่ผิดกฎหมายอาญา เช่น กรณีความรับผิดชอบโดยเด็ดขาดในทางอาญา กล่าวคือ ไม่เจตนา ไม่ประมาท แต่กฎหมายยังบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด เช่น ความผิดลหุโทษ เป็นต้น จะเห็นได้ว่ากฎหมายกับศีลธรรมนั้นไม่ได้สอดคล้องกันทุกกรณีจะนำศีลธรรมมาเป็นเครื่องกำหนดความผิดทางอาญาก็ย่อมเป็นไปได้

ศาสตราจารย์ เอช.แอล.เอ ฮาร์ท (H.L.A Hart) ได้นำเอาแนวความคิดและข้อความบางตอนจากหนังสือ On Liberty ของ จอห์น สจ๊วต มิลล์ (John Stuart Mill) มาก้าวไว้ในหนังสือ เรื่อง Law, Liberty and Morality ว่า เหตุผลของการใช้อำนาจเหนือบุคคลในสังคมที่เจริญแล้วมีอยู่เพียงประการเดียวเท่านั้น คือ เพื่อป้องกันภัยที่จะเกิดขึ้นกับบุคคลอื่น การจะใช้อำนาจโดยอ้างว่าเพื่อให้ร่างกายและจิตใจของบุคคลนั้นดีขึ้นย่อมไม่เพียงพอ เพราะบุคคลไม่อาจที่จะถูกบังคับโดยชอบธรรมให้กระทำ หรือละเว้นการกระทำ หรือละเว้นการกระทำจะทำให้บุคคลนั้นฉลาด หรือถูกต้องขึ้น”¹⁰³

แต่ในทางกลับกัน แพตริก เดฟลิน (Patrick Devlin) ตุลาการชาวอังกฤษมีความเห็นว่าการผิดทางอาญา กฎหมายอาญาและศีลธรรมนั้นมีความเกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิด สมควรอย่างยิ่งที่จะใช้กฎหมายอาญาเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมศีลธรรมให้คงอยู่ในสังคม เพราะหากปล่อยให้มีการกระทำอันผิดศีลธรรมเช่นนั้นอยู่ในสังคมโดยไม่ถือว่าเป็นความผิดก็จะมีผลเป็นการกัดกร่อนสังคมให้พังทลายในที่สุด¹⁰⁴ โดย Devlin ได้แสดงความคิดเห็นของเขาที่ว่า “การปราบปรามสิ่งชั่วร้ายเหล่านี้เป็นหน้าที่ของกฎหมายมากกว่าการปราบปรามการกระทำก่อการร้ายต่าง ๆ เพื่อลดล้างการเปลี่ยนแปลงสังคมทีเดียว” ไว้ในหนังสือเรื่อง The Enforcement of Morals¹⁰⁵

ในกรณีนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่ากฎหมายกับศีลธรรมนั้นเป็นสิ่งที่สัมพันธ์กัน แต่ไม่ได้สอดคล้องกันในทุกกรณี และมีความคิดเห็นว่าศีลธรรมเป็นจุดกำเนิด หรือเป็นที่มาของกฎหมาย โดยพิจารณา ดังนี้

¹⁰³ H.L.A Hart, *Law, Liberty and Morality*, (California : Stanford University Press reprints, 1985), p.4.

¹⁰⁴ ดร.เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 89*, น. 3.

¹⁰⁵ Patrick Devlin, *The Enforcement of Morals* (London : Oxford University Press, reprinted 1972), P.13-14.

1) การนำศีลธรรมมาเป็นตัวกำหนดความผิดทางอาญานั้นย่อมเป็นไปได้ เนื่องจากทุกศาสนาล้วนแต่สอนให้เป็นคนดี ปฏิบัติแต่สิ่งที่ดี การปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา และการรักษาศีล ก็ย่อมเป็นไปได้ที่จะนำเอาศีลธรรมมาเป็นตัวกำหนดความผิดทางอาญา แม้ว่าในบางกรณีที่มีความจำเป็นต้องทำผิดศีลธรรม เช่น การตบยุง การฆ่ามด และการดื่มสุราเพื่อการสังสรรค์ เป็นต้น

2) การนำกฎหมายมาเป็นตัวกำหนดความผิดทางอาญานั้น ผู้เขียนเห็นว่ามีความเป็นไปได้มากกว่าการที่นำศีลธรรมมาใช้ แม้ว่าศีลธรรมจะเป็นที่มาของกฎหมายก็ตาม แต่เนื่องจากวัตถุประสงค์ของกฎหมาย คือการทำตามกฎระเบียบของสังคม โดยมุ่งหวังให้สังคมนั้นมีความสงบเรียบร้อย ไม่เกิดการละเมิดสิทธิกันนั้น น่าจะทำให้กฎหมายเป็นเครื่องมือที่สามารถนำมากำหนดความผิดทางอาญาได้ ทั้งนี้ต้องพิจารณาการกระทำผิดจากการกระทำ หรืองดเว้นการกระทำ ซึ่งกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้

2.3.3 ประเภทของความผิดอาญา

ดร.เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ ได้แบ่งประเภทความผิดอาญาไว้ 6 ประเภท คือ¹⁰⁶

- 1) การแบ่งประเภทในแง่ของกฎหมาย
- 2) การแบ่งประเภทในแง่การกระทำ
- 3) การแบ่งประเภทในแง่เจตนา
- 4) การแบ่งประเภทในแง่ผู้กระทำ
- 5) การแบ่งประเภทในแง่โทษ และ
- 6) การแบ่งประเภทของความผิดในแง่การดำเนินคดี ดังคำอธิบายต่อไปนี้

2.3.3.1 การแบ่งประเภทความผิดในแง่ของกฎหมาย แบ่งออกเป็น

1) ความผิดในตัวเอง หรือ Mala In Se คือ การกระทำความผิดบางประเภท แม้ว่าจะเกิดขึ้นในต่างพื้นที่ ต่างเวลา แต่มนุษย์มักเห็นว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด เพราะมนุษย์มีจิตสำนึกที่จะคิดได้ว่าสิ่งนั้นเป็นความผิด โดยทั่วไปแล้วจะตั้งอยู่บนหลักการพื้นฐานของศีลธรรม การกระทำที่เป็นความผิดเช่นนี้เรียกว่า ความผิดในตัวเอง หรือ Mala in se หมายถึง สิ่งที่เป็นความชั่วร้ายในตัวเอง (Evil In Itself) เมื่อมีการกระทำความผิดประเภทนี้จึงเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนความรู้สึกทางศีลธรรมของคนในสังคม เพราะสังคมถือว่าสิ่งนั้นเป็นความชั่วร้ายและเป็นความผิด¹⁰⁷

¹⁰⁶ ดร.เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, *อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 89*, น. 80-85.

¹⁰⁷ ญัตติวัณณ์ สุทธิโยธิน, *ทฤษฎีความรับผิดชอบทางอาญา*, เอกสารประกอบการเรียนมหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาธิราช น.15.

2) ความผิดเพราะกฎหมายห้าม หรือ Mala Prohibita คือ การกระทำความผิดอีกประเภทหนึ่งที่มีการกระทำความชั่วเพราะสิ่งนั้นสังคมห้ามไม่ให้กระทำ (evil because prohibited) ความผิดเช่นนี้ไม่สามารถมองเห็นหรือรู้สึกรู้ว่าเป็นความชั่วร้ายในตัวเอง แต่ที่เป็น ความผิดก็เพราะกระทำในสิ่งที่กฎหมายห้าม¹⁰⁸

2.3.3.2 การแบ่งประเภทความผิดในแง่การกระทำ

การกระทำ หมายถึง การเคลื่อนไหว หรือ ไม่เคลื่อนไหวร่างกายโดยรู้สำนึก กล่าวคือ การกระทำอยู่ภายใต้บังคับของจิตใจ จึงแบ่งแยกความผิดเป็นกรณีต่อไปนี้

- 1) ความผิดโดยการเคลื่อนไหวร่างกายและความผิดโดยไม่เคลื่อนไหวร่างกาย
 - (1) ความผิดโดยการเคลื่อนไหวร่างกาย หมายความว่า การเคลื่อนไหวร่างกายของผู้กระทำก่อให้เกิดความผิดขึ้น เช่น ขวาชี้ปืนยิงเจี๊ยวจนถึงแก่ความตาย
 - (2) ความผิดโดยไม่เคลื่อนไหวร่างกาย หมายถึง การที่ผู้กระทำความผิดจะไม่ได้เคลื่อนไหวร่างกาย แต่ก็ก่อให้เกิดเป็นความผิดขึ้น ในกรณีนี้แบ่งออกเป็น
 - (ก) ความผิดโดยการงดเว้น หมายถึง การให้เกิดผลอันหนึ่งอันใดขึ้นโดยงดเว้นการที่จะต้องกระทำ เพื่อป้องกันผลนั้น เช่น แม่มีหน้าที่ในการให้นมบุตร แต่แม่อยู่เฉย ๆ และปล่อยให้บุตรตายจากความหิว และ
 - (ข) ความผิดโดยการละเว้น หมายถึง ความผิดอันเกิดจากการไม่กระทำ เช่น การไม่ช่วยผู้ที่ตกอยู่ในอันตราย
 - 2) ความผิดที่ต้องมีผลปรากฏ และความผิดที่ไม่ต้องมีผลปรากฏ
 - (1) ความผิดที่ต้องมีผลปรากฏ เช่น ความผิดฐานฆ่าคนตายตามมาตรา 288 ผู้กระทำความผิดจะกระทำสำเร็จก็ต่อเมื่อผู้ถูกฆ่าตาย หากผู้ถูกฆ่าไม่ตาย ผู้กระทำความผิดก็จะผิดฐานพยายามฆ่า เป็นต้น
 - (2) ความผิดที่ไม่ต้องมีผลปรากฏ เช่น ความผิดฐานแจ้งความเท็จ
 - 3) ความผิดธรรมดา และความผิดซับซ้อน
 - (1) ความผิดธรรมดา คือ ความผิดที่เกิดจากการกระทำอันเดียว หรือเป็นความผิดที่เกิดขึ้นและสิ้นสุดลงในขณะที่เดียวกับที่ได้กระทำการ เช่น คำตบหัวแดง 1 ครั้ง
 - (2) ความผิดซับซ้อน แบ่งออกเป็น
 - (ก) ความผิดต่อเนื่อง คือ ความผิดที่เกิดจากการกระทำที่มีผลสืบเนื่องกันช่วงระยะเวลาหนึ่ง

¹⁰⁸ เพิ่งอ้าง, น.15.

(ข) ความผิดที่ชั้ดออกไป คือ ความผิดที่มีการกระทำความผิดหลายอัน โดยผู้กระทำ ความผิดคนเดียวกัน และมีการกระทำผิดกฎหมายในฐานความผิดอันเดียวกัน และมีจุดประสงค์ใน การกระทำความผิดอันเดียวกัน

2.3.3.3 การแบ่งประเภทความผิดในแง่เจตนา ได้แก่

- 1) ความผิดที่กระทำโดยเจตนา
- 2) ความผิดที่กระทำโดยประมาท
- 3) ความผิดที่ไม่ต้องมีเจตนา และไม่ต้องประมาท
- 4) ความผิดนอกเหนือเจตนา
- 5) ความผิดที่ต้องรับผิดในผลสุดท้ายแห่งเจตนา

2.3.3.4 การแบ่งประเภทความผิดในแง่ผู้กระทำ ได้แก่

- 1) ความผิดทั่วไป คือ ความผิดที่บุคคลทั่ว ๆ ไป เป็นผู้กระทำความผิดได้
- 2) ความผิดที่กำหนดคุณสมบัติของผู้กระทำ คือ ความผิดที่กำหนดไว้โดยเฉพาะว่า ผู้กระทำจะต้องมีคุณสมบัติพิเศษ เช่น การเป็นเจ้าของพนักงาน เป็นต้น

2.3.3.5 การแบ่งประเภทความผิดในแง่โทษ

- 1) ความผิดลหุโทษ คือ ความผิดที่มีโทษเบา
- 2) ความผิดทั่วไป คือ ความผิดที่มีอัตราโทษสูงกว่าความผิดลหุโทษ

2.3.3.6 การแบ่งประเภทความผิดในแง่ของการดำเนินคดี ได้แก่

- 1) ความผิดอาญาแผ่นดิน
- 2) ความผิดอันยอมความได้

2.3.4 หลักการกำหนดความผิดอาญา

Herbert L.Packer ได้เสนอหลักการพิจารณาการกระทำที่ควรจะเป็นการกระทำ ความผิดทางอาญาไว้ 6 ประการ ไว้ในหนังสือ *The Limits of the Criminal Sanction*¹⁰⁹ ดังนี้

- 1) การกระทำนั้นเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสังคม และคนหมู่มาก อย่างเห็นได้ชัด และคนหมู่มากไม่มีการให้อภัยการกระทำเช่นนั้น
- 2) ถ้าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดทางอาญาแล้วจะต้องไม่ขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ การลงโทษประการต่าง ๆ
- 3) การปราบปรามการกระทำเช่นนั้น ถือว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดทางอาญา จะไม่มีผลเป็นการลดการกระทำที่สังคมเห็นว่าถูกต้องน้อยลงไป

¹⁰⁹ Herbert L.Packer, *The Limits of the Criminal Sanction*, (California : Stanford University Press reprints, 1968), p.296.

4) หากเป็นความผิดอาญาแล้วจะมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

5) การใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการกระทำดังกล่าวจะไม่มีผลทำให้เกิดการใช้กระบวนการนั้นอย่างเกินความสามารถทั้งในด้านคุณธรรมและปริมาณ

6) ไม่มีมาตรการการควบคุมอย่างสมเหตุสมผล นอกจากการใช้กฎหมายอาญากับกรณีที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้ Nigel Walker ได้เสนอหลักการกำหนดความผิดอาญา โดยเสนอว่าในการบัญญัติกฎหมายอาญานั้น ควรมีการจำกัดขอบเขตเอาไว้ โดยในที่นี้จะยกหลัก 8 ประการมาอธิบาย¹¹⁰ ดังต่อไปนี้

1) รัฐไม่ควรบัญญัติความผิดในกฎหมายอาญาโดยมีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อสร้างหลักประกันว่าเมื่อฝ่าฝืนกฎหมายจะได้รับการลงโทษ หรือถูกแก้แค้นตอบแทนด้วยการลงโทษ แต่เพียงอย่างเดียว สำหรับที่มาของหลักการข้อนี้มาจากแนวความคิดของซีซาร์ เบ็คคาเรีย (Cesare Beccaria) ซึ่งกล่าวว่า “การป้องกันอาชญากรรมดีกว่าการปราบปรามอาชญากรรม ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดแห่งกฎหมายนิติบัญญัติที่ดี”

2) รัฐไม่ควรใช้กฎหมายอาญาลงโทษการกระทำที่ไม่ก่อให้เกิดอันตราย ถ้าการกระทำนั้นไม่มีความชั่วร้ายก็ไม่มีเหตุผลที่จะบัญญัติกฎหมายเพื่อลงโทษ แต่ปัญหาที่ตามมาก็คือจะพิจารณาอย่างไรว่าการกระทำใดเป็นการกระทำที่ชั่วร้าย

3) รัฐไม่ควรใช้กฎหมายอาญาเพื่อจะบรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งหากใช้วิธีอื่นอาจบรรลุวัตถุประสงค์นั้น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานน้อยกว่า กรณีที่รัฐสามารถใช้มาตรการอื่นทดแทนการลงโทษที่จะก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานน้อยกว่า และให้ผลในการควบคุมอาชญากรรมได้เช่นเดียวกับการลงโทษรัฐก็ควรใช้มาตรการนั้น เช่นการใช้โทษปรับแทนการกักขัง แต่ปัญหาที่มีการโต้แย้งกันคือการลงโทษนั้นจะมีผลในการยับยั้งด้วยหรือไม่ ดังนั้น Nigel Walker จึงได้ปรับปรุงหลักนี้ใหม่เป็น “รัฐไม่ควรใช้กฎหมายอาญาในกรณีที่มาตรการอื่นๆ ซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานน้อยกว่า มีประสิทธิภาพเท่าหรือเกือบเท่าในการลดจำนวนการกระทำนั้น”

4) รัฐไม่ควรใช้กฎหมายอาญาหากผลร้ายซึ่งเกิดจากการลงโทษมีมากกว่าผลร้ายซึ่งเกิดจากการกระทำผิด สำหรับหลักในข้อนี้มีที่มาจากกรั้งน้ำหนักผลได้เสียของการลงโทษ และเห็นว่าการลงโทษนั้นให้ประโยชน์น้อยกว่า แต่ก็มีปัญหาตามมาคือจะวัดหรือ

¹¹⁰ Nigel Walker, *Punishment, danger and stigma : The Morality of criminal justice*, (New York : Basic Books, 1980), p.4-23.

ซึ่งนำหน้าอย่างไรว่าผลร้ายที่เกิดจากการกระทำความผิดและผลร้ายที่เกิดจากการลงโทษนั้น
 อย่างไหนจะมากกว่ากัน ดังนั้น Nigel Walker จึงได้ปรับปรุงหลักนี้เสียใหม่เป็น “กฎหมายอาญา
 ไม่ควรบัญญัติห้ามการกระทำซึ่งจะก่อให้เกิดผลพลอยได้อันจะเป็นผลร้ายมากกว่าการกระทำที่รัฐ
 ไม่ส่งเสริม”

5) รัฐไม่ควรใช้กฎหมายอาญาโดยมีวัตถุประสงค์ในการบังคับให้บุคคลกระทำเพื่อ
 ประชาชนหรือจำกัดสิทธิโดยบทบัญญัติของกฎหมายถ้าการกระทำนั้นมิได้เกิดจากการใช้ความ
 รุนแรง หรือเป็นอันตรายต่อผู้อื่น

6) รัฐไม่ควรใช้กฎหมายอาญาห้ามการกระทำซึ่งไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างแข็งขัน
 จากสาธารณชน

หลักการในข้อนี้เห็นว่าการที่รัฐจะบัญญัติกฎหมายห้ามการกระทำบางอย่างโดยมี
 จุดประสงค์เพื่อให้บุคคลเปลี่ยนแปลงความประพฤติเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง หลักการนี้มีปัญหาตรงที่
 การสำรวจความคิดเห็นเป็นสิ่งที่ไม่สามารถทำได้

7) รัฐไม่ควรบัญญัติความผิดซึ่งบังคับใช้ไม่ได้ไว้ในกฎหมายอาญา

การบังคับใช้ไม่ได้ในที่นี้มิได้หมายถึงการบัญญัติความผิดบางอย่างที่เป็นไปไม่ได้
 แต่หมายถึงไม่สมควรบัญญัติความผิดในกฎหมายอาญา หากมีผู้ละเมิดกฎหมายถูกดำเนินคดีและ
 ถูกลงโทษเป็นจำนวนเล็กน้อยเท่านั้น เหตุผลสำคัญของหลักการนี้อยู่ที่ หากบัญญัติกฎหมายที่ใช้
 บังคับไม่ได้เพราะเจ้าหน้าที่ตำรวจจับผู้กระทำความผิดได้น้อย หรือประชาชนไม่สนใจจะเป็นผลให้
 บุคคลขาดความเคารพกฎหมาย หรือทำให้กฎหมายขาดความศักดิ์สิทธิ์ไปหรือไม่

8) รัฐไม่ควรรวมเอาไว้ซึ่งข้อห้ามบางประการ ซึ่งเมื่อมีการละเมิดแล้วไม่สามารถ
 พิสูจน์ได้ว่ามีการกระทำความผิดขึ้นจริง

สำหรับหลักการกำหนดขอบเขตความผิดอาญาของ Nigel Walker ที่ได้ยกมาข้างต้นนี้
 ผู้เขียนมีความเห็นต่างออกไปในหลักการข้อที่ 7 และ 8 โดยที่ผู้เขียนเห็นว่า ในเรื่องของการบังคับ
 ใช้กฎหมายหรือการพิสูจน์ความผิดนั้นเป็นเรื่องของกระบวนการยุติธรรมซึ่งเป็นหน้าที่ของรัฐที่
 จะต้องจัดการ การที่กำหนดว่าความผิดที่บังคับใช้ไม่ได้ หรือความผิดที่ไม่อาจพิสูจน์ได้ว่ามีการ
 กระทำความผิดขึ้นจริงไม่ควรกำหนดให้เป็นความผิดอาญานั้นเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง เนื่องจากเมื่อ
 เป็นการกระทำที่เป็นความผิดแล้ว แม้จะมีผู้ถูกดำเนินคดีและลงโทษเพียงเล็กน้อย แต่ก็มีได้
 หมายความว่า การกระทำเหล่านั้นไม่สมควรได้รับการลงโทษ เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องปรับปรุง
 กระบวนการยุติธรรมทั้งการตรวจตราและจับกุมตัวผู้กระทำความผิด และการพิสูจน์ข้อเท็จจริงให้มี
 ประสิทธิภาพมากขึ้น มิใช่บัญญัติให้เป็นความผิด ทำให้การกระทำความผิดกลายเป็นสิ่งที่ถูกต้อง

2.3.5 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดีอาญา

ในปัจจุบันมีทฤษฎีในการดำเนินคดีอาญาที่เป็นที่ยอมรับอย่างสากล 2 ทฤษฎี คือ การควบคุมอาชญากรรม (Crime Control) และหลักนิติธรรม (Due Process) โดย Herbert L.Packer ศาสตราจารย์ทางกฎหมายของมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด (Stanford University) ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นผู้ศึกษาวิเคราะห์และนำเสนอวิถึรูปแบบการดำเนินคดีอาญาทั้ง 2 รูปแบบออกมาเผยแพร่เพื่อเปรียบเทียบชี้ให้เห็นจุดเด่นจุดด้อยของแต่ละรูปแบบ¹¹¹

2.3.5.1 ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model) ทฤษฎีการดำเนินคดีอาญารูปแบบการควบคุมอาชญากรรม มีแนวคิด ค่านิยมในการให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมอย่างเต็มที่แม้ว่าจะมีการก้าวล่วงสิทธิเสรีภาพปัจเจกบุคคลไปบ้าง แต่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการควบคุมอาชญากรรม สร้างความสงบเรียบร้อยในสังคม กฎหมายและแนวนโยบายของรัฐก็ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำได้ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

- 1) การปราบปรามอาชญากรรมถือเป็นหน้าที่หลักของกระบวนการยุติธรรมเนื่องจากกฎหมาย เป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้สังคมมีความสงบสุข
- 2) กระบวนการยุติธรรมจะต้องมุ่งเน้นในการปกป้องคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายซึ่งเป็นเหยื่อของอาชญากรรม มากกว่าที่จะปกป้องสิทธิของผู้ต้องหา
- 3) กฎหมายต้องให้อำนาจแก่ตำรวจในการปฏิบัติหน้าที่อย่างคล่องตัว สะดวกในการสืบสวนสอบสวน จับกุม ตรวจค้น ยึด และการลงโทษ
- 4) กฎหมายใด ๆ ที่มีลักษณะเป็นพันธนาการในการปฏิบัติหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมจะต้องถูกขจัดออกไป
- 5) กระบวนการยุติธรรมจะต้องปฏิบัติการเชื่อมโยงเหมือนสายพานลำเลียง การดำเนินคดี จะถูกส่งผ่านไปยังหน่วยงานย่อยที่รับผิดชอบอย่างสัมพันธ์กัน
- 6) เมื่อตำรวจจับกุมผู้ต้องหาและพนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาล ควรมีข้อสันนิษฐานว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด เนื่องจากถือว่า การสืบสวนสอบสวนของตำรวจและของพนักงานอัยการเป็นการค้นหาความจริงที่น่าเชื่อถือ
- 7) เป้าประสงค์หลักของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คือ การค้นหาความจริงหรือการตรวจสอบพยานหลักฐานที่กล่าวหาว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้น

2.3.5.2 ทฤษฎีหลักนิติธรรม (Due Process Model) ทฤษฎีการดำเนินคดีอาญารูปแบบหลักนิติธรรมที่มุ่งเน้นสิทธิเสรีภาพของบุคคลและของผู้ถูกกล่าวหาเป็นสำคัญ จึงต้องมีกฎหมาย

¹¹¹ Herbert L. Packer, "Two Models of the criminal Process," *University of Pennsylvania Law Review*, Vol. 113, No. 1, pp. 1-68 (November 1964).

จำกัดอำนาจของตำรวจในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับมาตรการบังคับ เช่น การจับกุม ตรวจค้น ฯลฯ อีกทั้งให้มีการลงโทษอย่างเหมาะสม แนวคิดอย่างสำคัญ ของทฤษฎีนี้ก็คือ ต้องมีหลักประกันให้กับประชาชนว่า ผู้บริสุทธิ์จะต้องไม่ถูกลงโทษ ตามสุภาษิตที่ว่า “ปล่อยผู้กระทำผิดสิบคน ย่อมดีกว่าการลงโทษผู้บริสุทธิ์แม้เพียงคนเดียว” (to free ten wrong doers is better than to punish only one innocent.) ทฤษฎีหลักนิติธรรมจึงมุ่งเน้นสิทธิของผู้ถูกกล่าวหามากกว่าสิทธิของเหยื่ออาชญากรรม หรือผู้เสียหาย สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

- 1) หน้าที่สำคัญที่สุดของกระบวนการยุติธรรมคือ การปฏิบัติตามกฎหมายโดยเคร่งครัด เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมภายใต้หลักกฎหมาย
- 2) กระบวนการยุติธรรมจะต้องให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ และต้องยึดหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์
- 3) อำนาจของตำรวจจะต้องถูกจำกัดเพื่อป้องกันมิให้มีการใช้อำนาจโดยมิชอบ (abuse of power) กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน
- 4) สิทธิของบุคคลตามรัฐธรรมนูญไม่เป็นเพียงแต่เรื่องทางเทคนิค หากแต่องค์กร ในกระบวนการยุติธรรมต้องมีพันธะที่จะต้องถือปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด ทั้งตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับทั้งหลายเพื่อประกันให้เกิดความเป็นธรรม และความมั่นคงแน่นอนของกระบวนการยุติธรรม
- 5) กระบวนการยุติธรรมควรเปรียบเสมือนระบบงานที่มีการตรวจสอบ อันประกอบด้วยหน่วยงานย่อยที่ทำหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องซึ่งกันและกัน (check and balance) เพื่อป้องกันอย่างเต็มที่ที่จะไม่ให้ผู้บริสุทธิ์ถูกกล่าวหาและลงโทษทางอาญา
- 6) เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของรัฐจะต้องไม่มีการกล่าวหาบุคคลใดว่ากระทำความผิดกฎหมายโดยปราศจากพยานหลักฐาน ทั้งนี้จะต้องดำเนินกระบวนการตามกฎหมายในการดำเนินคดีอาญาให้มีการค้นหาความจริง (fact finding)

2.3.6 ความหมายของโทษ และการลงโทษทางอาญา

โทษ เป็นวิธีการบังคับ (Sanction) ที่รัฐใช้ปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดอาญาตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ว่าเป็นความผิดและบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมาย โดยลักษณะโทษที่จะนำมาลงโทษได้นั้น โทษจะต้องเป็นไปตามกฎหมาย ซึ่งมีการตราเป็นบทบัญญัติ และมีผลในการใช้บังคับอยู่¹¹² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรภัทร์ ได้ให้นิยามของการลงโทษไว้ว่า “การลงโทษ คือ การปฏิบัติกรอย่างใดอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้ที่ได้รับการปฏิบัตินั้นต้องได้รับผลร้ายแรงเนื่องมาจากการที่บุคคลผู้นั้น ได้ฝ่าฝืนแนวปฏิบัติอันเป็นกติกาของสังคม โดยที่รัฐจะเป็นผู้ทำหน้าที่จัดการให้

¹¹² ธานี วรภัทร์, *หลักกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก*, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558) น. 33.

ผู้กระทำผิดได้รับผลร้ายนั้น ๆ การลงโทษเป็นรูปแบบหนึ่งของการป้องกันสังคมจากผู้กระทำผิด ความผิด ทั้งนี้การป้องกันแบ่งออกเป็น “การป้องกันทั่วไป” และ “การป้องกันพิเศษ” มาตรการบังคับทางอาญาที่มีวัตถุประสงค์เป็นการป้องกันทั่วไป คือ การลงโทษตามบทบัญญัติมาตรา 18 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ได้แก่ การประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ ริบทรัพย์สิน เนื่องจากเป็นมาตรการบังคับทางอาญาที่ใช้ข่มขู่มิให้บุคคลอื่นกระทำความผิดในทางเดียวกัน หรือเป็นแบบอย่างซึ่งบังคับจิตใจของบุคคลทั่วไปที่คิดจะกระทำความผิดอย่างเดียวกันให้งดความคิดนั้น ๆ ในขณะที่วิธีการเพื่อความปลอดภัย เป็นมาตรการบังคับทางอาญาซึ่งมีวัตถุประสงค์เป็นการป้องกันพิเศษเนื่องจากวิธีการเพื่อความปลอดภัยใช้เพื่อป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกลับมากระทำความผิดเดียวกันซ้ำอีกและเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดที่อาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ชีวิตหรือทรัพย์สินของผู้อื่นอันอาจเกิดขึ้นในอนาคต วิธีการเพื่อความปลอดภัยเป็นทางเลือกที่ศาลสามารถมีคำสั่งใช้ควบคู่ไปกับการลงโทษ ทั้งนี้ก็เพื่อตอบสนองต่อภารกิจหลักในการคุ้มครองสังคมและป้องกันการกระทำความผิดของกฎหมายอาญา”¹¹³

ศุภกิจ เข้มประชา ผู้พิพากษาประจำสำนักงานศาลยุติธรรม ได้ให้ความหมายของการลงโทษ¹¹⁴ ไว้ว่า การลงโทษทางอาญา คือ การที่รัฐใช้อำนาจจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมีความรุนแรงตั้งแต่การพรากเอาสิทธิในชีวิตของบุคคลไปจนถึงการจำกัดสิทธิเสรีภาพและทรัพย์สิน การลงโทษจึงต้องมีผลรับรองว่าเหตุใดจึงต้องลงโทษ ซึ่งสามารถแบ่งการพิจารณาออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ 1) ทฤษฎีการลงโทษทางอาญาเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งแก่กระบวนการยุติธรรมหรือสังคม (Utilitarianism) และ 2) ทฤษฎีการลงโทษทางอาญาที่เป็นคุณค่าในตัวเองที่ต้องกระทำเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม (Non-Utilitarianism)

นอกจากนี้จากสารนิพนธ์ของนายฉัตร สรอรรถ ได้รวบรวมความหมายของโทษทางอาญาไว้ โดยมีนักปรัชญาและนักนิติศาสตร์ผู้ทรงคุณวุฒิ สามารถสรุปได้เป็น 3 แนวทาง¹¹⁵ ดังนี้

1) Grotius ได้กล่าวถึงโทษได้พิจารณาจากลักษณะภายนอกของโทษ และได้ให้ความหมายเอาไว้ว่า หมายถึง ผลร้ายที่ผู้กระทำได้รับเนื่องจากผลร้ายที่เขาได้ก่อให้เกิดขึ้น (Malum Passionis quod infigitur ob malum actionis) ซึ่งจากความหมายนี้ Sir Walter Moberly ได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับลักษณะของโทษเอาไว้ 5 ประการ ดังนี้

(1) ผลร้ายที่ผู้กระทำได้รับจะต้องเป็นสิ่งที่ไม่พึงพอใจ (unpleasant)

¹¹³ ธาณี วรภัทร์, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 112, น. 33.

¹¹⁴ ศุภกิจ เข้มประชา, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 84, น.45.

¹¹⁵ ฉัตร สรอรรถ, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 85, น.29-33.

(2) โทษต้องเป็นผลจากการกระทำของเขาที่ผ่านมาแล้ว และผู้มีอำนาจลงโทษไม่อนุญาตให้กระทำ

(3) จะต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างโทษกับการกระทำความผิดอย่างน้อยที่สุด ผลร้ายที่ผู้ต้องโทษได้รับจากการถูกลงโทษจะต้องเป็นการสนองตอบการที่ผู้ต้องโทษก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้เสียหายหรือต่อสังคม

(4) โทษเป็นการตอบแทนการกระทำโดยสมัครใจที่ต้องการฝ่าฝืนกฎหมาย

(5) การลงโทษต้องกระทำแก่ผู้กระทำผิด หรือแก่บุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของผู้กระทำผิดนั้น ด้วยเหตุนี้ การที่ผู้เสียหายแก้แค้นต่อบุคคลทุกคนที่เขาพบโดยไม่เลือกหน้า จึงไม่ถือว่าเป็นการลงโทษ

2) ศาสตราจารย์ H.L.A. Hart ศาสตราจารย์ S.I. Benn และ ศาสตราจารย์ A.Flew ได้ให้นิยามของโทษอาญาเอาไว้ในลักษณะเดียวกัน แต่ได้เพิ่มข้อพิจารณาเรื่องผู้มีอำนาจในการลงโทษเอาไว้ดังนี้

(1) โทษต้องก่อให้เกิดความเจ็บปวด (pain) หรือผลอย่างอื่นที่ก่อให้เกิดความไม่พอใจ (unpleasant)

(2) โทษต้องใช้เพื่อตอบแทนการกระทำผิด

(3) โทษต้องลงแก่ผู้กระทำผิดหรือสงสัยว่าเป็นผู้กระทำผิด หมายถึงผู้กระทำผิดเท่านั้นที่จะต้องถูกลงโทษ บุคคลอื่นจะมารับโทษแทนผู้กระทำผิดไม่ได้

(4) โทษจะต้องเป็นวิธีการซึ่งบุคคลอื่นนำมาใช้กับผู้กระทำผิด

(5) ผู้กำหนดโทษต้องเป็นเจ้าพนักงานที่กฎหมายให้อำนาจลงโทษ เพื่อตอบแทนการกระทำผิดทางอาญา

3) ศาสตราจารย์ Johannes Andenaes ซึ่งเสนอว่าโทษทางอาญาจะต้องประกอบด้วยสาระสำคัญ 3 ประการซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

(1) ให้เป็นผลร้ายที่รัฐนำมาใช้กับผู้กระทำผิด โดยผลร้ายที่จะเป็นโทษได้ต้องมาจากรัฐกำหนดโดยผ่านทางองค์กรซึ่งมีอำนาจลงโทษเท่านั้น

(2) โทษจะต้องมีขึ้นเมื่อมีการกระทำผิดกฎหมาย

(3) โทษเป็นผลร้ายซึ่งต้องการตอบแทนให้ผู้กระทำผิดเข้าใจว่าเป็นผลร้ายที่ได้รับโดยตรงจากการกระทำผิด ไม่ใช่ผลที่เกิดขึ้นโดยอ้อม เช่น นาย ก ไปลักทรัพย์นาย ข และศาลสั่งให้คืนทรัพย์ให้แก่ นาย ข กรณีนี้แม้ว่าการคืนทรัพย์แก่นาย ข จะเป็นผลร้ายแก่นาย ก แต่ก็ไม่ใช่โทษ เพราะการที่ศาลสั่งให้คืนทรัพย์นั้น ไม่ใช่ผลร้ายที่ต้องการให้ผู้กระทำผิดเข้าใจว่าเป็นผลร้ายที่ได้จาก

การกระทำผิด แต่ถ้าศาลสั่งปรับโดยเจตนาให้รู้ว่าเป็นผลร้ายที่เขาจะได้รับจากการกระทำผิดแล้ว การปรับเช่นนี้เป็นโทษ

4) ศาสตราจารย์ ALF Ross ซึ่งอธิบายโดยมองที่ลักษณะของการสนองตอบของสังคม ดังนี้

- (1) โทษจะต้องเกิดขึ้นเมื่อมีการกระทำผิดกฎหมาย
- (2) โทษจะต้องถูกกำหนดและใช้โดยผู้มีอำนาจ
- (3) โทษจะต้องเป็นผลร้ายต่อผู้กระทำความผิด
- (4) โทษจะต้องเป็นผลร้ายที่แสดงถึงการตำหนิผู้กระทำความผิดว่าผู้กระทำความผิดได้กระทำ

สิ่งที่ไม่สมควร ถ้าผลร้ายนั้นไม่ต้องการตำหนิผู้กระทำความผิดแล้วก็ไม่ใช่โทษ เช่น วิธีการเพื่อความปลอดภัยแม้ว่าจะเป็นผลร้ายแต่ก็ไม่ใช่โทษอาญา เนื่องจากวิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้นใช้เพื่อคุ้มครองสังคม ไม่ใช่เพื่อกำหนดผู้กระทำความผิด

จากความหมายของโทษอาญาดังได้กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นนี้ อาจพอสรุปได้ว่าโทษทางอาญาจะต้องประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 3 ประการคือ

(1) ลักษณะภายนอกของโทษ เป็นผลร้ายซึ่งตอบแทนผู้กระทำความผิดอันมีลักษณะที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดแก่ร่างกายหรือผลอันไม่พึงพอใจอื่นๆ เพื่อตอบแทนการที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดกฎหมายและมุ่งกระทำต่อผู้กระทำความผิดเป็นการเฉพาะตัว

(2) ผู้มีอำนาจกำหนดโทษ ต้องเป็นบุคคลที่กฎหมายบัญญัติให้มีอำนาจลงโทษ ซึ่งปกติจะเป็นศาล และต้องมีวิธีพิจารณา ตลอดจนการลงโทษตามที่กฎหมายบัญญัติ

(3) ความประสงค์ของการลงโทษ เป็นการตอบแทนการกระทำผิดของผู้กระทำ อันมีลักษณะตำหนิผู้กระทำว่าได้กระทำในสิ่งที่ไม่สมควรในสังคม และไม่ควรถูกทำอีก ซึ่งความหมายประการนี้ทำให้โทษแตกต่างจากวิธีการเพื่อความปลอดภัย

อย่างไรก็ตาม มาตรการทางอาญาที่ใช้อยู่ในปัจจุบันไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการลงโทษได้ แต่กลับก่อให้เกิดผลกระทบที่ร้ายแรงต่อผู้ถูกลงโทษ ผู้ที่เกี่ยวข้องและเกิดผลกระทบที่ไม่อาจคาดหมายต่อสังคมมากมาย จึงควรมีการปรับปรุงการใช้มาตรการทางอาญาเพื่อแก้ไขปัญหาล่าช้าทั้งหมดไป

สำหรับการลงโทษทางอาญาเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งแก่กระบวนการยุติธรรมหรือสังคมนั้น อธิบายได้ว่า การลงโทษทางอาญาจะมีความเป็นธรรม หรือมีเหตุผลอันสมควรก็ต่อเมื่อลงโทษไปแล้วและเกิดประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ 1) การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด 2) การตัดโอกาสไม่ให้ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดอีก 3) การข่มขู่ยับยั้งผู้กระทำความผิด และการข่มขู่ยับยั้งบุคคลทั่วไป 4) การสื่อสารต่อผู้กระทำความผิด และ 5) ประโยชน์อื่น ๆ

เช่น ความพอใจของผู้เสียหาย การได้รับค่าชดเชยของผู้เสียหาย การกลับคืนสู่สังคมของผู้กระทำ ความผิด และการลงโทษทางอาญาตามทฤษฎีการลงโทษทางอาญาที่เป็นคุณค่าในตัวเองที่ต้องกระทำเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคมนั้น เป็นทฤษฎีที่พัฒนาการลงโทษมาจากแนวคิดการลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทน โดยมองว่าการลงโทษมีความชอบธรรม และเป็นสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม เพราะเมื่อมีการกระทำความผิด ผู้กระทำความผิดย่อมต้องได้รับโทษให้สาสมกับความผิด และได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด โดยพิจารณาจากผลของการกระทำความผิด และความชั่วร้ายภายในจิตใจของผู้กระทำความผิด

การลงโทษจึงเป็นวัฒนธรรมของแต่ละชนชาติ ที่มีวิธีการที่แตกต่างกันออกไปตามวัฒนธรรม ความเชื่อ และกฎระเบียบทางสังคมของสังคมนั้น ๆ การลงโทษถือเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการยุติธรรมที่ปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดตามคำพิพากษาของศาลซึ่งเป็นหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์¹¹⁷

นอกจากนี้ในทางทฤษฎีวิทยาแบ่งการลงโทษออกเป็น 2 วิธีการ¹¹⁸ ได้แก่

- 1) การลงโทษ หรือการลงโทษโดยใช้สถาบัน (Punitive) ซึ่งได้แก่ การลงโทษ จำคุก กักขัง ในเรือนจำ ทัณฑสถาน ตระวาง คุก สถานกักกัน เป็นต้น
- 2) ไม่ใช่การลงโทษ หรือการไม่ใช่สถาบัน เช่น การใช้วิธีการอื่นแทนการจำคุก ซึ่งเป็นการแก้ไขให้โอกาสกลับตัวเป็นคนดี เช่น การรอลงอาญา การคุมประพฤติ การพักการลงโทษ การอภัยโทษ การให้ทำงานสาธารณะ เป็นต้น

2.3.7 วัตถุประสงค์ของการลงโทษ

2.3.7.1 วัตถุประสงค์ในการลงโทษตามกฎหมายอาญา¹¹⁹ มีรายละเอียดดังนี้

- 1) คุ้มครองบุคคลในสังคม เช่น การประทุษร้ายต่อกันโดยเจตนา อย่างโหดร้ายทารุณ หรือโดยใช้ความรุนแรงอื่น ๆ
- 2) คุ้มครองบุคคลในสังคมให้พ้นจากภัยอันตรายซึ่งได้กระทำโดยไม่เจตนาในกรณีต่าง ๆ เช่น การกระทำผิดกฎหมายจราจร
- 3) คุ้มครองบุคคลผู้อ่อนแอ ไม่ให้ถูกเอารัดเอาเปรียบทางร่างกาย จิตใจ และทรัพย์สิน

¹¹⁷ อนันต์ ลิขิตชนสมบัติ. มาตรการลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดในคดีสิ่งแวดล้อม. ใน *การอบรมหลักสูตรผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น รุ่นที่ 13*, น.10.

¹¹⁸ อัจฉริยา ชูตินันท์, *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา*, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน) น. 68.

¹¹⁹ ประธาน วัฒนวาณิชย์, “การปฏิรูประบบการลงโทษแนวทางสหวิทยาการ โดยเน้นทางด้านอาชญาวิทยา,” *บทสัมภาษณ์*, เล่ม 54 ตอน 4 หน้า 11-12 (ธันวาคม 2541).

4) คุ้มครองสถาบันทางสังคมให้มีความมั่นคง เช่น สถาบันพระมหากษัตริย์ สถาบันศาสนา และสถาบันครอบครัว

5) คุ้มครองนโยบายของรัฐ เช่น การเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎร การเกณฑ์ทหาร การศึกษาภาคบังคับ

6) คุ้มครองทรัพย์สินของบุคคลในสังคมให้พ้นจากการกระทำความผิดในทางอาญา เช่น การลักทรัพย์ นื้อโกง และข่มขืนทรัพย์ เป็นต้น

7) คุ้มครองความมั่นคงของรัฐ เช่น การเป็นกบฏต่อรัฐ หรือทำลายเศรษฐกิจของรัฐ

8) ป้องกันการกระทำที่ผิดปกติ หรือผิดธรรมชาติ เช่น การพนันขั้นต่อ การใช้ยาเสพติด การค้าประเวณี

9) ป้องกันการกระทำที่ไม่สมควรต่าง ๆ เช่น การกระทำอนาจารในที่สาธารณะ

10) คุ้มครองไม่ให้เกิดการกระทำที่ยั่ว หรือพฤติกรรมที่จะนำไปสู่ความไม่สงบสุขในสังคม เช่น การหมิ่นประมาทผู้อื่น

11) คุ้มครองไม่ให้เกิดความไม่สะดวก หรือความไม่เป็นระเบียบในสังคม เช่น การกีดขวางการจราจร

12) คุ้มครองการจัดหารายได้เข้ารัฐ เช่น การเก็บภาษีอากร

13) คุ้มครองการบังคับใช้กฎหมายของรัฐที่มีความสำคัญต่อการอำนวยความยุติธรรม เช่น ความผิดต่อเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรม

จากวัตถุประสงค์ของการลงโทษข้างต้นนั้น วัตถุประสงค์การลงโทษทางอาญาในทางสังคม แต่วัตถุประสงค์ของการลงโทษทางอาญาที่เป็นสากลนั้นมี 4 ประการ ดังที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้

2.3.7.2 วัตถุประสงค์ของการลงโทษทางอาญาที่เป็นสากล มี 4 ประการ ดังนี้

1) เพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทน (Retribution)

การลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนนั้นเป็นหลักการลงโทษที่เก่าแก่ที่สุด ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดที่ว่า ผู้ใดกระทำการใดย่อมได้รับผลตอบแทนการกระทำนั้น การลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนนั้นจะได้ผลต่อเมื่อได้กระทำโดยรวดเร็วและรุนแรง มิฉะนั้นประชาชนก็จะขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมและอาจหาทางแก้แค้นผู้กระทำความผิดด้วยตนเองได้¹²⁰

ในสมัยโบราณเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ผู้เสียหายหรือญาติของผู้เสียหายมักใช้วิธีแก้แค้นเพื่อตอบแทนกับฝ่ายตรงข้าม โดยถือหลักว่า เมื่อบุคคลใดกระทำความผิดหรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนต้องได้รับผลตอบแทนจากการกระทำนั้นอย่างสาสมโดยใช้หลัก “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน”

¹²⁰ ดร.เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์, อ้างแล้ว เชนอรุณีที่ 89, น. 846.

หรืออาจเรียกว่า “An eye for an eye, a tooth for a tooth” ซึ่งการลงโทษด้วยวิธีการนี้ เป็นการแก้แค้นตอบแทนผู้กระทำความผิด โดยไม่มีข้อกำหนดหรือกฎเกณฑ์ที่แน่นอนขึ้นอยู่กับความพอใจ เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อหรือญาติพี่น้องจะใช้วิธีการตอบแทนโดยการแก้แค้น ซึ่งปรากฏว่า การลงโทษนั้นค่อนข้างรุนแรงและเกินขอบเขต มีความทารุณโหดร้ายไร้ซึ่งมนุษยธรรม ต่อมาเมื่อมนุษย์ได้รู้จักการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มชนหรือสังคมย่อย ๆ จึงได้มีการมอบอำนาจการลงโทษให้แก่ผู้นำหรือหัวหน้ากลุ่ม และในเวลาต่อมาเมื่อมนุษย์มีความเจริญทางวัฒนธรรมและสติปัญญา จึงเกิดระเบียบแบบแผนรวมถึงหลักเกณฑ์ต่าง ๆ และมาใช้บังคับแก่สมาชิกของสังคม การลงโทษเพื่อเป็นการทดแทนนั้นจึงเป็นการมีฐานความคิดว่าใครที่ทำความผิดทำไม่ดี จะต้องได้รับการตอบสนองที่สาสมกับการกระทำนั้น การลงโทษเพื่อการทดแทนจึงเป็นการกำหนดสมดุลของการกระทำชั่วกับสิ่งดีที่ผู้กระทำจะได้รับ เหตุจากการกระทำความผิด ผลที่ได้รับคือต้องได้รับโทษ ผู้ใดกระทำความผิด ผู้นั้นต้องได้รับโทษเป็นการทดแทน อนึ่ง ในปัจจุบันการลงโทษโดยถือหลักการแก้แค้นตอบแทนได้วิวัฒนาการไปตามแนวความคิดทางอาชญวิทยาสมัยใหม่ คือ หลักหลักเลี่ยงใช้วิธีการทารุณทรมาณร่างกาย จึงใช้โทษจำคุกแทนมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับลักษณะความหนักเบาแห่งการกระทำความผิด แต่ก็เป็นที่ยอมรับกันว่า สังคมปัจจุบันยังคงมีแรงกระตุ้นเตือนในการแก้แค้นผู้กระทำความผิด ซึ่งการมีบทลงโทษต่าง ๆ เป็นการเปิดโอกาสให้แก่ชุมชนได้แก้แค้นผู้กระทำความผิดโดยผ่านทางกฎหมาย กฎหมายจึงเปรียบเสมือนเครื่องมือเพื่อการลงโทษแทน¹²¹

2) เพื่อเป็นการข่มขู่ (Deterrence)

เพื่อเป็นการข่มขู่ตัวผู้กระทำความผิดให้มีความเข็ดหลาบ ไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำอีก และเพื่อเป็นตัวอย่างให้คนทั่วไปเห็นว่าเมื่อกระทำความผิดแล้วต้องได้รับโทษ เพื่อคนทั่วไปจะได้เกรงกลัวต่อการกระทำความผิด

ในการลงโทษผู้กระทำความผิดตามวัตถุประสงค์นี้เป็นการป้องกันสำหรับอนาคตเพื่อไม่ให้คนทั่วไปกระทำความผิด และไม่ให้ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดซ้ำอีก โดยเป็นวัตถุประสงค์ที่นำมาใช้ในการข่มขู่ผู้กระทำความผิดให้เกิดความเข็ดหลาบและไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำอีก และเพื่อเป็นตัวอย่างให้คนทั่วไปเห็นว่าเมื่อกระทำความผิดแล้วจะต้องได้รับโทษเพื่อที่จะได้เกิดความเกรงกลัวและไม่กล้ากระทำความผิด¹²²

¹²¹ อัจฉริยา ชูตินันท์, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 118*, น. 130.

¹²² เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 89*, น. 846 – 847.

3) เพื่อเป็นการคุ้มครองสังคมให้พ้นจากภัยอันตรายในระหว่างที่ผู้กระทำความผิดขาดจากสังคมไป¹²³

การลงโทษอย่างเด็ดขาด เช่น การลงโทษประหารชีวิต การลงโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกที่มีกำหนดระยะเวลา เป็นการคุ้มครองไม่ให้ผู้กระทำความผิดกลับมาทำร้ายหรือเป็นภัยอันตรายต่อสังคมหรือชั่วระยะเวลาหนึ่ง อาจกล่าวได้ว่าเป็นการคุ้มครองมิให้ผู้กระทำความผิดกลับมาเป็นภัยอันตรายต่อสังคมอีกตลอดไปหรือชั่วระยะเวลาหนึ่ง¹²⁴ ซึ่งการตัดบุคคลผู้กระทำความผิดออกจากสังคม โดยเฉพาะการลงโทษประหารชีวิตถือเป็นการตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคมอย่างถาวร ส่วนการลงโทษจำคุก กักขัง เป็นการตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคมเพียงชั่วระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกในสังคมปลอดภัยจากอาชญากรรม อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การลงโทษโดยการตัดผู้กระทำความผิดออกไปนั้นก็เพราะ โดยปกติคนทั่ว ๆ ไปจะไม่คบค้าสมาคมกับผู้กระทำความผิด โดยถือว่าผู้กระทำความผิดเป็นภัยต่อสังคมและเพื่อเป็นการป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมจึงจำเป็นต้องกำหนดโทษทางอาญาดังกล่าว¹²⁵

4) การลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไขตัวผู้กระทำความผิด¹²⁶

หลักการใหญ่ที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ใช้ในการลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อที่จะปรับปรุงแก้ไขให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับตัวเป็นคนดี เพราะผู้ที่ถูกจำคุกส่วนมากจะต้องถูกปล่อยตัวกลับมาสู่สังคม เพราะสังคมไม่สามารถจองจำบุคคลเหล่านั้นไว้ในเรือนจำได้ตลอดไป เนื่องจากการสิ้นเปลืองงบประมาณอย่างมหาศาล ซึ่งในทฤษฎีนี้เปรียบเสมือนการบำบัด หรือการปรับปรุงนิสัยของผู้กระทำความผิดเสียมากกว่า

อย่างไรก็ดีในอดีตการลงโทษทางอาญานั้น มุ่งไปที่แก้แค้นทดแทนเพื่อที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความหยาบช้าและไม่กระทำความผิดซ้ำอีก วิธีการลงโทษผู้กระทำความผิดจึงมีความโหดร้ายทารุณ แต่ในปัจจุบันมนุษย์คำนึงถึงหลักศีลธรรม และหลักมนุษยธรรมมากยิ่งขึ้น ทำให้การลงโทษแต่เพียงอย่างเดียวไม่อาจทำให้ผู้กระทำความผิดกลับตนเป็นคนดีได้ แต่กลับเป็นการเสริมสร้างพฤติกรรมที่หยาบกระด้างมากยิ่งขึ้น หรือเพิ่มความโหดเหี้ยมทารุณแก่ผู้กระทำความผิดให้มากขึ้นไปอีก ซึ่งเห็นว่าเป็นผลดีแก่คนในชุมชนหรือสังคมแม้แต่น้อย และไม่อาจเป็นหลักประกันว่าจะไม่มีการกระทำความผิดซ้ำเกิดขึ้นอีก การแก้ไขผู้กระทำความผิด จึงเป็นการห้ามปรามมิให้เกิดการประกอบอาชญากรรม โดยที่รัฐบาลมีหน้าที่ที่จะต้องกระทำเพื่อแก้ไขฟื้นฟูหรือเยียวยารักษาผู้กระทำความผิดให้เคารพกฎหมาย และรัฐบาลยังมีหน้าที่ในการหาแนวทางป้องกันมิให้อาชญากรรมเกิดขึ้นในสังคมซ้ำอีก (มาร์ค แอนเซล

¹²³ เพิ่งอ้าง, น. 847.

¹²⁴ เพิ่งอ้าง, น. 847.

¹²⁵ อัจฉริยา ชูตินันท์, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 118, น. 132.

¹²⁶ เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 89, น.847-848.

(Marc Ancel)) นักอาชญาวิทยาชาวฝรั่งเศสได้ให้คำนิยามของ “การป้องกันสังคม” หมายถึง การปกป้องคุ้มครองสังคมที่เพียบพร้อมบริบูรณ์ด้วยปัจจัยจำเป็นอย่างยิ่งต่อการรณรงค์ต่อต้านอาชญากรรมโดยยึดหลักความถูกต้องชอบธรรม¹²⁷ เพราะส่วนใหญ่แล้วผู้ที่ถูกจำคุกจะต้องถูกปล่อยตัวแล้วกลับเข้ามาดำรงชีวิตในสังคม ในทฤษฎีนี้ถือว่าการปรับปรุงแก้ไข อบรมนิสัยผู้กระทำความผิดนั้นเป็นการบำบัด (Treatment) ซึ่งในการบำบัดไม่มีลักษณะที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษตามหลักการทดแทนหรือข่มขู่ เพราะเห็นว่าการทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับผลร้ายจากการลงโทษไม่น่าจะทำให้ผู้กระทำความผิดมีความประพฤติที่ดีขึ้น จึงควรใช้วิธีการบำบัดโดยการอบรมให้ความรู้แก่ผู้กระทำความผิดไม่ว่าจะเป็น การฝึกหัดอาชีพ การให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษาและศีลธรรม และการรักษาพยาบาล นอกจากนี้เพื่อใช้วิธีการดังกล่าวเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรมีการแยกประเภทนักโทษโดยพิจารณาจากอายุของผู้กระทำความผิด ผู้กระทำความผิดเป็นครั้งแรก ผู้กระทำความผิดที่ไม่ใช่คดีอุกฉกรรจ์และผู้กระทำความผิดที่สามารถกลับตัวได้ ทั้งนี้เมื่อผู้กระทำความผิดได้เข้ารับการอบรมและได้มีการปรับปรุงตัวเป็นพลเมืองที่ดีแล้วนั้นทำให้รัฐต้องมีมาตรการในการปล่อยตัวผู้กระทำความผิดก่อนที่จะรับโทษจำคุกครบกำหนด อีกทั้งรัฐจะต้องให้ความช่วยเหลือในการแก้ไขสภาพแวดล้อมให้ครอบครัวผู้กระทำความผิดดีขึ้น อีกทั้งต้องให้การช่วยเหลือแนะนำการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพที่สุจริตภายหลังจากที่พ้นโทษ¹²⁸

2.3.8 ประเภทของโทษและวิธีการลงโทษ

กฎหมายอาญา เป็นกฎหมายที่บัญญัติถึงการกระทำหรือไม่กระทำการใดเป็นความผิดและกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดไว้ด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่า กฎหมายอาญา คือ กฎหมายที่บัญญัติห้ามมิให้มีการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด หรือบังคับให้มีการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด โดยผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามจะต้องได้รับโทษ¹²⁹

ประมวลกฎหมายอาญาจึงเป็นกฎหมายที่รวบรวมเอาการกระทำต่าง ๆ ที่กฎหมายบัญญัติเป็นความผิดทั้งที่กระทำการ ไม่กระทำการหรืองดเว้นกระทำการ โดยมีการกำหนดโทษและมีการจัดหมวดหมู่การกระทำความผิดเอาไว้อย่างชัดเจน สำหรับผู้ที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมายอาญาก็ต้องได้รับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ โทษหรือสภาพบังคับในทางอาญานั้นบัญญัติไว้ในมาตรา 18¹³⁰ ประกอบด้วยโทษ 5 สถาน ได้แก่

¹²⁷ อัจฉริยา ชุตินันท์, *อ้างแล้ว เจริญรอดที่ 118*, น. 133.

¹²⁸ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, *อ้างแล้ว เจริญรอดที่ 89*, น.847 – 848.

¹²⁹ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, *เพ็ญอ้าง*, น.1.

¹³⁰ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18.

1. ประหารชีวิต
2. จำคุก
3. กักขัง
4. ปรับ
5. ริบทรัพย์สิน

2.3.9 แนวคิดและทฤษฎีการลงโทษทางอาญา

2.3.9.1 ทฤษฎีการควบคุมทางอาชญากรรม (Crime Control)¹³¹ เป็นทฤษฎีที่เน้นประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมโดยมุ่งควบคุม ป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรมเป็นสำคัญ กล่าวคือ การบังคับใช้กฎหมายกับอาชญากรรมตามทฤษฎีนี้จะต้องกระทำได้อย่างรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเด็ดขาด ยิ่งสามารถระงับการกระทำความผิดได้เร็วเท่าไร ก็ยิ่งถือว่าการบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้นเท่านั้น และในทฤษฎีนี้จะมองว่าผู้ต้องหา หรือจำเลยจะอยู่ในฐานะของกรรมในกระบวนการยุติธรรม เพราะเมื่อกระทำความผิดแล้วถูกจับได้จะถูกสันนิษฐานว่าเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งทำให้สิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาตามทฤษฎีนี้จะถูกจำกัดเป็นอย่างมาก ประเทศที่ใช้ทฤษฎีนี้ในการกำหนดนโยบายทางอาญา มักจะเป็นประเทศที่มีอาชญากรรมเกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

2.3.9.2 ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (Due Process)¹³² เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับหลักกฎหมายตลอดจนสิทธิ เสรีภาพของประชาชน การดำเนินคดีใด ๆ ในทางอาญาจะต้องเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย ถูกต้องตามรูปแบบและกระบวนการ ผู้ต้องหาและจำเลยจะอยู่ในฐานะประธานแห่งคดี การกระทำใด ๆ ของเจ้าพนักงานจำต้องมิกฎหมายให้อำนาจเสมอ ครอบงำที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษาว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงจะต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์เสมอ ทำให้ผู้ต้องหา หรือจำเลยตามทฤษฎีนี้ได้รับการคุ้มครองเป็นอย่างมาก ลักษณะเด่นอีกประการของทฤษฎีนี้ คือ การปฏิเสธการค้นหาความจริงที่กระทำโดยองค์กรอื่นที่ไม่ใช่ศาล เพราะมองว่าในศาลนั้นมีแต่คณะผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่อย่างเป็นทางการเท่านั้นที่จะให้การคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชน ตลอดจนการตัดสินชี้ขาดว่าผู้ใดกระทำความผิดจริง และสมควรที่จะถูกลงโทษ ตัวอย่างประเทศที่ใช้ทฤษฎีในการกำหนดนโยบายทางอาญาในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม เช่น กลุ่มประเทศแถบสแกนดิเนเวีย

¹³¹ ประธาน วัฒนาวาณิชย์, “ระบบความยุติธรรมทางอาญา : แนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม.”, *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, ฉบับที่ 9, น.151-152. (กันยายน 2524).

¹³² เพิ่งอ้าง, น.151-152.

อย่างไรก็ดี แม้ว่าโดยหลักการแล้วการกำหนดนโยบายทางอาญาในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมจะแบ่งออกเป็น 2 ทฤษฎีหลักก็ตาม แต่ในความเป็นจริงทั้งสองทฤษฎีต่างก็มีข้อดี ข้อเสีย จุดเด่น จุดด้อยที่ต่างกัน การกำหนดนโยบายในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของสากลในปัจจุบันจึงเป็นไปได้ในลักษณะของการนำเอาจุดเด่นของแต่ละทฤษฎี มาผสมผสานกัน โดยยึดเอาทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งเป็นหลักในการกำหนดนโยบายทางอาญาเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมตลอดจนสภาพสังคมในประเทศนั้น ๆ เป็นสำคัญ จนอาจกล่าวได้ว่าการกำหนดนโยบายทางอาญาในปัจจุบันไม่มีประเทศไหนที่จะยึดเอาทฤษฎีเพียงทฤษฎีเดียวมาใช้ในการกำหนดนโยบายทางอาญาเพื่อป้องกันและปราบปรามการเกิดอาชญากรรม¹³³

2.3.9.3 หลักการลงโทษให้เหมาะสมและได้สัดส่วนกับบุคคลที่กระทำความผิด คือ หลักการกำหนดโทษให้มีความเหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิด โดยทำการพิจารณาจากข้อเท็จจริง และความจริงที่ว่า มนุษย์แต่ละคนมีความสามารถไม่เท่าเทียมกันในการรับผิดชอบ อีกทั้งยังมีบุคคลอีกหลายประเภทที่ควรได้รับการลดโทษหรือไม่ต้องรับโทษเลย โดยการลงโทษตามแนวความคิดนี้จะมุ่งเน้นที่ตัวผู้กระทำความผิดโดยตรง โดยมุ่งที่จะปรับปรุงแก้ไขอบรมบ่มนิสัยของผู้กระทำความผิดให้ได้รับความยากลำบาก หรือได้รับผลร้ายจากการกระทำความผิดที่เขาได้ทำขึ้น เพื่อให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับตัวเป็นคนดี และกลับคืนสู่สังคมได้¹³⁴

สำหรับหลักความได้สัดส่วนในการลงโทษ หรือ Principle of Proportionality¹³⁵ มีแนวคิดการลงโทษที่ได้สัดส่วนมีจุดเริ่มต้นตั้งแต่สมัยบาบิโลเนีย โดยมีกฎหมายที่ชื่อว่า Lex Talions กำหนดหลักที่ว่า “อาชญากรควรได้รับการลงโทษเสมือนกับความเสียหายที่ได้ก่อให้เกิดขึ้นกับผู้เสียหาย” ซึ่งหลักการดังกล่าว นำมาใช้เรียกกันต่อมาว่า “หลักตาต่อตา ฟันต่อฟัน” (an eye for an eye principle) จึงถือได้ว่ากฎหมาย Lex Talions เป็นจุดเริ่มต้นของแนวคิดในการกำหนดสัดส่วนการลงโทษผู้กระทำความผิดให้เหมาะสมกับความเสียหายที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำไป

ในประเทศอังกฤษก็ห้ามมิให้มีการลงโทษที่ทารุณ โหดร้าย และไม่จำเป็น เนื่องจากการดำเนินคดีและการลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างทารุณ โหดร้าย ซึ่งผู้กระทำความผิดถูกพิพากษาตัดสินให้ลงโทษประหารชีวิตด้วยการถูกแขวนคอ และถูกตัดอวัยวะแขนขาที่ละชิ้นในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ จึงเป็นที่มาของกฎหมายที่ชื่อว่า The Bill of Rights of 1689 และกฎหมายฉบับนี้ยังเป็นที่มาของหลัก

¹³³ วีระพงษ์ บุญโยภาส และสุพัตรา แผนวิจิต, *อั้งแล้ว เชิงอรรถที่ 13*, น.459.

¹³⁴ อัจฉริยา ชูตินันท์, *อั้งแล้ว เชิงอรรถที่ 118*, น. 135.

¹³⁵ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และปกป้อม ศรีสนิท, “โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษา เพื่อพัฒนาแนวทางการลงโทษ: หลักการลงโทษที่ได้สัดส่วน กรณีคดียาเสพติดให้โทษ”, *คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 2557, น. 11.

สัดส่วนในการลงโทษของประเทศอังกฤษอีกด้วย ต่อมาในปี ค.ศ. 1791 สหรัฐอเมริกาได้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญครั้งที่ 8 และได้กำหนดให้มีการลงโทษที่ร้ายแรง และไม่จำเป็น และในช่วงศตวรรษที่ 18 เป็นยุคที่แนวคิดเสรีนิยมเฟื่องฟู ซีซาร์ เบคคาเรีย (Cesare Beccaria) ได้กล่าวไว้ว่า “เพื่อไม่ให้โทษทางอาญาใด ๆ ก็ตาม เป็นการกระทำที่รุนแรงโดยคนหนึ่งหรือหลายคนต่อประชาชน โทษทางอาญาจึงต้องเปิดเผย จำเป็น และรุนแรงน้อยที่สุดตามสถานการณ์ที่ปรากฏและได้สัดส่วนกับความผิด และต้องเป็นโทษที่กำหนดโดยกฎหมาย

ท่าน Thomas Bingham อดีต Lord Chief Justice of England and Wales ได้อธิบายความหมายและองค์ประกอบของหลักนิติธรรมที่เมื่อได้นำมาปรับใช้กับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา สรุปลักษณะได้ดังต่อไปนี้

(1) การใช้อำนาจของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมต้องกระทำอย่างเป็นธรรมและอยู่ในขอบเขตของกฎหมาย และกฎหมายนั้นต้องตราขึ้นโดยกระบวนการประชาธิปไตย ประชาชนสามารถเข้าใจได้ง่าย เข้าถึงได้ ชัดเจน และคาดหมายได้

(2) กฎหมายที่ให้อำนาจแก่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมต้องรับรองและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของประชาชน ได้แก่ สิทธิที่จะมีชีวิต สิทธิที่จะไม่ถูกทรมานหรือได้รับการปฏิบัติหรือลงโทษที่ไร้มนุษยธรรมหรือหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่จะไม่ถูกบังคับใช้แรงงาน สิทธิที่จะไม่ถูกลงโทษหากไม่มีกฎหมายกำหนดโทษไว้ล่วงหน้า สิทธิที่จะได้รับการเคารพความเป็นส่วนตัวและชีวิตครอบครัวเสรีภาพในความคิด มโนสำนึกและการนับถือศาสนาเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเสรีภาพในการรวมกลุ่มและสมาคม เสรีภาพในการสมรสและสิทธิที่จะไม่ถูกเลือกปฏิบัติ

(3) การพิจารณาคดีอาญาต้องกระทำด้วยความเป็นธรรม โดยมีหลักการพื้นฐาน คือ คู่ความทั้งสองฝ่ายต้องได้รับความเป็นธรรมอย่างเท่าเทียมกัน และความหมายของความเป็นธรรมในการพิจารณาคดีนี้พัฒนาไปตามยุคสมัย สิ่งที่เป็นธรรมในวันนี้อาจไม่เป็นธรรมในวันหน้าได้ และต้องมีผู้พิพากษาที่มีความเป็นอิสระ คือ อิสระจากฝ่ายบริหารหรือรัฐบาล อิสระจากสายการบังคับบัญชาผลประโยชน์ส่วนตัว พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ สิ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจมีแต่ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องและข้อเท็จจริงในคดีเท่านั้น นอกจากความเป็นอิสระแล้ว ผู้พิพากษาต้องมีความเป็นกลาง และปราศจากอคติ การพิจารณาคดีต้องกระทำโดยเปิดเผย จำเลยจึงต้องได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จำเลยต้องเข้าใจในข้อกล่าวหา มีเวลาและทรัพยากรที่เพียงพอในการต่อสู้คดี มีสิทธิที่จะมีทนายความให้ความช่วยเหลือ มีสิทธิทราบและตรวจสอบพยานหลักฐานของโจทก์ หากไม่เข้าใจภาษาที่ใช้ในกระบวนการพิจารณาต้องมีล่าม

(4) การตัดสินใจใด ๆ ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมต้องอ้างอิงจากกฎหมายเป็นหลัก การใช้ดุลพินิจเป็นข้อยกเว้น

(5) หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมของประชาชนต้องบังคับใช้กฎหมายกับประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน

(6) การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนต้องมีค่าใช้จ่ายน้อยและไม่ล่าช้า

(7) กระบวนการยุติธรรมภายในประเทศต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับพันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศด้วย ไม่ใช่จะออกกฎหมายใด ๆ มาใช้บังคับกับพลเมืองของตนก็ได้

หลักการพิจารณาการลงโทษให้ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด คือ การพิจารณาว่าโทษที่จะใช้กับผู้กระทำความผิดนั้น ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิดหรือไม่นั้น มีมาตรการวัด 3 ประการ¹³⁶ คือ

1) ความรุนแรงของการกระทำความผิด หมายถึง การให้ศาลเป็นผู้พิจารณาว่า ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดที่รุนแรงเพียงใด

2) การเปรียบเทียบกับคดีอื่น หมายถึง ให้ศาลพิจารณากำหนดโทษโดย เปรียบเทียบกับคดีอื่นว่าในคดีอื่นนั้นมีความรุนแรงกว่าคดีที่ตัดสินนี้หรือไม่ ซึ่งศาลควรที่จะลงโทษไม่ เกินกว่าคดีที่รุนแรงกว่าคดีที่ตัดสิน

3) การเปรียบเทียบกับศาลอื่น หมายถึง ให้ศาลพิจารณาว่าในคดีแบบเดียวกันศาลอื่นลงโทษเพียงใด ซึ่งศาลควรลงโทษใกล้เคียงกันกับที่ศาลอื่นลงโทษในลักษณะเดียวกัน¹³⁷

นอกจากนี้ประเทศไทยก็มีการลงโทษที่ได้สัดส่วนตามกฎหมาย คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 32 ที่ได้บัญญัติรับรองสิทธิในชีวิต และร่างกาย และสิทธิที่จะไม่ถูกทรมานไว้ ซึ่งจากงานวิจัยของ ดร. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และ ดร. ปกป้อง ศรีสันทิต โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางการลงโทษ: หลักการลงโทษที่ได้สัดส่วน กรณีคดียาเสพติดให้โทษ ได้กล่าวถึงเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึงการลงโทษที่เป็นมาตรการสำคัญทางอาญา แต่ก็ต้องเป็นไปตามสิทธิและเสรีภาพอย่างหนึ่งที่รัฐจะต้องกระทำภายใต้กรอบแห่งความจำเป็นและได้สัดส่วน

อย่างไรก็ตามรัฐควรลงโทษอาชญากรให้ได้สัดส่วนกับความเสียหายที่สร้างขึ้นต่อสังคม ตามคำกล่าวของ Cesare Beccaria ที่ว่า “มาตรวัดขนาดของอาชญากรรม คือ ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสังคม” (the true measure of crimes is the harm done to society) โดยแนวคิดของซีซาร์ เบคคาเรีย เป็นแนวคิดของการลงโทษที่เน้นภาวะวิสัยซึ่งแตกต่างจากการลงโทษที่เน้นอัตตวิสัย กล่าวคือการลงโทษหนักเบา นั้นจะคำนึงถึงเจตนาของผู้กระทำความผิด

¹³⁶ เพิ่งอ้าง, น. 12.

¹³⁷ เพิ่งอ้าง, น. 15.

2.3.9.4 หลักการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคน (Individualization)

หลักการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคน จะต้องพิจารณาจากลักษณะของผู้กระทำความผิดประกอบการลงโทษ โดยแยกพิจารณาเป็นแนวคิดของการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคน และลักษณะของการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคน มีแนวคิดของการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคน กล่าวคือ เมื่อมีผู้กระทำความผิดทางอาญา และจะต้องถูกลงโทษ บุคคลที่กระทำความผิดเหมือนกันอาจถูกกำหนดโทษที่แตกต่างกันออกไปได้ แม้ว่าจะเป็นกรกระทำในแบบเดียวกัน แต่ก็ปรากฏความแตกต่างของผู้กระทำอยู่หลายประเด็น เช่น สถานที่ เวลาที่กระทำความผิด อายุของผู้กระทำความผิด อายุของผู้เสียหาย ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำกับผู้เสียหาย ประวัติอาชญากร วิธีการที่ใช้ในการกระทำความผิด เหตุผลที่กระทำความผิด และทัศนคติภายหลังการกระทำความผิด โดยประเด็นเหล่านี้ล้วนนำมาสู่การกำหนดโทษและการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคน

ลักษณะของการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคน แบ่งได้เป็น 3 ช่วงเวลาดังนี้

- 1) การกำหนดขนาดของบทลงโทษในกฎหมาย
- 2) การใช้ดุลพินิจของศาลในการลงโทษ คือ การใช้ดุลพินิจของศาลในการลงโทษ (personnalisation judiciaire de la peine) แม้ว่าฝ่ายนิติบัญญัติจะบัญญัติกฎหมายให้มีเหตุเพิ่มโทษหรือเหตุลดโทษให้กับผู้กระทำความผิดสำหรับการกระทำความผิดที่เหตุต่างกันแล้ว แต่อย่างไรก็ตามเวลาที่ศาลจะลงโทษผู้กระทำความผิด ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคนที่มีลักษณะ การกระทำความผิดที่แตกต่างกันออกไปได้ การปรับใช้โทษที่เหมาะสมกับนักโทษแต่ละคน คือ เมื่อศาลพิพากษาถึงที่สุด ให้ลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดแล้ว หลักการลงโทษที่เหมาะสมยังถูกนำมาใช้ในขั้นตอนของเรือนจำ กล่าวคือ นักโทษเด็ดขาดแต่ละคนอาจถูกปรับระยะเวลาหรือเงื่อนไขในการจำคุกที่แตกต่างกันได้โดย ลักษณะของนักโทษแต่ละคน เช่น การอภัยโทษ การพักการลงโทษ หรือการลดวันต้องโทษ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แนวคิดในการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดในขั้นตอนของเรือนจำยังไม่ได้ถูกนำมาใช้อย่างเป็นรูปธรรมอย่างจริงจังเพราะด้วยความแออัดของนักโทษในเรือนจำ¹³⁸

- 3) การปรับใช้โทษที่เหมาะสมกับนักโทษแต่ละคน

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่าง “ความได้สัดส่วนในการลงโทษ” และ “การลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคน” สามารถอธิบายได้ ดังนี้

¹³⁸ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และปกป้อง ศรีสนิท, *เพิ่งอ้าง*, น.21-24.

เมื่อพิจารณาหลักความได้สัดส่วนในการลงโทษเปรียบเทียบกับหลักการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำผิดแต่ละคน พบว่า การลงโทษผู้กระทำความผิดจะต้องนำหลักการทั้ง 2 ประการ มาใช้ประกอบกัน และจะต้องใช้อย่างเหมาะสม ทั้งการกำหนดกฎหมายและการพิพากษาลงโทษความสัมพันธ์ของหลักการนี้จึงหมายถึง ความได้สัดส่วนในการลงโทษพิจารณาจากเหตุทางภาววิสัย และการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคนจากเหตุอัตตวิสัย

(ก) ความได้สัดส่วนในการลงโทษพิจารณาจากเหตุทางภาววิสัย คือ แนวคิดที่ว่าผู้กระทำความผิดควรได้รับโทษเท่ากับความเสี่ยงที่เขาได้ก่อขึ้นกับสังคม ทำให้การลงโทษที่ได้สัดส่วนจะต้องพิจารณาจากความเสียหาย หากมีความเสียหายมาก จะต้องถูกลงโทษหนัก แต่หากความเสียหายน้อย ก็จะต้องถูกลงโทษเบาว่า

(ข) การลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคนจากเหตุอัตตวิสัย คือ แนวคิดของการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคนจะพิจารณาจากลักษณะส่วนตัวที่เป็นเหตุทางอัตตวิสัยของผู้กระทำความผิดแต่ละคน แม้บุคคลหลายคนจะร่วมมือกันกระทำความผิด และสร้างความเสียหายเท่ากันแต่การลงโทษอาจไม่เท่ากัน รวมทั้งเหตุปัจจัยทั้งภายในและภายนอกของผู้กระทำความผิดมาประกอบดุลพินิจในการลงโทษ ซึ่งจะทำให้การลงโทษเกิดความเป็นธรรม

2.3.9.5 หลักปัจเจกทัศน์ (Individualisation de la peine)¹³⁹ เป็นแนวคิดในการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิด การแยกลงโทษตามปัจเจกบุคคลผู้กระทำความผิด ในอีกด้านหนึ่งเป็นการขยายอำนาจการใช้ดุลพินิจของผู้พิพากษาในการลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างเต็มที่ แต่ความหมายของหลักปัจเจกทัศน์อาจเข้าใจได้จากปัจจัยที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับผู้มีอำนาจทางตุลาการที่จะต้องพิจารณาตัวอาชญากรแล้วลงโทษ โดยประเมินการกระทำความผิดว่าเกิดความรุนแรงต่อสังคมว่ามากน้อยเพียงใด หรือพิจารณาจากปัจจัยอันพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจในพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดที่จะเกิดในอนาคต

ในประการแรก โทษคือมาตรการบังคับที่จะต้องได้สัดส่วนกับความผิดที่ได้กระทำลงโทษ จึงเปรียบเสมือนกับการแก้แค้นทดแทนอาชญากรรมที่ก่อขึ้น โทษถูกกำหนดไว้เพื่อให้เกิดความสมดุลกับความผิดที่เกิดขึ้น

ในประการที่สอง โทษคือการเยียวยาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความมั่นคงในสังคม ต่อภัยอันตรายที่เกิดขึ้นจากความผิดที่ได้กระทำลงแทนที่จะตอบโต้กับการกระทำความผิดที่ผ่านมาแล้ว การลงโทษก็เป็นความพยายามหาทางสร้างหลักประกันความมั่นคงให้แก่สังคมในอนาคต

ตามความหมายของโทษประการแรกคือ การแก้แค้นทดแทนนั้น หมายความว่า การลงโทษจะต้องได้สัดส่วนกับความผิดที่ได้กระทำลงตามความหมายนี้พฤติกรรมแห่งความผิดนั้นเองจะแสดงให้เห็น

¹³⁹ อุทัย อาทิวา, ทัศนวิสัยอาชญาวิทยากับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วน จำกัด วิ.เจ พรินติ้ง), น.146-157

เห็นถึงลักษณะที่ความผิดได้กระทำลงว่าผู้กระทำความผิดมีความผิดมากหรือน้อย ความรับผิดชอบทางอาญาแปรผันตามผู้กระทำความผิดแต่ละคนอันเนื่องมาจากความแตกต่างของความผิดแต่ละกรรม ปัจเจกทัศน์ที่ใช้ในกรณีนี้เป็นการพิจารณาจากฝั่งภายนอกของการกระทำความผิดหรืออาจกล่าวได้ว่าองค์ประกอบภายนอกดังกล่าวเป็นเครื่องสะท้อนจิตใจชั่วร้ายภายในของอาชญากร อย่างเช่นการแปลความหมายของโทษตามอำเภอใจในกฎหมายเก่า การลงโทษคืออำนาจเด็ดขาดตามอำเภอใจของผู้มีอำนาจ ด้วยเหตุนี้แม้ว่ากฎหมายจะบัญญัติโทษที่จะลงแก่การกระทำใดที่กำหนดไว้ชัดเจนแล้ว ผู้พิพากษาก็สามารถประเมินสัดส่วนของการลงโทษได้โดยอิสระไม่ว่าจะกำหนดโทษให้เบาลงหรือหนักขึ้น สูงหรือต่ำก็ได้

ดังนั้น ระบบการลงโทษคดีอาญาจึงจำเป็นต้องมีความแตกต่างระหว่างระยะเวลาของโทษและสภาพหรือระบบการลงโทษ ระยะเวลาการลงโทษจะต้องตอบสนองแนวคิดในการลงโทษที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการปัจเจกทัศน์ ระยะเวลาของการลงโทษจะต้องสัมพันธ์กับความร้ายแรงของการกระทำที่ถูกลงโทษ ลักษณะความร้ายแรงของบุคคล คือ ระยะเวลาของการลงโทษนั้น ไม่ได้พิจารณาเพียงแค่หลักสัดส่วนธรรมดา แต่จะต้องประกอบด้วยมาตรการสองประการด้วยกัน ประการแรกคือ มาตรการทางภาวะวิสัยซึ่งเป็นไปตามหลักความรุนแรงที่สังคมได้รับจากอาชญากรรม ประการที่สองคือ มาตรการทางอัตวิสัยซึ่งเป็นไปตามลักษณะของอาชญากรรมที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำลง มาตรการประการแรกพิจารณาจากองค์ประกอบทางกฎหมาย ลักษณะของอาชญากรรมทางอัตวิสัยจะพิจารณาโดยผู้พิพากษาในกรอบที่กฎหมายกำหนดไว้ และจะต้องพิจารณาถึงสภาพของจิตใจซึ่งเป็นแรงผลักดันในการประกอบอาชญากรรมด้วย เมื่อพิจารณาทั้งหมดแล้ว การลงโทษตามแนวคิดนี้ก็มีได้แตกต่างอะไรจากระบบที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ส่วนระบบการลงโทษและวัตถุประสงค์ของปัจเจกทัศน์นั้น ต้องอาศัยกฎหมายในการสร้างรูปแบบของการลงโทษหลายรูปแบบซึ่งสัมพันธ์กับการแบ่งประเภทผู้กระทำความผิด ตามลักษณะของระดับการต่อต้านสังคมของผู้กระทำความผิด ในบรรดารูปแบบของโทษแบบปัจเจกทัศน์ ซึ่งแตกต่างกันตามที่ฝ่ายนิติบัญญัติแสดง

2.4 กฎหมายและมาตรการการลงโทษทางอาญาของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการฉ้อโกงประชาชน

จากสุภาษิตกฎหมายภาษาละตินที่ว่า ที่ใดมีสังคม ที่นั่นมีกฎหมาย (ubi societas, ibi ius) จะเห็นได้ว่ามนุษย์กับสังคม และกฎหมายมีความสัมพันธ์กัน โดยกฎหมายได้เข้ามามีบทบาทและเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งถึงแก่ความตาย โดยในแต่ละช่วงชีวิตของมนุษย์นั้นย่อมมีความสัมพันธ์กับกฎหมาย และในกรณีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และการฉ้อโกงประชาชนในประเทศไทยนั้นก็มีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.4.1 ประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายอาญาถือเป็นที่มาที่สำคัญที่สุดของกฎหมายอาญาในระบบกฎหมายแบบชีวิตล่อว์ เป็นกฎหมายที่บัญญัติถึงความผิดที่เป็นพื้นฐาน เช่นความผิดต่อร่างกาย และความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ โดยประเทศไทยมีประมวลกฎหมายอาญาที่ใช้บังคับมาแล้ว 2 ฉบับ¹⁴⁰ คือ

- 1) กฎหมายลักษณะอาญา รัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ.2451) และ
- 2) ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2500

กฎหมายอาญาจึงหมายถึง กฎหมายที่บัญญัติว่า การกระทำหรือไม่กระทำการอย่างใด เป็นความผิด และกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดไว้ด้วย จึงอาจกล่าวอีกได้ว่า กฎหมายอาญา คือ กฎหมายที่บัญญัติห้ามมิให้มีการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด หรือบังคับให้มีการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามจะต้องได้รับโทษ นอกจากนี้ยังหมายความรวมถึงกฎหมายที่บัญญัติว่าการกระทำอย่างใดจะถูกใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยด้วย¹⁴¹

ในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยนั้น มีการรวบรวมการกระทำต่าง ๆ ที่กฎหมายบัญญัติเป็นความผิดทั้งที่กระทำการ ไม่กระทำการ หรืองดเว้นกระทำการ โดยจำแนกออกเป็น 3 ภาค ได้แก่

- 1) ภาคบทบัญญัติทั่วไป (มาตรา 1 – 106)
- 2) ภาคความผิด (มาตรา 107 – 366/4 และ
- 3) ภาคลหุโทษ (มาตรา 367 – 398)

โดยบทบัญญัติทั่วไปของกฎหมายอาญาประกอบด้วยบทบัญญัติที่เป็นหลักการทั่วไปของกฎหมายอาญา เช่น การกระทำโดยเจตนา การกระทำโดยประมาท เหตุยกเว้นโทษ เหตุลดโทษ การพยายามกระทำความผิด ส่วนในภาคความผิด เป็นบทบัญญัติที่กำหนดว่าการกระทำใดบ้างที่เป็นความผิด ต้องระวางโทษในความผิดแต่ละฐานอย่างไร ประกอบด้วยความผิด 13 ลักษณะ ได้แก่

- 1) ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร และความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย
- 2) ความผิดเกี่ยวกับการปกครอง (ความผิดต่อเจ้าพนักงาน และความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ)
- 3) ความผิดเกี่ยวกับการยุติธรรม
- 4) ความผิดเกี่ยวกับศาสนา
- 5) ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน

¹⁴⁰ คณพล จันทน์หอม, *รากฐานกฎหมายอาญา*, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน) น. 60-61.

¹⁴¹ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, *อ่างแล้ว เชิงอรรถที่ 89*, น. 1.

- 6) ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชน
- 7) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมแปลง ประกอบด้วย เงินตรา แสตมป์และตั๋ว เอกสาร บัตรอิเล็กทรอนิกส์ และหนังสือเดินทาง
- 8) ความผิดเกี่ยวกับการค้า
- 9) ความผิดเกี่ยวกับเพศ
- 10) ความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย ประกอบด้วย ความผิดต่อชีวิต ความผิดต่อร่างกาย ความผิดฐานทำให้แท้งลูก ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วยและคนชรา
- 11) ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง ประกอบด้วย ความผิดต่อเสรีภาพ ความผิดฐานเปิดเผยที่เป็นความลับ ความผิดฐานหมิ่นประมาท
- 12) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ประกอบด้วย ความผิดฐานลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ กรรโชก ริดเอาทรัพย์ น้อโกง น้อโกงประชาชน โกงเจ้าหนี้ ยักยอก รับของโจร ทำให้เสียทรัพย์สิน รวมถึงความผิดฐานบุกรุก

13) ความผิดเกี่ยวกับศพ

นอกจากนี้ภาคลหุโทษในประมวลกฎหมายอาญา ยังเป็นบทบัญญัติที่กำหนดว่าการกระทำใดเป็นความผิด และมีการกำหนดบทลงโทษไว้เช่นเดียวกันกับภาคความผิด แต่ในภาคลหุโทษนั้นจะเป็นการทำความผิดอาญาที่ไม่ร้ายแรง และเป็นการลงโทษสถานเบา คือการลงโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท

นอกจากนี้กฎหมายอาญายังได้กำหนดบทลงโทษ และมีการจัดหมวดหมู่การกระทำ ความผิดเอาไว้อย่างชัดเจน สำหรับผู้ที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมายอาญาก็จะต้องได้รับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ สำหรับโทษ หรือสภาพบังคับในกฎหมายอาญานั้น บัญญัติไว้ในมาตรา 18 ประมวลกฎหมายอาญา ประกอบด้วยโทษ 5 สถาน ได้แก่¹⁴²

- 1) ประหารชีวิต
- 2) จำคุก
- 3) กักขัง
- 4) ปรับ
- 5) ริบทรัพย์สิน

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากฎหมายอาญาจะเป็นกฎหมายที่บัญญัติว่าการกระทำหรือไม่กระทำการอย่างใดเป็นความผิด และมีการกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด แต่กฎหมายอาญาไม่ใช่มาตรการควบคุมทางสังคมที่รัฐจะสามารถนำมาใช้เป็นลำดับแรก แต่จะใช้ในกรณีที่รัฐไม่สามารถ

¹⁴² ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18.

ใช้มาตรการอื่นใดมาบังคับได้อีกแล้ว เพราะกฎหมายอาญานั้นมีสภาพบังคับที่รุนแรงที่สุดในบรรดามาตรการควบคุมทางสังคมที่รัฐใช้กำจัด หรือควบคุมพฤติกรรมที่ไม่อาจยอมรับ หรือให้อภัยได้¹⁴³

การใช้กฎหมายอาญาเป็นเครื่องมือในการลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นสามารถใช้ได้ในกรณีที่มิพบบัญชีที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้นบัญชีไว้ว่าเป็นความผิด และมีบัญชีเกี่ยวกับการกระทำความผิด และบทลงโทษ ซึ่งในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนนั้นเป็นการกระทำความผิดที่มีหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ความผิดฐานฉ้อโกง และความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน มีหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

ความผิดฐานฉ้อโกง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341 บัญญัติว่า “ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความซึ่งควรบอกแจ้ง และโดยการหลอกลวงดังว่านั้น ได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”¹⁴⁴

ความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 343 บัญญัติว่า “ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 341 ได้กระทำด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จต่อประชาชน หรือด้วยการปกปิดความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งแก่ประชาชน ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวในวรรคแรก ต้องด้วยลักษณะดังกล่าวในมาตรา 342 อนุมาตราหนึ่งอนุมาตราใดด้วย ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท”¹⁴⁵

ความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน จึงหมายถึง การหลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความที่เป็นเท็จต่อประชาชน หรือด้วยการปกปิดความจริงซึ่งควรบอกแจ้งแก่ประชาชน โดยเจตนา และโดยมีมูลเหตุชักจูงใจโดยทุจริตด้วยการหลอกลวงนั้น ทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหลงเชื่อ และมีการได้ไปซึ่งทรัพย์สิน หรือมีการทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิแก่ผู้ถูกหลอกลวงนั้น และทำให้เกิดความเสียหายทางทรัพย์สินแก่ผู้ถูกหลอกลวง¹⁴⁶

¹⁴³ คณพล จันทน์หอม, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 140*, น. 70-71.

¹⁴⁴ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341

¹⁴⁵ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 343

¹⁴⁶ สุรพล ไตรเวทย์, *คำอธิบายกฎหมายฟอกเงิน*, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน)

2.4.2 พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินอันเป็นการรื้อโกง พ.ศ. 2527 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2534 และ พ.ศ. 2545

พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินอันเป็นการรื้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 เป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อใช้บังคับในการป้องกันและปราบปรามการจัดให้มีการเล่นแชร์นอกระบบในประเภทต่าง ๆ เช่น แชร์ลูกโซ่ โดยเป็นการกระทำความผิดในลักษณะที่มีการระดมเงินโดยการรับฝากการกู้เงิน การยืมเงิน หรือการเข้าร่วมลงทุนในลักษณะอื่นใด โดยผู้กู้ยืมนั้นจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทน หรือตกลงว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้สูงกว่าประโยชน์ที่ผู้ให้กู้จะได้รับจากทางอื่น หรือผู้รับฝากจะพึงหามาได้จากการประกอบธุรกิจตามปกติ โดยผู้กระทำได้หลอกลวงประชาชนที่หวังจะได้รับดอกเบี้ยในอัตราที่สูงก็ให้นำเอาเงินมาเก็บไว้กับตน ด้วยวิธีการที่นำเอาดอกเบี้ย หรือผลตอบแทนสูงมาเป็นเครื่องชักจูงและล่อใจ แล้วนำเอาเงินที่ได้จากการกู้ยืมเงิน หรือผู้ฝากรายอื่น ๆ มาจ่ายเป็นดอกเบี้ย หรือผลประโยชน์ให้แก่ผู้ให้กู้ยืม หรือผู้ฝากเงินรายก่อน ๆ ในลักษณะต่อเนื่อง การกระทำความผิดดังกล่าวนี้เป็นการรื้อโกงประชาชน ทำให้ภาครัฐต้องมีการตราพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินอันเป็นการรื้อโกง พ.ศ. 2527 เพื่อคุ้มครองประชาชนที่อาจได้รับความเสียหายจากการถูกหลอกลวงด้วยวิธีการในลักษณะดังกล่าว

นับแต่มีการประกาศใช้พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการรื้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าวสองครั้ง โดยครั้งแรก พ.ศ. 2534 มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามคำว่า “กู้ยืมเงิน” และ “ผลประโยชน์ตอบแทน” เพื่อให้ครอบคลุมถึงวิธีการหรือการกระทำความผิด และในครั้งที่สอง พ.ศ. 2545 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมให้การหลอกลวงให้ประชาชนนำเงินเข้าร่วมลงทุนในธุรกิจซื้อขายเงินตราต่างประเทศหรือเก็งกำไร เป็นความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการรื้อโกงประชาชน

นอกจากนี้ยังกำหนดให้การโฆษณา ประกาศ หรือ การกระทำใด ๆ ให้ประชาชนนำเงินเข้าร่วมลงทุนในลักษณะดังกล่าวเป็นความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการรื้อโกงประชาชน และแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในเรื่องการคำนวณผลประโยชน์ตอบแทน ความรับผิดชอบของพนักงานหรือลูกจ้างของนิติบุคคลผู้กระทำความผิด กำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นเมื่อกระทำความผิดซ้ำ รวมทั้งให้มีการจ่ายเงินสินบน และเงินรางวัลเพื่อให้การปราบปรามผู้กระทำความผิดมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในครั้งนี้นำมาซึ่งการบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามแชร์ลูกโซ่รัดกุมมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล กฎหมายกำหนดให้กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลอื่นใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ด้วย

ตามบทบัญญัติในพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนนั้น มีนิยามศัพท์ที่สำคัญอยู่ 2 ประการ คือ คำว่า “กู้ยืมเงิน” และ คำว่า “ผลประโยชน์ตอบแทน”

“กู้ยืมเงิน” หมายความว่า รับเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใดไม่ว่าในลักษณะของการรับฝาก การกู้ การยืม การจำหน่ายบัตรหรือสิ่งอื่นใด การรับเข้าเป็นสมาชิก การรับเข้าร่วมลงทุน การรับเข้าร่วมกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือในลักษณะอื่นใด โดยผู้กู้ยืม หรือบุคคลจ่ายผลประโยชน์ตอบแทน หรือตกลงว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้ผู้กู้ยืม ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการรับเพื่อตนเองหรือรับในฐานะตัวแทนหรือลูกจ้างของผู้กู้ยืมเงิน หรือในฐานะอื่นใด และไม่ว่าการรับหรือจ่ายเงิน ทรัพย์สินผลประโยชน์อื่นใด หรือผลประโยชน์ตอบแทนนั้น จะกระทำด้วยวิธีการใด ๆ

“ผลประโยชน์ตอบแทน” หมายความว่า เงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใดที่ผู้กู้ยืมเงิน หรือบุคคลอื่นจ่ายให้ผู้กู้ยืมเงิน ทั้งนี้ไม่ว่าจะจ่ายในลักษณะดอกเบี้ย เงินปันผล หรือลักษณะอื่นใด

สำหรับการกระทำที่เข้าข่ายว่าเป็นการหลอกลวงประชาชนตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน¹⁴⁷ ได้แก่

1) กรณีที่ผู้กู้ยืมเงินได้โฆษณา หรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชน หรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้ปรากฏแก่บุคคล 10 คนขึ้นไปว่าในการกู้ยืมเงิน หรือ ผู้กู้ยืมเงิน หรือบุคคลใดจะจ่าย หรืออาจจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้ตามพฤติการณ์แห่งการกู้ยืมเงิน ในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินพึงจ่ายได้ โดยที่ผู้กู้ยืมเงินรู้ หรือควรรู้อยู่แล้วว่าจะนำเงินจากผู้ให้กู้ยืมรายนั้น หรือรายอื่นมาจ่ายหมุนเวียนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงิน หรือโดยที่รู้อยู่แล้วว่า ผู้กู้ยืมเงิน หรือบุคคลนั้นไม่สามารถประกอบกิจการใด ๆ โดยชอบด้วยกฎหมายที่จะให้ผลประโยชน์ตอบแทนเพียงพอที่จะนำมาจ่ายในอัตรานั้นได้ และในการนั้นเป็นเหตุให้ผู้กู้ยืมเงิน หรือบุคคลใดได้กู้ยืมเงินไป กฎหมายถือว่าผู้กู้ยืมเงินนั้นกระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

2) กรณีที่ผู้ใดกระทำการต่อไปนี้ในการกู้ยืมเงิน หรือจะกู้ยืมเงิน

- (1) มีการโฆษณาประกาศแก่คนทั่วไป หรือแพร่ข่าวด้วยวิธีการใด ๆ
- (2) ดำเนินกิจการกู้ยืมเงินเป็นปกติธุระ
- (3) จัดให้มีผู้รับเงินในการกู้ยืมในแหล่งต่าง ๆ

¹⁴⁷ รายงานการศึกษารูปแบบและวิธีการกระทำความผิดที่มีลักษณะเป็นคดีพิเศษ เรื่อง แนวทางการป้องกันและปราบปรามแชร์ลูกโซ่เชิงบูรณาการ โดยสำนักคดีอาญาพิเศษ กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. 2551 หน้า 11-12.

- (4) จัดให้มีบุคคลตั้งแต่ 5 คน ขึ้นไป ไปชักชวนบุคคลต่าง ๆ เพื่อให้มีการกู้ยืมเงิน
- (5) ได้กู้ยืมเงินจากผู้ให้กู้เกินสิบคน และมีจำนวนเงินกู้ยืมรวมกันตั้งแต่ห้าล้านบาท ขึ้นไปอันมิใช่การกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน

อย่างไรก็ดีพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินอันเป็นการถือโงงประชาชนนี้เป็นหัวใจสำคัญของการแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวข้องกับการถือโงงประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เหตุผลในการออกกฎหมายดังกล่าวนี้เพื่อใช้ในการป้องกันการใช้โงงและคุ้มครองประชาชนและยังเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ในการที่จะรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศเพราะมีสถานการณ์หลอกลวงประชาชนที่คาดหวังไว้ว่าจะต้องได้รับดอกเบี้ยจากการฝากเงินในอัตราที่สูง ซึ่งการจ่ายดอกเบี้ยในอัตราที่สูงกว่านั้นมักจะถูกใช้เป็นเครื่องมือล่อใจ แล้วจึงนำเอาเงินที่ได้กู้ยืมมานั้นไปใช้เป็นดอกเบี้ยหรือผลประโยชน์ให้แก่ผู้กู้ยืม หรือผู้ฝากรายก่อน ๆ ในลักษณะต่อเนื่องกัน จากการกระทำดังกล่าวนี้เป็นการถือโงงประชาชน เพราะเป็นที่แน่นอนว่าจะต้องมีประชาชนจำนวนหนึ่งที่จะไม่ได้รับต้นเงินคืนกลับมา และผู้กู้ยืมหรือผู้รับฝากเงินจะได้รับผลประโยชน์จากเงินที่ตนได้รับมา เพราะผู้ให้กู้ยืมหรือผู้ฝากเงินนั้นจะไม่สามารถติดตามหรือบังคับให้มีการชำระหนี้ได้ ทั้งนี้กิจการที่มีลักษณะดังกล่าวได้มีการแพร่ขยายออกไปอย่างรวดเร็ว หากปล่อยให้มีการดำเนินธุรกิจต่อไปอาจก่อให้เกิดผลร้ายต่อประชาชนและระบบเศรษฐกิจของประเทศจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการกฎหมายและมาตรการทางกฎหมายที่เด็ดขาด เพื่อใช้ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำในลักษณะดังกล่าวและเพื่อคุ้มครองประชาชนที่อาจได้รับความเสียหายจากการถูกหลอกลวง¹⁴⁸

สำหรับบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการกู้ยืมเงินที่เป็นกรณีถือโงงประชาชนนั้นได้แบ่งการกระทำความผิด ออกเป็นความผิด 2 ลักษณะ¹⁴⁹ คือ ความผิดโดยตรงตามมาตรา 4 และความผิดโดยอ้อมตามมาตรา 5 โดยองค์ประกอบของการกระทำตามมาตรา 4 และมาตรา 5 สามารถอธิบายได้ดังนี้

- 1) องค์ประกอบตามมาตรา 4¹⁵⁰ คือ การโฆษณา การประกาศให้ปรากฏต่อประชาชน และการกระทำด้วยประการใด ๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไป การโฆษณาหรือประกาศ

¹⁴⁸ พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นกรณีถือโงงประชาชน พ.ศ.2527, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 101 ตอนที่ 164 ฉบับพิเศษ (12 พฤศจิกายน 2527).

¹⁴⁹ สมพร พรหมพิลาธร, *หลักกฎหมายพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินอันเป็นการถือโงงประชาชน พ.ศ. 2527 และ พระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. 2534*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2537), น. 60.

¹⁵⁰ “ผู้ใดโฆษณาหรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชนหรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไปว่า ในการกู้ยืมเงินตนหรือบุคคลใดจะจ่ายหรืออาจจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้ตามพฤติการณ์

ให้ปรากฏต่อประชาชน คือ การชักชวนให้บุคคลทั่วไปโดยการกระทำให้ปรากฏแก่ประชาชนทั่วไป โดยไม่ว่าด้วยการโฆษณาทางสื่อมวลชน หรือการประกาศต่อประชาชนในสถานที่ต่าง ๆ

คำว่าโฆษณา มีการให้ความหมายไว้ 2 แนวทาง¹⁵¹ คือ

(ก) หมายความว่า การแจ้งข่าวหรือการแพร่ข่าวสาร การติดต่อ หรือการชักชวน จะกระทำด้วยวิธีใด ๆ ก็ได้เช่น การโฆษณาในหนังสือพิมพ์ วิทยุ และ

(ข) หมายความว่า การทำให้ปรากฏต่อสาธารณชนโดยการแสดง การบรรยาย การบรรเลง การทำให้ปรากฏด้วยเสียงหรือภาพ การก่อสร้าง การจำหน่ายหรือโดยวิธีการอื่นใด และถือว่าการให้สัมภาษณ์ทางหนังสือพิมพ์ก็เป็นการโฆษณาประการหนึ่งด้วย

นอกจากนี้ ศาสตราจารย์ ดร.ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ ยังได้ให้นิยามคำว่า “โฆษณา” ไว้ว่า โฆษณา คือ การเผยแพร่ไปสู่สาธารณชน โดยไม่จำกัดตัวบุคคล¹⁵²

อย่างไรก็ดีศาสตราจารย์พิเศษ หม่อมหลวงไกรฤกษ์ เกษมสันต์ ได้ให้นิยามไว้ว่าเป็นการกระทำใด ๆ ที่ให้ข้อเท็จจริงนั้นแพร่หลายไปยังบุคคลภายนอกในลักษณะวงกว้าง¹⁵³

ทั้งนี้ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6273/2546 ข้อเท็จจริงไม่ได้ความจากผู้เสียหายว่าจำเลยทั้งสี่เป็นผู้ร่วมกันโฆษณา หรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชนว่าในการกู้ยืมเงินของสมาชิกรายนั้น บริษัท ค. จะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ การกระทำของจำเลยเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะลูกจ้างของบริษัท ค. สามิจของจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นชาวต่างชาติใส่ชื่อจำเลยที่ 1 เป็นผู้ถือหุ้นในบริษัท ค. แทน ก่อนจำเลยที่ 1 จะถอนชื่อออกจากการเป็นกรรมการของบริษัท ค. จำเลยที่ 1 ไม่ทราบการดำเนินการของบริษัท ค. จึงพึงได้ว่า การลงทุนของผู้เสียหายมิได้เกิดจากการโฆษณา หรือประกาศชักชวนของจำเลยทั้งสี่โดยตรง จำเลยทั้งสี่จึงไม่มีความผิดตาม พ.ร.ก. การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 มาตรา 4 ,12 ซึ่งคดีนี้จำเลยที่ 2 และที่ 3 เพียงแต่อธิบายการเข้าเป็นสมาชิกร่วมลงทุนกับบริษัท ส่วนจำเลยที่ 1 และที่ 4 ได้กล่าวอภิปรายต่อที่ประชุมเพื่อสาริต

แห่งการกู้ยืมเงินในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ โดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าตนหรือบุคคลนั้นจะนำเงินจากผู้ให้กู้ยืมเงินรายนั้น หรือรายอื่นมาจ่ายหมุนเวียนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงิน หรือโดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่า ตนหรือบุคคลนั้นไม่สามารถประกอบกิจการใด ๆ โดยชอบด้วยกฎหมายที่จะให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายในอัตรานั้นได้ และในการนั้นเป็นเหตุให้ตนหรือบุคคลใดได้กู้ยืมเงินไป ผู้นั้นกระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน”

¹⁵¹ สมพร พรหมพิตร, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 149*, น. 56.

¹⁵² ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 65*, น. 295.

¹⁵³ ไกรฤกษ์ เกษมสันต์, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 66*, น. 204.

วิธีการรับเข้าเป็นสมาชิก เพียงเท่านั้นยังไม่ถือว่า จำเลยทั้งสี่ได้กระทำการโฆษณาอันเป็นความผิดตามมาตรา 4

ส่วนคำว่า ประชาชน หมายถึง ประชาชนทั่วไปไม่เฉพาะกลุ่มหนึ่งกลุ่มใด ไม่จำกัดจำนวนคนว่ากี่คน เมื่อมีการโฆษณาหรือประกาศต่อประชาชน โดยทั่วไปแล้ว จะมีคนหลงเชื่อก็คนที่ได้ โดยไม่จำเป็นที่ผู้ยืมเงินจะต้องกระทำการดังกล่าวต่อผู้เสียหายแต่ละคนด้วยตนเองทุกครั้งไป เพียงแต่ผู้ยืมเงินแสดงข้อความให้ปรากฏแก่ผู้เสียหายเพียงบางคน แต่เป็นผลให้ประชาชนหลงเชื่อและนำเงินมาให้ผู้ยืมเงิน ก็ถือว่าเป็นความผิดแล้ว¹⁵⁴

นอกจากนี้ ประชาชน ยังหมายความว่าบุคคลทั่วไป ไม่จำกัดตัวว่าเป็นผู้ใด ไม่ถือจำนวนมากนักน้อยเป็นสำคัญ¹⁵⁵ เพียงแต่การกล่าวต่อหน้าบุคคลหลายคน โดยประสงค์จะให้คนคนเดียวเชื่อหรือ 2 - 3 คนเชื่อ ไม่ถือว่าเป็นการแสดงต่อประชาชน แต่หากได้มีเจตนากระทำต่อบุคคลทั่วไปแล้ว แม้จะมีบุคคลเดียวหลงเชื่อก็ถือว่าเป็นการกระทำต่อประชาชนแล้ว¹⁵⁶

ในส่วนที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่า “การกระทำด้วยประการใด ๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไป” การชักชวนโดยวิธีนี้ตรงตามหลักการของการเล่นแชร์ คือ การส่งหัวหน้าสายไปหาลูกแชร์ ทำนองเดียวกับการหาผู้ประกันชีวิตของตัวแทนขายประกันชีวิตหรือประกันภัย เมื่อหัวหน้าสายได้ลูกแชร์มาแล้วก็จะรวบรวมรายชื่อ และเงินลงแชร์ ส่งให้เจ้ามือ แต่ตามกฎหมายข้อนี้จำกัดว่าต้องกระทำต่อบุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไป แต่ถ้าไปชักชวนบุคคลแค่ 9 คน ก็ไม่ครบองค์ประกอบตามมาตรานี้ แต่ถ้าเจ้ามือแชร์แบ่งหัวหน้าสายออกเป็นสองสาย แต่ละสายหาลูกแชร์ได้ 9 คนรวมทั้งสองสายเป็นสิบแปดคน ดังนั้น เจ้ามือแชร์มีความผิดตามมาตรานี้ แต่หัวหน้าสายทั้งสองคนไม่มีความผิดด้วยเพราะชักชวนบุคคลมาไม่ถึงสิบคน¹⁵⁷

¹⁵⁴ อำนาจ เนตยสุภา และ อรธีรา อสัมภินวัฒน์, “สาระสำคัญของพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527,” *บทบัญญัติ*, ปีที่ 66 ฉบับที่ 1, น. 30, (มี.ค. 2553).

¹⁵⁵ จิตติ ดิงศรัทธี, *กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2553), น. 886.

¹⁵⁶ หุุด แสงอุทัย, *กฎหมายอาญา ภาค 2-3, แก้ไขปรับปรุงครั้งที่ 11*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553), น. 339.

¹⁵⁷ สมพร พรหมพิตร, *อั้งแล้ว เชิงอรรถที่ 149*, น. 57.

2) องค์ประกอบของการกระทำตามมาตรา 5¹⁵⁸

องค์ประกอบในส่วนการกระทำของมาตรา 5 คือ การโฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไป หรือโดยการแพร่ข่าวด้วยวิธีอื่นใด ดำเนินกิจการกู้ยืมเงินเป็นปกติธุระจัดให้มีผู้รับเงินในการกู้ยืมเงินในแหล่งต่าง ๆ จัดให้มีบุคคลตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป ไปชักชวนบุคคลต่าง ๆ เพื่อให้มีการให้กู้ยืมเงิน และได้กู้ยืมเงินจากผู้ให้กู้ยืมเงินเกินสิบคนซึ่งมีจำนวนเงินกู้ยืมรวมกันตั้งแต่ห้าล้านบาทขึ้นไป โดยมีลักษณะความผิดตามมาตรา นี้ คือ

(1) กรณีที่ผู้ใดกระทำการต่อไปนี้ในการกู้ยืมเงิน หรือจะกู้ยืมเงิน

- (ก) มีการโฆษณาประกาศแก่คนทั่วไป หรือแพร่ข่าวด้วยวิธีการใด ๆ
- (ข) ดำเนินกิจการกู้ยืมเงินเป็นปกติธุระ
- (ค) จัดให้มีผู้รับเงินในการกู้ยืมในแหล่งต่าง ๆ
- (ง) จัดให้มีบุคคลตั้งแต่ 5 คน ขึ้นไป ไปชักชวนบุคคลต่าง ๆ เพื่อให้มีการกู้ยืมเงิน
- (จ) ได้กู้ยืมเงินจากผู้ให้กู้เกินสิบคน และมีจำนวนเงินกู้ยืมรวมกันตั้งแต่ห้าล้านบาทขึ้นไปอันมิใช่การกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน

(2) ผู้ฉ้อ

(ก) จ่าย หรือโฆษณา ประกาศ แพร่ข่าว หรือตกลงว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ผู้กู้ยืม ในอัตราที่สูงกว่าดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ หรือ

(ข) ไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 7 (1) (2) หรือ (3) หรือกิจการของผู้ฉ้อตามที่ผู้ฉ้อได้ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 7 ไม่ปรากฏหลักฐานพอที่จะน่าเชื่อได้ว่าเป็นกิจการที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนเพียงพอที่จะนำมาจ่ายให้แก่ผู้กู้ยืมทั้งหลาย

¹⁵⁸ “ผู้ใดกระทำการ ดังต่อไปนี้

(1) ในการกู้ยืมเงินหรือจะกู้ยืมเงิน

- (ก) มีการโฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไป หรือโดยการแพร่ข่าวด้วยวิธีอื่นใด หรือ
- (ข) ดำเนินกิจการกู้ยืมเงินเป็นปกติธุระ หรือ
- (ค) จัดให้มีผู้รับเงินในการกู้ยืมเงินในแหล่งต่าง ๆ หรือ
- (ง) จัดให้มีบุคคลตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป ไปชักชวนบุคคลต่าง ๆ เพื่อให้มีการให้กู้ยืมเงิน หรือ
- (จ) ได้กู้ยืมเงินจากผู้ให้กู้ยืมเงินเกินสิบคนซึ่งมีจำนวนเงินกู้ยืมรวมกันตั้งแต่ห้าล้านบาทขึ้นไป อันมิใช่การกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน”.

การโฆษณา ตามบทบัญญัติมาตรา 5 นี้ แตกต่างจากมาตรา 4 กล่าวคือ¹⁵⁹ ในมาตรา 4 จะต้องเป็นการโฆษณาหรือประกาศแก่ประชาชนหรือบุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไป ส่วนในมาตรา 5 นี้ เพียงแต่มีการโฆษณา หรือประกาศแก่บุคคลทั่วไป หรือโดยการแพร่ข่าวด้วยวิธีอื่นใดว่า ขอให้มาทำการกู้ยืมเงินกัน โดยให้นำเงินมาให้ตนหรือบุคคลที่เป็นตัวแทนของตนกู้ยืม ถ้าไม่เป็นการโฆษณาหรือประกาศให้คนทั่วไปเอาเงินมาให้กู้ยืม ก็อาจตั้งเป็นสถานดำเนินการกู้ยืมเงินเป็นปกติธุระ มีป้ายปิดไว้ว่ารับกู้ยืมเงินโดยให้ดอกเบี้ยแพง ถ้าไม่ได้ตั้งสถานดำเนินการเป็นปกติธุระ แต่ได้มีการจัดให้มีผู้รับเงินกล่าวคือ ได้มีการส่งคนออกไปขอกู้ยืมเงินและรับเงินจากคนอื่น ๆ ตามแหล่งเงินกู้ไม่ว่าจะเป็นแหล่งที่ถูกหรือผิดกฎหมายก็ตาม ถ้ามิได้กระทำเป็นปกติธุระแต่ได้ จัดให้บุคคลตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป ไปชักชวนบุคคลต่าง ๆ ให้กู้ยืมเงินแก่ตนก็อาจจะผิดมาตรานี้ได้ ตาม (1) (ง) ถ้ามิได้กระทำดังกล่าวข้างต้นทั้งหมด แต่ไปขอกู้ยืมเงินจากบุคคลอื่นเกินสิบคนขึ้นไปและได้เงินก้อนนั้นมาเกินห้าล้านบาทขึ้นไป ก็อาจปรับได้ ตาม (1) (จ)¹⁶⁰

อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติมาตรา 5 นี้ผู้กระทำไม่จำเป็นต้องรู้หรือควรรู้ว่าตนหรือบุคคลนั้นจะนำเงินจากผู้ให้กู้ยืมเงินรายนั้น หรือรายอื่นมาจำหน่ายเวียนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงิน หรือโดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่า ตนหรือบุคคลนั้นไม่สามารถประกอบกิจการใด ๆ โดยชอบด้วยกฎหมายที่จะให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายในอัตรานั้นได้ดังเช่นมาตรา 4

ดังนั้น แสดงว่าความผิดตามมาตรา 5 นั้นมีเจตนารมณ์เพื่อป้องกันการแพร่ขยายออกไปของความผิด ซึ่งแตกต่างจากมาตรา 4 จากการกระทำความผิดตามมาตรา 4 และมาตรา 5 ตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนนี้ก็มีบทกำหนดโทษที่บัญญัติไว้ในพระราชกำหนดกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกง พ.ศ. 2527 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2534 และพ.ศ. 2545 โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 12 ความว่า ผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรา 4 หรือมาตรา 5 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาท ตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่

นอกจากนี้จากบทความ เรื่อง ลักษณะการกระทำของความผิดกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน : ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศ ของนายจิรฤต ปิฎกฤษต์ ได้กล่าวถึงการตราพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกง พ.ศ. 2527 นั้นไม่มีการนำเอาหลักกฎหมายของต่างประเทศมาใช้ในการตรากฎหมายดังกล่าว¹⁶¹แต่นำคำพิพากษาศาลฎีกามาใช้ในการกำหนด

¹⁵⁹ สมพร พรหมพิทาธร, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 149*, น. 60-62.

¹⁶⁰ สมพร พรหมพิทาธร, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 149*, น. 61.

¹⁶¹ จิรฤต ปิฎกฤษต์, *บทความลักษณะการกระทำของความผิดกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อ โกงประชาชน : ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศ.*

หลักกฎหมาย ซึ่งตามคำพิพากษาฎีกาที่ 1201-1203/2498 “จำเลยตั้งสำนักงานขึ้นให้ชื่อว่า บริษัทชัยวัฒนา มีวัตถุประสงค์ทำการค้าและชักชวนให้ประชาชนนำเงินมาฝากเป็นการเข้าหุ้น แต่การเข้าหุ้นนี้จำเลยคิดผลประโยชน์ให้ร้อยละ 50 ต่อเดือนเป็นรายเดือน มีประชาชนหลายจังหวัดนำเงินมามอบให้จำเลยเป็นจำนวนมากหลายสิบล้านบาทเพราะหวังประโยชน์ตอบแทนอันสูง ดังนี้เมื่อคำนวณอัตราผลประโยชน์ร้อยละ 50 ต่อเดือนที่จำเลยคิดให้แล้วในต้นเงินเพียง 100 บาท ถ้าฝากจำเลยสมทบทั้งต้นและผลประโยชน์ ในปีหนึ่งจำเลยจะต้องจ่ายเป็นเงินหนึ่งหมื่นเศษ ถ้าถึงปีที่ 2 ก็เป็นจำนวนเกินล้านบาท ซึ่งเป็นที่เห็นได้ชัดว่าจำเลยจะไปหาผลกำไรจากที่ไหนมาจ่ายให้ได้ แม้จำเลยเองก็ว่าหุ้นส่วนมีกำไรเท่าใดก็ไม่อาจรู้ได้ แต่กระนั้นจำเลยก็ยังคงจ่ายเงินปันผลให้แก่ผู้ฝากไปได้ เหตุที่จำเลยจ่ายเงินปันผลทั้ง ๆ ที่ไม่รู้ว่ากำไรเท่าใดนั้น ย่อมประกอบให้เห็นเจตนาจำเลยในการลวงให้เขาหลงเชื่อ โดยแท้การกระทำของจำเลยจึงเป็นการใช้อุบายเป็นทำนองว่าตนทำการค้าใหญ่โตให้เขานำเงินมาฝากเข้าเป็นหุ้นส่วน โดยสัญญาจะจ่ายเงินปันผลให้ร้อยละ 50 ต่อเดือนทั้งๆ ที่ตนเองก็รู้ว่าไม่สามารถจะจ่ายให้เขาได้จึงนับว่าเป็นความเท็จและคนหลงเชื่อนำเงินมาฝากมากมายเช่นนี้ย่อมเข้าเกณฑ์ความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายลักษณะอาญามาตรา 304 และการกระทำดังกล่าวไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์ เพราะไม่ใช่ทำการเป็นธนาคารพาณิชย์ และไม่มีสภาพคล้ายคลึงกับกิจการธนาคารตามพระราชบัญญัติควบคุมกิจการค้าอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณชน พ.ศ. 2471 มาตรา 7

โจทก์กล่าวฟ้องว่าก่อนคดีนี้จำเลยที่ 1 เคยต้องโทษฐานไม่ทำบัญชีแสดงรายการรับและจำหน่ายน้ำตาลมาครั้งหนึ่ง ศาลพิพากษาปรับ 50 บาท ดังปรากฏในคดีแดงที่ 178/2489 พันโทษยังไม่เกิน 5 ปี จำเลยแถลงรับว่าเคยต้องโทษจริงตามฟ้อง แล้วโจทก์ขอเพิ่มเติมฟ้องว่าความผิดฐานไม่ทำบัญชีซึ่งจำเลยเคยต้องโทษนั้นเป็นความผิด ซึ่งไม่ใช่เป็นส่วนลหุโทษ และมีใช้ความผิดที่เกิดขึ้นด้วยประมาท ศาลสอบจำเลย จำเลยไม่คัดค้านศาลอนุญาตและปรากฏว่าในสำนวนเลขแดงที่ 178/2489 ศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตามพระราชบัญญัติภาษีการซื้อน้ำตาล ตามมาตรา 26 ที่บัญญัติให้มีโทษปรับไม่เกิน 2000 บาท หรือจำคุกไม่เกิน 2 ปีหรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งมีใช้ความผิดฐานลหุโทษ ดังนี้แม้ในฟ้องจะมีได้ระบุว่าโทษครั้งก่อนเนื่องจากความผิดต่อกฎหมายใดเลยก็เพิ่มโทษจำเลยฐานไม่เจ็ดหลายตามกฎหมายอาญา มาตรา 72 ตามฟ้องของโจทก์ได้

แต่อย่างไรก็ดีจากวิทยานิพนธ์ เรื่อง ปัญหาการป้องกันและปราบปรามความผิดเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน โดยนายฉัตรวุฒิ สกกุลพานิช ได้ให้ความเห็นในกรณีที่ดีมีปัญหาคือเฉพาะข้อกฎหมาย ในการวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมาย นั้น ศาลฎีกาจะต้องฟังข้อเท็จจริงตามที่ศาลอุทธรณ์ได้วินิจฉัยมาแล้วจากพยานหลักฐานในสำนวน” โดยนำมาพิจารณาประกอบกับ

หลักกฎหมายข้อ โกงประชาชนของไทย และวิธีการระดมเงินของ นางชม้อย ทิพย์โส มาเป็นหลัก ในการออกพระราชกำหนดดังกล่าว¹⁶²

นับแต่มีการตราพระราชบัญญัติการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนนี้ ทำให้การ แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนนี้ลดน้อยลงอย่างเห็น ได้ชัด นับได้ว่ากฎหมายดังกล่าวมี ประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาการฉ้อโกงประชาชน และการดำเนินงานของวิสาหกิจที่ผิด กฎหมายให้ นอกจากนั้นการให้การศึกษาและความรู้แก่ประชาชนถึงภัยอันตรายของการใช้บริการ การเงินนอกระบบและการกระทำของวิสาหกิจที่ผิดกฎหมายจะเป็นการช่วยให้การป้องกัน อาชญากรรมได้ผลดี รวมทั้ง ส่งเสริมให้ส่วนราชการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรักษากฎหมายปฏิบัติงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น¹⁶³

นอกจากนี้ จากการศึกษาผู้เขียนพบว่า การบัญญัติความผิดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกง ประชาชนตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 มีข้อบกพร่อง ประกอบกับไม่มีความทันสมัย และไม่ทันต่อการพัฒนาของรูปแบบการฉ้อโกงประชาชนที่มีการ พัฒนาไปเรื่อย ๆ จึงได้มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมใน พ.ศ. 2534 โดยการแก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามคำ ว่า “กู้ยืมเงิน” และ “ประโยชน์ตอบแทน” เพื่อให้ครอบคลุมถึงวิธีการหรือการกระทำความผิด มาก ยิ่งขึ้น และใน พ.ศ. 2545 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมให้การหลอกลวงให้ประชาชนนำเงินเข้าร่วมลงทุน ในธุรกิจซื้อขายเงินตราต่างประเทศหรือเก็งกำไร เป็นความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกง ประชาชน เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการบังคับใช้ แต่ทั้งนี้นับตั้งแต่ พ.ศ. 2545 จนถึงปัจจุบัน เป็น ระยะเวลากว่า 17 ปีก็ไม่มีมีการนำพระราชกำหนดดังกล่าวมาแก้ไขเพิ่มเติมอีก ซึ่งในทางกลับกันนั้น รูปแบบและกลวิธีในการฉ้อโกงประชาชนกลับมีการพัฒนา และมีการคิดค้นวิธีการต่าง ๆ ขึ้น นำมาใช้ในการหลอกลวงประชาชน จึงทำให้กฎหมายฉบับนี้ขาดประสิทธิภาพในการอำนวยความ ยุติธรรม

2.4.3 พระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. 2534

พระราชบัญญัติการเล่นแชร์นี้เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ในการออกกฎหมาย คือ เพื่อควบคุมการเล่นแชร์ทั่ว ๆ ไป เนื่องจากมีการประกอบธุรกิจเป็นนายวงแชร์ หรือ จัดให้มีการเล่น แชร์อย่างกว้างขวาง เป็นวงกว้าง ซึ่งการประกอบธุรกิจดังกล่าวนี้เป็นการส่งผลกระทบต่อระบบ

¹⁶² ธีรัฐ ฤกษ์กุลพานิช, “ปัญหาการป้องกันและปราบปรามความผิดเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกง ประชาชน.” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2539), น. 21-25.

¹⁶³ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจในสังคมที่เปลี่ยนแปลง : ความหมาย ขอบเขตและมาตรการแก้ไข , ประธาน วัฒนาวณิชย์ ,วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีที่ 23 ฉบับที่ 3 วันที่ 1 กันยายน 2538 หน้า 432 -433

เศรษฐกิจและสังคม ภาครัฐจึงมีความจำเป็นต้องตรากฎหมายพระราชบัญญัติการเล่นแชร์เพื่อใช้บังคับให้มีการเล่นแชร์ในวงจำกัด เช่น การห้ามมิให้นิติบุคคลเป็นนายวง หรือจัดให้มีการเล่นแชร์ หรือการห้ามมิให้บุคคลธรรมดาเป็นนายวงแชร์ หรือจัดให้มีการเล่นที่มีจำนวนมากกว่า 3 วง หรือ มีสมาชิกในทุกวงมากกว่า 30 คน เป็นต้น

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติการเล่นแชร์พ.ศ. 2534 มีดังนี้

1) การเล่นแชร์ตามกฎหมายนี้ คือการที่บุคคลตั้งแต่ 3 คนขึ้นไปตกลงกันเป็นสมาชิกวงแชร์ โดยแต่ละคนมีภาระที่จะส่งเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดร่วมเข้าเป็นทุนกองกลางเป็นงวด ๆ เพื่อให้สมาชิกวงแชร์หมุนเวียนกันรับทุนกองกลางแต่ละงวดนั้นไปด้วยการประมูลหรือโดยวิธีอื่นใดและให้หมายความรวมถึงการรวมทุนในลักษณะอื่น ตามที่กฎหมายกำหนดด้วย

2) ห้ามนิติบุคคลและห้างหุ้นส่วนสามัญที่มีได้จดทะเบียนเป็นนายวงแชร์ หรือเป็นผู้จัดให้มีการเล่นแชร์

3) บุคคลธรรมดาสามารถเป็นนายวงแชร์หรือจัดให้มีการเล่นแชร์ได้ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของกฎหมายได้แก่ จำนวนวงแชร์ไม่เกิน 3 วง จำนวนสมาชิกไม่เกิน 30 คน และทุนกองกลางตามที่กฎกระทรวงกำหนด และประการสุดท้ายนายวงแชร์หรือผู้จัดให้มีการเล่นแชร์มีสิทธิ์ได้รับเพียงทุนกองกลางในการเข้าร่วมเล่นแชร์งวดหนึ่งงวดใดได้โดยไม่ต้องเสียดอกเบี้ย

4) ห้ามโฆษณาชักชวนให้ประชาชนเข้าร่วมในการเล่นแชร์

5) ห้ามใช้ชื่อหรือคำและชื่อในธุรกิจที่มีคำว่า แชร์หรือคำอื่นใดที่มีความหมายเช่นเดียวกัน

6) พนักงานเจ้าหน้าที่ มีอำนาจดังต่อไปนี้

6.1 เข้าไปในสถานที่ใดที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดเพื่อตรวจสอบ ฯลฯ

6.2 ยึดหรืออายัดบัญชี เอกสาร หลักฐานเหนือสิ่งอื่นใดที่เกี่ยวข้อง หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามกฎหมาย ฯลฯ

6.3 มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำหรือสั่งให้ส่งบัญชีเอกสาร หลักฐาน หรือสิ่งอื่นใดที่จำเป็น ฯลฯ

6.4 กฎหมายมีบทลงโทษปรับและโทษจำคุกหรือทั้งจำทั้งปรับ

การควบคุมการเล่นแชร์น่าจะมีเหตุผลและความจำเป็น โดยพิจารณาจากรายงานของธนาคารแห่งประเทศไทยแสดงว่าการเล่นแชร์มีผลกระทบต่อสังคมมากกว่าการกู้ยืมเงินระหว่างเอกชนต่อเอกชน ในกรณีเกิดการทุจริตและฉ้อโกง ความเสี่ยงระหว่างการกู้เงินของเอกชนมีค่าเท่ากับผู้เล่นหนึ่งต่อหนึ่ง แต่การเล่นแชร์มีความเสี่ยงเท่ากับ 1 ต่อจำนวนผู้เล่น

ถ้ามีผู้เล่นใช้มากเท่าใดความเสี่ยงก็เพิ่มมากขึ้นนอกจากนั้นมาตรการทางกฎหมายทั้ง 2 ฉบับที่กล่าวมาแล้วจะมีผลยับยั้งกิจกรรมการจัดคิวเงิน หรือการเล่นแชร์แบบพีระมิด ซึ่งประกอบด้วยผู้ให้กู้เงินจำนวนมาก และจำนวนผู้เล่นจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อชำระหนี้ให้แก่ผู้เล่นคนก่อนๆ ในแต่ละรอบของการเล่น และประการสุดท้ายวิสาหกิจทางการเงินที่ผิดกฎหมายหรือแฝงมาในรูปของนิติบุคคลจะถูกขจัดให้หมดไป อย่างไรก็ตามกฎหมายอาจจะจำกัดสิทธิของบุคคลในการประกอบธุรกิจโดยอิสระ แต่เพื่อความเป็นระเบียบและสงบสุขของสังคม มาตรการทางกฎหมายนับได้ว่ามีประสิทธิภาพในการควบคุมผู้กระทำผิดรายใหญ่ได้ เพราะมีมาตรการในการควบคุมกำกับดูแล ยึดและอายัดทรัพย์สิน รวมทั้งมาตรการการลงโทษทางอาญาควบคู่ไปด้วย มาตรการดังกล่าวจำเป็นสำหรับการป้องกันและการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ แต่กฎหมายก็อาจก่อให้เกิดผลข้างเคียงขึ้นได้ในแง่ของการใช้อำนาจโดยมิชอบ ค่าเช่าทางเศรษฐกิจ หรือ Economic Rent และผลกระทบในทางลบอื่น ๆ ในการบังคับใช้กฎหมายไม่มากนัก¹⁶⁴

2.4.4 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

การฟอกเงิน คือ การเปลี่ยนแปลงสภาพเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำ ความผิดและเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้ดูเหมือนว่าได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย เพราะผู้ที่กระทำผิดกฎหมายนั้นไม่ต้องการให้ผู้อื่นทราบถึงที่มาของทรัพย์สิน จึงจำเป็นต้องใช้วิธีปิดบัง หรือซุกซ่อนทรัพย์สินที่จะช่วยปิดบังหรือซุกซ่อนทรัพย์สิน อันจะช่วยปิดบังการกระทำของตนได้อีกด้วย นอกจากนี้ทรัพย์สินอื่นที่ได้กลายเป็นเงินที่สะอาดแล้ว ผู้ที่กระทำผิดกฎหมายก็สามารถนำมาใช้เป็นทุนในการขยายเครือข่ายอาชญากรรม และคุ้มครองความมั่นคงให้กับอาชญากรรมของตนด้วย¹⁶⁵ สำหรับกฎหมายของประเทศไทยได้มีการบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2542¹⁶⁶

ความผิดมูลฐาน คือ ความผิดที่ก่อให้เกิดรายได้ซึ่งผิดกฎหมาย และรายได้หรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดดังกล่าวจะถูกนำไปฟอกเงินต่อด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ปิดบัง ซ่อนเร้น เปลี่ยนสภาพหรือลักษณะของทรัพย์สิน เพื่อปิดบังความผิดและแหล่งที่มาของทรัพย์สิน ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้กระทำความผิด และทรัพย์สินนั้นรอดพ้นจากการถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย¹⁶⁷ จากเดิม

¹⁶⁴ ประธาน วัฒนวานิชย์, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 21*, น. 433-434

¹⁶⁵ สุรพล ไตรเวทย์, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 125*, น.25.

¹⁶⁶ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116/ตอนที่ 29ก หน้า 45 วันที่ 21 เมษายน 2542

¹⁶⁷ สุรพล ไตรเวทย์, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 146*, น.69.

ความผิดมูลฐานถูกบัญญัติไว้ 7 ฐาน และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมมาแล้ว 5 ครั้ง และในปัจจุบันมีการปรับปรุงแก้ไขความผิดมูลฐานเป็น 21 ฐาน¹⁶⁸ ได้แก่

- 1) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดหรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
- 2) ความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจารหญิงและเด็ก เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่นและความผิดฐานพรากเด็กและผู้เยาว์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไปหรือชักพาไปเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณี หรือความผิดเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณี ผู้ดูแลหรือผู้จัดการกิจการการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี
- 3) ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญาหรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน
- 4) ความผิดเกี่ยวกับการข่มขืนหรือฉ้อโกงหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์หรือกระทำโดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ หรือกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งกระทำโดย กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบหรือมีประโยชน์เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของสถาบัน การเงินนั้น
- 5) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น
- 6) ความผิดเกี่ยวกับการกรรโชก หรือรีดเอาทรัพย์ที่กระทำโดยอ้างอำนาจอั้งยี่ หรือช่องโจรตามประมวลกฎหมายอาญา
- 7) ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร
- 8) ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา
- 9) ความผิดเกี่ยวกับการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน เฉพาะความผิดเกี่ยวกับการเป็นผู้จัดให้มีการเล่นการพนัน โดยไม่ได้รับอนุญาต และมีจำนวนผู้เข้าเล่นหรือเข้าพนันในการเล่นแต่ละครั้งเกินกว่าหนึ่งร้อยคน หรือมีวงเงินในการกระทำความผิดรวมกันมีมูลค่าเกินกว่าสิบล้านบาทขึ้นไป

¹⁶⁸ มาตรา 3 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542.

10) ความผิดเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกอั้งยี่ตามประมวลกฎหมายอาญา หรือการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมที่มีกฎหมายกำหนดเป็นความผิด

11) ความผิดเกี่ยวกับการรับของโจรตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการช่วยจำหน่าย ซื้อ รับจํานำ หรือรับไว้ด้วยประการใดซึ่งทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำความผิดอันมีลักษณะ เป็นการค้ำ

12) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา ดวงตรา แสตมป์ และตั๋วตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นการค้ำ

13) ความผิดเกี่ยวกับการค้ำตามประมวลกฎหมายอาญาเฉพาะที่เกี่ยวกับการปลอม หรือการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของสินค้า หรือความผิดตามกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาอันมีลักษณะเป็นการค้ำ

14) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมเอกสารสิทธิ บัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือหนังสือเดินทางตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นปกติธุระหรือเพื่อการค้ำ

15) ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม โดยการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากรธรรมชาติหรือกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการค้ำ

16) ความผิดเกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อชีวิตหรือร่างกายจนเป็นเหตุให้เกิด อันตรายสาหัสตามประมวลกฎหมายอาญา เพื่อให้ได้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สิน

17) ความผิดเกี่ยวกับการหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะกรณีเพื่อเรียกหรือรับผลประโยชน์หรือเพื่อต่อรองให้ได้รับผลประโยชน์ อย่างใดอย่างหนึ่ง

18) ความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ กรร โขก ริดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ หนีงโจง หรือยักยอก ตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นปกติธุระ

19) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นโจรสลัดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัด

20) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

21) ความผิดเกี่ยวกับอาวุธหรือเครื่องมืออุปกรณ์ของอาวุธที่ใช้หรืออาจนำไปใช้ในการรบหรือการสงครามตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมยุทธภัณฑ์

จากความผิดมูลฐานที่กล่าวมาข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่าความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญา (มาตรา 343) หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงิน

ที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน เป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542¹⁶⁹

และในมาตรา 5 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 สามารถแยกองค์ประกอบของการกระทำความผิดฐานฟอกเงินได้ ดังนี้

1) ผู้ใดโอน รับโอน หรือเปลี่ยนแปลงสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อซุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ไม่ว่าจะก่อน ขณะหรือหลังการกระทำความผิด มิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือ

2) กระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงของการได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใด ๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

นอกจากนี้ในมาตรา 7 บัญญัติว่า ในความผิดฐานฟอกเงิน ผู้ใดกระทำการในฐานะผู้สนับสนุน ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด ต่อไปนี้ 1) กระทำการสนับสนุนการกระทำความผิดหรือช่วยเหลือผู้กระทำความผิดก่อน หรือขณะกระทำความผิด 2) จัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ยานพาหนะ สถานที่ หรือวัตถุใด ๆ หรือกระทำการใด ๆ เพื่อช่วยให้ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือเพื่อให้ผู้กระทำความผิดถูกกลบโทษ หรือเพื่อให้ได้รับประโยชน์ในการกระทำความผิด ผู้ใดจัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ที่พำนัก หรือที่ซ่อนเร้น เพื่อช่วยบิดา มารดา บุตร สามี หรือภริยาของตนให้พ้นจากการถูกจับกุม ให้ผู้นั้นต้องระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการ

และในเรื่องบทลงโทษตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 นี้ กำหนดไว้ในมาตรา 60 ให้ผู้ที่กระทำความผิดฐานฟอกเงินต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปี ถึง 10 ปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

นอกจากนี้ในการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ปปง.) ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยเป็นส่วนราชการที่ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวงนั้น¹⁷⁰ เมื่อมีการกระทำความผิดที่เป็นความผิดมูลฐานตามมาตรา 3 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะต้องดำเนินการตรวจสอบที่มาของเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด หากพบว่าเป็นการกระทำความผิดตามความผิดมูลฐาน และมีการนำเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดไปซื้อสังหาริมทรัพย์ หรืออสังหาริมทรัพย์ ก็จะต้องดำเนินการยึดอายัด หรือริบทรัพย์สินทางแพ่งสำหรับความผิดมูลฐานเรื่องการฉ้อโกงประชาชนนี้จะมีผู้เสียหายเป็นจำนวนมากทำให้เมื่อยึดหรืออายัดทรัพย์สินมาแล้วนั้นจะต้องนำมาขายทอดตลาดเพื่อให้ได้เงินนำมาเฉลี่ยทรัพย์สินผู้เสียหาย

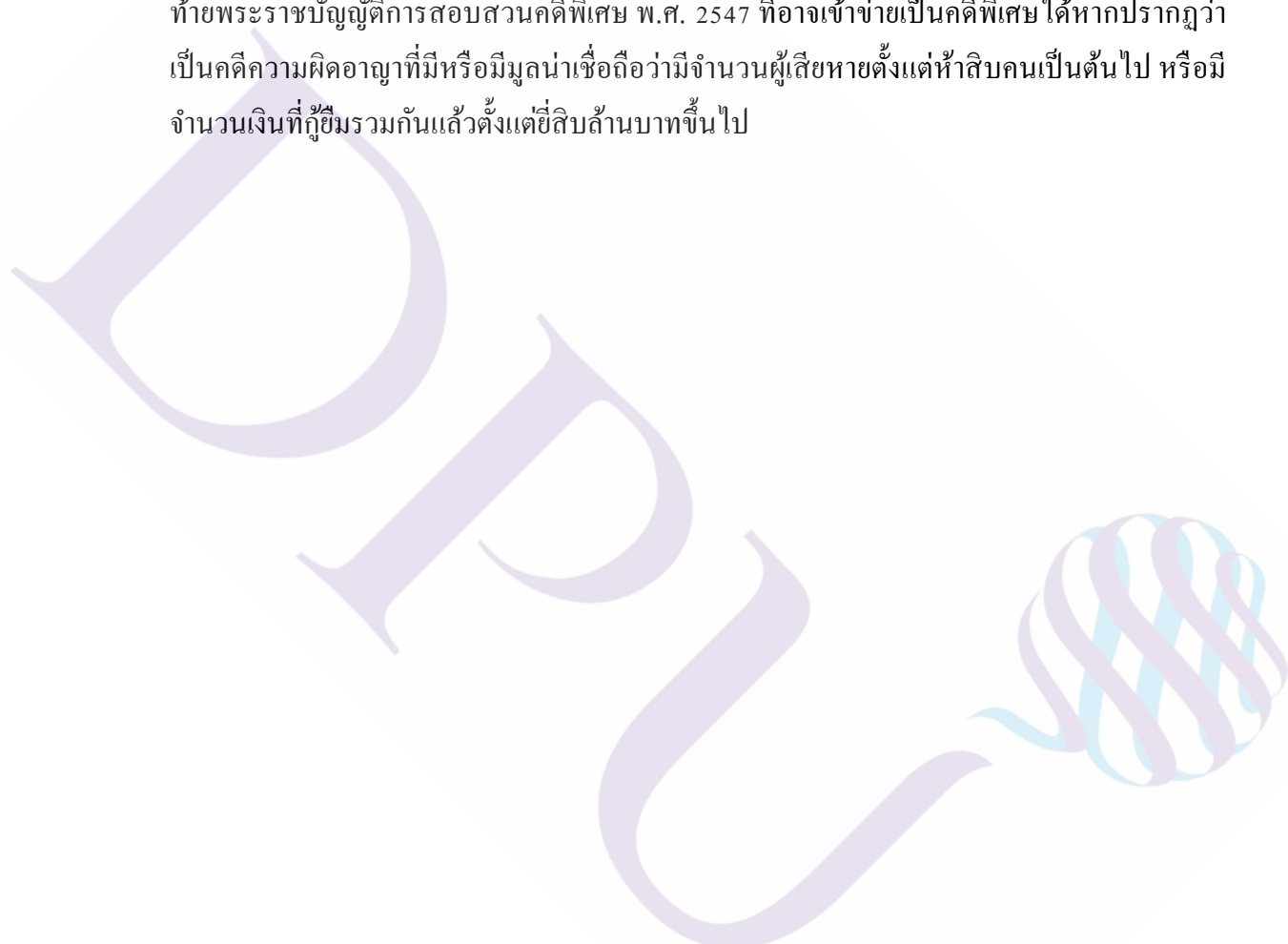
¹⁶⁹ สุรพล ไตรเวทย์, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 125*, น.76.

¹⁷⁰ มาตรา 40 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542.

ตามที่อยู่เสียหายได้มากขึ้นคำร้องไว้ อย่างไรก็ตามผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินนี้ย่อมต้องรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายอาญาและตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินประกอบกัน

2.4.5 พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

ในพระราชบัญญัตินี้จะกล่าวถึงกฎหมายที่ให้อำนาจพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ กรมสอบสวนคดีพิเศษในการดำเนินคดีความผิดทางอาญาในคดีที่เป็นคดีพิเศษ ซึ่งความผิดเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน หรือแชร์ลูกโซ่นี้เป็นคดีความผิดเกี่ยวกับตามที่กำหนดไว้ท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ที่อาจเข้าข่ายเป็นคดีพิเศษได้หากปรากฏว่าเป็นคดีความผิดอาญาที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อถือว่ามิจำนวนผู้เสียหายตั้งแต่ห้าสิบคนเป็นต้นไป หรือมีจำนวนเงินที่กู้ยืมรวมกันแล้วตั้งแต่ยี่สิบล้านบาทขึ้นไป

บทที่ 3

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและมาตรการการการลงโทษทางอาญาเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชนในต่างประเทศ

ในบทนี้จะกล่าวถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและมาตรการการการลงโทษทางอาญาเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชนต่างประเทศ เช่น บทบัญญัติที่กำหนดความผิดอาญา หน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบ ขั้นตอนหรือกระบวนการบังคับโทษ และหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดทางอาญาและมาตรการในการลงโทษทางอาญาเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชน

3.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกามีการปกครองในรูปแบบของสหรัฐ (Federalism) มีรัฐบาลกลางในการบริหารประเทศ รัฐบาลกลางจึงมีอำนาจในการตรากฎหมายขึ้นใช้ในสหรัฐ และมลรัฐทั้ง 50 รัฐ ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยแต่ละมลรัฐก็มีระบบกฎหมายของตนเอง มีศาลของตนเอง การแบ่งประเภทของกฎหมายจึงแบ่งออกเป็นระดับสหรัฐ (Federal Law) และกฎหมายระดับมลรัฐ (State Law)¹⁷¹

กฎหมายระดับสหรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกาคู่บัญญัติไว้ใน United States Code โดยมีการจัดระเบียบกฎหมายโดยการแบ่งประเภท และจัดหมวดหมู่เพื่อให้เป็นระเบียบในการรวบรวมที่มาของกฎหมายที่ผ่านการพิจารณาโดยสภาองเกรส โดยในแต่ละหมวดหมู่จะแบ่งเป็นหัวข้อ และเป็นส่วนย่อยจำนวนเท่าใดก็ได้ ในการพิจารณาของสภาองเกรส กระบวนการของการรวบรวมกฎหมายนี้เรียกว่า "การจำแนก" ซึ่งเป็นกระบวนการการตัดสินใจในการจัดหมวดหมู่กฎหมายเป็นส่วนต่าง ๆ ในประมวลกฎหมายนั้น เป็นเรื่องของกฎหมายเฉพาะหรือไม่ ในทางทฤษฎีกฎหมายที่ผ่านการพิจารณาโดยสภาองเกรสจะมีการจำแนกกฎหมายตามประมวลกฎหมาย

¹⁷¹ มานิตย์ จุมปา, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายสหรัฐอเมริกา, พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน), น. 62

ซึ่งในการตรากฎหมายจะมีการจัดหมวดหมู่ของบทบัญญัติที่ไม่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะปัญหาที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน¹⁷²

การกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจหรือ อาชญากรรมคอเช็คขาว ในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นการกระทำความผิดที่ไม่ใช่การกระทำความผิดเหมือนกรณีทั่ว ๆ ไป เช่น ลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ ปล้นทรัพย์ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นครั้งแรกที่ประเทศสหรัฐอเมริกาโดยมีรูปแบบการกระทำความผิดอยู่ในการประกอบธุรกิจประเภทลูกโซ่ หรือ การประกอบธุรกิจแบบพีระมิด ซึ่งเป็นการดำเนินธุรกิจในรูปแบบของการน้อ โกงประชาชน โดยเป็นปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อประชาชน และระบบเศรษฐกิจของประเทศในวงกว้างทำให้ยากต่อการป้องกันและปราบปราม¹⁷³

ในประเทศสหรัฐอเมริกามีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่เป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ คือ White-Collar Crime Penalty Enhancement Act of 2002 หรือพระราชบัญญัติการเพิ่มบทลงโทษอาชญากรรมคอปกขาว ค.ศ. 2002 โดยเป็นการบัญญัติขึ้นเพื่อแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาของรัฐบาลกลาง โดยมีสาระสำคัญ คือ การเพิ่มบทลงโทษทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับการสมรู้ร่วมคิด การน้อ โกง และการเพิ่มบทลงโทษสำหรับผู้ที่มีส่วนคิดที่จะกระทำความผิดต่อสหรัฐอเมริกาหรือ การน้อ โกง และการหลอกลวงทางไปรษณีย์และการโอนเงิน

โดยพระราชบัญญัติเพิ่มบทลงโทษอาชญากรรมคอปกขาวปี 2002 นี้ คณะกรรมการพิจารณาคดีของสหรัฐอเมริกาได้ทำการทบทวนแนวทางพิจารณาโทษของรัฐบาลกลางและได้แถลงนโยบายที่เกี่ยวข้องว่า บทลงโทษที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้จะเห็นถึงลักษณะที่ร้ายแรงของความผิดอุปบัติการที่เพิ่มมากขึ้น เพื่อยับยั้งป้องกันและลงโทษความผิดดังกล่าว และเพื่อพิจารณาว่า ควรเพิ่มลักษณะความผิดเฉพาะเพื่อให้มีบทลงโทษที่รุนแรงขึ้นสำหรับการน้อ โกงที่กระทำโดยเจ้าหน้าที่องค์กรหรือหัวหน้าองค์กร

อย่างไรก็ดี ตามพระราชบัญญัตินี้ได้มีการกำหนดบทลงโทษหากมีการกระทำความผิด โดยกำหนดบทลงโทษสูงถึง 500,000 ดอลลาร์สหรัฐ และโทษจำคุกห้าปีสำหรับการกระทำโดยประมาทและรู้เท่าทัน และหากมีการละเมิดพระราชบัญญัตินี้โดยเจตนา จะต้องถูกเปรียบเทียบ สูงถึง 1,000,000 ดอลลาร์สหรัฐ และถูกจำคุกสิบปี¹⁷⁴

¹⁷² จาก How the US Code is built. สืบค้น จาก <https://www.congress.gov>.

¹⁷³ William W. Keep, Multilevel Marketing and Pyramid Schemes in the United States: An Historical Analysis, *Journal of Historical Research in Marketing*, Vol 6, Issue 4, p.1, (November 2014).

¹⁷⁴ จาก Introduced of White-Collar Crime Penalty Enhancement Act of 2002, สืบค้นจาก <https://www.congress.gov/bill/107th-congress/senate-bill/2717>.

นอกจากนี้มีการบัญญัติกฎหมายเรื่องการฉ้อโกงไว้ใน United States Code ที่ใช้บังคับเรื่องการฉ้อโกงประชาชนของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเป็นกฎหมายกลางของรัฐ ชื่อว่า Federal Law ที่กำหนดว่าการฉ้อโกงเป็นการหลอกลวงโดยเจตนาหรือการบิดเบือนความจริงที่ใช้เพื่อประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่น โดยบทบัญญัติใน U.S. Code Title 18 Part 1 Chapter 47 นี้ได้กำหนดว่าหากมีการฉ้อโกงซึ่งเป็นการหลอกลวงไม่ว่าจะกระทำโดยเจตนาหรือการบิดเบือนความจริงที่ใช้เพื่อประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่น รัฐบาลกลางจะดำเนินการผ่านอัยการเพื่อลงโทษการฉ้อโกงตามประเภทต่าง ๆ ที่ระบุไว้ โดยเฉพาะภายใต้กฎหมายของรัฐบาลกลาง ซึ่งกฎหมายเหล่านี้ได้ระบุถึงประเภทของอาชญากรรมการฉ้อโกงไว้โดยเฉพาะ และการฉ้อโกงในแต่ละประเภทยังมีบทลงโทษเฉพาะที่เกี่ยวข้อง¹⁷⁵ อาทิเช่น การฉ้อโกงโดยใช้วิธีการทางจดหมาย (Mail Fraud) และการฉ้อโกงการโอนเงิน โดยรัฐบาลกลางกำหนดให้อาชญากรรมที่ใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (อีเมล) หรือเทคโนโลยีการสื่อสารรวมถึงอินเทอร์เน็ตเป็นส่วนหนึ่งของการฉ้อโกงประชาชนเนื่องจากมีลักษณะทั่วไปของการกระทำเป็นฉ้อโกงผ่านทางจดหมาย และการฉ้อโกงทางอินเทอร์เน็ต โดยจะถูกเรียกเก็บเงิน หรือหลอกให้ชำระเงินในหลายกรณี ตัวอย่างเช่น ผู้ที่จ่ายเงินสินค้าหรือเงินใต้โต๊ะให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐมักใช้โทรศัพท์ หรือส่งจดหมายทางไปรษณีย์ในบางช่วงของกระบวนการ ด้วยเหตุนี้อัยการของรัฐบาลกลางจึงสามารถเรียกเก็บเงินจากบุคคลที่มีการหลอกลวงผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์หรืออาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตในประเภทต่าง ๆ ได้

อย่างไรก็ดีรูปแบบการฉ้อโกงภาษี หรือเรียกว่าการหลีกเลี่ยงภาษี เป็นกรณีที่เกิดขึ้นทุกครั้งที่ผู้เสียภาษีพยายามหลีกเลี่ยงการจ่ายภาษีรายได้ของรัฐบาลกลาง การฉ้อโกงภาษีอาจมีหลายรูปแบบโดยเริ่มตั้งแต่การประเมินค่าใช้จ่ายทางธุรกิจ จนถึงการรับรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ หรือแม้กระทั่งการไม่ยื่นแบบแสดงรายการภาษี เป็นต้น และการฉ้อโกงหลักทรัพย์ เป็นที่ทราบกันดีว่าตลาดหลักทรัพย์และสินค้าโภคภัณฑ์ของประเทศสหรัฐอเมริกานั้นถูกควบคุมโดยรัฐบาล มีกิจกรรม หรือโครงการต่าง ๆ ที่เป็นการฉ้อโกงหลากหลายประเภทที่อยู่ภายใต้หมวดหมู่ของการฉ้อโกงหลักทรัพย์นี้ เช่น การประกอบธุรกิจแบบลูกโซ่ หรือการดำเนินธุรกิจแบบพีระมิด แผนการลงทุนการฉ้อโกงนายหน้า และการฉ้อโกงสกุลเงินต่างประเทศ การฉ้อโกงประเภทนี้มักจะเกิดขึ้นเมื่อ บริษัท นายหน้าธนาคารเพื่อการลงทุนหรือตัวแทนนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์รายใดหลอกลวงลูกค้าหรือนักลงทุนโดยการให้ข้อมูลเท็จหรือบิดเบือนความจริง นอกจากนี้ยังเกิดขึ้นเมื่อผู้คนซื้อขายหุ้นหรือหลักทรัพย์อื่น โดยใช้ข้อมูลที่ไม่เปิดเผยต่อสาธารณชนซึ่งเป็นแนวปฏิบัติที่เรียกว่าการซื้อขายหลักทรัพย์โดยใช้ข้อมูลภายใน

¹⁷⁵ สืบค้น จาก <https://www.criminaldefenselawyer.com/crime-penalties/federal/federal-fraud.htm>.

จากที่กล่าวมาข้างต้นในบทบัญญัติของ United States Code หัวข้อที่ 18¹⁷⁶ เรื่อง อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ส่วนที่ 1 ตอนที่ 63. มาตรา 1341¹⁷⁷ ได้มีการ บัญญัติเรื่องการฉ้อโกงและการหลอกลวงอื่น ๆ ไว้ โดยการกระทำความผิดฐานการหลอกลวงและ การฉ้อโกง ตามมาตรานี้ กฎหมายได้บัญญัติว่า “ผู้ใดวางแผน หรือตั้งใจที่จะวางแผน หรือใช้ กลอุบายในการฉ้อโกงเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินหรือทรัพย์สินโดยใช้วิธีการหลอกลวง หรือสัญญาว่าจะ ขาย จำหน่าย ให้กู้ยืมเงิน แลกเปลี่ยน แจกจ่าย หรือ จัดหาด้วยวิธีการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือ วิธีการอื่นใด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการหลอกลวง หรือพยายามที่จะหลอกลวงผ่านทางจดหมาย หรือการรับฝากจดหมายที่ได้รับอนุญาตไม่ว่าเรื่องใดก็ตาม สิ่งที่จะส่งหรือส่งโดยบริการไปรษณีย์ หรือเงินฝาก หรือสาเหตุที่จะฝากเรื่องใด ๆ สิ่งที่จะส่งหรือส่งโดยผู้ให้บริการระหว่างรัฐเอกชนหรือ เชิงพาณิชย์ใด ๆ หรือรับจากเรื่องหรือสิ่งใด เป็นเหตุให้ส่งโดยทางไปรษณีย์หรือผู้ขนส่งดังกล่าว ตามทิศทางที่ระบุไว้ หรือ ณ สถานที่ซึ่งบุคคลนั้นได้รับคำสั่งให้ส่งมอบสิ่งนั้นหรือสิ่งใด ๆ นั้น จะต้องถูกปรับภายใต้บทบัญญัตินี้ หรือถูกจำคุกไม่เกิน 20 ปีหรือทั้งจำทั้งปรับ และหากเกิดการฝ่า ฟืนเกี่ยวกับ หรือเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ใด ๆ ที่ได้รับอนุญาต การขนส่ง การรับส่ง การโอน หรือ การเบิกจ่ายที่เกี่ยวข้องกับเหตุฉุกเฉิน หรือส่งผลกระทบต่อสถาบันการเงินบุคคลดังกล่าวจะถูกปรับ ไม่เกิน 1,000,000 ดอลลาร์ หรือจำคุกไม่เกิน 30 ปีหรือทั้งจำทั้งปรับ

¹⁷⁶ <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/1341>

¹⁷⁷ Whoever, having devised or intending to devise any scheme or artifice to defraud, or for obtaining money or property by means of false or fraudulent pretenses, representations, or promises, or to sell, dispose of, loan, exchange, alter, give away, distribute, supply, or furnish or procure for unlawful use any counterfeit or spurious coin, obligation, security, or other article, or anything represented to be or intimated or held out to be such counterfeit or spurious article, for the purpose of executing such scheme or artifice or attempting so to do, places in any post office or authorized depository for mail matter, any matter or thing whatever to be sent or delivered by the Postal Service, or deposits or causes to be deposited any matter or thing whatever to be sent or delivered by any private or commercial interstate carrier, or takes or receives therefrom, any such matter or thing, or knowingly causes to be delivered by mail or such carrier according to the direction thereon, or at the place at which it is directed to be delivered by the person to whom it is addressed, any such matter or thing, shall be fined under this title or imprisoned not more than 20 years, or both. If the violation occurs in relation to, or involving any benefit authorized, transported, transmitted, transferred, disbursed, or paid in connection with, a presidentially declared major disaster or emergency (as those terms are defined in section 102 of the Robert T. Stafford Disaster Relief and Emergency Assistance Act (42 U.S.C. 5122)), or affects a financial institution, such person shall be fined not more than \$1,000,000 or imprisoned not more than 30 years, or both.

ซึ่งการกระทำความผิดตามมาตรา 1341 นี้ถูกอ้างถึงในพระราชบัญญัติการเพิ่มบทลงโทษอาชญากรรมคอปกขาว ค.ศ. 2002¹⁷⁸ มาตรา 3 บัญญัติว่า หากมีการหลอกลวงหรือการฉ้อโกงตามมาตรา 1341 ให้เพิ่มบทลงโทษจาก 5 ปี เป็น 10 ปี¹⁷⁹

นอกจากนี้ในประเทศสหรัฐอเมริกายังมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการฉ้อโกงอีกหนึ่งมาตรา บัญญัติไว้ใน United States Code หัวข้อที่ 18 และกระบวนกฤษฎีกรรมทางอาญา ส่วนที่ 1 ตอนที่ 47 มาตรา 1003 บัญญัติว่า บุคคลใดก็ตามที่รู้เท่าทัน และเรียกร้องหรือพยายามฉ้อโกงเพื่อรับส่วนแบ่งใด ๆ หรือผลรวมในหุ้นสาธารณะของสหรัฐอเมริกาหรือมีส่วนใดส่วนหนึ่งของมัน โอนมอบหมาย ขาย หรือมีเงินรายปี เงินปันผล เงินบำนาญ ค่าตอบแทน เงินบำเหน็จ หรือหนี้สินอื่น ๆ ที่ค้างชำระจากสหรัฐอเมริกา หรือส่วนหนึ่งส่วนใดที่ได้รับหรือจ่ายโดยอาศัยอำนาจตามความทุจริตใด ๆ การปลอมหรือปลอมแปลงหนังสือมอบอำนาจผู้มีอำนาจ หรือตราสารต้องระวางโทษปรับภายใต้บทบัญญัตินี้ หรือถูกจำคุกไม่เกินห้าปี หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ถ้าผลรวมหรือมูลค่าที่ได้รับหรือพยายามที่จะได้รับไม่เกิน 1,000 ดอลลาร์ ต้องระวางโทษปรับภายใต้บทบัญญัตินี้ หรือถูกจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งจำทั้งปรับ¹⁸⁰

ทั้งนี้ประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการแบ่งการปกครองเป็นรูปแบบของมลรัฐ ทำให้ในแต่ละมลรัฐจะต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้ โดยในบางมลรัฐให้ความสำคัญในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ การหลอกลวงที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนเป็นอย่างมาก เช่น มลรัฐแคลิฟอร์เนีย มลรัฐวอชิงตัน มลรัฐฟลอริดา มลรัฐโอไฮโอ และมลรัฐนิวยอร์ก เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตามบุคคลที่กระทำการฉ้อโกงอาจถูกดำเนินคดีจากกฎหมายของรัฐบาลกลางและกฎหมายของรัฐ โดยสามารถดำเนินคดีทั้งสองได้ในเวลาเดียวกัน¹⁸¹

3.1.1 มลรัฐแคลิฟอร์เนีย¹⁸²

ในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย มีกฎหมายที่ชื่อว่า ประมวลกฎหมายอาญาแคลิฟอร์เนีย มีการบัญญัติกฎหมายเรื่องธุรกิจแบบลูกโซ่ ไว้ในประมวลกฎหมายอาญา โดยเป็นการบัญญัติกฎหมายเพื่อเป็น

¹⁷⁸ จาก Short Title of 2002 Amendment สืบค้นจาก <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/1341>

¹⁷⁹ จาก Section. 3. CRIMINAL PENALTIES FOR MAIL AND WIRE FRAUD.

(a) Mail Fraud.--Section 1341 of title 18, United States Code, is amended by striking ``five years" and inserting ``10 years".

¹⁸⁰ จาก Demands against the United States สืบค้นจาก www.law.cornell.edu/uscode/text/18/1003.

¹⁸¹ สืบค้น จาก <https://www.criminaldefenselawyer.com/crime-penalties/federal/Fraud.html>.

¹⁸² จาก California Penal Code (Pyramid And Ponzi Scheme Laws) สืบค้นจาก <https://statelaws.findlaw.com/california-law/california-pyramid-and-ponzi-scheme-laws.html>.

การป้องกันไม่ให้มีการวางแผน การเตรียม ก่อตั้ง เสนอ การประกอบธุรกิจหรือดำเนินการใด ๆ ลักษณะที่เป็นลูกโซ่ หรือแบบพีระมิด

ตามประมวลกฎหมายอาญาแคลิฟอร์เนีย มาตรา 327¹⁸³ บัญญัติว่า บุคคลที่วางแผน จัดเตรียม เสนอ หรือดำเนินการ ใด ๆ ในลักษณะที่เป็นแชร์ลูกโซ่นั้นมีความผิด ต้องระวางโทษ จำคุกในมลรัฐเป็นระยะเวลา 16 เดือน หรือ 2 หรือ 3 ปี

ในบทบัญญัติมาตรานี้ได้ให้ความหมายของการประกอบธุรกิจแบบลูกโซ่ หมายถึง กิจการใด ๆ ที่มีการโอนทรัพย์สิน หรือการจำหน่ายทรัพย์สิน โดยผู้เข้าร่วม โครงการจะได้รับ ค่าตอบแทนสำหรับการแนะนำบุคคลอื่นเข้าร่วมในโครงการ หรือการได้รับค่าตอบแทนเมื่อมีการ แนะนำให้ผู้เข้าร่วมโครงการรายใหม่มาเข้าร่วมในกิจการ ค่าตอบแทนที่ใช้ในส่วนนี้ไม่ได้หมายถึง หรือรวมการชำระเงินตามยอดขายที่ทำกับผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมในโครงการและผู้ที่ไม่ได้ชื่อเพื่อเข้าร่วม ในโครงการ สำหรับผู้กระทำความผิดมีโทษจำคุกในเรือนจำของมลรัฐเป็นเวลา 16 เดือน และ 2 หรือ 3 ปี หรือจำคุกในเขตคุมประพฤติไม่เกิน 1 ปี พร้อมโทษปรับ และการบริการชุมชน

3.1.2 มลรัฐฟลอริดา¹⁸⁴

ในมลรัฐฟลอริดา มีกฎหมายที่บัญญัติเรื่องธุรกิจแบบพีระมิดไว้ในพระราชบัญญัติ การค้าที่ไม่เป็นธรรม หรือ Florida's Deceptive and Unfair Trade Practices Act โดยมีบทบัญญัติที่ เกี่ยวข้อง 2 มาตรา ได้แก่

- 1) มาตรา 849.901 เรื่อง ธุรกิจแบบพีระมิด และ
- 2) มาตรา 817.034 เรื่อง การฉ้อโกง

โดยตามมาตรา 849.901 บัญญัติถึงเรื่องธุรกิจแบบพีระมิด¹⁸⁵ไว้ดังนี้

(ก) การจัดตั้งธุรกิจแบบลูกโซ่ หรือธุรกิจแบบพีระมิด หรือกิจการอื่น ๆ ที่มีการจัด ระเบียบหรือนำมารวมกันภายใต้แผนการที่มีการจ่ายค่าธรรมเนียม หรือค่าใช้จ่ายในการเป็นสมาชิก ดังกล่าวผ่านกระบวนการแบบลูกโซ่ของสมาชิกใหม่ โดยเป็นการทำให้ตัวเองก้าวหน้าในกลุ่มไปสู่ ตำแหน่งที่สมาชิกดังกล่าวได้รับค่าธรรมเนียมหรือสิ่งของที่มีคุณค่าจากสมาชิกคนอื่น ๆ ใครก็ตามที่ จะเข้าร่วมการเสี่ยงโชคใด ๆ โดยการเป็นสมาชิกหรือเข้าร่วมกับกลุ่มหรือองค์กรดังกล่าวหรือผู้ที่จะ ชักชวนบุคคลใด ๆ ให้เป็นสมาชิกหรือเข้าร่วมในกลุ่มหรือองค์กรใด ๆ เช่นนี้กระทำความผิดทาง อาญาในระดับแรก

¹⁸³ สืบค้น จาก <https://codes.findlaw.com/ca/penal-code/pen-sect-327.html>.

¹⁸⁴ จาก Florida's Deceptive and Unfair Trade Practices Act สืบค้นจาก <https://statelaws.findlaw.com/florida-law/florida-pyramid-and-ponzi-scheme-laws.html>.

¹⁸⁵ สืบค้นจาก <https://statelaws.findlaw.com/florida-law/florida-pyramid-and-ponzi-scheme-laws.html>.

(ข) “แผนการขายแบบพีระมิด” ซึ่งเป็นแผนการขายหรือการตลาดหรือการดำเนินงานใด ๆ ที่บุคคลจ่ายค่าตอบแทนใด ๆ หรือทำการลงทุนใด ๆ เกินกว่า 100 ดอลลาร์สหรัฐและได้รับโอกาสที่จะได้รับผลประโยชน์ หรือสิ่งของที่มีมูลค่าซึ่งไม่ได้ขึ้นอยู่กับปริมาณหรือปริมาณของสินค้าบริการหรือทรัพย์สินอื่น ๆ ที่ขายในการขายโดยสุจริตต่อผู้บริโภคและที่เกี่ยวข้องกับการชักชวนของบุคคลเพิ่มเติมด้วยตนเองหรือผู้อื่นโดยไม่คำนึงถึงจำนวน ในการเข้าร่วมในแผนการขายหรือการตลาดหรือการดำเนินงานเดียวกันจะมีการประกาศให้เป็นการเสี่ยงโชคและผู้ใดก็ตามที่จะเข้าร่วมในการเสี่ยงโชคใด ๆ โดยการเป็นสมาชิกหรือเข้าร่วมกับกลุ่มหรือองค์กรดังกล่าว การเป็นสมาชิกหรือการเข้าร่วมในกลุ่มหรือองค์กรดังกล่าวกระทำความผิดทางอาญาในระดับแรกมีโทษตามกฎหมาย

สำหรับวัตถุประสงค์ของหมวดนี้คำว่า “การพิจารณา” และคำว่า “การลงทุน” ไม่รวมถึงการซื้อสินค้าหรือบริการที่มีราคาเพื่อใช้ในการขาย แต่ไม่ใช่เพื่อการขายสินค้าหรือเวลาและความพยายามในการแสวงหาการขาย หรือกิจกรรมการสรรหา

สำหรับเรื่องบทลงโทษมีการบัญญัติโทษไว้ในความผิดฐานฉ้อโกง¹⁸⁶ โดยบัญญัติว่าบุคคลใดก็ตามที่มีส่วนร่วมในโครงการที่จะฉ้อโกงและได้รับทรัพย์สินจึงมีความผิดในการฉ้อโกงต้องระวางโทษ และมีการแยกการลงโทษออกเป็นระดับตามมูลค่าของทรัพย์สินที่ทำการฉ้อโกง เช่น หากจำนวนของทรัพย์สินที่ได้รับมีมูลค่ารวมของ 50,000 ดอลลาร์สหรัฐ หรือมากกว่า ผู้ฝ่าฝืนมีความผิดในความผิดทางอาญาในระดับแรก และหากจำนวนของทรัพย์สินที่ได้รับมีมูลค่ารวม 20,000 ดอลลาร์สหรัฐ หรือมากกว่า แต่น้อยกว่า 50,000 ดอลลาร์สหรัฐ ผู้ฝ่าฝืนมีความผิดมีโทษจำคุก โดยให้จำคุกในเรือนจำของมลรัฐ และโทษปรับ รวมถึงการยึด-อายัดทรัพย์สิน ทั้งนี้อาจมีการเพิกถอนใบอนุญาตการประกอบธุรกิจด้วย

3.1.3 มลรัฐวอชิงตัน¹⁸⁷

ในมลรัฐวอชิงตันมีพระราชบัญญัติป้องกันการทำธุรกิจแบบพีระมิด โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 19.275.030 ว่า¹⁸⁸

- 1) ห้ามมิให้บุคคลใดสร้างส่งเสริมดำเนินงานหรือมีส่วนร่วมในโครงการพีระมิดใด ๆ

¹⁸⁶ จาก Florida Statutes Title XLVI. Crimes § 817.034. Florida Communications Fraud Act สืบค้นจาก <https://codes.findlaw.com/fl/title-xlvi-crimes/fl-st-sect-817-034.html>.

¹⁸⁷ จาก Anti-Pyramid Promotional Scheme Act สืบค้นจาก <https://statelaws.findlaw.com/washington-law/washington-pyramid-and-ponzi-scheme-laws.html>.

¹⁸⁸ จาก Anti-Pyramid Promotional Scheme Act Section 19.275.030 สืบค้นจาก <https://app.leg.wa.gov/RCW/default.aspx?cite=19.275>.

2) ข้อจำกัด เกี่ยวกับจำนวนของบุคคลที่อาจเข้าร่วมหรือมีเงื่อนไขเพิ่มเติมที่มีผลต่อการมีสิทธิในการได้รับค่าตอบแทนภายใต้โครงการนี้ โดยไม่ได้เปลี่ยนเอกลักษณ์ของโครงการเป็นโครงการพีระมิด

3) ไม่ใช่การป้องกันภายใต้บทที่ 65 กฎหมายของปี 2549 ที่บุคคลพิจารณาให้ได้รับสินค้าบริการหรือทรัพย์สิน ไม่มีตัวตนนอกเหนือจากสิทธิในการรับค่าตอบแทนและไม่เป็นข้อต่อสู้เพื่อพิจารณา ของขบวนการบริจจาคการบริจจาคหรือคำอื่น ๆ ที่มีความหมายคล้ายกัน

ลักษณะการกระทำความผิดจากการกระทำธุรกิจแบบพีระมิด คือ แผนการขายแบบพีระมิดเป็นรูปแบบใด ๆ โดยที่บุคคลจ่ายเงินหรือผลประโยชน์ทางการเงินอื่น ๆ เพื่อโอกาสที่จะได้รับค่าตอบแทนไม่ว่าเขาจะได้รับสิทธิหรือทรัพย์สินอื่นหรือไม่

การประกอบธุรกิจแบบลูกโซ่ คือ การถือโงงที่ผลตอบแทนที่รวดเร็วสร้างขึ้นจากเงินของนักลงทุนใหม่ในการลงทุนครั้งแรกเพื่อล่อเหยื่อให้มีความเสี่ยงมากขึ้น โดยทั่วไปแล้วจะถูกดำเนินคดีตามกฎหมายว่าด้วยอาชญากรรมของรัฐบาลกลาง แต่อาจถูกดำเนินคดีในฐานะรัฐอาชญากรรมภายใต้การถือโงงและกฎหมายของรัฐอื่น

สำหรับบทลงโทษ ผู้กระทำความผิดมีโทษจำคุกในเรือนจำของมลรัฐ และจ่ายค่าชดเชยความเสียหายให้ผู้เสียหายตามคำสั่งศาล และอาจถูกเพิกถอนใบอนุญาตการประกอบธุรกิจ

3.1.4 มลรัฐโอไฮโอ¹⁸⁹

มลรัฐโอไฮโอเป็นอีกหนึ่งมลรัฐที่มีการถือโงงการลงทุนสามารถเกิดขึ้นได้หลายวิธี โดยวิธีการหลอกลวงที่พบบ่อยที่สุดมีสองแบบ คือ การประกอบธุรกิจแบบลูกโซ่ และการประกอบธุรกิจแบบพีระมิด ที่มีกลไกในการทำงานเหมือนจดหมายลูกโซ่ยักษ์ ผู้เข้าร่วมจะต้องจ่ายเงินเพื่อเข้าร่วมจากนั้นรับสมัครผู้อื่นเพื่อรับผลประโยชน์จากค่าธรรมเนียมการรับสมัครใหม่ แม้ว่าอาจจะมีกำไรสำหรับผู้สมัครไม่กี่คนที่เข้าร่วมในตอนแรกนักลงทุนที่เหลือก็ยอมสูญเสียเงินทั้งหมดของพวกเขาไปอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และการประกอบธุรกิจแบบลูกโซ่ เป็นการดำเนินการลงทุนที่หลอกลวงซึ่งจ่ายผลตอบแทนให้กับนักลงทุนจากเงินของตนเองหรือเงินที่จ่ายโดยนักลงทุนในภายหลังมากกว่ารายได้ที่เกิดขึ้นจริง

อย่างไรก็ดี มลรัฐโอไฮโอมีกฎหมายชื่อว่าพระราชบัญญัติต่อต้านการทำธุรกิจแบบพีระมิดพระราชบัญญัติการคุ้มครองผู้ซื้อโอกาสทางธุรกิจ กฎหมายการทุจริตของโอไฮโอ และกฎหมายอาชญากรรมคอปกศึกษา โดยมีการบัญญัติข้อห้ามไว้ภายใต้กฎหมาย มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

¹⁸⁹ สืบค้น จาก <https://statelaws.findlaw.com/ohio-law/ohio-pyramid-and-ponzi-scheme-laws.html>.

ในพระราชบัญญัติต่อต้านการทำธุรกิจแบบพีระมิดของมลรัฐโอไฮโอ โดยบัญญัติไว้ใน มาตรา 1333.91 แบ่งลักษณะการกระทำความผิดออกเป็น 2 กรณี คือ

1) การประกอบธุรกิจแบบพีระมิด เป็นแผนการประกอบธุรกิจแบบพีระมิดเป็นโดยที่ บุคคลจ่ายเงินหรือผลประโยชน์ทางการเงินอื่น ๆ สำหรับ โอกาสหรือโอกาสที่จะได้รับค่าตอบแทน ไม่ว่าเขาจะได้รับสิทธิหรือทรัพย์สินอื่นหรือไม่

2) การประกอบธุรกิจแบบลูกโซ่ เป็นการถือโง่งที่ผลตอบแทนที่รวดเร็วสร้างขึ้นจาก เงินจากนักลงทุนใหม่ในการลงทุนครั้งแรกเพื่อล่อเหยื่อให้มีความเสี่ยงมากขึ้น โดยทั่วไปแล้วจะถูก ดำเนินคดีตามกฎหมายว่าด้วยอาชญากรรมของรัฐบาลกลาง แต่อาจถูกดำเนินคดีในฐานะรัฐ อาชญากรรมภายใต้การถือโง่งและกฎหมายของรัฐอื่น ๆ

นอกจากนี้ตามมาตรา 1333.91¹⁹⁰ คำจำกัดความของแผนการส่งเสริมการขายพีระมิด

โครงการส่งเสริมการขายพีระมิด หมายถึง แผนการหรือการดำเนินงานใด ๆ ที่บุคคล จ่ายเพื่อพิจารณา โอกาสหรือโอกาสที่จะได้รับค่าตอบแทน ที่ได้มาส่วนใหญ่มาจากการสรรหา บุคคลอื่น ในแผนหรือการดำเนินงานมากกว่าจากการขายผลิตภัณฑ์หรือบริการให้กับผู้ซื้อขั้น สุดท้ายหรือจากการบริโภคหรือการใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการโดยผู้ซื้อขั้นสุดท้าย

ค่าตอบแทน" หมายถึง เงินผลประโยชน์ทางการเงินหรือมูลค่าใด ๆ ค่าตอบแทนไม่รวม การชำระเงินตามยอดขายที่ทำกับผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมในการประกอบธุรกิจแบบพีระมิด และผู้ที่ไม่ได้ ซื้อเพื่อเข้าร่วมในแผนหรือการดำเนินงาน

การพิจารณา หมายถึง การชำระเงินหรือสิ่งมีค่าใด ๆ หรือการซื้อผลิตภัณฑ์บริการหรือ ทรัพย์สินไม่มีตัวตน

ผู้ใช้ประโยชน์ หมายถึง บุคคลที่บริโภคหรือใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการไม่ว่าบุคคลนั้นจะ เข้าร่วมในแผนหรือการดำเนินการหรือไม่

และในเรื่องบทลงโทษ เรือนจำของรัฐหรือเรือนจำประจำมลรัฐ, การคุมประพฤติ, ค่าปรับ, การชดเชยความเสียหายให้กับผู้เสียหาย, บริการชุมชน, คำสั่งศาล / คำสั่งห้าม, การเพิกถอน ใบอนุญาตประกอบธุรกิจ, การริบทรัพย์สินทางธุรกิจ

3.1.5 มลรัฐนิวเจอร์ซีย์¹⁹¹

มลรัฐนิวเจอร์ซีย์เป็นอีกหนึ่งมลรัฐที่มีการประกอบธุรกิจแบบพีระมิด และแบบลูกโซ่ โดยมีบทบัญญัติไว้ในกฎหมายธุรกิจมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ มาตรา 359 fff บัญญัติว่า การประกอบธุรกิจที่

¹⁹⁰ สืบค้น จาก <http://codes.ohio.gov/orc/1333.91>.

¹⁹¹ สืบค้น จาก <https://statelaws.findlaw.com/new-york-law/new-york-pyramid-and-ponzi-scheme-laws.html>.

ถูกต้องตามกฎหมายนั้นจะต้องไม่เป็นการประกอบธุรกิจที่มีลักษณะเป็นแบบพินัด เป็นการขายสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่จริง และถ้าหากมีการประกอบธุรกิจในลักษณะที่เป็นแบบพินัด หรือแบบลูกโซ่จะมีโทษทางอาญา คือ โทษจำคุกไม่เกินสี่ปีและอย่างน้อยระหว่างหนึ่งปีถึง 16 เดือน เนื่องจากค่าใช้จ่ายในโครงการพินัดและลูกโซ่ มักจะถูกรวมเข้ากับค่าใช้จ่ายในการถือโกงภาษีของรัฐบาลกลางการหลีกเลี่ยงภาษีและการถือโกงหลักทรัพย์จะมีบทลงโทษเพิ่มเติมอีกมากมาย และยังคงต้องใช้ค่าปรับและการชดเชยความเสียหายให้กับเหยื่อที่เป็นไปได้เช่นกัน

อย่างไรก็ตามรูปแบบการถือโกงในประเทศสหรัฐอเมริกา มีทั้งรูปแบบพินัด และแบบลูกโซ่ ถือเป็นกิจกรรมทางการเงินในรูปแบบที่ผิดกฎหมาย คำว่า “พินัด” และ “ลูกโซ่” มักจะนำมาใช้แทนกันได้ แต่มีความแตกต่างกัน คือ การถือโกงในรูปแบบของลูกโซ่ จะทำโดยบุคคลเพียงคนเดียวเท่านั้น ในขณะที่การถือโกงแบบพินัดนั้นเกี่ยวข้องกับกลุ่มคนหรือเป็นองค์กร

สำหรับกรณีตัวอย่างที่น่าสนใจเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่เป็นการถือโกงประชาชนในประเทศสหรัฐอเมริกา มีดังนี้

1) ชาร์ลี ปอนซี (Charles Ponzi)¹⁹² เป็นชาวอิตาลี ที่เข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศสหรัฐอเมริกา และแคนาดา ปอนซีกลายเป็นที่รู้จักในช่วงปี ค.ศ. 1919 - 1920 ในฐานะนักต้มตุ๋น หลอกหลวง โดยเขาเริ่มต้นทำธุรกิจมีเมืองบอสตัน แมสซาชูเซตส์ สำหรับโครงการที่สร้างรายได้ให้เขาเป็นจำนวนมาก โดยปอนซีมีแนวคิดเกี่ยวกับ “Ponzi scheme” เป็นการกระทำที่เข้าลักษณะเป็นการกู้ยืมเงินที่เป็นการถือโกงประชาชน หรือธุรกิจ “แชร์ลูกโซ่”

โดยปอนซีได้ออกเชื่อเชิญนักลงทุนให้มาลงทุนกับ Securities Exchange Company ซึ่งเป็นบริษัทเขาโดยอ้างว่าผู้ที่เข้าร่วมลงทุนจะได้รับผลตอบแทนคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 50 ของเงินต้นภายในระยะเวลา 45 วัน หรือเพียง 3 เดือน ผู้ลงทุนก็จะได้เงินกำไรเท่ากับจำนวนเงินต้นและเพิ่มเป็นสองเท่าภายในระยะเวลา 6 เดือน ปอนซีอ้างกับผู้ร่วมลงทุนว่า เขาจะเอาเงินส่วนนี้ไปซื้อ “วิมัยบัตร” (international postal reply coupon) หรือคูโปงที่สามารถเอาไปแลกสดมภ์ไปรษณีย์ได้เท่ากับจำนวนที่ต้องใช้สำหรับการส่งจดหมายน้ำหนักไม่เกิน 20 กรัมไปยังประเทศที่เป็นสมาชิกสหภาพสากลไปรษณีย์ (Universal Postal Union) โดยจะไปเลือกซื้อวิมัยบัตรจากประเทศที่มีอัตราแลกเปลี่ยนค่าเงินถูกๆ แล้วเอามาขายต่อในประเทศที่มีค่าเงินแพงกว่า หลักการของปอนซีในส่วนนี้คือการหากำไรจากส่วนต่างอัตราแลกเปลี่ยน

ในช่วงเดือนแรก ปอนซีสามารถหาลูกค้าได้ 15 ราย ระดมทุนได้มา 870 ดอลลาร์ แต่เพียง 6 เดือนต่อมาเขาสามารถหาลูกค้าได้มากถึง 20,000 ราย ทำให้เขาได้เงินไปกว่า 10,000,000

¹⁹² สืบค้น จาก <https://thepeople.co/charles-ponzi-ponzi-scheme/>.

ดอลลาร์ ปอนซีนำเอาเงินที่ได้จากการระดมทุนไปซื้อที่ดินจำนวนมาก และบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์หลายแห่ง อย่างไรก็ตาม เมื่อทางไปรษณีย์บอสดันออกมาเผยว่า ปอนซีไม่เคยมาลงทุนซื้อ แสตมป์อะไรเลย แต่กว่าที่ชาวบ้านจะรู้ว่าตัวเองถูกหลอก เงินของพวกเขาที่ถูกเล่นแร่แปรธาตุหาย วัับไปหมดแล้วธุรกิจแชร์ลูกโซ่ของปอนซีจึงเป็นอันต้องยุติกิจการลงไป

ปอนซีถูกดำเนินคดีในข้อหาฉ้อโกงถูกตัดสินจำคุกเป็นเวลา 5 ปี แต่เขาติดคุกอยู่ได้เพียง 3 ปีก็ได้รับการปล่อยตัวก่อนกำหนด แต่ปอนซีก็ไปถูกจับในข้อหาหลักทรัพย์อีกรอบระหว่างที่รอการอุทธรณ์ โดยเขาเดินทางไปยังฟลอริดาพยายามหลอกขายที่ดินให้ชาวบ้าน แต่ทางการฟลอริดา สอบสวนพบว่าเขากระทำความผิดฐานฉ้อโกงซ้ำ ปอนซีก็เลยหนีไปเท็กซัสแต่ไม่รอดถูกจับตัว ส่งกลับแมสซาชูเซตส์ โดยในที่สุดปอนซี ต้องติดคุกจนถึงปี 1934 ก่อนถูกเนรเทศกลับอิตาลีเพราะ ไม่ได้รับสิทธิเป็นพลเมืองสหรัฐฯ ก่อนที่สงครามโลกครั้งที่ 2 จะปะทุขึ้น ปอนซีเดินทางไปยัง บราซิลใช้ชีวิตอย่างสมถะ ทำธุรกิจเล็ก ๆ น้อย ๆ ก่อนเสียชีวิตลงในปี 1949

จากกรณีของปอนซีนี้จะเห็นได้ว่ารูปแบบของการฉ้อโกงลักษณะนี้ก็ไม่ต่างกับการ ลงทุนแบบพีระมิด (pyramid scheme) ที่เป็นการเอาเงินนักลงทุนที่ถูกหลอกที่หลังกมาให้รายแรกที่ ต่างก็คือ การลงทุนแบบพีระมิดจะใช้ระบบสมาชิกแบบเครือข่าย ที่สมาชิกแต่ละรายจะต้องออก ตามหาสมาชิกสืบเนื่องเพื่อเป็นลูกข่ายของตัวเอง แต่ธุรกิจแบบลูกโซ่จะไม่มีการทำแบบนั้น ผู้บง การจะเป็นผู้ระดมทุนโดยตรงแล้วให้คนลงทุนนั่งรอผลกำไรอยู่ที่บ้าน ซึ่งก็อาจจะได้กำไรงวด แรกๆ ก่อนที่นายแชร์จะหายตัวไปเมื่อการหาผู้ลงทุนหน้าใหม่เริ่มถึงทางตัน

2) Billie Sol Estes¹⁹³ พ่อค้านำสินค้าไปขายยังตลาดปฎิแห่งเวสต์เท็กซัส เขาสร้างทุน โดยการจ้างองอุปกรณฟาร์มที่ไม่มีอยู่จริงซึ่งเป็นการหลอกลวงประชาชน เขาถูกจำคุกในปี ค.ศ. 1965 และในปีค.ศ. 1971 ก็ดำเนินการจ้างองอุปกรณน้ำมันที่ไม่มีกิจการขึ้นมาจริง เพื่อ หลีกเลี่ยงภาษีทำให้ถูกจำคุกอีกครั้งในปี ค.ศ. 1979

3) Mark Rich¹⁹⁴ และหุ้นส่วนพินคัสกรีน ทำการฉ้อฉลในการค้าขายน้ำมันในปี ค.ศ. 1983-1984 เป็นมูลค่ากว่า 105 ล้านดอลลาร์ และพวกเขาย้ายไปที่บริษัทย่อยในต่างประเทศ เพราะ คาดว่าจะถูกฟ้องร้องโดย Rudy Giuliani ทนายความของสหรัฐอเมริกาสำหรับการหลบเลี่ยงภาษี พวกเขาหนีไปที่สวิตเซอร์แลนด์ซึ่งการหลีกเลี่ยงภาษีไม่ใช่อาชญากรรมที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้

นอกจากนี้เรื่องการฉ้อโกงในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้นอาจกล่าวถึงรูปแบบการกระทำ

¹⁹³ สืบค้น จาก <http://faculty.trinity.edu/rjensen/FraudAmericanHistory.html>.

¹⁹⁴ สืบค้น จาก <http://faculty.trinity.edu/rjensen/FraudAmericanHistory.html>.

ความผิดอีกประการหนึ่งคือ False Pretense ซึ่งเป็นการกระทำที่เป็นการหลอกลวงให้ได้มาซึ่งทรัพย์สิน¹⁹⁵ โดยมลรัฐที่มีบทบัญญัติในเรื่องนี้ ได้แก่

1) มลรัฐนอร์ท แคโรไลนา ได้มีการบัญญัติความผิดเกี่ยวกับการหลอกลวงไว้ในมาตรา 19 โดยเป็นกรณีที่มีการรับทรัพย์สินที่ได้มาจากการหลอกลวง กล่าวคือ ถ้าบุคคลใดจะรู้เท่าทันและโดยวิธีการหลอกลวงใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นอย่างที่แท้จริงในอดีตหรือเป็นความจริงหรือเหตุการณ์ในอนาคตหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคตได้รับหรือพยายามที่จะได้รับจากบุคคลใด ๆ ภายในรัฐนี้ใด ๆ ไม่ว่าจะเป็เงินสินค้า ทรัพย์สิน บริการที่เลือกดำเนินการหรือสิ่งอื่น ๆ เพื่อโกงหรือฉ้อโกงบุคคลใด ๆ ของเงินสินค้าทรัพย์สินบริการที่เลือกในการดำเนินการหรือสิ่งอื่น ๆ ที่มีมูลค่าบุคคลดังกล่าวจะต้องมีความผิดทางอาญา¹⁹⁶

2) มลรัฐโรดไอส์แลนด์ได้บัญญัติถึงเรื่องการหลอกลวงที่เป็นการฉ้อโกงไว้ในเรื่องกฎหมายทั่วไปว่าเป็นความผิดอาญา ตามมาตรา 11-41-13 โดยบัญญัติว่า บุคคลที่หลอกลวงหรือมีเจตนาที่จะโกงหรือหลอกลวงเพื่อให้ได้รับลายเซ็นของบุคคลใด ๆ ในเอกสารใด ๆ การทำผิดซึ่งจะถูกลงโทษในฐานะของปลอมเอกสารจะต้องถูกลงโทษโดยการจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันดอลลาร์ (1,000 ดอลลาร์) หรือทั้งจำทั้งปรับ

3.2 ประเทศสหราชอาณาจักร

ในประเทศสหราชอาณาจักรมีมาตรการเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน โดยมีนิยามความหมายและรูปแบบของการหลอกลวงประชาชน กล่าวคือ การหลอกลวงประชาชนนั้นเป็นวิธีการหลอกลวงการลงทุนด้วยหลักการที่ว่า “รวยอย่างรวดเร็ว” มีการจ่ายผลตอบแทนให้กับนักลงทุนจากเงินของตนเอง หรือจากเงินที่จ่ายโดยนักลงทุนที่ตามมา โดยไม่มีรูปแบบการลงทุนที่แท้จริงเนื่องจากผู้ที่กระทำความผิดสามารถนำเงินออกได้ด้วยตนเอง นักหลอกลวงจะทำการโฆษณาการลงทุนที่ไม่มีอยู่จริงที่ให้ผลตอบแทนพิเศษในระยะเวลาดำเนินการสั้น ภายหลังจากที่ได้รับผลตอบแทนตามสัญญาจากการลงทุน ทำให้นักลงทุนรายแรก ๆ เริ่มแพร่กระจายให้ครอบครัวและเพื่อน ๆ ทราบข้อมูล ด้วยวิธีการนี้การลงทุนจึงได้รับความน่าเชื่อถือ แต่ทั้งนี้ผลกำไรที่นักลงทุนรายแรกได้รับนั้นมาจากเงินที่จ่ายโดยนักลงทุนใหม่ เพราะผู้ประกอบการไม่ได้นำเงินที่ได้จากการชักชวน เชิญชวนไปลงทุนต่อแต่อย่างใด สำหรับการฉ้อโกงประชาชนนั้นถูกสร้างขึ้นสำหรับผู้มีรายได้ในทุกระดับ และได้รับการลงทุนในกลุ่มผู้ลงทุนระดับบน และระดับกลางและล่าง

¹⁹⁵ สืบค้น จาก https://en.wikipedia.org/wiki/False_pretenses.

¹⁹⁶ สืบค้น จาก https://www.ncleg.net/EnactedLegislation/Statutes/HTML/BySection/Chapter_14/GS_14-100.html.

ผู้เสียหายจึงอยู่ในฐานะที่เป็นประชาชนเป็นส่วนใหญ่ โดยปกติแล้วผู้ประกอบการจะหายไปด้วยเงินของนักลงทุนที่นำมาลงทุนเรื่อย ๆ ดังนั้นระบบจึงล้มลงในที่สุดเมื่อนักลงทุนไม่ได้รับอะไร รวมถึงการลงทุนเริ่มแรก เนื่องจากการฉ้อโกงเป็นการประกอบธุรกิจที่ไม่ได้รับอนุญาต และไม่ได้ทำกำไรขึ้นมาจริง จึงไม่น่าจะกู้เงินลงทุนที่สูญหายไปได้¹⁹⁷

ในประเทศสหราชอาณาจักรมีหน่วยงาน ชื่อว่า The Serious Fraud Office หรือ SFO เป็นหน่วยงานรัฐบาลที่ไม่ใช่รัฐมนตรีของรัฐบาลแห่งสหราชอาณาจักร ก่อตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติความยุติธรรมทางอาญา ค.ศ. 1987¹⁹⁸ มีหน้าที่ในการสืบสวน ดำเนินคดีการทุจริต การฉ้อโกง และการคอร์รัปชันที่มีลักษณะซับซ้อน หรือรุนแรงในเขตอังกฤษ เวลส์ และไอร์แลนด์เหนือ ตามพระราชบัญญัติรัฐสภาแห่งสหราชอาณาจักรส่วนที่ 2 ของพระราชบัญญัติความยุติธรรมทางอาญาปี 1987 มอบอำนาจบังคับพิเศษ SFO ใ้บุคคลใดบุคคลหนึ่งเพื่อจัดเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้อง หมายความร่วมมือเอกสารลับ และตอบคำถามที่เกี่ยวข้องรวมถึงคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่เป็นความลับ SFO จะเป็นผู้ดำเนินการหลักของพระราชบัญญัติการติดสินบน ค.ศ. 2010 ซึ่งได้รับการออกแบบมาเพื่อส่งเสริมการกำกับดูแลกิจการที่ดีและส่งเสริมชื่อเสียงของกรุงลอนดอน และสหราชอาณาจักรว่าเป็นสถานที่ที่ปลอดภัยในการทำธุรกิจ ส่วนเรื่องเขตอำนาจศาลนั้น ไม่ได้มีการขยายไปถึงสก็อตแลนด์ ซึ่งการสอบสวนการทุจริตและการทุจริตโดยตำรวจสกอตแลนด์ผ่านแผนกอาชญากรรมผู้เชี่ยวชาญและการดำเนินคดีดำเนินการ โดยหน่วยอาชญากรรมทางเศรษฐกิจของสำนักงานคราวน์และสำนักงานจัดการการคลัง¹⁹⁹

ในด้านการดำเนินการเกี่ยวกับการฉ้อโกง SFO จะดำเนินการสอบสวน และดำเนินคดีเกี่ยวกับการฉ้อโกงประเภทต่าง ๆ รวมถึงการฉ้อโกงการลงทุน ในบรรดาประเภทของการฉ้อโกงการลงทุนที่ถูกดำเนินคดี คือ การหลอกลวงหุ้น²⁰⁰ นอกจากนี้ SFO ยังดำเนินการตามแผนการลงทุนที่เรียกว่า 'Ponzi' หรือแผนการพีระมิดซึ่งโดยทั่วไปเกี่ยวข้องกับข้อเสนอการลงทุนซึ่งสัญญาว่าจะ

¹⁹⁷ สืบค้น จาก http://www.actionfraud.police.uk/fraud_protection/ponzi_schemes.

¹⁹⁸ จาก Criminal Justice Act 1987, chapter 38 สืบค้นจาก

<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1987/38>.

¹⁹⁹ สืบค้นจาก [https://en.wikipedia.org/wiki/Serious_Fraud_Office_\(United_Kingdom\)#Fraud](https://en.wikipedia.org/wiki/Serious_Fraud_Office_(United_Kingdom)#Fraud) เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2562.

²⁰⁰ จาก The SFO investigates and prosecutes fraud. The SFO prosecutes different types of fraud, including investment fraud. Among the types of investment fraud prosecuted are boiler room fraud (share scams), which is an operation, usually run from abroad, where scammers typically cold-call people and use hard-sell tactics to sell shares that prove worthless, are inflated in price, or don't exist. สืบค้นจาก [https://en.wikipedia.org/wiki/Serious_Fraud_Office_\(United_Kingdom\)#Fraud](https://en.wikipedia.org/wiki/Serious_Fraud_Office_(United_Kingdom)#Fraud).

ให้อัตราผลตอบแทนที่สูงอย่างผิดปกติ โดยทั่วไปการฉ้อโกงจะเกี่ยวข้องกับข้อเสนอการลงทุน ซึ่งสัญญาว่าจะให้ผลตอบแทนที่สูงกว่าที่เสนอให้ ตัวอย่างเช่นผลตอบแทนการลงทุนร้อยละ 30 จะได้รับการอ้างสิทธิ์เมื่อผลตอบแทนที่เป็นจริงมากขึ้นคือร้อยละ 5-10 ในการประกอบธุรกิจแบบลูกโซ่ ผู้ดำเนินการคนเดียวได้รับประโยชน์ในขณะที่ในโครงการที่ระดมนักลงทุนจำนวนมาก ได้รับประโยชน์จากการสรรหานักลงทุนอื่น ๆ²⁰¹

ตัวอย่างหนึ่งของการดำเนินคดีโครงการฉ้อโกงประชาชน ที่ประสบความสำเร็จ กรณี KF Concept นายธนาคารถูกจำคุกเป็นเวลา 10 ปีสำหรับการดำเนินธุรกิจการลงทุนที่ไม่ได้รับอนุญาตและการโกงนักลงทุนจำนวนมากกว่า 17 ล้านปอนด์²⁰² กรณีการฉ้อโกงการลงทุนจำเลยทั้งสี่ ถูกพิพากษาที่ศาล Southwark Crown เรื่องการดำเนินธุรกิจการลงทุนไวน์ที่เป็นการฉ้อโกง ซึ่ง SFO ได้รับข้อมูลเพื่อแนะนำว่ากรรมการและผู้ร่วมงานได้ดำเนินการฉ้อโกงการลงทุนโดยมุ่งเป้าไปที่บุคคลที่อาศัยอยู่ในสหรัฐอเมริกา การฉ้อโกงเกี่ยวข้องกับคำมั่นสัญญาของผลกำไรสูงมาก มาจากการลงทุนในไวน์และผลิตภัณฑ์จากแอลกอฮอล์อื่น ๆ ผู้ต้องสงสัยห้าคนถูกตั้งข้อหาสมรู้ร่วมคิดในการฉ้อโกง โดยผู้ต้องหาสี่คนถูกตัดสินว่ามีความผิด และอีก 1 คนให้การรับสารภาพ²⁰³

สำหรับบทกำหนดโทษเรื่องการฉ้อโกงนี้บัญญัติไว้ในมาตรา 12 Criminal Justice Act 1987 ส่วนที่ 38 มาตรา 12 (3)²⁰⁴ บัญญัติว่า บทลงโทษสำหรับการสมคบคิดในการฉ้อโกง คือ กรณีที่บุคคลที่มีความผิดฐานสมรู้ร่วมคิดในการฉ้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือ ปรับหรือ ทั้งจำทั้งปรับ

²⁰¹ สืบค้นจาก <https://web.archive.org/web/20130314144222/http://www.sfo.gov.uk/fraud/what-is-fraud/investment-fraud/other-investment-fraud.aspx>.

²⁰² จาก The SFO has cited the KF Concept case as an example of one of its successful ponzi scheme prosecutions, where a banker was jailed for 10 years for running an unauthorized investment business and defrauding investors of amounts over £17 million. สืบค้นจาก [https://en.wikipedia.org/wiki/Serious_Fraud_Office_\(United_Kingdom\)#Fraud](https://en.wikipedia.org/wiki/Serious_Fraud_Office_(United_Kingdom)#Fraud).

²⁰³ จาก Other investment fraud, Case example, Four defendants were sentenced at Southwark Crown Court for operating a fraudulent wine investment business. The SFO received information to suggest that the directors and associates had been operating an investment fraud targeted at individuals living in the USA. The fraud involved the promise of excessively high profits on investments in wine and other alcohol based products. Five suspects were charged with conspiracy to defraud; four were convicted (one having pleaded guilty at an earlier stage). สืบค้น จาก <https://web.archive.org/web/20130314144222/http://www.sfo.gov.uk/fraud/what-is-fraud/investment-fraud/other-investment-fraud.aspx>.

²⁰⁴ สืบค้นจาก <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1987/38?view=extent>.

กรณีศึกษาที่ SFO เป็นผู้ดำเนินคดี : คดี Ponzi schemer jailed for ten years²⁰⁵

เควิน ฟอสเตอร์ อายุ 52 ปี ผู้คิดค้นและดำเนิน โครงการที่ไม่สุจริต โดยทำการฉ้อ โกงเงิน จำนวน 34 ล้านปอนด์ จากนักลงทุนในระยะเวลาประมาณสามปีพบว่ามีความผิด และเควิน ฟอสเตอร์ถูกตั้งข้อหาในเดือนพฤษภาคม 2550 หลังจากการสืบสวนแผนการฉ้อ โกงของฟอสเตอร์ โดย SFO ด้วยความช่วยเหลือของตำรวจเมืองเคนต์ และ Financial Services Authority (FSA) จากการสอบสวนสรุปได้ว่าฟอสเตอร์กระทำความผิดเรื่องการ โจรกรรมตามพระราชบัญญัติ การโจรกรรม ค.ศ. 1968 เป็นจำนวน 6 ครั้ง กระทำความผิดซึ่งเป็นการผิดภายใต้พระราชบัญญัติการ บริการด้านการเงินและการตลาด ค.ศ. 2000 จำนวน 6 ครั้ง รวมถึงการกระทำที่ปกปิดข้อเท็จจริงที่เป็นเท็จอีก 5 ครั้ง อย่างไรก็ตามเควิน ฟอสเตอร์ ถูกตัดสินจำคุกเป็นเวลาสิบปีจากการดำเนินธุรกิจ การลงทุนที่ไม่ได้รับอนุญาต และฉ้อ โกงเงินทุนของนักลงทุน ผ่านโครงการตามแนวความคิดของ ฟอสเตอร์เป็นจำนวนเงิน 34 ล้านปอนด์

3.3 ประเทศออสเตรเลีย²⁰⁶

ในประเทศออสเตรเลีย มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจแบบพีระมิด คือ พระราชบัญญัติ การแข่งขันทางการค้าและการคุ้มครองผู้บริโภค โดยมีบทบัญญัติในส่วนที่ 3 เรื่อง ธุรกิจแบบ พีระมิดโดยมีบทบัญญัติไว้ 2 คือ มาตรา 44 และมาตรา 45

มาตรา 44 กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในธุรกิจแบบพีระมิด โดยบุคคลต้องไม่เข้าร่วมใน โครงการพีระมิด บุคคลต้องไม่ชักชวนหรือพยายามชักจูงบุคคลอื่นให้เข้าร่วมในโครงการพีระมิด อาจมีการลงโทษทางการเงินสำหรับการละเมิดส่วนย่อยนี้

ในการเข้าร่วมโครงการพีระมิด คือ เพื่อสร้างหรือส่งเสริมโครงการ (ไม่ว่าจะคนเดียว หรือร่วมกับบุคคลอื่น) หรือมีส่วนร่วมในโครงการในทุก ๆ ความสามารถ (ไม่ว่าจะเป็นพนักงาน หรือตัวแทนของบุคคลที่จัดตั้งหรือส่งเสริมโครงการหรือผู้มีส่วนร่วมในธุรกิจ)

และในบทบัญญัติมาตรา 45 ได้กล่าวถึงความหมายของธุรกิจแบบพีระมิด โดยให้ความหมายของธุรกิจแบบพีระมิดไว้ว่า เป็นธุรกิจที่มีลักษณะของการมีส่วนร่วมโดยผู้เข้าร่วมใหม่ หรือบุคคลที่สมัคร หรือได้รับเชิญให้เข้าร่วมลงทุน บางส่วนหรือทั้งหมดต้องชำระเงิน

²⁰⁵ สืบค้น จาก <https://web.archive.org/web/20120402121049/> และ <http://www.sfo.gov.uk/press-room/latest-press-releases/press-releases-2010/ponzi-schemer-jailed-for-ten-years.aspx>.

²⁰⁶ สืบค้น จาก https://www.legislation.gov.au/Details/C2013C00620/Html/Volume_3#_Toc368657587 และ <https://www.moneysmart.gov.au/scams/investment-scams/ponzi-schemes>.

ในการเข้าร่วมให้แก่ผู้เข้าร่วมรายอื่น หรือการชำระเงินเพื่อเข้าร่วมลงทุน โดยการถูกชักนำ หรือชักชวนให้เข้าร่วม

นอกจากนี้ในมาตรา 164 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการลงโทษในการมีส่วนร่วมในธุรกิจแบบพีระมิด โดยแบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ

- 1) คคลที่เข้าร่วมในธุรกิจแบบพีระมิด และ
 - 2) บุคคลที่ชักชวนให้บุคคลอื่นเข้าร่วมในธุรกิจแบบพีระมิด
- โดยทั้ง 2 กรณีนี้บัญญัติโทษไว้เหมือนกัน คือ
- (ก) ถ้าบุคคลนั้นเป็นนิติบุคคลต้องระวางโทษปรับ 1,100,000 ดอลลาร์ออสเตรเลียหรือ
 - (ข) ถ้าบุคคลนั้นไม่ใช่นิติบุคคลต้องระวางโทษปรับ 220,000 ดอลลาร์ออสเตรเลีย

บทที่ 4

วิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ โดยศึกษากรณีการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนของประเทศไทย กับต่างประเทศ

ในบทนี้ผู้เขียนจะนำหลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่ได้ศึกษามาใช้ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และการฉ้อโกงประชาชนโดยพิจารณาจากปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชนที่เกิดขึ้นในประเทศไทย กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 343 พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. 2534 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 รวมถึงหลักการกำหนดโทษทางอาญา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยนำข้อมูลที่ได้จากศึกษามาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ สามารถแบ่งหัวข้อในการวิเคราะห์ได้ ดังต่อไปนี้

- 4.1 การวิเคราะห์ปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชน
- 4.2 การวิเคราะห์กฎหมาย และกระบวนการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชน
- 4.3 การวิเคราะห์หน่วยงานเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชน
- 4.4 การวิเคราะห์บทลงโทษในการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชน

นอกจากนี้ จากการศึกษายังพบว่าปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชนนั้น เป็นปัญหาที่นานาประเทศตระหนักถึง และได้มีการบัญญัติกฎหมายและบทลงโทษขึ้นมาเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำที่เป็นความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชน รวมถึงมีการจัดตั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการควบคุมดูแลการกระทำที่เข้าข่ายว่าเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชน เพื่อให้คนในสังคมหันมาตระหนัก และสนใจ ใส่ใจรายละเอียดของธุรกิจก่อนที่จะตัดสินใจเข้าร่วมลงทุน สำหรับประเทศที่ได้เลือกศึกษานั้นเป็นประเทศทุนนิยม ซึ่งได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหราชอาณาจักร และประเทศ

ออสเตรเลียโดยทั้งสามประเทศนี้ต่างก็มีการบัญญัติกฎหมาย และบทลงโทษที่แตกต่างกัน และบางประเทศก็ได้กำหนดหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการดูแลรับผิดชอบในกรณีที่มีการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และการฉ้อโกงประชาชน ดังที่จะได้เปรียบเทียบในลำดับถัดไป

4.1 การวิเคราะห์ปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชน

ในส่วนนี้ผู้เขียนจะทำการวิเคราะห์ปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชนที่เกิดขึ้นกับกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยจะเริ่มจากปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชน กฎหมายที่นำมาบังคับใช้และหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบ

จากการศึกษาพบว่าในปัจจุบันปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนั้นได้มีเกิดขึ้นทั่วทุกมุมโลก และสามารถเกิดได้กับทุกคน โดยในแต่ละประเทศจะมีรูปแบบ และวิธีการในการฉ้อโกงประชาชนที่แตกต่างกันออกไป รวมถึงกฎหมายที่นำมาบังคับใช้ หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแล บทกำหนดโทษ และวิธีการลงโทษผู้กระทำความผิดก็ย่อมแตกต่างกันออกไปตามสภาพสังคม

สำหรับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ หรือ อาชญากรรมคอเชื้ตขาว เป็นอาชญากรรมประเภทหนึ่งที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจตลอดจนความมั่นคงของสถาบันการเงิน สำหรับปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และการฉ้อโกงประชาชนที่ได้เกิดขึ้นในประเทศไทยนั้นมีมาเป็นระยะเวลากว่า 40 ปีมาแล้ว และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอีกเรื่อย ๆ เนื่องจากตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และการฉ้อโกงประชาชนได้มีการพัฒนารูปแบบ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบ วิธีการ และช่องทางในการฉ้อโกงประชาชนจนทำให้เกิดเป็นวิวัฒนาการของการฉ้อโกงประชาชนที่แตกต่างกันออกไปตามยุคสมัย ประกอบกับความเจริญของระบบเศรษฐกิจ และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ แต่อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและวิธีการของการฉ้อโกงประชาชนไปอีกกี่ยุคสมัย แต่หลักการของการหลอกลวงประชาชนที่เป็นการหลอกลวงเพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อกลอุบาย รวมถึงการหลอกลวงให้เข้าร่วมการลงทุนในธุรกิจต่าง ๆ ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อประชาชนทั้งที่เข้าร่วมลงทุน และไม่ได้เข้าร่วมลงทุน เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจ และสถาบันการเงินของประเทศ ก็ยังคงเป็นหลักการของการฉ้อโกงประชาชน จึงอาจกล่าวได้ว่าอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และการฉ้อโกงประชาชนนั้นเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวเป็นอย่างมาก

รูปแบบการฉ้อโกงประชาชนที่เป็นที่รู้จักกันดีในสังคมไทยก็คือ แชร้ลูกโซ่ หรือ Ponzi Scheme หรือ Pyramid Scheme มักจะพบในรูปแบบของการชักชวนให้ประชาชนเข้าร่วมลงทุนใน

ลักษณะของลูกโซ่ โดยเป็นการระดมทุนจากคนเป็นจำนวนมาก หรือเป็นการหลอกลวงขายสินค้าที่ไม่มีอยู่จริง โดยตกลงว่าจะให้ผลกำไรตอบแทนในอัตราที่สูงในระยะเวลาที่สั้น หรือได้รับผลประโยชน์ที่ได้รับจากการนำเงินไปลงทุน อย่างมหาศาล ซึ่งในระยะแรกผู้ประกอบการจะสามารถให้ผลตอบแทนผู้ร่วมลงทุนได้ตามที่ตกลงกันไว้ เพื่อเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือในการที่จะชักชวนให้ผู้อื่นมาร่วมลงทุนด้วย แต่ในความเป็นจริงกลับไม่มีการนำเงินดังกล่าวไปลงทุน หรือไปขายสินค้าเลย จึงเข้าข่ายว่าเป็นการกระทำที่สมมติขึ้นมาเพื่อใช้ในการหลอกลวงประชาชน โดยการลงทุนที่นำมาเป็นกลอุบายนั้นก็เพียงสิ่งที่กล่าวขึ้นมาลอย ๆ และการขายสินค้าต่าง ๆ ก็เป็นสินค้าที่ไม่มีอยู่จริง เป็นการนำเงินที่ได้จากผู้ที่มาลงทุนในภายหลังมาจ่ายเป็นผลประโยชน์ตอบแทนให้กับผู้ที่มาลงทุนก่อน จนถึงจุดที่ผู้ประกอบการหวังผลในการระดมทุนสำเร็จแล้ว หรือเมื่อถึงจุดที่ไม่สามารถนำเงินจากกลุ่มผู้ลงทุนในภายหลังมาจ่ายให้กับผู้ที่มาลงทุนก่อนได้เพียงพอที่จะปิดตัวลง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อผู้ที่เข้าร่วมการลงทุนได้รับความเสียหายจากการที่จะต้องได้รับผลประโยชน์ตามที่ถูกชักชวนมาเข้าร่วมการลงทุน แชรส์ลูกโซ่จึงเป็นรูปแบบของการฉ้อโกงประชาชนประเภทหนึ่งที่สร้างความเสียหาย ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศเป็นอย่างมาก รวมถึงเป็นการทำลายความน่าเชื่อถือของสถาบันการเงินในประเทศอีกด้วย

สำหรับลักษณะของแชร์ลูกโซ่ตามที่ได้กล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่าแชร์ลูกโซ่เป็นการฉ้อโกงประชาชนในลักษณะที่เป็นการระดมทุนด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยอาศัยเงินทุนที่มีจำนวนไม่มากจากประชาชน หรืออาจเป็นการเชิญชวนประชาชนมาเป็นสมาชิกเพื่อเข้าร่วมการลงทุน ส่งผลให้ธุรกิจมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว เนื่องจากธุรกิจแชร์ลูกโซ่เป็นธุรกิจที่ให้ผลตอบแทนหรือผลประโยชน์สูง รวดเร็ว ตรงต่อเวลาในระยะแรกจึงทำให้มีผู้เข้าร่วมกิจการเป็นจำนวนมาก โดยผู้ประกอบการมักจะกล่าวอ้างกับผู้ร่วมลงทุนว่าจะนำเอาเงินที่ร่วมลงทุนที่ได้รับนั้นไปลงทุนอย่างใดอย่างหนึ่งที่ได้รับผลตอบแทนสูงในระยะเวลาสั้น แต่ที่จริงแล้วมาจากเงินหมุนเวียนของสมาชิกใหม่ที่นำมาจ่ายให้สมาชิกเก่าหรือผู้ลงทุนรายเก่า

อย่างไรก็ดีแชร์ลูกโซ่นั้นจะมีค่าธรรมเนียมในการสมัครสมาชิกที่สูง อาจมีการชักชวนให้ซื้อสินค้า ซึ่งคุณภาพของสินค้านั้นอาจมีทั้งดี และไม่ดีปะปนกันไป หรือบางกรณีอาจไม่มีสินค้าอยู่จริง รายได้หลักของแชร์ลูกโซ่นี้มาจากการหาสมาชิกเพื่อชักชวนให้เข้าร่วมลงทุน ไม่ได้มาจากการขายสินค้า วิธีการประกอบธุรกิจในลักษณะนี้จึงเป็นการหาสมาชิกหรือช่วยมากกว่าการขายสินค้า ซึ่งแตกต่างกับการขายตรงที่ปัจจุบันเป็นธุรกิจที่ได้รับการจดทะเบียนและเป็นธุรกิจที่ถูกต้องตามกฎหมาย

ปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชนที่เกิดขึ้นในประเทศไทยนั้น เริ่มต้นเป็นที่รู้จักจากธุรกิจลงทุนซื้อน้ำมัน หรือ แชร้แม่ขม้อย ที่มีการประกอบธุรกิจในลักษณะที่เป็นการชักชวนให้ประชาชนเข้าร่วมลงทุนซื้อน้ำมันเป็นจำนวนมาก และมีการจ่ายเงินปันผลให้กับผู้ร่วมลงทุนจริง ทำให้มีประชาชนให้ความสนใจเป็นจำนวนมากและเป็นจุดกำเนิดของการฉ้อโกงประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ ที่นิยมเรียกกันว่า “แชร์” เช่น แชร์เสมาฟ้าคราม ที่เป็นการประกอบธุรกิจซื้อขายที่ดินราคาถูก, แชร์ชาร์เตอร์ เป็นการประกอบธุรกิจลงทุนสินค้าโภคภัณฑ์และอัตราแลกเปลี่ยน, แชร์บลิสเซอร์ เป็นการประกอบธุรกิจลงทุนการท่องเที่ยวโดยการสมัครเป็นสมาชิก หรือที่เรียกว่า ไท้มแชร์ริง, แชร์ยูฟัน เป็นธุรกิจลงทุนในสกุลเงิน U-Token ที่ตั้งขึ้นใหม่ และแชร์ซินแสโซกุนที่เป็นการประกอบธุรกิจลงทุนจำหน่ายผลิตภัณฑ์เสริมอาหารบำรุงสมอง แล้วจะพาสมาชิกไปทัวร์ญี่ปุ่น เป็นต้น

จากตัวอย่างการฉ้อโกงประชาชนที่กล่าวถึงนี้แม้จะมีการเรียกว่าแชร์ แต่ก็เป็นการฉ้อโกงประชาชนประเภทหนึ่ง จึงเป็นรูปแบบของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ โดยในปัจจุบันแนวโน้มของการฉ้อโกงประชาชนนั้นอาจมีเพิ่มขึ้น เพราะเป็นการกระทำที่อาศัยรูปแบบ และวิธีการที่แตกต่างกัน ไม่ซ้ำกัน อีกทั้งอาศัยความเนบเนียนทำให้ยากต่อการเป็นที่สงสัย และยากต่อการจับกุมมากกว่าสมัยก่อน โดยปกติแล้วการฉ้อโกงประชาชนมักจะมีการกระทำเป็นเครือข่าย หรือเป็นองค์กร มีลักษณะการพุดจาโน้มน้าว ชักชวนให้ร่วมลงทุน ซื้อสินค้า การเข้ารับบริการในลักษณะต่าง ๆ หรือการแอบแฝงมาในธุรกิจขายตรง โดยต่างก็นำเอาผลประโยชน์ที่จะได้รับมาชักชวนเพื่อให้ง่ายต่อการหลงเชื่อ ส่งผลให้ประชาชนไม่สามารถรู้เท่าทันผู้ประกอบธุรกิจได้ ทำให้เกิดการหลงเชื่อ ประกอบกับความโลภ ความอยากได้รับผลประโยชน์ต่าง ๆ จึงทำให้ง่ายต่อการตกเป็นเหยื่อของการฉ้อโกงประชาชน

ดังนั้นหากพิจารณาจากลักษณะการกระทำความผิดแล้วนั้นจะเห็นได้ว่าอัตราของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการฉ้อโกงประชาชนมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น เพราะรูปแบบและวิธีการของการประกอบธุรกิจได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย จึงทำให้รัฐจะต้องมีกฎหมายที่สามารถนำมาใช้บังคับ และจำเป็นต้องมีกฎหมายที่ใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมพฤติกรรมของประชาชน และป้องกันไม่ให้เกิดการตกเป็นเหยื่อของการฉ้อโกงประชาชน รวมถึงการปราบปรามไม่ให้มีการกระทำในลักษณะที่เป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจเกิดขึ้น

จากปัญหาการฉ้อโกงประชาชนที่เกิดขึ้นในประเทศไทย แม้ว่าจะมีกฎหมายที่ใช้บังคับเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนจำนวนหลายฉบับ แต่กฎหมายที่ออกมาใช้บังคับนั้นเป็นการออกกฎหมายโดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออุดช่องว่างของกฎหมายในขณะนั้น และเพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดอาญาเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน

ได้อย่างทันที จึงทำให้มีการออกกฎหมาย เช่น พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน และพระราชบัญญัติการเล่นแชร์ เป็นต้น ส่งผลให้กฎหมายที่นำมาใช้บังคับในเรื่องการฉ้อโกงประชาชน เกิดความซับซ้อนในการบังคับใช้กฎหมาย รวมถึงการนำกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ และปัญหาในเรื่องของบทกำหนดโทษ รวมถึงปัญหาของหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแล ปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชนในประเทศไทยจึงมีประเด็นปัญหาในเรื่องของการบังคับใช้กฎหมาย การกำหนดบทลงโทษ และหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแล ดังที่จะวิเคราะห์ในส่วนถัดไป

จากสถานการณ์ปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชนในประเทศไทยและแนวโน้มการเกิดการฉ้อโกงประชาชนที่อาจเพิ่มขึ้นในอนาคต เนื่องจากการกระทำที่อาศัยรูปแบบและวิธีการที่แตกต่างกัน ไม่ซ้ำกัน อีกทั้งยังอาศัยความแนบเนียนยากต่อการเป็นที่สงสัย และยากต่อการจับกุมมากกว่าสมัยก่อน ทำให้รัฐในฐานะที่เป็นผู้บริหารประเทศจะต้องดูแลและคุ้มครองประชาชนไม่ให้ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชน ทำให้จำเป็นต้องมีกฎหมายที่ใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมพฤติกรรมของประชาชน เพื่อให้มีการปฏิบัติตนให้ถูกต้อง เหมาะสม และป้องกันไม่ให้เกิดการตกเป็นเหยื่อของการฉ้อโกงประชาชนในประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชนจำนวนหลายฉบับ ได้แก่

- 1) ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341 เรื่องการฉ้อโกง และมาตรา 343 เรื่อง การฉ้อโกงประชาชน
- 2) พระราชบัญญัติการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
- 3) พระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. 2534
- 4) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542
- 5) พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

4.2 การวิเคราะห์กฎหมาย และกระบวนการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชนของประเทศไทยกับต่างประเทศ

จากกฎหมายที่กล่าวถึงข้างต้นนั้นเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชนของประเทศไทย และสามารถนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ ได้ดังนี้

1) ประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติเรื่องการฉ้อโกง และฉ้อโกงประชาชนไว้ในหมวด ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ โดยบัญญัติเรื่องการฉ้อโกงไว้ในมาตรา 341 ความว่า การฉ้อโกง คือ การหลอกลวงโดยเจตนาของบุคคล หรือนิติบุคคลอื่น ซึ่งความผิดฐานฉ้อโกงนั้นหมายรวมถึง การแสดงข้อความอันเป็นเท็จ การบิดเบือนความจริง หรือการประพฤติ การกระทำที่เป็น การหลอกลวง ไม่ซื่อสัตย์ หลักการสำคัญของการฉ้อโกง คือ การได้รับของมีค่าโดยปกติจะเป็นเงิน หรือทรัพย์สิน

และบทบัญญัติเรื่องการฉ้อโกงประชาชนนั้นเป็นการกระทำความผิดตามมาตรา 343 โดยเป็นการหลอกลวงที่กระทำต่อประชาชน หรือคนเป็นจำนวนมาก และเป็นการกระทำ โดยมีเจตนาในการปกปิดความจริงซึ่งควรบอกแจ้งแก่ประชาชน โดยมีหลักการเช่นเดียวกับการฉ้อโกง แตกต่างกันเพียงรูปแบบของการกระทำที่ส่วนใหญ่จะเป็นการกู้ยืมเงิน การชักชวนให้ ร่วมลงทุนในลักษณะของแชร์ลูกโซ่ และการฉ้อโกงประชาชนนี้ยังมีอัตราโทษที่มีการลงโทษ ที่หนักกว่าการฉ้อโกงธรรมดา

2) พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

กฎหมายฉบับนี้ถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของกฎหมายหลักที่ใช้บังคับ และการป้องกัน รวมถึงการปราบปรามการทำธุรกรรมนอกระบบ เช่น เล่นแชร์นอกระบบ การกระทำความผิด เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชน ที่มีลักษณะในการกระทำความผิดเป็น การระดมเงินโดยการรับฝาก การกู้เงิน การยืมเงิน หรือการเข้าร่วมลงทุนในลักษณะต่าง ๆ โดยผู้กู้ยืมนั้นตกลงว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนที่สูงกว่าประโยชน์ที่ผู้ให้กู้จะได้รับจากทางอื่น หรือผู้รับฝากจะพึงหามาได้จากการประกอบธุรกิจตามปกติ โดยผู้กระทำได้หลอกลวงประชาชน ที่หวังจะได้รับดอกเบี้ยในอัตราที่สูงก็ให้นำเอาเงินมาเก็บไว้กับตน ด้วยวิธีการที่นำเอาดอกเบี้ย หรือ ผลตอบแทนสูงมาเป็นเครื่องชักจูง แล้วจึงนำเอาเงินที่ได้จากการกู้ยืมเงิน หรือผู้ฝากรายอื่น ๆ มาจ่าย เป็นดอกเบี้ย หรือผลประโยชน์ให้แก่ผู้ให้กู้ยืม หรือผู้ฝากเงินรายก่อน ๆ ในลักษณะต่อเนื่อง การกระทำความผิดดังกล่าวนี้นี้เป็นการฉ้อโกงประชาชน

โดยมีการบัญญัติการกระทำที่เข้าข่ายว่าเป็นความผิดฐานการฉ้อโกงประชาชนไว้ใน มาตรา 4 และมาตรา 5 กล่าวคือ

(1) กรณีตามมาตรา 4 ที่บัญญัติว่าผู้กู้ยืมเงินได้โฆษณา หรือประกาศให้ปรากฏต่อ ประชาชน หรือกระทำด้วยประการใด ให้ปรากฏแก่บุคคล 10 คนขึ้นไปว่าในการกู้ยืมเงิน หรือ ผู้กู้ยืมเงิน หรือบุคคลใดจะจ่าย หรืออาจจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้ตามพฤติการณ์แห่งการกู้ยืม เงิน ในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืม

ของสถาบันการเงินพึงจ่ายได้ โดยที่ผู้กู้ยืมเงินรู้ หรือควรรู้อยู่แล้วว่าจะนำเงินจากผู้ให้กู้ยืมรายนั้น หรือรายอื่นมาจ่ายหมุนเวียนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงิน หรือโดยที่รู้อยู่แล้วว่า ผู้กู้ยืมเงิน หรือบุคคลนั้น ไม่สามารถประกอบกิจการใด ๆ โดยชอบด้วยกฎหมายที่จะให้ผลประโยชน์ตอบแทนเพียงพอ ที่จะนำมาจ่ายในอัตรานั้นได้ และในการนั้นเป็นเหตุให้ผู้กู้ยืมเงิน หรือบุคคลใดได้กู้ยืมเงินไป กฎหมายถือว่าผู้กู้ยืมเงินนั้นกระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

(2) กรณีตามมาตรา 5 เป็นกรณีที่ผู้ที่กระทำการต่อไปนี้ในการกู้ยืมเงิน หรือจะกู้ยืมเงิน

- (ก) มีการโฆษณาประกาศแก่คนทั่วไป หรือแพร่ข่าวด้วยวิธีการใด ๆ
- (ข) ดำเนินกิจการกู้ยืมเงินเป็นปกติธุระ
- (ค) จัดให้มีผู้รับเงินในการกู้ยืมในแหล่งต่าง ๆ
- (ง) จัดให้มีบุคคลตั้งแต่ 5 คน ขึ้นไป ไปชักชวนบุคคลต่าง ๆ เพื่อให้มีการกู้ยืมเงิน
- (จ) ได้กู้ยืมเงินจากผู้ให้กู้เกินสิบคน และมีจำนวนเงินกู้ยืมรวมกันตั้งแต่ห้าล้านบาท ขึ้นไปอันมิใช่การกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน

อย่างไรก็ดีในการออกพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการป้องกันการฉ้อโกงและคุ้มครองประชาชนและยังเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ในการที่จะรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศเพราะมีสถานการณ์หลอกลวงประชาชนที่คาดหวังไว้ว่าจะต้องได้รับดอกเบี้ยจากการฝากเงินในอัตราที่สูง ซึ่งการจ่ายดอกเบี้ยในอัตราที่สูงกว่านั้นมักจะถูกใช้เป็นเครื่องมือล่อใจ แล้วจึงนำเอาเงินที่ได้กู้ยืมมานั้นไปใช้เป็นดอกเบี้ยหรือผลประโยชน์ให้แก่ผู้กู้ยืม หรือผู้ฝากรายก่อน ๆ ในลักษณะต่อเนื่องกัน จากการกระทำดังกล่าวนั้นเป็นการฉ้อโกงประชาชน เพราะเป็นที่แน่นอนว่าจะต้องมีประชาชนจำนวนหนึ่งที่จะไม่ได้รับต้นเงินคืนกลับมา และผู้กู้ยืมหรือผู้รับฝากเงินจะได้รับผลประโยชน์จากเงินที่ตนได้รับมา เพราะผู้ให้กู้ยืมหรือผู้ฝากเงินนั้นจะไม่สามารถติดตามหรือบังคับให้มีการชำระหนี้ได้ ทั้งนี้กิจการที่มีลักษณะดังกล่าวได้มีการแพร่ขยายออกไปอย่างรวดเร็ว หากปล่อยให้มีการดำเนินธุรกิจต่อไปอาจก่อให้เกิดผลร้ายต่อประชาชนและระบบเศรษฐกิจของประเทศจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการกฎหมายและมาตรการทางกฎหมายที่เด็ดขาด เพื่อใช้ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำในลักษณะดังกล่าวและเพื่อคุ้มครองประชาชนที่อาจได้รับความเสียหายจากการถูกหลอกลวง

3) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้บัญญัติให้ความคิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญา (มาตรา 343) หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการ

กู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน เป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

โดยในมาตรา 5 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้แยกองค์ประกอบของการกระทำความผิดฐานฟอกเงินได้ ดังนี้

(1) ผู้ใดโอน รับโอน หรือเปลี่ยนแปลงสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อชุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ไม่ว่าจะก่อน ขณะหรือหลังการกระทำความผิด มิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือ

(2) กระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงของการได้มา

แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใด ๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และในมาตรา 7 บัญญัติว่า ในความผิดฐานฟอกเงิน ผู้ใดกระทำการในฐานะผู้สนับสนุน ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด ต่อไปนี้

(1) กระทำการสนับสนุนการกระทำความผิดหรือช่วยเหลือผู้กระทำความผิดก่อน หรือขณะกระทำความผิด

(2) จัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ยานพาหนะ สถานที่ หรือวัตถุใด ๆ หรือกระทำการใด ๆ เพื่อช่วยให้ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือเพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดถูกลงโทษ หรือเพื่อให้ได้รับประโยชน์ในการกระทำความผิด ผู้ใดจัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ที่พำนัก หรือที่ซ่อนเร้น เพื่อช่วยบิดา มารดา บุตร สามี หรือภริยาของตนให้พ้นจากการถูกจับกุม ให้ผู้นั้นต้องระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการ

เมื่อมีการกระทำความผิดที่เป็นความผิดมูลฐานตามมาตรา 3 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะต้องดำเนินการตรวจสอบที่มาของเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด หากพบว่าเป็นการกระทำความผิดตามความผิดมูลฐาน และมีการนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดไปซื้อสังหาริมทรัพย์ หรือสังหาริมทรัพย์ ก็จะต้องดำเนินการยึดอายัด หรือริบทรัพย์ทางแพ่ง สำหรับความผิดมูลฐานเรื่องการฉ้อโกงประชาชนนี้ จะมีผู้เสียหายเป็นจำนวนมากทำให้เมื่อยึดหรืออายัดทรัพย์สินมาแล้วนั้นจะต้องนำมาขายทอดตลาดเพื่อให้ได้เงินนำมาเฉลี่ยทรัพย์สินผู้เสียหายตามที่ผู้เสียหายได้มายื่นคำร้องไว้ อย่างไรก็ตามผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินนี้ย่อมต้องรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายอาญาและตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินประกอบกัน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากฎหมายที่ได้กล่าวถึงทั้ง 3 ฉบับนั้นเป็นกฎหมายที่บัญญัติถึงการฉ้อโกงประชาชนเป็นสาระสำคัญ แต่เนื่องด้วยมีการบัญญัติเรื่องการฉ้อโกงประชาชนไว้หลายฉบับทำให้เป็นการซับซ้อนต่อการนำมาบังคับใช้

เมื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาแล้วนั้น พบว่าตามที่ได้นำมาศึกษาจำนวน 5 มลรัฐ ได้แก่ มลรัฐแคลิฟอร์เนีย มลรัฐฟลอริดา มลรัฐวอชิงตัน มลรัฐโอไฮโอ และมลรัฐนิวยอร์ก ซึ่งจากการศึกษาพบว่าในแต่ละรัฐก็มีบทบัญญัติที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้

1) มลรัฐแคลิฟอร์เนีย บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายมลรัฐแคลิฟอร์เนีย มาตรา 327 ว่าห้ามไม่ให้มีโครงการในลักษณะที่เป็นลูกโซ่ที่ไม่มีที่สิ้นสุด การวางแผน เตรียม ก่อตั้ง เสนอ หรือดำเนินการใด ๆ ในลักษณะที่เป็นลูกโซ่นั้นเป็นความผิด บุคคลที่วางแผน จัดเตรียม เสนอ หรือดำเนินการใด ๆ ในลักษณะที่เป็นลูกโซ่นั้นมีความผิด และในมาตรานี้ยังได้ให้ความหมาย คำว่า แชร์ลูกโซ่ หมายถึง โครงการใด ๆ ที่มีการอินเทอร์เน็ต หรือการจำหน่ายทรัพย์สิน โดยผู้เข้าร่วมโครงการจะได้รับค่าตอบแทนสำหรับการแนะนำบุคคลอื่นเข้าร่วมในโครงการ หรือการได้รับค่าตอบแทนเมื่อผู้เข้าร่วมโครงการถูกแนะนำโดยผู้เข้าร่วม แนะนำผู้เข้าร่วมใหม่ค่าตอบแทนที่ใช้ในส่วนนี้ไม่ได้หมายถึงหรือรวมการชำระเงินตามยอดขายที่ทำกับผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมในโครงการและผู้ที่ไม่ได้ซื้อเพื่อเข้าร่วมในโครงการ

2) มลรัฐฟลอริดา บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการค้าที่ไม่เป็นธรรมของมลรัฐฟลอริดา โดยบัญญัติการขายการแบบลูกโซ่เพื่อให้ผู้บริโภคซื้อสินค้าหรือบริการมากกว่า 100 ดอลลาร์สหรัฐ และได้รับเงินค่าคอมมิชชั่น เพื่อให้มีสมาชิกที่เพิ่มมากขึ้น โดยทั่วไปแล้วจะไม่พบในการขายผลิตภัณฑ์ที่ถูกกฎหมาย และมีการบัญญัติบทลงโทษการบัญญัติโทษไว้ในความผิดฐานฉ้อโกงโดยจะกล่าวถึงเรื่องบทลงโทษในส่วนวิเคราะห์ถัดไป

3) มลรัฐวอชิงตัน มีพระราชบัญญัติป้องกันการประกอบธุรกิจแบบพีระมิด โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 19.275.030 โดยห้ามมิให้บุคคลใดสร้างส่งเสริมดำเนินงานหรือมีส่วนร่วมในโครงการพีระมิดต่าง ๆ และห้ามมิให้มีข้อจำกัดเกี่ยวกับจำนวนของบุคคลที่อาจเข้าร่วมหรือมีเงื่อนไขเพิ่มเติมที่มีผลต่อการมีสิทธิ์ในการได้รับค่าตอบแทนภายใต้โครงการนี้โดยไม่ได้เปลี่ยนเอกลักษณ์ของธุรกิจเป็นธุรกิจแบบพีระมิด

4) มลรัฐโอไฮโอ มีกฎหมายชื่อว่าพระราชบัญญัติต่อต้านการทำธุรกิจแบบพีระมิด พระราชบัญญัติการคุ้มครองผู้บริโภค โอกาสทางธุรกิจ กฎหมายการทุจริตของโอไฮโอ และกฎหมายอาชญากรรมคอปส์ขาว โดยมีการบัญญัติข้อห้ามไว้ภายใต้กฎหมาย มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

ในพระราชบัญญัติต่อต้านการทำธุรกิจแบบพีระมิดของมลรัฐโอไฮโอ โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 1333.91 แบ่งลักษณะการกระทำความผิดออกเป็น 2 กรณี คือ

(ก) การประกอบธุรกิจแบบพีระมิด เป็นแผนการประกอบธุรกิจแบบพีระมิดเป็น โดยที่บุคคลจ่ายเงินหรือผลประโยชน์ทางการเงินอื่น ๆ สำหรับ โอกาสหรือโอกาสที่จะได้รับค่าตอบแทน ไม่ว่าจะเขาจะได้รับสิทธิหรือทรัพย์สินอื่นหรือไม่

(ข) การประกอบธุรกิจแบบลูกโซ่ เป็นการถือ โกงที่ผลตอบแทนที่รวดเร็วสร้างขึ้นจากเงินจากนักลงทุนใหม่ในการลงทุนครั้งแรกเพื่อล่อเหยื่อให้มีความเสี่ยงมากขึ้น โดยทั่วไปแล้วจะถูกดำเนินคดีตามกฎหมายว่าด้วยอาชญากรรมของรัฐบาลกลาง แต่อาจถูกดำเนินคดีในฐานะรัฐอาชญากรรมภายใต้การถือ โกงและกฎหมายของรัฐอื่น ๆ

นอกจากนี้ตามมาตรา 1333.91 คำจำกัดความของแผนการส่งเสริมการขายพีระมิด โครงการส่งเสริมการขายพีระมิด หมายถึง แผนการหรือการดำเนินงานใด ๆ ที่บุคคลจ่ายเพื่อพิจารณาโอกาสหรือโอกาสที่จะได้รับค่าตอบแทน ที่ได้มาส่วนใหญ่มาจากการสรรหาบุคคลอื่น ๆ ในแผนหรือการดำเนินงานมากกว่าจากการขายผลิตภัณฑ์หรือบริการให้กับผู้ใช้ขั้นสุดท้ายหรือจากการบริโภคหรือการใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการ โดยผู้ใช้ขั้นสุดท้าย

ค่าตอบแทน หมายถึง เงินผลประโยชน์ทางการเงินหรือมูลค่าใด ๆ ค่าตอบแทนไม่รวมการชำระเงินตามยอดขายที่ทำกับผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมในโครงการส่งเสริมการขายแบบพีระมิด และผู้ที่ไม่ได้ซื้อเพื่อเข้าร่วมในแผนหรือการดำเนินงาน

การพิจารณา หมายถึง การชำระเงินหรือสิ่งมีค่าใด ๆ หรือการซื้อผลิตภัณฑ์บริการหรือทรัพย์สินไม่มีตัวตน

ผู้ใช้ประโยชน์ หมายถึง บุคคลที่บริโภคหรือใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการไม่ว่าบุคคลนั้นจะเข้าร่วมในแผนหรือการดำเนินการหรือไม่

5) มลรัฐนิวเจอร์ซีย์ มีบทบัญญัติไว้ในกฎหมายธุรกิจมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ มาตรา 359 fff บัญญัติว่า การประกอบธุรกิจที่ถูกต้องตามกฎหมายนั้นจะต้องไม่เป็นการประกอบธุรกิจที่มีลักษณะเป็นแบบพีระมิด โดยต้องเป็นการขายสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่จริง และถ้าหากมีการประกอบธุรกิจ ในลักษณะที่เป็นแบบพีระมิด หรือแบบลูกโซ่จะมีโทษทางอาญา

นอกจากนี้ในประเทศออสเตรเลียก็มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจแบบพีระมิด คือพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้าและการคุ้มครองผู้บริโภค โดยมีบทบัญญัติในส่วนที่ 3 เรื่องธุรกิจแบบพีระมิด โดยมีบทบัญญัติไว้ 2 คือ มาตรา 44 และมาตรา 45

โดยในมาตรา 44 กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในธุรกิจแบบพีระมิด โดยห้ามไม่ให้บุคคลต้องไม่เข้าร่วมในโครงการพีระมิด บุคคลต้องไม่ชักชวนหรือพยายามชักจูงบุคคลอื่นให้เข้าร่วมในโครงการพีระมิด และในบทบัญญัติมาตรา 45 ได้กล่าวถึงความหมายของธุรกิจแบบพีระมิด โดยให้ความหมายของธุรกิจแบบพีระมิดไว้ว่า เป็นธุรกิจที่มีลักษณะของการมีส่วนร่วมโดยผู้เข้าร่วมใหม่

หรือบุคคลที่สมัคร หรือได้รับเชิญให้เข้าร่วมลงทุน บางส่วนหรือทั้งหมดต้องชำระเงินในการเข้าร่วม ให้แก่ผู้เข้าร่วมรายอื่น หรือการชำระเงินเพื่อเข้าร่วมลงทุนโดยการถูกชักนำ หรือชักชวนให้เข้าร่วม

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบในส่วนนี้พบว่าในแต่ละประเทศ รวมถึงประเทศไทยต่าง ก็มีการบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการฉ้อโกงประชาชน เพื่อเป็นการบัญญัติถึงการกระทำที่เป็น การฉ้อโกงประชาชน นิยามความหมายของการฉ้อโกงประชาชน รวมถึงเป็นการป้องกันไม่ให้เกิด การกระทำความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน

4.3 การวิเคราะห์หน่วยงานเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชนของ ประเทศไทยกับต่างประเทศ

4.3.1 หน่วยงานเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชนในประเทศไทย

1) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ในการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หรือ สำนักงาน ป.ป.ง. ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยเป็นส่วน ราชการที่ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวงใด ๆ นั้น เมื่อมีการกระทำความผิดที่ เป็นความผิดมูลฐานตามมาตรา 3 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินสำนักงาน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะต้องดำเนินการตรวจสอบที่มาของเงิน หรือ ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด หากพบว่าเป็นการกระทำความผิดตามความผิดมูลฐาน และมีการนำเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดไปซื้อสังหาริมทรัพย์ หรือ อสังหาริมทรัพย์ ก็จะต้องดำเนินการยึดอายัด หรือริบทรัพย์สินทางแพ่ง สำหรับความผิดมูลฐานเรื่อง การฉ้อโกงประชาชนนี้จะมีผู้เสียหายเป็นจำนวนมากทำให้เมื่อยึดหรืออายัดทรัพย์สินมาแล้วนั้น จะต้องนำมาขายทอดตลาดเพื่อให้ได้เงินนำมาเฉลี่ยทรัพย์สินผู้เสียหายตามที่ผู้เสียหายได้มายื่นคำ ร้องไว้ อย่างไรก็ตามผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินนี้ย่อมต้องรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายอาญาและ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินประกอบกัน

2) กรมสอบสวนคดีพิเศษ

กรมสอบสวนคดีพิเศษมีหลักการดำเนินคดีความผิดทางอาญาในคดีที่เป็นคดีพิเศษ ซึ่งความผิดเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน หรือแชร์ลูกโซ่นี้เป็นคดีความผิด เกี่ยวกับตามที่กำหนดไว้ท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ที่อาจเข้าข่ายเป็น คดีพิเศษได้หากปรากฏว่าเป็นคดีความผิดอาญาที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อถือว่ามิใช่จำนวนผู้เสียหายตั้งแต่ ห้าสิบคนเป็นต้นไป หรือมีจำนวนเงินที่กู้ยืมรวมกันแล้วตั้งแต่ยี่สิบล้านบาทขึ้นไป

เมื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศแล้วนั้น พบว่าในประเทศสหราชอาณาจักรมีหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่ในการสืบสวน ดำเนินคดีการทุจริต การฉ้อโกง และการคอร์รัปชันชื่อว่า The Serious Fraud Office หรือ SFO เป็นหน่วยงานรัฐบาลที่ไม่ใช่รัฐมนตรีของรัฐบาลแห่งสหราชอาณาจักร ก่อตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติความยุติธรรมทางอาญา ค.ศ. 1987 มีหน้าที่ในการสืบสวน ดำเนินคดีการทุจริต การฉ้อโกง และการคอร์รัปชันที่มีลักษณะซับซ้อนหรือรุนแรงในเขตอังกฤษ เวลส์ และไอร์แลนด์เหนือ ตามพระราชบัญญัติรัฐสภาแห่งสหราชอาณาจักรส่วนที่ 2 ของพระราชบัญญัติความยุติธรรมทางอาญาปี 1987 มอบอำนาจบังคับพิเศษ SFO ให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งเพื่อจัดเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้อง หมายความรวมถึงเอกสารลับ และตอบคำถามที่เกี่ยวข้องรวมถึงคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่เป็นความลับ SFO จะเป็นผู้ดำเนินการหลักของพระราชบัญญัติการติดสินบน ค.ศ. 2010 ซึ่งได้รับการออกแบบมาเพื่อส่งเสริมการกำกับดูแลกิจการที่ดีและส่งเสริมชื่อเสียงของกรุงลอนดอน และสหราชอาณาจักรว่าเป็นสถานที่ที่ปลอดภัยในการทำธุรกิจ ส่วนเรื่องเขตอำนาจศาลนั้นไม่ได้มีการขยายไปถึงสก็อตแลนด์ ซึ่งการสอบสวนการทุจริตและการทุจริตโดยตำรวจสกอตแลนด์ผ่านแผนกอาชญากรรมผู้เชี่ยวชาญและการดำเนินคดีดำเนินการโดยหน่วยอาชญากรรมทางเศรษฐกิจของสำนักงานคราวน์และสำนักงานจัดการการคลัง

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบในส่วนนี้พบว่าในประเทศไทย และประเทศสหราชอาณาจักรต่างก็มีหน่วยงานที่ดูแลและรับผิดชอบเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน เพื่อเป็นการคุ้มครองประชาชนที่อาจตกเป็นผู้เสียหายจากการกระทำที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนนั้น ทั้งสองประเทศนี้จึงได้มีการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะขึ้นมา แต่อย่างไรก็ตามผู้เขียนมีความเห็นว่าในคดีการฉ้อโกงประชาชนนี้สมควรบัญญัติเป็นคดีพิเศษ โดยที่ไม่ต้องกำหนดจำนวนประชาชน หรือกำหนดวงเงินที่เกิดจากการฉ้อโกงประชาชน เนื่องจากในประเทศสหราชอาณาจักรก็ไม่ได้มีการบัญญัติถึงเรื่องดังกล่าว เพียงแต่เป็นการกำหนดองค์กรที่มีหน้าที่เฉพาะ เพื่อให้สามารถควบคุม และคุ้มครองประชาชนในประเทศได้ทันต่อสถานการณ์ ทำให้ผู้เขียนเห็นว่ากฎหมายของประเทศไทยที่บัญญัติถึงหน่วยงานหลักในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนนั้นยังไม่มี ความชัดเจน คือเรื่องหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และการฉ้อโกงประชาชนนั้นยังไม่มี ความชัดเจน เพราะกฎหมายที่บังคับใช้อย่างเช่นพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินก็จัดให้มีหน่วยงานตามพระราชบัญญัติคือสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการดำเนินงานตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว นอกจากนี้พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ ก็มีหน่วยงานตามพระราชบัญญัติ คือ กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม เป็นต้น โดยจากการศึกษาที่ผู้เขียนเห็นว่าสมควรมีการจัดตั้งหน่วยงานกลางที่ดูแลรับผิดชอบในเรื่องดังกล่าวเพื่อให้

ประชาชนที่ได้รับความเสียหายสามารถไปติดต่อขอความเป็นธรรมได้อย่างทันสถานการณ์ และไม่ก่อให้เกิดปัญหาการผลัดภาระมาสู่ผู้เสียหาย

4.4 การวิเคราะห์บทลงโทษในการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชนของประเทศไทยกับต่างประเทศ

ปัญหาเรื่องการลงโทษเป็นอีกหนึ่งปัญหาที่สำคัญ เนื่องจากในประเทศไทยได้มีการกำหนดบทลงโทษไว้นั้นยังคงเป็นโทษที่บัญญัติไว้ว่าเป็นโทษทางอาญา ได้แก่ โทษจำคุก และโทษปรับ ซึ่งจำกัดอยู่แค่ 2 โทษนี้ ดังเช่นในการกำหนดโทษทางอาญาไว้คือโทษจำคุก และโทษปรับ โดยความผิดฐานฉ้อโกงนั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ส่วนความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนนั้นผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ทั้งนี้หากเป็นการกระทำความผิดตามมาตรา 342 ซึ่งเป็นเรื่องของการฉ้อโกงประชาชนที่แสดงตนเป็นอื่น หรือโดยอาศัยความเบาปัญญาของผู้ถูกหลอกลวง ซึ่งผู้ถูกหลอกลวงอาจเป็นเด็กนั้น กรณีนี้ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท

สำหรับบทลงโทษตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 มีบทลงโทษผู้ที่กระทำความผิดตามมาตรา 4 และมาตรา 5 โดยผู้กระทำความผิดจะต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่

แต่อย่างไรก็ตามในความเห็นของผู้เขียนนั้นมองว่า โทษของประเทศไทยที่บัญญัติไว้นั้นยังไม่เหมาะสมกับการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชน ทั้งนี้สามารถเปรียบเทียบบทลงโทษได้ตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 4.1 อัตราโทษตามที่กฎหมายกำหนด

กฎหมาย	อัตราโทษตามที่กฎหมายกำหนด
ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 343	จำคุกตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 7 ปี และ ปรับตั้งแต่ 10,000 บาท ถึง 140,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
พระราชกำหนดการกู้ยืมเงิน ที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน	จำคุกตั้งแต่ 5 ถึง 10 ปี และ ปรับตั้งแต่ 500,000 ถึง 1,000,000 บาท และ ปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน
พระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงิน	จำคุกตั้งแต่ 1 ปี ถึง 10 ปี หรือ ปรับตั้งแต่ 20,000 ถึง 200,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

สำหรับบทบัญญัติเรื่องการลงโทษในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนในต่างประเทศตามที่ได้อธิบายมานี้ พบว่า ในประเทศสหรัฐอเมริกาแม้ว่าจะมีการบัญญัติการกระทำที่เป็นความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนไว้ใน United States Code ที่ใช้บังคับเรื่องการฉ้อโกงประชาชนของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยบทบัญญัติใน U.S. Code Title 18 Part 1 Chapter 47 นี้ได้กำหนดว่าหากมีการฉ้อโกงซึ่งเป็นการหลอกลวงไม่ว่าจะกระทำโดยเจตนาหรือการบิดเบือนความจริงที่ใช้เพื่อประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่น รัฐบาลกลางจะดำเนินการผ่านอัยการเพื่อลงโทษการฉ้อโกงตามประเภทต่าง ๆ ที่ระบุไว้ โดยเฉพาะภายใต้กฎหมายของรัฐบาลกลาง ซึ่งกฎหมายเหล่านี้ได้ระบุถึงประเภทของอาชญากรรมการฉ้อโกงไว้โดยเฉพาะ และการฉ้อโกงในแต่ละประเภทยังมีบทลงโทษเฉพาะที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งมีการบัญญัติกฎหมาย White-Collar Crime Penalty Enhancement Act of 2002 หรือพระราชบัญญัติการเพิ่มบทลงโทษอาชญากรรมคอปกขาว ค.ศ. 2002 โดยเป็นการบัญญัติขึ้นเพื่อแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาของรัฐบาลกลาง โดยมีสาระสำคัญ คือ การเพิ่มบทลงโทษทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับการสมรู้ร่วมคิดการฉ้อโกง และการเพิ่มบทลงโทษสำหรับผู้ที่สมคบคิดที่จะกระทำความผิดต่อสหรัฐอเมริกาหรือการฉ้อโกง และการหลอกลวงทางไปรษณีย์และการโอนเงิน โดยพระราชบัญญัตินี้จะเห็นถึงลักษณะที่ร้ายแรงของความผิดปฏิบัติการที่เพิ่มมากขึ้นเพื่อยับยั้งป้องกันและลงโทษความผิดดังกล่าว และเพื่อพิจารณาว่าควรเพิ่มลักษณะความผิดเฉพาะเพื่อให้มีบทลงโทษที่รุนแรงขึ้นสำหรับการฉ้อโกงที่กระทำโดยเจ้าหน้าที่องค์กรหรือหัวหน้าองค์กร

อย่างไรก็ดี ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวได้มีการกำหนดบทลงโทษหากมีการกระทำความผิด โดยกำหนดบทลงโทษปรับ 500,000 ดอลลาร์สหรัฐ และโทษจำคุกห้าปีสำหรับการกระทำโดยประมาทและรู้เท่าทัน และหากพบว่าเป็นการละเมิดพระราชบัญญัตินี้โดยเจตนา จะต้องถูกเปรียบเทียบปรับ 1,000,000 ดอลลาร์สหรัฐ และถูกจำคุกสิบปี

นอกจากนี้ในกฎหมายระดับมลรัฐ ตามที่ได้ทำการศึกษามานั้นพบว่า ในมลรัฐแคลิฟอร์เนียได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายมลรัฐแคลิฟอร์เนีย มาตรา 327 ว่าห้ามไม่ให้มีโครงการในลักษณะที่เป็นลูกโซ่ที่ไม่มีที่สิ้นสุด) การวางแผน ตระเตรียม ก่อตั้ง เสนอ หรือดำเนินการ ใด ๆ ในลักษณะที่เป็นลูกโซ่นั้นเป็นความผิด บุคคลที่วางแผน จัดเตรียม เสนอ หรือดำเนินการ ใด ๆ ในลักษณะที่เป็นลูกโซ่นั้นมีความผิด ต้องระวางโทษจำคุกในมลรัฐเป็นระยะเวลา 16 เดือน หรือ 2 หรือ 3 ปี หรือจำคุกในเขตคุมประพฤติไม่เกิน 1 ปี พร้อมโทษปรับ และการบริการชุมชน

มลรัฐฟลอริดา มีการบัญญัติบทลงโทษไว้ในความผิดฐานฉ้อโกงโดยมีการบัญญัติว่า บุคคลใดก็ตามที่มีส่วนร่วมในธุรกิจที่จะฉ้อโกงและได้รับทรัพย์สินจึงมีความผิดในการฉ้อโกง ต้องระวางโทษ และมีการแยกการลงโทษออกเป็นระดับตามมูลค่าของทรัพย์สินที่ทำการฉ้อโกง เช่น หากจำนวนของทรัพย์สินที่ได้รับมีมูลค่ารวมของ 50,000 ดอลลาร์สหรัฐ หรือมากกว่า ผู้ฝ่าฝืนมีความผิดในความผิดทางอาญาในระดับแรก และหากจำนวนของทรัพย์สินที่ได้รับมีมูลค่ารวมของ 20,000 ดอลลาร์สหรัฐ หรือมากกว่า แต่น้อยกว่า 50,000 ดอลลาร์สหรัฐ ผู้ฝ่าฝืนมีความผิดในความผิดทางอาญา เป็นต้น โดยผู้กระทำความผิดมีโทษจำคุก โดยให้จำคุกในเรือนจำของมลรัฐ และโทษปรับ รวมถึงการยึด-อายัดทรัพย์สิน ทั้งนี้อาจมีการเพิกถอนใบอนุญาตการประกอบธุรกิจด้วย

มลรัฐวอชิงตัน มีพระราชบัญญัติป้องกันการประกอบธุรกิจแบบพีระมิด โดยกำหนดบทลงโทษผู้กระทำความผิดมีโทษจำคุกในเรือนจำของมลรัฐ และจ่ายค่าชดเชยความเสียหายให้ผู้เสียหายตามคำสั่งศาล และอาจถูกเพิกถอนใบอนุญาตการประกอบธุรกิจ

มลรัฐโอไฮโอ มีกฎหมายชื่อว่าพระราชบัญญัติต่อต้านการทำธุรกิจแบบพีระมิด พระราชบัญญัติการคุ้มครองผู้ซื้อโอกาสทางธุรกิจ และมีบทบัญญัติเรื่องบทลงโทษไว้ว่าผู้กระทำความผิดในการประกอบธุรกิจแบบพีระมิด จะต้องระวางโทษจำคุกในเรือนจำของรัฐหรือเรือนจำของมลรัฐ, การคุมประพฤติ, โทษปรับ, การชดเชยความเสียหายให้กับผู้เสียหาย, การบริการชุมชน, การเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจ รวมถึงการริบทรัพย์สินทางธุรกิจ

มลรัฐนิวเจอร์ซีย์ มีบทบัญญัติไว้ในกฎหมายธุรกิจมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ มาตรา 359 fff บัญญัติว่า หากมีการประกอบธุรกิจในลักษณะที่เป็นแบบพีระมิด หรือแบบลูกโซ่จะมีโทษทางอาญา คือโทษจำคุกไม่เกินสี่ปีและอย่างน้อยระหว่างหนึ่งปีถึง 16 เดือน เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการประกอบ

ธุรกิจแบบพีระมิดและลูกโซ่ มักจะถูกรวมเข้ากับค่าใช้จ่ายในการถือโงงภาษีของรัฐบาลกลาง การหลีกเลี่ยงภาษีและการถือโงงหลักทรัพย์คุณสามารผเชชญกับบทลงโทษเพิ่มเติมที่หลากหลาย อึกทั้งยังต้องชดใช้ค่าปรับและการชดใช้ความเสียหายให้กับเหยื่อก็เป็นไปได้เช่นกัน

อย่างไรก็ดี ในประเทศออสเตรเลีย มีกฎหมายที่บัญญัติถึง บทลงโทษในการมีส่วนร่วม ในธุรกิจแบบพีระมิด โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 164 โดยแบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ

- 1) บุคคลที่เข้าร่วมในธุรกิจแบบพีระมิด และ
- 2) บุคคลที่ชักชวนให้บุคคลอื่นเข้าร่วมในธุรกิจแบบพีระมิด

โดยทั้ง 2 กรณีนี้บัญญัติโทษไว้เหมือนกัน คือ

- (1) ถ้าบุคคลนั้นเป็นนิติบุคคลต้องระวางโทษปรับ 1,100,000 ดอลลาร์ออสเตรเลียหรือ
- (2) ถ้าบุคคลนั้นไม่ใช่นิติบุคคลต้องระวางโทษปรับ 220,000 ดอลลาร์ออสเตรเลีย

จะเห็นได้ว่าทั้งประเทศไทยและต่างประเทศนั้นต่างก็มีบทลงโทษทางอาญาในเรื่องของการถือโงงประชาชน เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาการถือโงงประชาชนขึ้นในประเทศ บทลงโทษของแต่ละประเทศได้กำหนดมานั้นจึงเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะเป็นการลดจำนวนของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจได้ แต่ทั้งนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่าเมื่อนำมาลงโทษผู้กระทำความผิดแล้วนั้น ก็ต้องพิจารณาจากลักษณะของการกระทำความผิด องค์ประกอบของความผิด หลักการลงโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคน จะต้องพิจารณาจากลักษณะของผู้กระทำความผิด ประกอบการลงโทษ โดยพิจารณาตามแนวคิดของการลงโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคน และลักษณะของการลงโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคน แม้ว่าบุคคลที่กระทำความผิดเหมือนกันอาจถูกกำหนดโทษที่แตกต่างกันออกไปได้ แม้ว่าจะเป็นการกระทำในแบบเดียวกัน แต่ก็ปรากฏความแตกต่างของผู้กระทำอยู่หลายประเด็น เช่น สถานที่ เวลาที่กระทำความผิด อายุของผู้กระทำความผิด อายุของผู้เสียหาย ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำกับผู้เสียหาย ประวัติอาชญากร วิธีการที่ใช้ในการกระทำความผิด เหตุผลที่กระทำความผิด และทัศนคติภายหลังการกระทำความผิด จึงจะกำหนดโทษและลงโทษผู้กระทำความผิดได้อย่างเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการลงโทษ

นอกจากนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่า การลงโทษผู้กระทำความผิดในการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการถือโงงประชาชนนี้ เป็นการกระทำความผิดที่ก่อให้เกิดความเสียหายในวงกว้าง การกำหนดโทษจึงต้องพิจารณาจากการกระทำ โดยผู้เขียนเห็นว่าจะต้องนำหลักการความได้สัดส่วนมาพิจารณาการลงโทษจากเหตุทางภาววิสัย และการลงโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคนจากเหตุอัตวิสัย มาใช้ประกอบกัน กล่าวคือ หลักความได้สัดส่วนในการลงโทษพิจารณาจากเหตุทางภาววิสัย คือ แนวคิดที่ว่าผู้กระทำความผิดควรได้รับโทษ

เท่ากับความเสี่ยงที่เขาได้ก่อขึ้นกับสังคม ทำให้การลงโทษที่ได้สัดส่วนจะต้องพิจารณาจาก ความเสี่ยง หากมีความเสี่ยงมาก จะต้องถูกลงโทษหนัก แต่หากความเสี่ยงน้อยก็จะต้องถูกลงโทษเบากว่า และแนวคิดการลงโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคนจากเหตุ อรรถวิสัย คือ แนวคิดของการลงโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคนจะพิจารณาจาก ลักษณะส่วนตัวที่เป็นเหตุทางอรรถวิสัยของผู้กระทำความผิดแต่ละคน แม้บุคคลหลายคนจะร่วมมือกันกระทำความผิด และสร้างความเสียหายเท่ากันแต่การลงโทษอาจไม่เท่ากัน รวมทั้งเหตุปัจจัยทั้ง ภายในและภายนอกของผู้กระทำความผิดมาประกอบดุลพินิจในการลงโทษ ซึ่งจะทำให้การลงโทษ เกิดความเป็นธรรม

ดังนั้น การกำหนดโทษที่ได้สัดส่วน และการลงโทษอย่างเหมาะสมในกรณีการรื้อไถ่ ประชาชนนี้จึงเป็นกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่อำนวยความสะดวกให้ผู้เสียหายได้อย่าง เป็นธรรมวิธีการหนึ่ง ในความเห็นของผู้เขียนเห็นว่า การลงโทษที่ได้สัดส่วนในความผิดรื้อไถ่ไถ่ ประชาชนนั้นจะช่วยทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับการลงโทษหนัก – เบา ตามลักษณะการกระทำ ความผิด รวมถึงการพิจารณาจากจำนวนผู้เสียหายหากมีมาก ก็ย่อมต้องรับโทษหนักขึ้น นอกจากนี้ การรื้อไถ่ไถ่ประชาชนนั้น เป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทหนึ่ง ซึ่งโดยปกติแล้วนั้นมักจะมี รายได้มาจากการหลอกลวงประชาชนทำให้ตนได้รับมาซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่น

บทที่ 5

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

จากสมมติฐานของการศึกษาที่ว่า กฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และการฉ้อโกงประชาชนในประเทศไทยมีการประกาศใช้มาเป็นระยะเวลานาน ทำให้เกิดความล้าสมัย ไม่ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน เมื่อนำมาใช้บังคับก็ทำให้ไม่เกิดประสิทธิภาพในการป้องกันการเกิดอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และการฉ้อโกงประชาชน นอกจากนี้บทบัญญัติในเรื่องอัตราโทษที่บัญญัติไว้นั้น ไม่เหมาะสมและ ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการลงโทษ ประกอบกับความซับซ้อนของหน่วยงานที่มีหน้าที่ รับผิดชอบ จึงทำให้การบังคับใช้กฎหมายเหล่านั้น ไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้ต้องมีการปรับปรุงแก้ไข บทบัญญัติทางกฎหมาย และมาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และการฉ้อโกงประชาชน โดยควรมีบทบัญญัติเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และการฉ้อโกงประชาชน โดยตรงเพื่อให้สามารถบังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับรูปแบบการกระทำความผิดในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชนในประเทศไทย นั้น

จากการศึกษาพบว่าปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชนนั้น เป็นปัญหาที่นานาประเทศตระหนักถึง และได้มีการบัญญัติกฎหมาย และบทลงโทษขึ้นมาเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำที่เป็นความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชน รวมถึงมีการจัดตั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการควบคุมดูแลการกระทำที่เข้าข่ายว่าเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชน เพื่อให้คนในสังคมหันมาตระหนัก และสนใจใส่ใจรายละเอียดของธุรกิจก่อนที่จะตัดสินใจเข้าร่วมลงทุน อย่างไรก็ตามตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และการฉ้อโกงประชาชนได้มีการพัฒนารูปแบบ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบ วิธีการ และช่องทางในการฉ้อโกงประชาชนจนทำให้เกิดเป็นวิวัฒนาการของการฉ้อโกงประชาชนที่แตกต่างกันออกไปตามยุคสมัย ประกอบกับความเจริญของระบบเศรษฐกิจ และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ถึงแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและวิธีการของการฉ้อโกงประชาชนไปอีกก็ยุคสมัย แต่หลักการของการหลอกลวงประชาชนที่เป็นการหลอกลวงเพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อกลอุบาย รวมถึงการหลอกลวงให้เข้าร่วมการลงทุนในธุรกิจต่าง ๆ ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อประชาชนทั้งที่เข้าร่วมลงทุน และไม่ได้เข้าร่วมลงทุน เกิดความเสียหายต่อระบบ

เศรษฐกิจ และสถาบันการเงินของประเทศ ก็ยังคงเป็นหลักการของการถือ โกงประชาชน จึงอาจกล่าวได้ว่าอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และการถือ โกงประชาชนนั้นเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวเป็นอย่างมาก

สำหรับประเทศไทยนั้นก็มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการถือ โกงประชาชนที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันหลายฉบับ ก่อให้เกิดความซับซ้อนในการบังคับใช้กฎหมาย อีกทั้งในเรื่องของหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบที่ยังไม่ชัดเจน เมื่อนำมาศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศนั้น พบว่ากฎหมายที่ใช้บังคับในประเทศไทยยัง ไม่มีความทันสมัย อีกทั้งยังมีการบัญญัติกฎหมายที่ซับซ้อน ทำให้ไม่มีหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบที่ชัดเจน ทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการถือ โกงประชาชนได้ ประกอบกับบทลงโทษที่บัญญัติไว้นั้น ไม่สอดคล้อง และไม่เพียงพอต่อการกระทำความผิด โดยการศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศที่นำมาศึกษานั้นจึงพบว่ากฎหมายที่ใช้บังคับในสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และประเทศออสเตรเลีย มีการบัญญัติกฎหมายที่ชัดเจนกว่าประเทศไทย ทั้งในเรื่องของกฎหมาย กระบวนการทางกฎหมาย หน่วยงาน และบทลงโทษที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการถือ โกงประชาชน จึงสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่เป็นการถือ โกงประชาชนที่สำคัญ 3 ฉบับ คือ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 343, พระราชบัญญัติการกู้ยืมเงินที่เป็นการถือ โกงประชาชน พ.ศ. 2527 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยกฎหมายทั้ง 3 ฉบับนี้ต่างก็มีวัตถุประสงค์ในการออกกฎหมายที่แตกต่างกันออกไปตามสถานการณ์ในขณะที่มีความจำเป็นในการออกกฎหมายนั้น ๆ แต่วัตถุประสงค์หลักที่ผู้เขียนมีความเห็นว่ากฎหมายทั้ง 3 ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เหมือนกัน คือ การลดปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการถือ โกงประชาชนในประเทศไทย และเพื่อให้ผู้ที่กระทำความผิดในลักษณะดังกล่าวถูกลงโทษอย่างเหมาะสมจึงได้มีการออกกฎหมายดังกล่าวมาเพื่ออุดช่องว่างทางกฎหมาย ถึงแม้ว่าจะเป็นกรถือ โกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 343 หรือเป็นการกู้ยืมเงินที่เป็นการถือ โกงประชาชน ตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการถือ โกงประชาชน ตามมาตรา 4 และมาตรา 5 หากมีการนำเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้รับมานั้น ไปขาย ชุกซ่อน ปกปิดที่มาของทรัพย์สิน หรือนำไปแปลงเป็นทรัพย์สินอื่นก็จะต้องถูกลงโทษตาม พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มาตรา 60 โดยให้ผู้ที่กระทำความผิดฐานฟอกเงินต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปี ถึง 10 ปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ทั้งนี้เพราะความผิดฐานถือ โกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 343 และความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการถือ โกงประชาชนตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการถือ โกงประชาชน นั้นเป็นความผิดมูลฐาน ตามบทบัญญัติมาตรา 3 พระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ในประเทศสหรัฐอเมริกา แม้ว่าจะมีการบัญญัติการกระทำที่เป็นความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนไว้ใน United States Code แล้วก็ตาม แต่ก็ยังมีพระราชบัญญัติที่ออกมาเพื่อเพิ่มบทลงโทษในการกระทำความผิดดังกล่าว คือ พระราชบัญญัติการเพิ่มบทลงโทษอาชญากรรมคอปกขาว ค.ศ. 2002 หรือ White-Collar Crime Penalty Enhancement Act of 2002 โดยเป็นการบัญญัติขึ้นเพื่อแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาของรัฐบาลกลาง โดยมีสาระสำคัญ คือ การเพิ่มบทลงโทษทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับการสมรู้ร่วมคิดการฉ้อโกง และการเพิ่มบทลงโทษสำหรับผู้ที่มีผู้กระทำความผิดที่น้อยลงเนื่องจากเกรงกลัวความผิดต่อสหรัฐอเมริกาหรือการฉ้อโกง ในส่วนนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่าการออกกฎหมายในลักษณะนี้เป็นผลดีต่อสังคม เนื่องจากจะทำให้มีผู้กระทำความผิดที่น้อยลงเนื่องจากเกรงกลัวบทลงโทษเมื่อได้กระทำความผิด นอกจากนี้ยังมีกฎหมายมลรัฐ เช่น มลรัฐแคลิฟอร์เนีย มลรัฐฟลอริดา มลรัฐวอชิงตัน มลรัฐโอไฮโอ และมลรัฐนิวยอร์ก ที่ได้นำมาศึกษานั้นต่างก็มีการบัญญัติการกระทำที่เป็นความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนไว้ มีการกำหนดโทษที่นอกเหนือจากโทษปรับ และโทษจำคุก เพราะในบางมลรัฐอาจมีการเพิกถอนใบอนุญาตการประกอบธุรกิจ การริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด การคุมประพฤติ และการบริการสังคม เป็นต้น

ในประเทศสหราชอาณาจักร มีการจัดตั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการดูแลรับผิดชอบ โดยมีหน้าที่ในการสืบสวน ดำเนินคดีการทุจริต การฉ้อโกง และการคอร์รัปชันชื่อว่า The Serious Fraud Office หรือ SFO เป็นหน่วยงานรัฐบาลที่ไม่ใช่รัฐมนตรีของรัฐบาลแห่งสหราชอาณาจักร ก่อตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติความยุติธรรมทางอาญา ค.ศ. 1987 มีหน้าที่ในการสืบสวน ดำเนินคดีการทุจริต การฉ้อโกง และการคอร์รัปชันที่มีลักษณะซับซ้อน หรือรุนแรงในเขตอังกฤษ เวลส์ และไอร์แลนด์เหนือ ตามพระราชบัญญัติรัฐสภาแห่งสหราชอาณาจักรส่วนที่ 2 ของพระราชบัญญัติความยุติธรรมทางอาญาปี 1987 โดยจากการศึกษาพบว่าหน่วยงาน SFO ของประเทศสหราชอาณาจักรนี้เป็นหน่วยงานที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างอิสระ และไม่มีการกำหนดจำนวนของประชาชนที่เป็นผู้เสียหายและไม่มีการกำหนดจำนวนเงินที่เกิดความเสียหายจากการฉ้อโกงประชาชน ซึ่งแตกต่างจากการดำเนินการของกรมสอบสวนคดีพิเศษของประเทศไทยที่จะต้องมีการกำหนดจำนวนของประชาชน และจำนวนเงินที่เกิดความเสียหาย จึงจะเป็นคดีพิเศษ ในส่วนนี้จึงทำให้เห็นว่ามี ความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง

และในประเทศออสเตรเลียก็มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน คือ พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้าและการคุ้มครองผู้บริโภค โดยมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการเข้าไปมีส่วนร่วมในการประกอบธุรกิจแบบพรีละเมิด และมีการบัญญัติบทลงโทษไว้

จึงสรุปได้ว่า ปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในประเทศไทยนั้นเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนาน มีวิวัฒนาการ วิธีการ และรูปแบบในการกระทำความผิดที่แตกต่างกันตาม

ยุคสมัย โดยส่วนใหญ่แล้วนั้นผู้ที่กระทำความผิดมักจะเป็นผู้ที่มีชื่อเสียง มีฐานะ มีหน้าที่การงานที่ดี และมีหน้ามีตาในสังคม ประกอบกับกลไกการของการกระทำความผิดที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นั้นยังคงหลักการเดิมเอาไว้ คือ การหลอกลวง การชักชวนให้เข้าร่วมลงทุน โดยจากการกระทำในลักษณะที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนนี้ส่งผลให้มีการตราบทบัญญัติที่ถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของการป้องกันและปราบปรามการฉ้อโกงประชาชน คือ พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน โดยมีการตราขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2527 และมีการแก้ไขเพิ่มเติม 2 ครั้ง

นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชนในประเทศไทยอีกหลายฉบับ เช่น ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พระราชบัญญัติการเล่นแชร์ และพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ ที่ได้มีการกล่าวถึงการกระทำที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน และได้บัญญัติบทลงโทษเอาไว้ด้วย จึงทำให้เกิดเป็นปัญหาความซับซ้อน ในกรณีที่กฎหมายมีการบัญญัติข้อความไปในแนวทางเดียวกันทำให้เกิดความซับซ้อนในการนำมาใช้อ้าง หรือนำมาใช้ประกอบกับหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบในเรื่องของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชนนั้นยังไม่มี ความชัดเจน โดยในปัจจุบันมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และกรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม ทั้งนี้กฎหมาย และมาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันนั้นเกิดความล้าสมัย ไม่เป็นปัจจุบัน ประกอบกับกฎหมายที่มีการบังคับใช้มีหลายฉบับทำให้เกิดความซับซ้อนกันในการใช้กฎหมาย ในส่วนนี้ผู้เขียนจึงเสนอให้มีการยกเลิกพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน แล้วตราพระราชบัญญัติฉ้อโกงประชาชนขึ้นมาเพื่อให้เกิดความครอบคลุมในตัวของกฎหมายและสามารถบังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาที่ผู้เขียนจึงได้ขอเสนอแนะตามที่กล่าวถึงในส่วนถัดไป

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ในปัจจุบันมีกฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชนที่บังคับใช้หลายฉบับ ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ เมื่อเกิดการกระทำความผิดขึ้นก็เกิดความซับซ้อนกันในการใช้กฎหมาย อีกทั้งความไม่ชัดเจนของหน่วยงานที่เข้ามาดูแลรับผิดชอบ ในกรณีนี้จึงสมควรยกเลิกการบังคับใช้พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.2527 และที่แก้ไขเพิ่มเติม แล้วตรากฎหมายที่ใช้บังคับขึ้นมาใหม่ คือ พระราชบัญญัติฉ้อโกงประชาชน หรือ White Collar Crime Act โดยตราขึ้นเป็นพระราชบัญญัติและเป็นกฎหมายกลางมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหา

ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชนในระยะยาว โดยมีการบัญญัติรายละเอียดในกฎหมายดังกล่าวให้มีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ดังประเด็นที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้

1) เรื่องคำนิยาม ให้บัญญัติคำว่า “วิธีการระดมทุน” แทนคำว่าคำว่า “กู้ยืมเงิน” เนื่องจากการกู้ยืมเงินนั้นเป็นวิธีการระดมทุนอย่างหนึ่ง และยังมีความหมายที่กว้างทำให้สามารถนิยามความหมายได้ครอบคลุมกว่า ไม่ว่าจะเป็น การกู้ยืมเงิน การชักชวนให้เข้าร่วมลงทุน หรือการชักชวนให้เข้าร่วมเป็นสมาชิก เป็นต้น

2) เรื่องหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแล และมีอำนาจในการดำเนินคดีเพื่อไม่ให้เกิดความซับซ้อนในการปฏิบัติงาน โดยสมควรบัญญัติให้กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม เป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องดังกล่าว เนื่องจากการฉ้อโกงประชาชนนั้นมีวัตถุประสงค์หลัก คือ การหลอกลวงประชาชนเพื่อให้ได้ไปซึ่งทรัพย์สินไม่ว่าจะมีจำนวนประชาชนที่ถูกฉ้อโกงกี่คน หรือมีจำนวนเงินที่ได้จากการฉ้อโกงประชาชนรวมกันแล้วเป็นเงินจำนวนมากหรือน้อย แต่เมื่อเป็นการฉ้อโกงประชาชนแล้วนั้นย่อมส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ ในเรื่องนี้จึงควรมีการบัญญัติให้มีหน่วยงานที่มีหน้าที่ดังกล่าว เพื่อให้สามารถปราบปรามการกระทำที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนได้อย่างรวดเร็วดังเช่นในกฎหมายของประเทศสหราชอาณาจักร

3) ในการบัญญัติจำนวนประชาชนที่ได้รับความเสียหายจากการฉ้อโกงประชาชนนั้น ไม่ควรมีการกำหนดจำนวนประชาชนเป็นจำนวนมาก เพราะกว่าประชาชนที่ได้รับความเสียหายจะครบตามองค์ประกอบความผิด ก็อาจจะทำให้ไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ รวมถึงมีการบัญญัติเพื่อให้อำนาจเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องสามารถจับกุมผู้กระทำความผิดได้เลยโดยไม่ต้องรอให้ประชาชนที่ได้รับความเสียหายมาร้องทุกข์ก่อน

4) นอกจากนี้สมควรให้มีการบัญญัติว่า “การประกอบธุรกิจที่มีลักษณะเป็นการระดมทุน เป็นธุรกิจที่ผิดกฎหมาย” เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการกำหนดว่าการกระทำใดเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติกฎหมายและต้องระวางโทษตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้

5) เรื่องบทลงโทษจำคุกสมควรให้มีการปรับปรุงแก้ไขจากพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน ฉบับเดิมโดยมีการบัญญัติเรื่องบทกำหนดโทษเอาไว้ ในมาตรา 12 จะเห็นได้ว่าผู้ที่กระทำความผิดนั้นต้องรับโทษจำคุกสูงสุดคือสิบปี แต่เมื่อพิจารณาร่วมกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 ที่กำหนดให้ผู้ที่กระทำความผิดหลายกรรมได้รับโทษจำคุกสูงสุดไม่เกิน 20 ปี ซึ่งในที่นี่ระยะเวลาสูงสุดในการรับโทษจำคุกก็คือสิบปี แม้ว่าศาลจะพิพากษาให้จำคุกมากกว่าสิบปีก็ตาม จึงสมควรแก้ไขบทกำหนดโทษดังกล่าวให้มีความเหมาะสม

และสอดคล้องกับกฎหมายอาญา โดยสมควรกำหนดโทษจำคุกในการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชนจากเดิม จำคุกห้าถึงสิบปี เป็นห้าถึงยี่สิบปี โดยไม่มีการพักการลงโทษ (Without Parole) เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำ และเพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัวต่อบทกำหนดโทษที่จะได้รับหากมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น อีกทั้งการจำคุกยังเป็นการแยกตัวผู้กระทำความผิดออกจากสังคมอีกด้วย

6) เรื่องการลงโทษปรับนั้น สมควรให้มีการปรับปรุงบทลงโทษปรับในอัตราที่สูง เทียบเท่ากับความเสียหายที่ผู้กระทำความผิดได้ก่อขึ้นมา โดยให้มีการเปรียบเทียบปรับตามหลักสัดส่วนที่ได้กระทำความผิดเพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัวต่อบทกำหนดโทษและไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำอีก

5.2.2 เมื่อพิจารณาประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 แล้วพบว่าบทบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้ผู้กระทำความผิดหลายกรรมได้รับโทษสูงสุดไม่เกินยี่สิบปี จึงสมควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 โดยการแก้ไขเพิ่มเติมเป็น “กำหนดให้ผู้กระทำความผิดหลายกรรมได้รับโทษสูงสุดไม่เกินยี่สิบปี ทั้งนี้ให้ยกเว้นการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฉ้อโกงประชาชนไม่อยู่ในขอบเขตของบทบัญญัติมาตรานี้” และสมควรให้มีการตรากฎหมายเพิ่มเติม คือมาตรา 91/1 เพื่อเป็นการกำหนดให้ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และการฉ้อโกงประชาชนได้รับโทษสูงสุดไม่เกินห้าสิบปี ทั้งนี้เพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้มีโอกาสในการพิจารณาก่อนที่จะลงมือกระทำความผิด และในการเพิ่มเติมโทษจำคุกนั้น ก็เพียงเพื่อต้องการให้ผู้กระทำความผิดหวาดกลัวที่จะกระทำความผิด เท่านั้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

เกษม สุกิจบริหาร. “การให้คำมั่นเป็นเท็จกับความผิดฐานฉ้อโกง”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

เกียรติขจร วจินสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พลสยาม. พิมพ์ครั้งที่ 2553.

ไกรฤกษ์ เกษมสันต์. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาภาคความผิดมาตรา 288-366. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2557.

เข็มชัย ชูตวงส์. “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย.” เอกสารสรุปการอภิปรายเรื่องอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย. จัดโดย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร, 2530.

คณพล จันทน์หอม. รากฐานกฎหมายอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558.

คณิน บุญสุวรรณ. “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ นักบ่อนทำลายชาติที่แท้จริง.”, ในการสัมมนาทางวิชาการ เรื่องอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ. จัดโดยคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร, 2529.

คณิน บุญสุวรรณ. “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ นักบ่อนทำลายชาติที่แท้จริง.” เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเรื่องอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ คณะนิติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2559.

คณิต ณ นคร. กฎหมายอาญาภาคทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2554.

จรัญ โฆษณานันท์. “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย.” เอกสารสรุปการอภิปรายเรื่องอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย. จัดโดย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร, 2530.

จิตติ ดิงสภักดิ์. กฎหมายอาญา ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2529.

จิตติ ดิงศภัทย์. กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สำนัก
อบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2525.

จิรกฤต ปีกุร์ชต์. “ลักษณะการกระทำของความผิดกั๊ยืมเงินอันเป็นการน้อโกงประชาชน : ศึกษา
เปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศ.” วารสารบัณฑิตนิติศาสตร์. ฉบับที่ 1. ปีที่ 12.
(มกราคม 2562) : 20 – 32.

ชนันท์ชัย ภัทรสกล, “ความผิดฐานน้อโกง: ศึกษากรณีการก้อให้เกิดความเสียหายในทาง
ทรัพย์สิน”. สารนิพนธ์มหาบัณฑิต. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.

ณภัทร สร้อยชาติ, “ความเหมาะสมในการกำหนดความผิดและโทษทางอาญา : ศึกษากรณีกฎหมาย
การแข่งขันทางการค้า”. สารนิพนธ์มหาบัณฑิต. คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.

ณัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน, “ทฤษฎีความรับผิดชอบทางอาญา.” เอกสารประกอบการเรียน มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช.

ณัฐวุฒิ สกฤพานิช, “ปัญหาการป้องกันและปราบปรามความผิดเกี่ยวกับการกั๊ยืมเงินที่เป็นการ
น้อโกงประชาชน”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
2539.

ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิด. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561.

ธวัชชัย รุจิกัณหะ. การกระทำความผิดอันเป็นการน้อโกงประชาชน. กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัย
การยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, 2541.

ธานี วรภัทร์. หลักกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2557.

ธีรวัฒน์ จันทรมบูรณ. คำอธิบายและสาระสำคัญของพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ.
2545. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2549.

ประธาน วัฒนวานิชย์. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชญาวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์ประกายพริก, 2546.

_____. “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจในสังคมที่เปลี่ยนแปลง : ความหมาย ขอบเขตและ
มาตรการแก้ไข”, วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ฉบับที่ 3, ปีที่ 23.
(กันยายน 2538) : 424.

- _____ . “ระบบความยุติธรรมทางอาญา : แนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม”, วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ฉบับที่ 9. (กันยายน 2524) :151-152.
- _____ . “การปฏิรูประบบการลงโทษแนวทางสหวิทยาการ โดยเน้นทางด้านอาชญาวิทยา,” บทบัญญัติ, เล่ม 54 ตอน 4 (ธันวาคม 2541) : 11-12.
- ผจงจิตต์ อธิคมนันท์. สังคมวิทยาว่าด้วยอาชญากรรมและการลงโทษ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2536.
- พัชรินทร์ ในพรมาราช, “ความผิดอาญาเกี่ยวกับทรัพย์: ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะของฐานความผิดตั้งแต่สมัยกฎหมายตราสามดวงจนถึงสมัยกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- มานิตย์ จุมปา. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายสหรัฐอเมริกา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2553.
- วิยุตติ หล่อตระกูล, “ปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ”. งานวิจัยหลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง วิทยาลัยการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม, 2540.
- วาทีน คำทรงศรี, “ปัญหาการสืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ.”, วารสารนิติศาสตร์ (ฉบับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ). ฉบับที่ 4. ปีที่ 21. (ธันวาคม 2534).
- วิชาญ บรรักษ์กุล. “ผลกระทบของรัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ต่อการปฏิบัติงานด้านการตรวจค้น จับกุมของเจ้าพนักงานตำรวจ”. ภาคินิพนธ์มหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.
- วิรสิทธิ์ สิงห์กวางชัย, “การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนเปรียบเทียบกับการฉ้อโกงของลาว”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- วีระพงษ์ บุญโยธิน และสุพัตราแผนวิจิต. อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2557.
- _____ . กฎหมายขายตรงระดับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทแชร์ลูกโซ่. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2551.
- _____ , “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจในทศวรรษที่ 90.” วารสารกฎหมายจุฬา. ฉบับที่ 2 ปีที่ 14 (มกราคม 2536) : 1-2.
- _____ . อาชญากรรมทางเศรษฐกิจกับเงินนอกระบบ. เอกสารประกอบคำบรรยายปริญญาโท , 2539.

_____, “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจกับการพัฒนาของอาชญากรรม.” วารสารกฎหมายจุฬา.
ฉบับที่ 2 ปีที่ 15 (มกราคม 2537)

รายงานการศึกษารูปแบบและวิธีการกระทำความผิดที่มีลักษณะเป็นคดีพิเศษ เรื่อง แนวทางการ
ป้องกันและปราบปรามแชร์ลูกโซ่เชิงบูรณาการ โดยสำนักคดีอาญาพิเศษ กรม
สอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. 2551

รายงานสรุปโครงการวิจัย เรื่องศึกษาความเป็นไปได้ในการกำหนดชั้นโทษ และการนำไปปรับใช้
ในประมวลกฎหมายอาญา. ณรงค์ ใจหาญ, อุทัย อาทิวา, สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์,
ศุภกิจ เข้มประชา, วรรณ สุพรรณชะริดา. วารสารศาลพาห (พฤษภาคม – สิงหาคม
2549).

ศิลปพร ศรีจันทเพชร. อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : ปัญหาที่รัฐต้องเร่งแก้ไข, Chulalongkorn Review.
ศุภกิจ เข้มประชา. มองกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทยผ่านการศึกษาเปรียบเทียบ, กรุงเทพฯ :
เจริญรัฐการพิมพ์, 2558.

สมพร พรหมหิตาธร. หลักกฎหมายพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.
2527 และ พระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. 2534. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2537.

สรเสริญ ปาลวัฒน์วิไชย. “ความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนกับการประกอบธุรกิจขายตรง.” เอกสาร
วิชาการส่วนบุคคลหลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ส.) รุ่นที่ 11.

สันติ นัจฉริยงกูร, “อุปสรรคในการบังคับใช้พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกง
ประชาชน พ.ศ.2527”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2545.

สำนักวิชาการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. แชร์ลูกโซ่ : รูปแบบหนึ่งของธุรกิจการเงิน
นอกระบบกับความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน.

สิทธิ จิรโรจน์. “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับประสิทธิภาพของ
การบังคับใช้กฎหมาย.” เอกสารสรุปการอภิปรายเรื่องอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ :
อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย. จัดโดย
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร, 2530.

สุดสงวน สุธีสร. อาชญาวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2554.

สุรพล ไตรเวทย์. คำอธิบายกฎหมายฟอกเงิน. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน.

สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. คำอธิบายความคิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา.

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2560.

สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และปกป้อง ศรีสนิท, “โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษา เพื่อพัฒนาแนวทางการลงโทษ: หลักการลงโทษที่ได้สัดส่วน กรณีคดียาเสพติดให้โทษ”, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2557.

โสทร วณิชเสถียร และ เสรีน ปุณณะหิตานนท์. อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ทฤษฎีและปฏิบัติ.

หยุด แสงอุทัย. กฎหมายอาญา ภาค 2-3. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.

หยุด แสงอุทัย. ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายอาญาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523.

อนันต์ ลิขิตชนสมบัติ. มาตรการลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดในคดีสิ่งแวดล้อม. การอบรมหลักสูตรผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น รุ่นที่ 13.

อภิชัย พันธเสน, “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย.” เอกสารสรุปการอภิปรายเรื่องอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย. จัดโดยคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร, 2530.

อังกริยา ชูตินันท์. อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2557.

อำนาจ เนตยสุภา และ อรชรีรา อสัมภินวัฒน์, “สาระสำคัญของพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527,” บทบัญญัติ, ปีที่ 66 ฉบับที่ 1, (มี.ค. 2553) : 30.

อุทัย อาทิวะช. ทฤษฎีอาชญาวิทยากับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วิ.เจ พรินติ้ง.

เอกสารประกอบการสัมมนาสัญจร “แซร์ลูกโซ..เนื้อร้ายในธุรกิจขายตรง”. สำนักงานตำรวจแห่งชาติร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค โทค พ.ศ.2542.

เอกสารรู้เท่าทันการเงินนอกระบบ.สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง. เอกสารประกอบการสัมมนาสัญจร “แซร์ลูกโซ..เนื้อร้ายในธุรกิจขายตรง”.สำนักงานตำรวจแห่งชาติร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค โทค พ.ศ.2542.

เอกสารวิชาการ ของสำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เรื่อง แซร์ลูกโซ : รูปแบบหนึ่งของธุรกิจการเงินนอกระบบกับความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน.

ภาษาอังกฤษ

Committee on Economic offenses, Section of Criminal Justice. (1976). Final Report of the American Bar Association. Boston : Business 1976.

Edwin H. Sutherland. White Collar Crime. (New York : Holt, Rinehart and Winston), 1961.

Gresham Sykes and David Matza. Techniques of Neutralization : A Theory of Delinquency, American Sociological Review. (December).

Herbert L. Packer. Two Models of the Criminal Process. University of Pennsylvania Law Review. Vol. 113, No. 1, pp. 1-68 (November 1964).

Herbert Edelhertz, The Natural Impact and Persecution of white Collar Crime, Washington D.C. : U.S. Government Printing Office, 1970.

Herbert L.Packer. The Limits of the Criminal Sanction. California : Stanford University Press reprints,1968.

H.L.A Hart. Law, Liberty and Morality. California : Stanford University Press reprints, 1985.

J.E. Conkin. Illegal Corporate Behavior. Worcington : Tekdl 1979. Boston : Houghton, 1979.

L.S. Sanrager and J.F. Short. Social Problems. Buckingham : University Press, 1977.

Nigel Walker. Punishment, danger and stigma : The Morality of criminal justice, New York : Basic Books, 1980.

Patrick Devlin. The Enforcement of Morals. London : Oxford University Press, reprinted, 1972.

Walter Bromberge. Illegal but not Criminal : Business crime in America. New Jersey : Prentice Hall, 1977.

William W. Keep. Multilevel Marketing and Pyramid Schemes in the United States: An Historical Analysis, Journal of Historical Research in Marketing, Vol 6, Issue 4, (November : 2014) : 1.

เอกสารอิเล็กทรอนิกส์

Anti-Pyramid Promotional Scheme Act . Retreved December 6. 2018 from

<https://statelaws.findlaw.com/washington-law/washington-pyramid-and-ponzi-scheme-laws.html>.

California Code, Penal Code Retreved December 20. 2018 from

<https://codes.findlaw.com/ca/penal-code/pen-sect-327.html>.

California Pyramid and Ponzi Scheme Laws Retrieved December 20, 2018 from

<https://statelaws.findlaw.com/california-law/california-pyramid-and-ponzi-scheme-laws.html>.

Competition and Consumer Act 2010 Retrieved January 25, 2019 from

https://www.legislation.gov.au/Details/C2013C00620/Html/Volume_3#_Toc368657587

Demands against the United States . Retrieved December 6, 2018 from

<https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/1003>.

False pretenses December 20, 2018 from

https://en.wikipedia.org/wiki/False_pretenses.ponzi_schemes Retrieved December 20, 2018 from http://www.actionfraud.police.uk/fraud_protection/ponzi_schemes.

Florida Statutes Title XLVI. Crimes § 817.034. Florida Communications Fraud Act . Retrieved

December 6, 2018 from <https://codes.findlaw.com/fl/title-xlvi-crimes/fl-st-sect-817-034.html>.

Florida's Deceptive and Unfair Trade Practices Act . Retrieved December 6, 2018 from

<https://statelaws.findlaw.com/florida-law/florida-pyramid-and-ponzi-scheme-laws.html>.

Frauds and swindles . Retrieved December 6, 2018, from

<https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/1341>.

How the US Code is built. Retrieved December 6, 2018, from <https://www.congress.gov>.

Introduced of White-Collar Crime Penalty Enhancement Act of 2002. Retrieved December 6,

2018 from <https://www.congress.gov/bill/107th-congress/senate-bill/2717>.

Pyramid promotional scheme definitions. Retrieved December 20, 2018 from

<http://codes.ohio.gov/orc/1333.91>.

Serious Fraud Office (United Kingdom) Retrieved December 22, 2018 from

[https://en.wikipedia.org/wiki/Serious_Fraud_Office_\(United_Kingdom\)#Fraud](https://en.wikipedia.org/wiki/Serious_Fraud_Office_(United_Kingdom)#Fraud)

Short Title of 2002 Amendment . Retrieved December 6, 2018 from

<https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/1341>

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ – นามสกุล	ณิชนันทน์ อิศรางกูร ณ อยุธยา
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2557 นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
สถานที่ทำงาน	พ.ศ.2557 – 2561 สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2561- ปัจจุบัน สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)

